

1. **Offenbánya, I. Aranyosbánya** (Ta.).
2. **Ohábaponor, I. Penorohába** (Hu.).
3. **Ojtozi szoros** (Pasul-Oituz, Ojtozer Pass, Hsz.). — Közelében br. tokos füles balta és lándzsaesűcs került felszínre. *Gooss* 38. és 42. l. — *Hampel* II. 93. l.
Benne 1627-ben *Ojtozvára*. EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 94. l.
4. **Oklánd, I. Homoródoklánd** (U.).
5. **Olaszfalu** (Hsz.). A SzNM.-ban *Equus caballus* foss. zápfoga. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 22. l.
6. **Olasztelek** (Oloștelec, Tălișoara, Tilișoara, U.). — Az EM. III. 182. l. gyűrűalakra összehajlított kis aranykígyót is említ a budapesti 1876-os kiállításra az EMER. részéről felküldött holmik között. Ezt az adatot átveszi *Gooss* 42. l., ahol olyan csavart aranykarikát sorol fel, mint a bardóciak. A *Trans.* 1859. 73. l., *Trauschenfels Magazin* II. 1861., valamint *Mitt. d. pr. Com.* 1903. és OTÉ. XII. (2. r. IX.) 186. l. 170. sz. után *Marțian* I. 525. sz. és II. 478. sz. 6 bronzbaltát, 2 sarlót, 2 bronzüstöt, 1 kardot, 2 bronzgyűrűt és 26 aranygyűrűt említ innét. A *Tortoma* oldalában u. i. egy pásztor 2 négyfülü bronzüstöt lelt, melyek tele voltak orsóalakú s különféle cifrázatú aranyrudakkal. Tetején valószínűleg kincskereső gödrök. — Az *Örhegy*-en halmok. — A *Tortomá*-tól nem messze van a *Ravaszlik* nevű, összeomlott sziklaüreg. — A *Likaskő*-nél vastag cserepeket és rézlemezeket lelték. *Orbán* I. 221.—223. l. — A SzNM.-ban rézkori cserepek.
Az EMER.-ban bronz gyűjtelékes leletből I. 7940. sz. sarlótöredék, I. 7941.—43. sz. karperecek, I. 7944. sz. bronzedényfogantyú (?).
Határában *Csodástó* név. *Orbán* I. 223. l. — *Sztripszky* 63. l. 198. sz.
7. **Oláhaphida, I. Kisaphida** (Af.).
8. **Oláhbaksa** (Bocșa-Română, Szi.). — Határában *Gloduri* (= mocsarak) név esetleg tömedret takar. *Mon.* III. 74. l.
9. **Oláhbikal** (Bica-Română, Ko.). *Marțian* I. 512. sz., II. 62. sz. tévesen innét származónak mondja a magyarbikali obszidiánmagkővet.
10. **Oláhbogát** (Bogata-Română, Af.). — A NBKM.-ban 3808.—3991. sz. alatt van innét kimetszett díszű festetlen és festett ősk. kerámika, kaptafaalakú balták, vésők, egyenesfokú fejsze, agyagidol, tálkiöntő, csontárok, agancsok. A festett kerámika világosabb és sötétebb testszínű, téglavörös, a festés barna és fehér, ez utóbbinak mezőkitöltő szerepe van. A motívumok spirálisak és geometrikusak. Van húsvörös bevonású cserép és aeneol. cserepek. *Schroller* 74. l. 20. sz. és XXI. t. 9. 13. sz., XXIII. t. 9. 11. 15. sz. — Debreceni Közlemények 1940. I. sz. 10.—11. l. — *Nestor* 53. l. — *Dolgozatok-Arbeiten*, Szeged, XII. 1936. 40. 50. l.

A leletek egy más része római kori.

11. **Oláhbogáta** (Felsőbogáta, Bogata-Română, Szd.). — Az *Orosz E.* gyűjt.-ben a *Fața țargului*-ről kőcsákány fele (OTÉ. XXVI. 1901. 34. l.), továbbá zárt bronzkarika. *Orosz* I. 74. sz. — Az EMER.-ban 2009.—10. sz. aeneol. cserepek.

U. ott két bronz gyűjtelékes lelet. Az egyikben 1814.—24. sz. alatt 11 karperec. *Hampel* II. 105. l. s utána *Mon.* I. 118.—119. l. csak hetet mond. — V. ö. Útm. 20. l. — A másikban 1611.—13. sz. alatt 2 karperec és 1 bronzzabla. *Gooss* 42. l. — *Hampel* *Trouv.* 51. l., II. 105. l. és L. t. 1. 2. sz. (karperecek), LX. t. 1. sz. (zabla). — *Pulszky* *Mo. A. I.* LXIII. t. 1. sz. (karperecek) és LXXXI. t. 1. sz. (zabla). — Az *ASL. N. F.* XIII. 1876. 479. 488., XIV. 55. l. (a zabla *Federbuschhalter* = forgótartó címen). — Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 301. l. 311. sz. 2 dudoros és 9 más karperecről, 2 sodronyról és 5 nyakperecről tesz említést; a XXVI. 1901. 33.—34. l. bronzkarikát említ s azt mondja, hogy az *Ogrodeasa* határrészben bronzedényben hasonló karikákat és 2 kis aranykarikát lelték. — *Marțian* I. 513. sz., II. 77. sz. a most felsorolt adatok alapján 11 karperecet, 6 nyakperecet, 2 spirálist, zablákat említ bronzból, továbbá 1 ezüsthuzalt.

Határában 1864-ben *Țău scorușului* név. *Mon.* II. 227. l.

12. **Oláhbükkös** (Făget, Kk.). — *Bianu* *J.* gyűjt.-ben volt egy csavart ezüst nyakperec. Kora a Kr. e. I. sz. *Pârvan* 191. l. 1. sz. jegyzet.

13. **Oláhesaholy** (Cehalul-Român, Szi.). — Határában *Cetate* (= vár) név. A *Laz* határrészben löcsontokat, emberi koponyákat és csontokat lelték. *Mon.* III. 220. l. Hitelesítendő.

14. **Oláhesiklova, I. Csiklófalu** (Krsz.).

15. **Oláhfalu, I. Kápolnásoláhfalu** (U.).

16. **Oláhfodorháza** (Fodora-Română, Szd.). — Az irodalom innét obszidiánucleust ismer. *AÉ. ú. f.* XXXI. 276. l., XLVII. (1934) 154. l. A *Chelemenscu* és *Fața cea Brudească* határrészekben vastag cserepeket és peregforma bronzkarikákat lelték. *Mon.* III. 458. l. — *Orosz* II. 36. sz.

Az EMER.-ban 172.—173. sz. erdélyi típusú br. tokos füles balták, 1642.—51. sz. alatt pedig egy keskeny br. véső, 1 keskeny br. köpűs véső, 1 tokos füles br. balta, 5 makkos br. sarló és 2 drb. négyélű aranykarika. EM. III. 181. l. — Útm. 15. l. — *Gooss* 42. l. csak 1 baltát s 2 aranygyűrűt említ, *Marțian* I. 516. sz., II. 269. sz. pedig tévesen említ 6 baltát. — V. ö. még *ASL. N. F.* XIV. 1877. 65. l. — *Hampel* *Trouv.* 88. l., II. 106. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 300 l. 298. sz. — *Mon.* I. 119. l., III. 458. l. — *Orosz* I. 75. sz.

Határában 1750-ben *Cetățel* (= váracska) rész. *Mon.* III. 460. l. — 1910-ben *La teglă* (= a téglánál) határnevet jegyeztem fel.

17. **Oláhfráta** (Frata, Ko.). — Az egykori Büdöstő-ről *Sztripszky* 52. l. 102. sz.

18. **Oláhherepe** (Hipria, Af.). — Határában *Cetățuile* (= a váracskák) név.

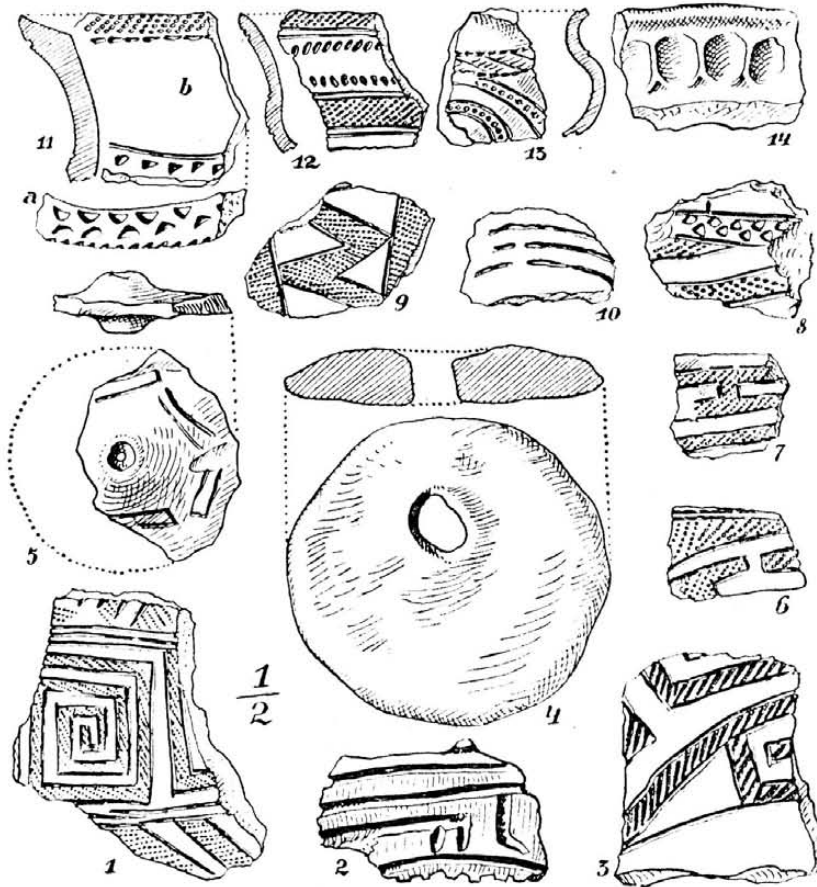
19. **Oláhhorvát** (Horvatul-Román, Szi.). — Az EMER.-ban 1. sz. őbszidiánnucleus, hossza 15 cm, vastagsága 8 cm. EM. III. 145. l. — AÉ. XLVII. (1934) 154. l.

A *Szikszay*-gyűjt.-ben volt 1 szárnyas br. balta, 1 tokos füles br. balta töredéke, 1 má-

l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 197. l. 245. sz. — *Marțian* I. 292. sz., II. 201. sz.

21. **Oláhkecel** (Cățulul-Román, Szi.). — A MNM.-ban 10 br. karperec és 1 aranykarperec. *Hampel* Trouv. 89. l., II. 106. l. és XLVI. t. 2. 3. sz.

1868-ban letek még itt 14 aranykarikát. AÉ. r. f. I. 120. l. — *Gooss* 42. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 64. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 303. l. 320. sz. — *Hampel* II. 106. l. — Mon. I. 31. l. — *Marțian* I. 517. sz., II. 137. sz.

247. kép. Bronzkori kerámikai maradványok Oláhláposról.

sik töredék, 1 félholdas kávájú tokos füles br. balta, 2 sarló, 4 csákány tuskés koronggal, hosszuk 21, 23, 24 és 26 cm és 5 karperec, mint egy bronz gyújtelkes lelet megmentett része. — Állítólag több egyéb bronztárggyal együtt egy faszekrényben elásva letek 1874-ben. AÉ. ú. í. XVII. 357. és 358. l. — *Hampel* II. 106. l. adatai eltérnek, mert csak 1 tokos vésőt, 1 csákányt, 4 sarlót és 2 karikát említ. V. ö. még *Hampel* Trouv. 88.—89. l. — Mon. I. 31. l.

20. **Oláhkarácsonyfalva** (Crăciunelul-de-Sus, Kk.). — 1859-ben letek itt egy gombokkal díszített ezüstfibulatöredéket, mely a nagyzebeni Brukenthal-Múzeumba került. *Gooss* 32.

22. **Oláhlapád** (Lopadea-Română, Lopadea-Veche, Af.). — A NBKM.-ban 1067.—1133. sz. alatt a *La răpa albă* (= a fehér martnál) háttérrészből aeneol. vesszős, barázdás tüzelésű, rovátkaszalagos és lencses díszű, valamint réz- és bronzkori cserepek. Mon. II./1. 84. l. és VII. t. 58. 59. sz. — *ZfE*. XXXV. 1903. 442. l. 16. 17. ábra. — *Wosinsky* 27. l. és I. t. 5. 6. sz., V. t. 2. 6. sz. — *Roska* II. 156. l. és 63. kép. — *Schroller* 31. 34. l., 74. l. 33. sz. és XXVI. t. 1. 3. sz., XXVII. t. 8. sz. — Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 81. l. 97. sz. szerint agyagkalapács is került felszínre. Ez voltaképpen egy kis kiadású agyagbalta.

23. Oláhlápos (Lăpușul-Românesc, Szd.). — Az EMER.-ban I. 1681.—713. sz. alatt 2 szarvasagancs, 1 gerincrésztlet, 1 egyenes fokú, a nyélluk táján kiduzzadó ép és 1 törött kőfejsze, 1 kaptafaalakú balta foka, 1 agyagkanál, 1 salakdarab, 16 cserép és 1 kis bögre a bronzkorból (247. kép). Az I. 1690. sz. kimetszett, díszű. Debreceni Közlemények 1940. I. sz. 11. l. és u. ott 10. lap 8. kép 2. sz.

A Csonkás határrészben cserepeket lelnek.

A *Podul botarului* (= határ hídja) határrészben 13 halom van. Benne kavicsburkolat alatt urnatemetkezések voltak. Az urnák összetörtek. Belül vörös színűek, kívül fekete grafitbevonásúak voltak s rovátkákkal voltak díszítve. Bennük égett emberi csontokat leltek, az egyikben állítólag bronzcsésze is volt. AÉ. ú. f. X. 376.—377. l. — Nagy János nagybányai orvos gyűjteményében valószínűleg innét származó urnadarabok voltak. AÉ. ú. f. IX. 343. l. — A MNM.-ban u. innét grafitos bevonású hornyolt cserepek. AÉ. ú. f. XI. 81. l. — A cserepek jellege I. vaskori. — MNM. 1890. évi besz. n. 102. sz.

A gróf *Teleki Domokos* geryeszegi gyűjteményében a *Podánka* határrészből, égetett temetkezéseket rejtő halmokból, felsőszőcsi jellegű kerámika és egy korongos bronzcsákány, amelynek korongjából nem tűske áll ki, hanem gömbszelvényyszerű dudor. Debreceni Közlemények 1940. I. sz. 11. l.

Határában 1766-ban *Mocirla* (= mocsár), *Balta juncului* (= a tulok tócsája) nevek. Mon. V. 44. l. — 1913-ban *Mocira mare* (= a nagy tócsa), *Balta juncului*, *La trestie* (= a nádnál), *La piatra pascariului* (= a halász kövénél), *In iezzer*, *Iezzeru Ursoii* neveket jegyeztem fel.

24. Oláhláposbánya (Băiuț, Szd.). — Arany-, ezüst- és rézbányászata az őskorban is szerepet játszhatott. V. ö. Mon. IV. 554. l.

25. Oláhnádásd, I. Szilágynádásd (Szi.).

26. Oláhneমেgye (Nimigea-Română, Bn.). — *Marțian* I. 518. sz. és II. 466. sz. szerint a *Cetate* (= vár) határrészben őskori vár, a *Cetățuie* (= váracska) határrészben pedig ősk. telep.

Az EMER.-ban I. 4398.—402. sz. bronzkori cserepek és I. 4404—5. sz. olvasztó tégely és töredéke u. a. korból.

A *Cetățuie*-ről bronzkardot, lándzsát, tűzhelyeket, cserepeket és olvasztó tégelyt említ *Marțian* az AÉ. ú. f. XXIII. 286. l., s így az EMER. I. 4398.—402. sz. leletei innét valók. — *Marțian* Urme 27. l. szerint a *Cetățuie* dák eredetű.

Marțian Gyula naszodi gyűjt.-ben a *Cetățuie*-ről (más átírásban *Cetățel* = váracska!) bronzkori cserepek társaságában felsőszőcsi jellegű kimetszett díszű és rácsosan becsiszolt díszű kelta cserép is. Debreceni Közlemények 1940. I. sz. 11. l.

27. Oláhnémeti (Mintiul - Român, Bn.). —

Marțian Gy. gyűjt.-ben középső aurignaci kovavakaró és aeneol. kova pengevakarók. *Roska* I. 334. l. — B.—H. XIV.—XV. 22. 84. l. — Siebenb. Vierteljahrschrift 1932. 133. l. — *Dacia* II. 416. l., V.—VI. 50. 73. l. — *Nestor* 19. l. Az EMER.-ban I. 4259. sz. edénytöredék, I. 4260.—61. sz. agyaggyöngyök, I. 4262. sz. trianguláris kőfejszetöredék és I. 4263. sz. aeneol. obszidiánszilánk AÉ. XLVII. (1934) 154. 157. 209. l.

A *Valea peterchii* határrészben aeneol. telep, s u. o. sok opálosodott homokkőnucleus, szilánk, vakaró. A kolozsvári volt román egyetem Régészeti Intézetében I. 12185.—97. sz. alatt u. a. korú és anyagú emlékek erről a telepről, a felszínről összegyűjtve.

A község északi kijáratánál ősk. telepet, homokkő baltát, orsónehezéket, aranynyakperccet említ *Marțian* az AÉ. ú. f. XXIII. 287. l. — Az EMER.-ban levő s *Marțian*-tól a fennti számok alatt beajándékozott tárgyak részben innét valók.

Marțian I. 519. sz., II. 441. sz. aranyspirálist is említ. Ez valószínűleg azonos lesz az AÉ.-ban említett nyakperccel.

28. Oláhnyíres (Nireș, Szd.). — Az EMER.-ban 23. sz. hegyes nyakú, ovális átmetszetű mész-márga-balta, rajta valószínűleg utólagosan bekarcolt vessződísz. EME. Évk. V. 139. l. — EM. III. 145. l. — *Gooss* 42. l. — Mon. I. 97. l. — *Marțian* I. 520. sz., II. 442. sz. — *Orosz* I. 76. sz.

29. Oláhpéntek (Pinticul-Român, Szd.). — *Ornstein József* egy kovapalából csiszolt 12.2 cm h. kővésőt, egy 8.8 cm h. menilithes homokkővésőt, egy 11 cm h. amphibolandesitből csiszolt ép ütökövet és egy cserepet szerzett innét. *Orosz* II. 37. sz. — *Marțian* I. 521. sz., II. 517. sz.

A *Petriș* (= kövecses) határrészben a *Părăul după deal* (= a hegy megetti patak) mellett levő ősk. telepről az EMER.-ban I. 7281.—300. sz. rézkori cserepek és I. 7301. sz. faltapasztöredék. EME. Évk. 1907. 35. l. — Erről a telepről *Orosz E.* is szerzett emlékeket a maga gyűjteménye részére. EM. XXV. (ú. f. III.) 257. l.

A Sajgó felé vezető hegyi útról szarukőszilánk az *Orosz E.* gyűjt.-ben. OTÉ. XXVI. 1901. 33. l. — *Orosz* II. 37. sz.

Határában 1898-ban *La țigle* (= a téglánál), *La mănăstire* (= a kolostornál, itt nem korongon készült agyagedényeket leltek) nevek. Mon. V. 439. l. és u. o. 6. sz. jegyzet.

30. Oláhpían (Felsőpián, Pianul - de - Sus, Deutschpien, Sze.). — *Schroller* 76. l. 100. sz. barázdás tüzdélésű kerámikát említ. — Az EMEÁ.-ban bronzvéső enyhe perem- és talpképzéssel.

Az EMER.-ban 1871. sz. aranykarika és I. 7931.—32. sz. br. tokos füles balták (248. kép).

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban 725. sz. alatt két aranyláncszem van, együttes súlyuk 13 gr.

Gooss 42. l. a fentiek előtt felszínre került bronzbaltákat is említ az ASL. N. F. III. 341. l. után. — V. ö. még ASL. N. F. III. 6. l. is és A. f. ö. G. IX. 164. l. — *Hampel* II. 106. l.

1832-ben 26 drb. apolloniai, 23 drb. dyr-rachiumi drachmát és 1 thasosi tetradrachmát leltek itt. AK. VII. 231. l. — *Gooss* 42. l. — *Seidl* III. 84.—86. l., IV. 83. l. — A. f. ö. G. IX. 164. l. — *Jahrb.* 1856. 14. l. — M. C. C. 1856. 102. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 63. l. 64. sz. — OMIK. XX. (VII.) 24. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 69. 71. l. — *Marțian* I. 186. sz., II. 515. sz. — *Pârvan* 614. l.

248. kép. Tokos füles bronzbalta Oláhpiánról.

A rómaiak aranyat mostak itt, ennek gya-korlata bizonyosan visszanyúlik az őskorba is. V. ö. a Brukenthal-Múzeum fenti láncszemeivel. *Neigebaur* 258. l. 6. sz. — *Gooss* 96. l. — ASL. N. F. III. 359. l. — *Jahrb.* 1856. 14. l.

A MNM.-ban egy 13.5 cm h. rézbaltá. MNM. 1883. évi besz. n. 20. sz.

31. Oláhresica, l. Románresica (Krsz.).

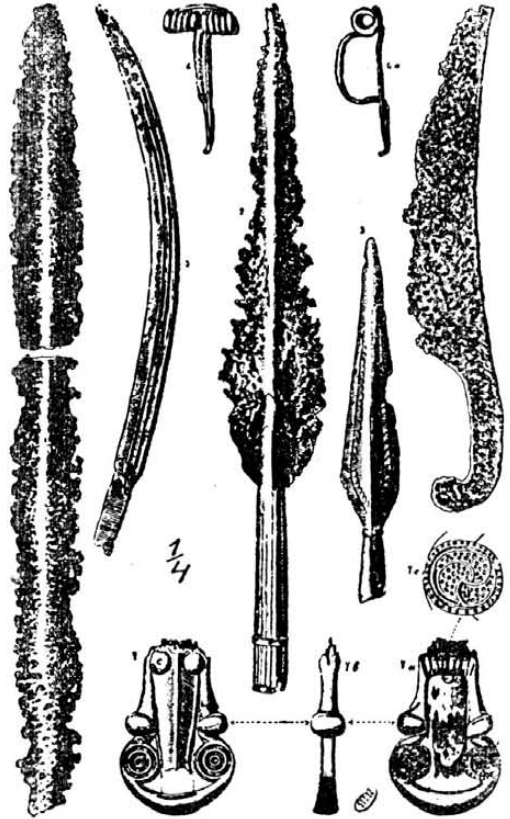
32. Oláhszentgyörgy (Sângeorgiu - Român, Bn.). — Az EMER.-ban I. 4189.—92. sz. opá-losodott homokkő- és jászpisszilánkok, valószínűleg bronzkoriak.

Marțian I. 522. sz. és II. 588. sz. halmo-kat és tévesen koványílhegyeket említ.

A községtől K.-re az északi hegláncnak egy gerincnyúlványán egy állítólagos szarukőnyílhe-gyget lelt *Marțian Gyula* s u. ott 3—4 kicsi tumulust figyelt meg (azonosak a fenti hal-

mokkal). AÉ. ú. f. XXIII. 286. l. — Az EMER. fentti leletei innét valók s közöttük, mint lát-tuk, nincs nyílhegy.

33. Oláhszilvás (Miklósszilvás, Silivaș, Af.). — Az EMER.-ban gróf *Teleki Domokos* letéte képpen IV. 1900.—1907. sz. alatt korakelta sír mellékletei gyanánt: 1 vaskard 2 töredéke, a kard hüvelyének vas zárótagja, 2 vaslándzsa, 1 ellenzós vassisak, 1 vassarló, 1 vaskés és 1 vasfibula (249.—250. kép). *Roska M.* Keltisches Grab aus Siebenbürgen. PZ. XVI. 1925. 210.—212. l. — AO. V. 1926. 50. l. — *Pârvan* 298.

249. kép. Az oláhszilvási kelta sír mellékletei.

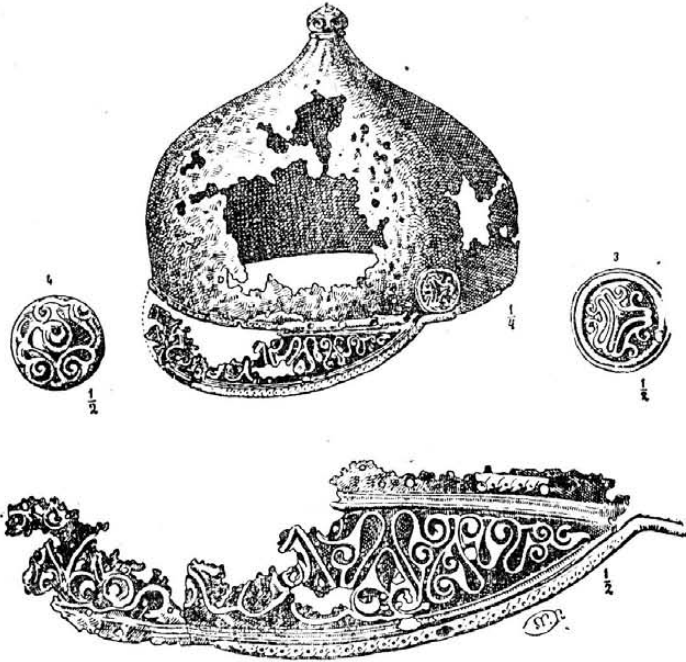
464. 519. 699. 720. 779. 800. l. és XXVI. t. 1. 2. sz. — *Márton* 13. l. 67. sz., 42. 44. 49. 53. 60. 62. 64. 65. l. és 50. l. 10. ábra (sisak). — *Dolg.-Arbeiten*, Szeged, 1934. 123. 126. 161. 164. l. — *Ebert* Reallexikon XI. k. 38. B. t. — *Nestor* 632. sz. jegyz.

34. Oláhvásárhely (Erdővásárhely, Oșor-heiu, Szd.). — Bronz gyűjtelékes leletből 1 sarló, 1 sarlómarkolat, 1 kőspengetőredék és 1 karperec jutott a *Temesváry János* gyűjt.-be. AÉ. ú. f. XVII. 434. l. — *Mon.* I. 122. l. — *Marțian* I. 523. sz., II. 489. sz. — *Orosz* I. 77. sz.

Határában 1864-ben *Ördögárka* név *Mon.* VII. 78. l.

35. Oláhzsákod (Jacul-Román, Kk.). — 1891-ben szántáskor szkíta bronztükröt (251. kép) leltek, mely a ségesvári ev. gimn.-ba jutott.

Hossza 34.5 cm, ebből a fogantyúra 17 cm, a korongra pedig 16.5 cm esik. A korongot 1 mm vastag keret szegélyezi. Ahol a nyél a koronggal érintkezik, 15 mm átm. tokos körszelvény van, melybe a nyél bele van forrasztva. A nyél legfelső részén jobbra néző, guggoló szarvas van, ezután következik a pillérfő, mely 7.5 cm magas és 18 mm széles s amely két bevágással 3 részre tagozott és a 7 mm vastag pillérfő koronázza. — A fogantyú két hornyolással 3 kidomborodó részre tagolt, a két szélső vánkostag, a középső ékidomú. — A talapzat valamivel terjedelmesebb, mint a 7 mm magas és 3 bevágással 5 részre tagolt pillérfő. Rajta jobbra néző farkas vagy ló. Farka után ítélve farkas. Két-két lába 1—1 tagot képez, hátsó lábán kör alakú mélyedés van. Fülei hegyesek, előre állók, farka a testhez simul, a vége pedig visszakunkorodik és gyűrűt képez. — Elő- és hátlapja domborúan öntött. — A szarvas agancsa a tükör előrésze felől nincs kidolgozva, de a hátsó

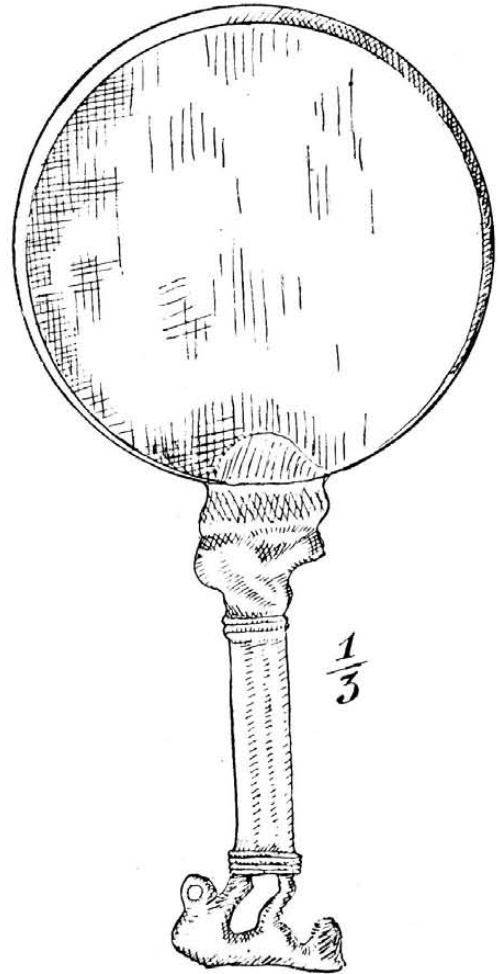
250. kép. Az oláhszilvási kelta sír vassisakja.

oldalán az agancs elágazásai fel vannak tűntetve. — Orrának hegye letört. — A szarvas fülei mindkét oldalon csinosan vannak kiképezve, a faroknak semmi nyoma. AÉ. ú. f. XIV. 356. — 357. l., képe u. o. 356. lapon, XXXIII. 320. 321. l., képe u. o. 320. l. 2. ábra alatt, XXVIII. 53. l. 1. sz. jegyzet. — *Hampel* Skythische Denkm. 24. l. 29. ábra. — *ZfE.* XXVIII. 15. l. — *Dolg.-Trav.* IV. 240. 241. l., V. 13. l. — *Childe* II. 393. l. 2. sz. jegyzet. — *Fettich* I. 24. és 46. l., II. 502. l. — *Párvan* 353. 356. l. — *ESA.* XI. 189. l. és 20. kép.

Határában *Ördögborozda*; — a *Cetate-n* (= vár) edénytöredékeket lelnek s u. o. tumulus.

Orbán I. 158. l. — *Marțian* I. 524. sz., II. 372. sz.

36. Oltfelsősebes (Sebișul-de-Sus, Oberschebesch, Sze.). — 1838-ban dyrrhachiumi drachmákat leltek a hegylejtőn. A további ásatások rendjén 469 drb. került össze és egy részüket Wienbe szállították. A k. k. Münzkabinet 58 darabot kapott belőlük, a többit elosztották a száz egyetem és gimnáziumok között. ASL. IV. 21. l. — A. f. ö. G. IX. 165. l. — *Gooss* 51. l.

251. kép. Az oláhzsákodi szkíta bronztükör.

— ASL. N. F. XIV. 1877. 71. l. — *Seidl* IV. 83. l. — *Neigebaur* 292. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 191. l. 204. sz. — *Marțian* I. 187. sz., II. 613. sz. — *Párvan* 614. l.

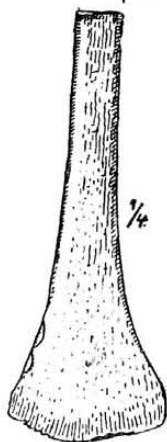
37. Olthévíz (Homoródhévíz, Hoghiz, Nk.). — Az EMER.-ban IV. 2535.—47. sz. bronzkori és IV. 2553. sz. vastagfalú, ujjbenyomásos bordadíszes bronzkori edénytöredék, ez utóbbi a *Pons vetus*-ről, valamint I. 7928. sz. rézvéso (252. kép). EME. Evk. 1908. 41. l. — *Roska* Szf. 21. kép (tévesen Udvarhely m.-be téve).

Az ASL. N. F. III. 381. l. 1 vésőszerű bronzbaltát, 1 kalapácsszerű bronzbaltát és egy

szélesebb bronzbaltát említ a *Steinburg Móric* gyűjt.-ben.

Az ASL. N. F. XIII. 1876. 470. l. bronz nyílhegyeket említ. — ESA. XI. 190. l.

Sáncairól EM. XIII. 422.—23. l.

252. kép. Rézvéső Olthévízről.

38. Oltszem (Oltemir, Olteni, Hsz.). — Három festett kerámikás telep (leletek a 253.—

253. kép. Festett csésze Oltszemről.

254. képen) is ismeretes innét: 1. A *Vármege* az Olt jobb partján félkörű árokkal védve. 2. a *Leánykavár* (ez egy kopár előhegy a községgel szemben. *Orbán* III. 58. l.). 3. *Sánta Gyuláné* telkén. *Dolg.-Trav.* II. 174.—178. és 228.—229. l. — Emlékkönyv 334. l. — SzNM. Jel. 1908.—9. 42.—44. l. — AE. ú. f. XXXII. 57.—66. l. — EM. XXVIII. (ú. f. VI.) 150. l. — *Gordon W. Childe* Schipenitz, a late neol. st. *Journ. of Royal Anthr. Inst. of Great Britain and Ireland* LIII. 1923. — *Childe* II. 103. l. és 65. ábra. — *Roska* II. 79.—81. 83. 84.

87. 89. 125. és 165. kép. — *Roska* Szf. 5.—7. 9. 10. kép. — Emlékkönyv 334. l. — *Schroll* 78. l. 146.—48. sz. és 33. 34. 36. t. — *Kiss* I. k. 13. 15. l. és 2. kép. — *Schmidt* 118. 122. l.

A SzNM.-ban a *Leánykavár*-ról bronzkori cserepek is.

Párvan 582. 583. 712. 792. l. és 443. 451. 453. ábra alatt a SzNM.-ból kelta edénytartót és cserepeket közöl. — *Kiss* I. k. 31. l.

Ezek egy része népvándorláskori. — Van azonban a SzNM.-ban a *Leánykavár*-ból egy 5470. sz. palaszürke edénytáptöredék és 673. sz. alatt 3 edényperemtöredék.

Az Olt balpartján van a *Vártető*, ezen *Herec* vagy *Mikó vára*. *Orbán* III. 56.—57. l. — EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 94. l.

Határában 1734-ben *Tóhát*, 1872-ben *Gát eleje*, *Kincseskút*, *Mocsárlámpa*, *Sásramenő*, *Vármege* nevek. Emlékkönyv 66. l.

39. Omboc, Omboz, Ombusz, l. Omboztelke (Ko.).

40. Omboztelke (Omboc, Omboz, Ombuz, Imbuz, Ko.). — Az EMER.-ban 79. sz. bronz szárnyas balta (255. kép). EM. III. 181. l.

254. kép. Talpas pohár Oltszemről.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 42. l. 35. sz.

41. Ombuz, l. Omboztelke (Ko.).

42. Omlás (Amlás, Sze.). — A nagyszabenyi Brukenthal-Múzeumban kelta vas nyílhegyek. *Párvan* 337. ábra 1a. 1d. sz.

Az itteni várnyomok környékén az őskor szempontjából is fel kell figyelni. *Tröstler* Die alte und neue teutsche Dacia. Nürnberg, 1666. 186. 446. l. — *Marjani* I. 527. sz., II. 16. sz.

43. Omlásalja (Máluţ, Szd.). — Határában 1334-ben *Nagyrev*, *Nádusbüki*, 1864-ben *Boarta*

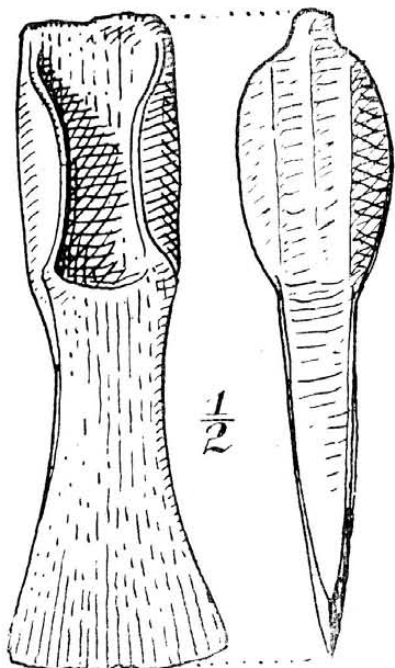
(= fülke), *Răstoci* (= tócsás hely), 1898-ban *Peste balte* (= a tócsákon túl) nevek. Mon. V. 284.—285. l.

1908-ban *Țău lui Dănilă* (= Dani tava) és *Țăușor* (= tavacska) határneveket jegyeztem fel.

44. Ómoldova (Moldova-Veche, Krsz.). — A malomcsatornán túl számos hamvvedret leltek; ilyenek a szomszédos *Nagy sziget*-en is kerültek felszínre. Délm. Tört. Rég. Ért. VII. 69. l.

Gyakran lelték Fülöp és Nagy Sándor tetradrachmáinak barbár utánzatait. *Milleker* I. 78., II. 48. l. — *Berkeszti* 28. l.

A Duna balpartjánban cserepek, idoltöredék (képe u. o. III. k. 95. l.).

255. kép. Szárnyas bronzbalta Omboztelkéről.

1892-ben került a fehértemplomi múzeumba egy vonaldíszes, egyenetlen vastagságú, elülhátul vékony, hengeres, 13 cm hosszú bronzhuzal, melyet *Milleker* I. 79. l. kelta fibula töredékének vél. V. ö. még *Milleker* Délm. ősk. rég. 36. l.

1898-ban a Duna partján a finánc laktanya mögött urnasírokat leltek, az urnák mészbetétesek; 1903-ban szárnyas bronzbalta jutott a verseci múzeumba; a szigeten a *Hunka* nevű dombon br. peremes vésőt (balta) találtak, ami a verseci múzeumban van; a domb feljárata a keleti oldalon lehetett, északi szélén sáncmaradványok vannak, nyugati oldalán villanova-urnatöredék került felszínre. 1.5 km-re felfelé ősk. telep és urnatemető; föld és kavicstörmelékéből félig kész gránitfejleszt ástak ki, melyen megkezdett fúrás nyoma látszik. U. itt serpentinbuzogány töredékét és egy serpentincsákány töredékét is lelték. *Milleker* III. 94.—96. l.

45. Ompajca, l. Kisompoly (Af.).

46. Ompolygyepü (Preszáka, Presaca, Af.). — A *Șura-de-piatră* (= kőcsűr) nevű barlangjában rendszeres ásásokat kell végezni. B.—H. IX. 23.—25. l. és 50. l. — Mon. I./I. 63. l. (*Gyibárc*-nak nevezi). — Racovitza 550.—551. l. (Fenes község határába helyezi).

47. Ompolyica, l. Kisompoly (Af.).

48. Oncsászai barlang, l. Bondoraszó (Bi.).

49. Onok (Bârlea, Szd.). — Határában 1589-ben *Hálóvető út* név. — Az 1898-ban szereplő *Csibuló* határnév esetleg az elpusztult *Csobiló* falu helyét vagy ősk. telepet jelez. Hitelesítendő. Mon. V. 291. l.

50. Opálos, l. Ópáulis (Ar.).

51. Ópáulis (Opálos, Páulis, Ar.). — Az itteni ősk. telepről agyagedénytöredékeket, csiszolt kőszerszámokat, kovaszilánkokat, szarvasagancsokat, marhaszarvakat említ az irodalom. *Hampel* Cat. III. l. — ASL. N. F. XIV. 102. l.

A MNM.-ban bronzkori edények, cserepek, csiszolókö, faltapas. MNM. 1876. évi besz. napló 171. sz. 19.—48. 61.—64. tétel és 1896. évi besz. n. 72. sz.

52. Óradna (Radna, Rodna-Veche, Alt-Rodna, Bn.). — ASL. N. F. XIII. 1876. 474. l., *Gooss* 49. l. s. utána OTÉ. XII. (2. r. IX.) 301. l. 306. sz., *Hampel* II. 127. l., *Marțian* I. 528. sz., II. 556. sz. korongos bronzcsákánytöredéket, illetőleg bronzcsákányt említ az EMER.-ban, ahol voltaképpen csak a *Valea Glodului* határrészből származó 1504. sz. agyaggyöngy töredéke van. — *Nestor* 525. k. sz. jegyz.

Az egyik *Bethlen* gróf gyűjteményébe aranykarika került innét. *Neigebaur* 241. l. — Jahrb. 1856. 39. l. — *Gooss* 103. l.

Az EMEÁ.-ban a *Valea vinului* határrészből *Halitherum* sp. (?) csigolyái és bordái. EME, Évk. V. 129. l.

A *Dealul popii* (= a pap hegye) nyugati oldalán barlang. *Bielz* I. 4.—5. l. 5. sz.

Aranybányászatának nyomai bizonyosan visszanyúlhatnak az őskorig.

Az Anyesi patak balpartján és a Nagy-Szamos balpartján a *Măgura caseilor*-on várak, amiket az őskor szempontjából is szemrevételezni kell. *Marțian* Țara Năs. 13. l.

53. Oravica (Oravicafalu, Oravița-Română, Krsz.). — A MNM.-ban rézbalta mint a lippaiak. Napló 1883. május 17. 51. tétel. — *Milleker* III. 105. l., Délm. ősk. 78. l.

A réz itten termés állapotban van meg. — Aranybányászatának nyomai bizonyosan visszanyúlhatnak az őskorig. Az oravicai polg. fiúisk. Értesítője 1882./83. 16. l. — *Milleker* II. 50. l.

Schliemann az Ilios-ban Oravica környékét is belevonta az őskori ónbányák lajstromába. *Téglás* G. bejárta Bogsán és Oravica környékét, felkereste a *Szemenik* hegység lábánál levő *Weidenthal* nevű havasi helységet, ahonnan egy

bányász állítólag ónércet mosott ki, de nem akadt nyomaira. AÉ. ú. f. XII. 405.—406. l. — *Milleker* Délm. ősk. 64. l.

54. Oravicabánya (Oravița-Montană, Krsz.). Erdejében egy bányamunkás kővésőt lelt. *Milleker* I. 80. l.

55. Orbaitelek, l. Telek (Hsz.).

56. Orbó, l. Felsőorbó (Af.).

Felsőorbó (Szd.).

Marosorbó (Ta.).

Szászorbó (Sze.).

57. Oresásza, *Gooss* 42. l. hibásan Oncsásza helyett. L. Bondoraszó alatt.

58. Oresác (Oreșat, Te.). — Határában *Sidova* nevű földvár. AÉ. ú. f. XXV. 114.—116. l. — Délm. Tört. Rég. Ért. VI. 69. l. — *Milleker* I. 80. l., II. 51. l., III. 105. l. és képek III. 236. lapon. — Innét a fehértemplomi múzeumban ősk. cserepek. *Milleker* Délm. ősk. rég. 37.—38. l., Délm. ősk. 62. l.

59. Orlát (Orlat, Orlat, Sze.). — A *Dealulidii*-n a régi vár mellett kőszilánkokat lelt *Céglás* I. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 190. l. 199. sz.

A *Ceatate*-n (= vár) földvár kb. 500 m kerületű földhányással. *Marțian* I. 529. sz., II. 485. sz.

60. Ormány (Orman, Szd.). — Határában 1749-ben *Galyvára* alatt, *Szarkavára*, *Mocsár* nevek. — A *Dumbrava* állítólag régi faluhely. Mon. V. 309.—310. l.

61. Ormingya (Ormindea, Hu.). — A *Peșterea găunoasă* nevű barlangról Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. IV. 1888. 98. l. — *Racovitza* 549.—550. l.

62. Oroszesűr, l. Rosszesűr (Sze.).

63. Oroszfalu (Alsó-, Felső-?, Szd.). — Az EMEÁ.-ban *Equus fossilis* koponyatöredéke. OTÉ. IV. 1879. 150. l.

64. Oroszfalu, l. Kézdioroszfalu (Hsz.).

65. Oroszfája (Orosfaia, Ko.). — ANBKM.-ban 49. sz. kettős ellentett élű rézcsákány, rajta állítólag ónyomok. AÉ. ú. f. VIII. 118. l., rajza u. o. 119. l. 6. sz. alatt, XXXIII. 306. l. — OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 73. l. 40. sz. Egykori halastaváról *Sztripszky* 54. l. 132. sz.

66. Oroszhegy (Dealul, U.). — Határában *Órhegy*. *Orbán* I. 96. l. — A *Deskő* feletti magaslatot *Mákvára*-nak hívják. Voltaképpen földvár, amelynek sáncát s behantolódott gátornyát (töltés) már alig lehet kivenni. Elővére lehetett a hátrébb fekvő *Tardod*-nak (*Orbán*, I. 104.), mely a Nagy-Küküllő és Tardod összefolyásánál van. — *Céglás* G. dák eredetűnek véli. EM. XII. 314.—317. l., XIII. 424. l.

Egy a Nagy-Küküllő völgyére átcsapó utat *Tatárok útja*-nak hív a nép. *Orbán* I. 104. l. — *Marțian* I. 530. sz., II. 567. sz.

67. Oroszmező (Rus, Rusu, Szd.). — Az EMER.-ban 89. sz. br. tokos füles balta, egy

br. gyűjtélkes leletből pedig 1614.—17. sz. alatt bronzzabla, gyűrű, gomb és tű. *Gooss* 42.—43. l. — *Hampel* Trouv. 89. l., II. 110.—111. l. és X. t. 8. 12. sz., XLIX. t. 3. sz., LX. t. 2. sz. — *Pulszky* Mo. A. I. XXXV. t. 5. 11. sz., LXXXI. t. 2. sz. — Mon. I. 120.—121. l. — Útm. 19. l. — *Marțian* I. 531. sz., II. 568. sz. — Ebből a leletből egy bronzzabla oldaltagja a wieni Naturhist. Mus.-ba jutott. *Hampel* II. 210. l. — AÉ. ú. f. XXIV. 210. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 303. l. 319. sz. — Az EMER. zabljáról l. még ASL. N. F. XIII. 1876. 479. l. és III. t. 13. sz. — *Párvan* 319. 382. l. 2. sz. jegyzet. — *Orosz* I. 78. sz.

Az EM. III. 181. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között 2 tokos bronzbaltát említ, s u. o. sorolja fel folytatólagosan *forgótartó* néven a zablát, aztán a karikát, gombot és tűtöredéket.

A szászrégeni ev. gimn.-ban is van innét egy br. tokos füles balta. ASL. N. F. XIII. 1876. 474. l.

Határában 1898-ban *Răstoacă* név. Mon. V. 330. l. — 1910-ben *Ceatatea Pintii* (= Pintye vára) és *Budva* neveket jegyeztem fel.

A *Șesul pietrii* nevű helyen az örvénylő Szamos felett 7—8 m magasan egykor sziklába vágott út vezetett, melynek közepén kisebb barlang van. Mon. V. 330. l.

A *Ceatatea Pintii*-ben cserepeket letek.

68. Orsova (Orșova, Trans-Tierna, Krsz.). — A *Peșterea Ponicova* és *Veterani barlang*-ról *Racovitza* 428.—429. l. — S.—H. 214. sz.

A temesvári múzeumban 1 kőbárd, 1 achát-kőék, 1 nyílhegy. Emlékkönyv a Délm. Tört. Rég. Társ. III. vándorgyűlésének emlékére, 1874. 15. l.

A dévai múzeumban 4912. sz. enyhén ívelt fokú, 8,3 cm h., mandulaalakú kőfejsze.

1898-ban br. tokos füles balta került a MNM.-ba. Napló 1898. aug. 1. 83. sz. — AÉ. ú. f. XVIII. 444. l. — Br. tokos balta öntőmintájának fele elkallódott. — Környékéről a *Pongrác Imre* gyűjteményével villanova-urna jutott a temesvári múzeumba. *Milleker* III. 107.—108. l.

Kelta vaskardot is ismerünk innét. AÉ. ú. f. VI. 378. l. — *Milleker* Délm. ősk. 76. l.

A *Gradiska* völgyben egyfűlű, golyóalakú edényt letek. *Böhm* L. Alterthümer längst der Donau. Arch.-Ep. Mitt. aus Oesterreich. K. K. lönlenyomat 8. l.

Az *Allion*-hegyéről 9 kelta ízlésű vastárgy került a fehértemplomi múzeumba (2 véső, 1 kanna, 2 sarló, 2 köpűs keskeny véső, 1 lándzsa és 1 meghatározhatatlan tárgy. *Milleker* I. 81. l., Délm. ősk. rég. 38. l.

Dák alapítású. A *Notitia Dignitatum Imperii*-ben *Trans-Dierna*. *Milleker* II. 8. l.

Berkeszi 30. l. apolloniai ezüstérmét említ.

A MNM.-ban 3 nyitott bronzkarperec, 3 karperec-töredék, 1 kerek átmetszetű, rovátkolt

díszű karperec, bronzlemez, félholdas bronzcsüngő. MNM. 1899. évi besz. n. 108. sz.

69. Ozdola (Ozsdola, Ojdula, Oşdula, Hsz.). — A SzNM-ban A. 1628. sz. egyenes fokú, mandulaalakú, 13 cm h. porphyros amphibolpalafejsze. SzNM. Ért. I. 42.—43. l. A háború folyamán rézfejszét leltek, ami külföldre került. *Nestor* 312. sz. jegyzet.

Az irodalom görög érmekeket is ismer innét. AÉ. r. f. VI. 319. l. — OTÉ. IV. 1879. 153. l. — *Marțian* I. 534. sz., II. 488. sz.

Határában van a *Kölikas* nevű barlang. *Bielz* I. 17. l. 11. sz.

Határában 1695-ben *Perjéstó*, 1734-ben *Pál János-tava* nevek. Emlékkönyv 66.—67. l.

70. Ósopot (Şopotul-Vechiu, Krsz.). — 1878 táján az egyik hegyoldalból 3—5 Nagy Sándor-féle ezüst tetradrachmát mosott ki a víz. *Milleker* I. 101. l. — *Berkeszi* 36. l.

71. Osztrova szigete (Temessziget, Ostrov, Te.). — Dák alapítású. — A *Notitia Dignitatum*-ban, mely a IV. sz.-ból származik, *Castra Augusto Flavianensis*, az V. sz.-ban *Priscus*-nál (*Excerpta legationibus*) *Constantia*. *Milleker* II. 8. l.

Berkeszi 38. l. egy barbár ezüstérmét és a *Sentia*-család ezüstdénárját említi.

72. Ottomány (Otomani, Bi.). — A *Várhegy*-en részben árokkal megerősített ősk. földvár, melynek élete az aeneol.-ban kezdődik, tart a rézkoron át és belenyúlik a korabronzkorba is. Három ásatási réteg adódott itt, melyek felsője, középsője 30—30 cm, az alsó pedig 30—40 cm vastag volt.

Vele egykorú települési nyomok vannak a községnek az Érré nyúló kertjeiben és az Érben levő *Földvár* nevű szigeten is, ahol ugyanaz a három réteg adódott, mint a *Várhegy*-en.

Az itten felszínre került leletek (256.—260. kép) jó részben a nagyvárad múzeumban, a kolozsvári volt román egyetem Régészeti Intézetében (I. 14313.—736. sz. alatt) s kisebb részben dr. *Andrássy Ernő* érmihályfalvi gyűjt.-ben. *Dacia* I. 314. l. — *Roska M.* Rapport préliminaire sur les fouilles arch. de l'année 1925. *Dacia* II. 1925. 400.—416. l. — *Roska M.* Cercetări la Cetățuia de la Otomani. ACMI. 1926.—1928. Cluj, 1929. 192.—205. l. — *Roska M.* Ásatások az Ottományi Várhegyen és Földváran. — Grabungen am Várhegy u. Földvár von Ottomány. *Dolgozatok-Arbeiten*, Szeged, VI. 1930. 163.—177. l. — *Schroller* 19. 38. l. — AÉ. XLVII. (1934) 154. 157. 209. l. — *Nestor* XI. t. és 89.—92. l. 110. — Az *Andrássy* dr. leletei közül különös fontosságra tarthat számot egy tokos br. lándzsacsúcs és egy makkos sarló agyagöntőmintája, amiket 1941. ápr. 10-én a román katonák lövészárók ásása rendjén leltek.

A debreceni Déri-Múzeumban kelta urnatekmezések maradványai, amik a *Várhegy* alatt kerültek felszínre. *Márton* 16. l.

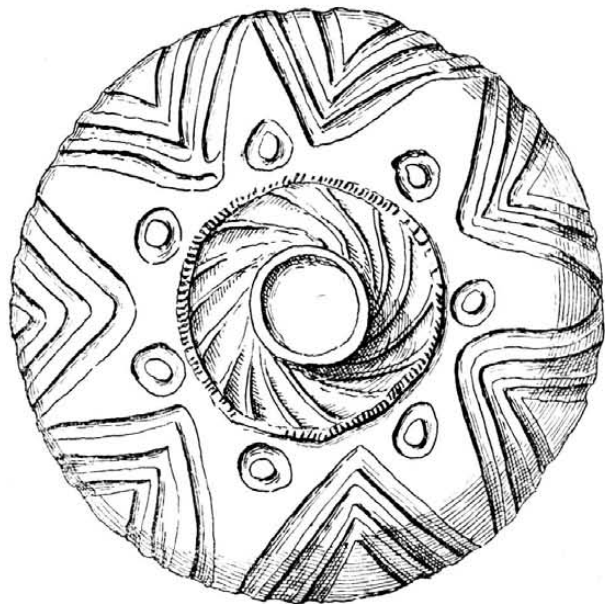
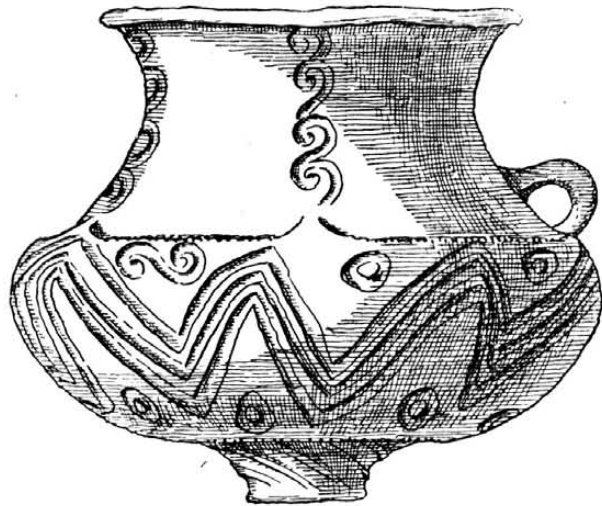
73. Óvárhely, I. Várhely (Bn.).

74. Ózd (Magyarózd, Ozd, Af.). — A

NBKM.-ban 3367. sz. rézkori csupor. Az EMER.-ban barbarus ezüst érem, mint *Dessewffy* 1252. sz.

75. Ozdola, I. Ozdola (Hsz.).

76. Ökörítő (Ciuritău, Szi.). — A nevében már benne van a *tó*. A hagyomány is fenntartotta, hogy a község határában a *Zilahpatak* mentén hajdan nagy tó volt. *Mon.* IV. 159. l.

256. kép. Agyagbögere az ottományi Várhegyről.

77. Ördögkeresztúr (Cristorel, Ko.). — A *Szénásfü torka* nevű helyen még látszik régi tava dugásának egy része. V. ö. *Orosz E.* Az ördögkeresztúri halastó. *Erdély* 1934. 79. l. — *Hodor* 587. l.

78. Ördögkút (Trâzneá, Szi.). — Az EMER.-ban I. 3011. sz. egyenes fokú, karesú, 13 cm h. kőfejsze, IV. 2579.—80. sz. bronzkarperecek, IV. 2581. sz. br. makkos sarló (261. kép), továbbá 123. sz. bronzkarika. EM. VI. 280. l.

A Szikszay-gyűjt.-ben a Boznánoldal-on 1876-ban felszínre került br. gyűjtélékes leletből volt 4 br. tokos füles balta, 1 makkos sarló, 2 bronzrög. AÉ. ú. f. XVII. 358. l. — Mon. I. 31. l. — Hampel Trouv. 51.—52. l., II. 108.—

— A szamosújvári gimn.-ban A. 17. sz. neol. agyagedény a Cordele határrészből. OTÉ. XVI. 1891. 152. és 186. l. — U. o. ősk. telep is van. U. o. — Orosz E. u. o. és II. 38. sz. alatt említ egy a Fellak határrészben lelt, de elve-

257. kép. Kerámikai maradványok az ottományi Várhegyről.

109. l. csak 1 bronzrögöt, 3 tokos baltát, 16 bronzkarikát és 3 sarlót említ. A dolog magyarázata: u. a. gyűjteményben u. onnét a Nádásd-Dosu boznii-Boznánoldal-ról volt egy br. tokos füles balta, amit tölgyfaládikóban lelték (AÉ. ú. f. XVII. 358.—359. l.) és 7 karperec. U. o. 358. l. — Marțian I. 356. sz., II. 697. sz. több bronztárgyat említ a kőbányából. L. még Szilágynádasd alatt is.

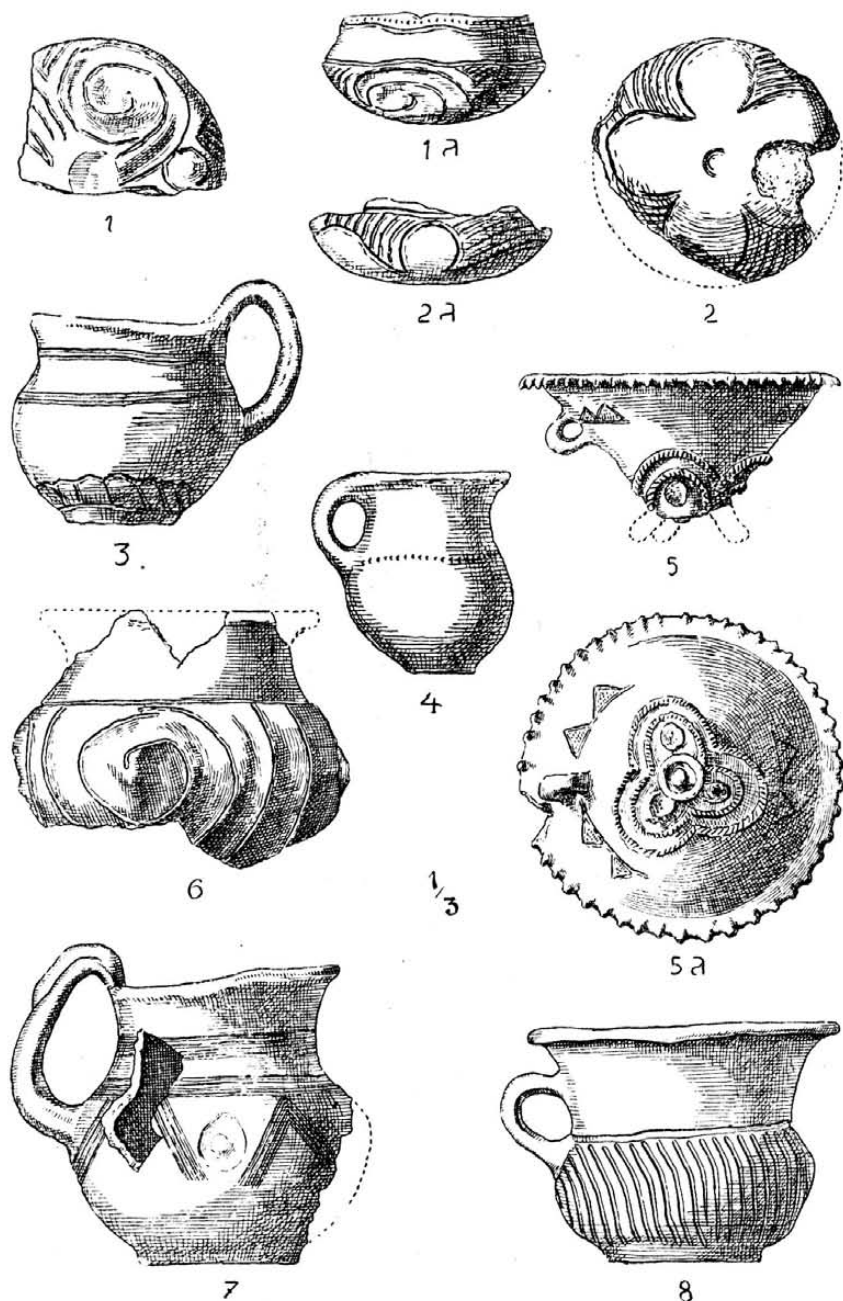
79. Ördögösfüzes (Fizeșul-Gherlii, Szd.).

szett réz- vagy bronzcsákányt. — A Nagyszédem határrészben ősk. telep. U. o. 37. l. — A Hangyavár határrész szemrevételezendő.

Az EMER.-ban a Kiszsédem határrészben 1903-ban eszközölt ásátásokból I. 5416.—51. és I. 5465.—79. sz. alatt részben festett, részben rézkori edénytöredékek, tétlen és mozgó vörös homokköcsiszolók, csontár, agyagrög, I. 5452.—54. és I. 5480.—83. sz. kelta cserepek. OTÉ. 1891. 37. l. 41. sz. — Orosz II. 38. sz.

U. o. gyűjtékes leletből (262. kép) 1588.—1600. sz. alatt 2 bronzsarlótörredék, 2 tokos füles balta (az 5191. sz. félholdas kávájú), 1 első vas-kori karperec, 4 karperec-törredék, 4 félholdas csüngő. ÉM. II. 136. l., III. 181. l. — *Hampel*

zogany, 2 bográcsfül és pánt, 3 síma csésze, 1 trébelt csésze, 1 símafalú csésze, 1 csésze széle. A lelet egy pár darabja a MNM.-ban. AÉ. ú. f. XV. 196.—201. l. és 436. l., XIX. 328. l. — *Hampel* CCXVIII.—CCXIX. t. —

258. kép. Kerámiai maradványok az ottományi Várhegyről.

Trouv. 89. l., II. 109.—110. l., XIV. t. 7. sz., LIV. t. 13. sz. — *Pulszky* Mo. A. I. XXXI. t. 6. sz. (sarló). — *Gooss* 42. l. — *Mon.* I. 123.—124. l. — *Ütm.* 16. l. — *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 303. l. 321. sz. — *Orosz* I. 79. sz.

Cemesváry J. gyűjt.-ben a *Szajkaszeg* határ-részben felszínre került br. gyűjtékes leletből 30 tokos füles balta, 2 pápaszemes fibula, 1 kerékalakú csüngő, 2 karperec, 1 lándzsa, 1 bu-

Mon. I. 124.—127. l. *OTÉ.* XXVI. 1901. 36.—37. l. — *Marțian* I. 537. sz., II. 267. sz. — *AÉ.* ú. f. XXXI. 351. l. a pápaszemes fibulákról. — *Orosz* I. 80. sz. — *Childe* II. 390. l. — *Pârvan* 291. 295. 311. 314. 318. 319. 327. 372. 388.—390. 395. 404. 413. 414. 436. 437. 445. 456. 457. 677. 684. 711. 756. 763. 791. l. és 203. ábra. — *Mannus* XXIV. 542. 544. l. — *Dolgozatok-Arbeiten*, Szeged, IV. 248. és 254.

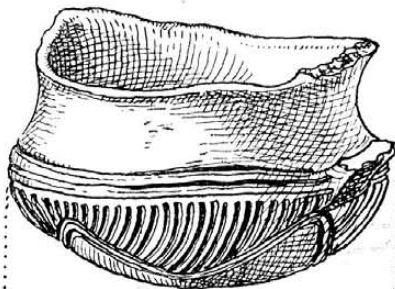
1. — Nestor 540. 546. sz. jegyz. — PZ. 1935.

54. l. — Nils Åberg V. 119. l. 201. kép.

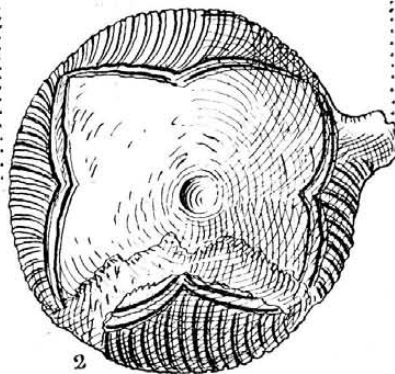
A debreceni Déri-Múzeumban 1 kőbalta és 1 ívelt fokú kőfejsze. AÉ. ú. f. XXXV. 124. l.

A MNM.-ban br. kartekercs 12 töredéke. MNM. 1895. évi besz. n. 50. sz.

Határában 1622-ben Nádaskút, Tók, 1644-ben Nádaskút, 1679-ben Nádaskút, Füzesi tó, Halászpárlaga, 1766-ban Mészégető tó, Nádaskút, 1812-ben Nádaskút, 1814-ben és 1835-ben Ördögárka, 1864-ben Nádaskút nevek. Mon. V. 367.—368. l.

1/2

2

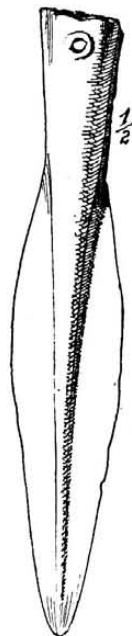
259. kép. Agyagcsészék az ottománi Várhegyről.

P

1. Pacal, l. Érkisszöllős (Szi.).
Érszöllős (Szi.).

2. Pacalka (Peţalca, Peţelca, Af.). — Határában festett kerámika és földvár, mely utóbbi Marţian I. 538. sz., II. 514. sz., Urme 23. l. dák eredetűnek vél.

Téglás G. az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 82. l. 102. sz. hüvely jellegű (?) br. fibulát is említ.

260. kép. Bronzlándzsa az ottománi Várhegyről.

80. Örmező, l. Szamosörmező (Szi.).

81. Örményes (Ormeniş, Af.). — A NBKM.-ban 3424.—41. sz. alatt 2 kőfejszefok, 1 kőék, bronzkori cserepek, villanova-tál gombos füle, szláv cserepek.

82. Örményes (Arminiş, Krsz.). — 1851-ben a község alatt az országút melletti első magaslaton négyélű aranykarperecet leltek. Súlya három és fél arany volt. Wienbe került. A. f. ö. G. XXIV. 408. l. — AÉ. ú. f. XII. 408. l.

A Dosu Surovalei határrészben 1843-ban 3 és 6/18 arany súlyú spirálkorongos aransodronyt leltek. Ez is Wienbe került. Seidl IV. 93. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 67. l. — Sacken u. Kenner Catal. 345. l. — Milleker I. 14.—15. l., Délm. ősk. rég. 3. l., Délm. ősk. 66. l. — Böhm Gesch. d. Tem. Ban. II. 309. l.

83. Örményes, l. Marosörményes (Ta.).
Mezőörményes (Ko.).

A NBKM.-ban 379. sz. bronzkori edényperem ujjbenyomásos bordával, 386. sz. u. o. kori agyaggyöngy, 412. sz. körtealakú kőbuzogány fele.

3. Pacalusa (Păţalusa, Szi.). — Határában Gátvölgy név. Mon. IV. 197. l.

4. Pagoesa, l. Mezőpagoecsa (Ta.).

5. Palatka, l. Magyarpalatka (Ko.).

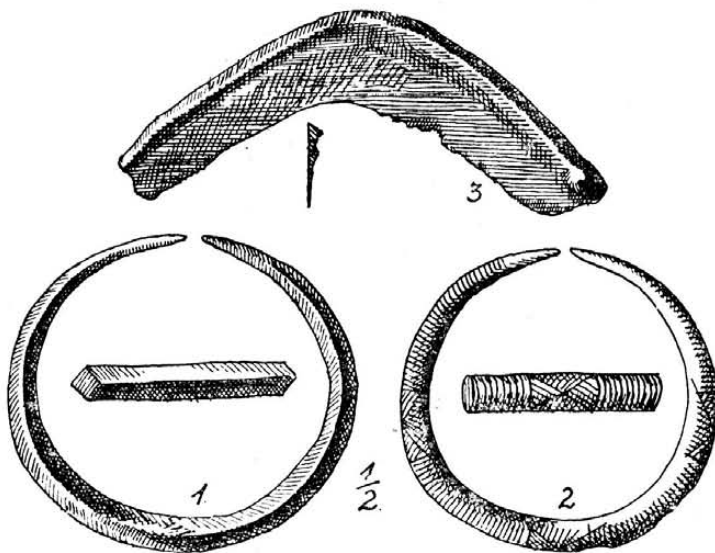
6. Palánk (Genucla, Te.). — Dák alapítású, melyet Milleker II. 8. feltételesen ide helyez. — Dio Cassius-nál (Hist. Rom. LI. 26.) már említve. Itt bronz- és II. vaskori emlékek is kerültek felszínre. Milleker III. 108.—110. l.

7. Panesova (Panciova, To.). — 1889-ben 9 drb. Nagy Sándor-féle, apolloniai és dyrrhachiumi ezüstérmét és 12 drb. római családi ezüstdénárt leltek. Délm. Tört. Rég. Ért. ú. f. V. 96. l. — Berkeszi 32. l.

8. Panit, l. Mezőpanit (Mt.).
Szilágypanit (Szi.).

9. Pankota (Páncota, Ar.). — A régi apát-sági templom helyén vágott, kidolgozott szarvasagancsok kerültek felszínre. Belőlük a temes-

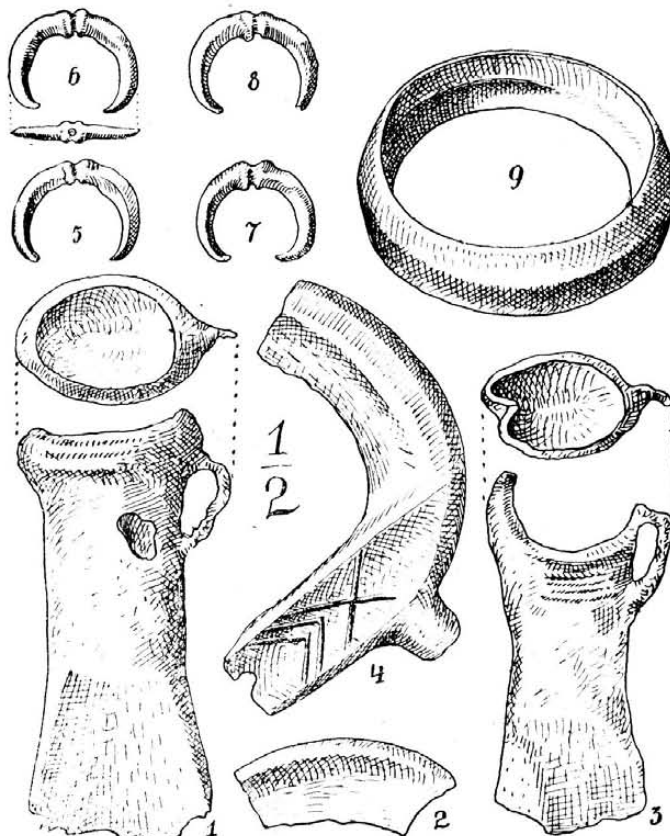
U. o. bronzrögök, br. véső, csontgomb, 2 kőgyalú, csiszolt, átfúrt kőgolyók és u. olyan, valamivel kisebb agyaggolyók. Mon. II./I. 11.

261. kép. Bronzkarpercek és makkos sarló Ördögkútról.

vári múzeumba is jutott. Mon. II./I. k. 4. l. és 4. sz. jegyzet. — A nép ezt a helyet *Cetate*-nak

1. és 1. sz. jegyzet. — MNM. 1884. évi besz. n. 85. sz. és 1885. évi 85. sz. 20. 21. tétel.

262. kép. Bronzlelet Ördögösfüzesről.

(= vár) hívja. Mon. III. k. 1./II. r. 206. l.

A MNM.-ban sok ősk. állatcsont. U. o. 5. l. és Tört. Ért. 1885. 200. l.

U. ott bronzvéső és szarvasagancsok társaságában lelt bronzrögök. Mon. II./I. 13. l. és 4. sz. jegyzet.

U. ott br. balta. MNM. 1851. jkv. — Mon. II./1. 14. l.

10. Pappfalva, I. Nádaspappfalva (Ko.).

11. Paptelek, I. Szilágypaptelek (Szi.).

12. Paptelke (Poptelec, Szd.). — *Céglás G.* az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 307. l. 318. sz. alatt tévesen helyezi ide a szilágy megyei Paptelek határában lelt s a gr. *Andrássy László* göröcsöni gyűjteményébe került bronz gyűjtélkes leletet. — V. ö. *Hampel* Trouv. 26. l., II. 112. l. — Szilágy vm. Mon. I. 31.—32. l. — A tévedést átveszi *Marțian* I. 549. sz. és II. 523. sz. is. — *Orosz* I. 81. sz. szerint a szolnokdobokamegyei Paptelke is őskori lelőhely.

13. Parajd (Praid, U.). — A *Nyírpaták* oldaláról átfúrt, törött trachytbaltát említ az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 193. l. 216. sz. — *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ben a *Nagy László* tetőről szívalakú trachytféjsze befejezetlen fúrás-sal és br. gyűrű volt. Valószínűleg erre vonatkozik az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 71. l. 30. sz. adata a *Háromhegy-ről* származó, szív-alakú kőfejszéről. U. o. 71. l. azt mondja, hogy a *Kápolnamező-n* kőlap alatt díszített urna fektet. V. ö. még *Marțian* I. 542. sz., II. 529. sz. A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben a *Nyáraspatákoldal-ból* egy 14.2 cm h., egyenes fokú, aeneol. kőfejsze. Valószínűleg a *Nyírpaták* oldaláról származó baltával azonos.

A *Sziláspatak* és *Kisjuhodvize* közt emelkedik *Rabsonné vára*; a *Barátság-tető* alatti *Borza vápá*-ban barlang van; a *Várhegy* nyugati alján nagy, kötőanyag nélkül összehalmozott szikladarabokból emelt 6—7 láb magas töltés (*Kakasborozda, Ördögkútja*); a *Deszkászár* nevű hegyben barlang van; a *Nagy- és Kisjuhod* találkozásánál 3 párhuzamos, cyclopikus körakás zárja el a völgyet. *Orbán* I. 136.—139. l., IV. 20. l. — *Marțian* i. m.

14. Patakfalva (Patacfalău, Văleni, U.). — Az EMEÁ.-ban homokos agyagból kikerült *Equus primigenius* és *Bos sp.* fogai, *Cervus elaphus* foss. agancsrészei, rézkori cserepek. EME. Évk. V. 124. 133. l. — ASL. N. F. XIII. 1876. 414. l. — *Kiss* I. k. 13 l.

Az EMER.-ban 1777.—86. és 2272.—73. sz. rézkori fenőkö vagy festéktörő (lelt. sz. 1777., képe Roska II. 119. kép 3. sz.), neol. gyermekjáték (lelt. sz. 2273.), rézkori cserepek, agyaggyöngyök, gyermekjáték, ovális agyaggyurma, kavics, szarvasfogak. *Gooss* 43. l. — EM. III. 145. és 162. l. (kő-tűt, 3 kőkorongot, 3 drb. ló és tulokfogot említ). — Útm. 11. l. — *Marțian* I. 544. sz., II. 498. sz. tévesen urnákat mond.

15. Paulis (Păuliș, Ar.). — A MNM.-ban macska-, kutya-, marhacsontok, őrlőkövek, kőkalapácsok. MNM. 1876. évi besz. n. 171. és 302. sz. — Mon. II./1. 2.—3. l. és 3. l. 1. sz. jegyzet.

A temesvári múzeumban csillámpalabalta és

3 serpentinvéső (rajza Délm. Tört. Rég. Ért. 1876. 108. l.).

Az aradi liceumba egy dioritvéső került. Mon. II./1. 3. l. és 4. l. 5. sz. jegyzet.

A MNM.-ban még kova- és obszidiánmagkővek. Mon. II./1. 4. l. és 2. sz. jegyzet. — AÉ. r. f. IX. 187. l.

A *Boros-féle* szőlő és temetődomb rézkori telep. Mon. II./1. 4. l. — A MNM.-ban sok állati csont. U. o. 5. l. 1. sz. jegyzet, MNM. jk. 1876. 171. sz. 116.—132. — Délm. Tört. Rég. Ért. 1876. 69. l. — Edénytöredékek rajza Mon. II./1. 9. l. a MNM.-ból. — *Hampel* Cat. 110. l.

Az aradi liceumban és kultúrpalotában függő edény. Mon. II./1. 12. l. és 2. sz. jegyzet. U. o. hálónéhezékek is. U. o. 10. l. és 5. sz. jegyzet. — U. o. kőkés. U. o. 11. l. — A MNM.-ban őrlőkövek. 1876. évi jk. 171. 302. sz. — U. o. bronzcsákány, 1876. jk. 302. sz. — Délm. Tört. Rég. Ért. 1876. 107. l. — Mon. II./1. 13. l. 6. sz. jegyzet. — *Milleker* Délm. ősk. 45. l.

L. még *Ópaulis* és *Újpaulis* alatt is.

16. Pálfalva és Csomótán közt a *Pálfalvi vár-ból* bronzkori és dák cserepek a *Vámszer Géza* csíkszeredai gyűjt.-ben.

17. Pánád (Pănade, Kk.). — *Gooss* 43. l. s. utána *Hampel* II. 112. l., *Marțian* I. 539. sz., II. 495. sz., OTÉ. XII. (2. r. IX.) 198. l. 252. sz. szerint az EMER.-ban br. tokos füles balta van. A gyűjteményben nincs.

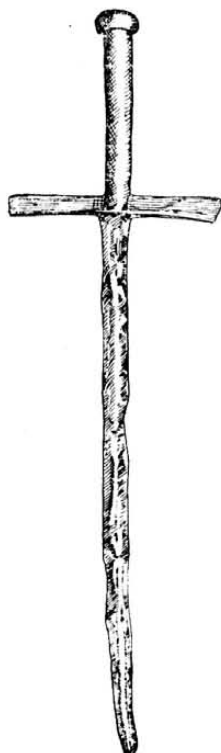
A NBKM.-ban 3162. sz. aeneol. bögre, szkíta vastör (263. kép), amit a br. *Splényi Antal* birtokán letek szántás alkalmával. Gombban végződő markolata s a hegy felé enyhén hajló markvédője bronzból való, egybe öntött, 10 cm hosszú. Pengéjének hossza 29 cm. Annnyira rozsdadt, hogy nem lehet róla megállapítani, hogy egy- vagy kétélű volt-e? — Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 198. l. 252. sz. tévesen 35 cm hosszú, vasmarkolatos bronzkardpengét említ. — AÉ. ú. f. XVII. 66. l. és rajza u. o. 67. l. 7. ábra alatt. — *Fettich* I. 24. és 45. l., II. 503. l. — ESA. XI. 190. l. és 6. kép.

18. Pánceleseh (Panticeu, Szd.). — A MNM.-ban a *Hosszúalj*-ban (Mon. V. 402. l. szerint a *Hangoshegy*, az AÉ. ú. f. XXVI. 369. l. szerint a *Kisjakabas* határrészben) lelt br. gyűjtélkes leletből 1 bronzlepeny, 1 bronzrög, 1 tokos füles balta és 2 töredék, 1 lándzsacsűs, 1 lándzsátöredék, 1 csákánytöredék, 1 csákánykorong, 1 törmarkolat, 1 pálcatag négyélű sodrással, 7 makkos sarló és azok töredékei, 4 karperec és töredékeik. AÉ. ú. f. XI. 484. l. — *Hampel* II. 112. l. és CXLIII. t. — Mon. I. 128.—29. l. — *Orosz* I. 82. sz. — *Nestor* 530. sz. jegyzet.

Az EMER.-ban u. e. leletből D. 572. sz. bronzkard (264. kép). Képe Mon. V. 402. l. — V. ö. u. o. 403. l. és AÉ. ú. f. XXVI. 369.

1. — *Marțian* I. 540. sz., II. 496. sz. — *Párvan* 409. 686. l. — *Orosz* II. 39. sz.

Határában 1641-ben *Ţóvölgye*, 1864-ben *Darvastó*, 1898-ban *Darvastó* név. Mon. V. 403. l.

263. kép. A pánádi szkíta vastőr.

264. kép. Bronzkard Páncélszéről.

19. **Pánk** (Pancu, Hu.) és **Alsólapugy** (Lăpugiul-de-Jos, Hu.) táján 1880-ban tíz aranykarikát leltek, amik ismeretlen helyre jutottak. Hunyad vm. tört. I. 10. l.

20. A **Páring**-nak *Vârfului-Petru* magaslatán régi sáncok, valószínűleg dák eredetűek. *Gooss* 46. és 127. l.

21. **Páva** (Pava, Hsz.). — Határában 1665-ben *Halommező*, 1732-ben *Csikostó*, 1750-ben *Kútastó* nevek. Emlékkönyv. 67. l.

22. **Pecsétszeg** (Chiuești, Szd.). — Határában 1898-ban *Dealul peșterii* (= a barlang hegye) és *Ţrestia* (= nád) nevek. Mon. V. 420. l.

23. **Peér**, I. **Pér** (Szi.).

24. **Pele** (Piele, Szi.). — Határában *Békástó*, *Nádaskút* részek. Mon. IV. 231. l.

25. **Peleszarvad** (Sárvázal, Szi.). — Határában a *Báltoci* (= tócsák) név esetleg régi tómedret takar. — U. o. *Várkút* név. Mon. IV. 407.—408. l.

26. **Percesen**, I. **Szilágypercesen** (Szi.).

27. **Perjámos** (Periamoș, Periamuș, To.). — A községtől Ny.-ra az Aranka balpartján levő *Sánchalom* (*Schanzhügel*) félkörű árokkal és földhányással védett réz- és korabronzkori telep, melynek feltárását 1909-ben kezdtem meg. A leletek nagyrésze a temesvári múzeumban, kis része III. 9770.—IV. 480. sz. alatt az EMER.-ban és I. 562.—964. sz. alatt a volt kolozsvári román egyetem Régészeti Intézetében van (265.—272. kép). *Roska M.* Ásatás a perjámosi Sánchalmon. Fouilles aux remparts (Sánchalom) de Perjámos. Földrajzi Közlemények XXXIX. k. Budapest, 1911. 1. füzet. — U. a. Ásatás a perjámosi Sánchalmon. MKÉ. VII. 1913. 2.—3. füzet, VIII. 1914. — U. a. Săpăturile arheologice din Periamoș Gemina I. Timișoara, 1923. 51.—56. 78.—93. és 128.—137. l. — U. a. Locuința subterană dela Periamoș. Analele Banatului I. Timișoara, 1928. 53.—56. l. — U. a. Casa preistorică dela Periamoș. Gemina I. Timișoara, 1923. 51.—56. 78. l. — U. a. Importanța cercetărilor preistorice în Banat. Arhivele Olteniei, Craiova, 1923. — *Åberg* 48. l. — AÉ. XLVII. (1934) 154. 157. 209. l. — *Nestor* 72. 82.—89. l. és 17.—19. ábra, 101. 102.

Azonos korú telep volt a községtől K.-re az ú. n. *Ţizedszerü-n* (*Zenescheuer*), melyet azonban csak részben tudtam feltárni, mert a község lakosai elhordták házépítéshez.

1878-ban Nagyfalva és Perjámos közt a kubikos munkások az Aranka mellett emelkedettebb helyen korabronzkori csontvázas sírra akadtak, mely mellől egy bronztört s egy szarvasagancstörredéket mentettek meg, amik a temesvári múzeumba jutottak. *Milleker* I. 89. l.

A MNM.-ban bronzkori agyagedények, cserepek, bütykös urna. AÉ. 1889. 83. l. — *Milleker* I. 89. l. — MNM. 1882. évi besz. n. 109. sz. (Sánchalom!), 1885. évi 105. sz. és 1888. évi 110. sz.

28. **Perje** (Pria, Szi.). — Határában *Coaste* nevű halom és *Suvar* (sóvár?) nevű nádas. Mon. IV. 252. l.

29. **Pestere**, I. **Kőrösbarlang** (Bi.).

Krassóbarlang (Krsz.).

30. **Pestere** (Peștera, Fo.). — A töröcsvári szoros mellett levő barlangját az őskor szempontjából is át kell kutatni. *Bielz* I. 23.—24. l. 18. sz.

A BSM.-ba újabban barlangi medve társaságában középső aurignaci kovaholmik kerültek. Az anyag minden valószínűség szerint Szitabodzá-ról származik.

31. Pestes (Al-, Felsőpestes? — Peștișul-de-Jos, de -Sus? Hu.). — Határában ősk. telep. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 191. l.

32. Pestyere, I. Barlangfalva (Hu.).

33. Petele (Petelea, Birk, Mt.). — Határában halmok. ASL. N. F. XI. 463. l.

34. Peténye (Petenea, Szi.). — A zilahi Wesselényi-Kollégium gyűjt.-ben egy összelapított, tokos füles bronzvéső, amit a *Lánca-dűlő*-ben letek.

35. Peterd, I. Magyarpeterd (Ta.).

36. Petőfalva (Petefalău, Peteni, Hsz.). —

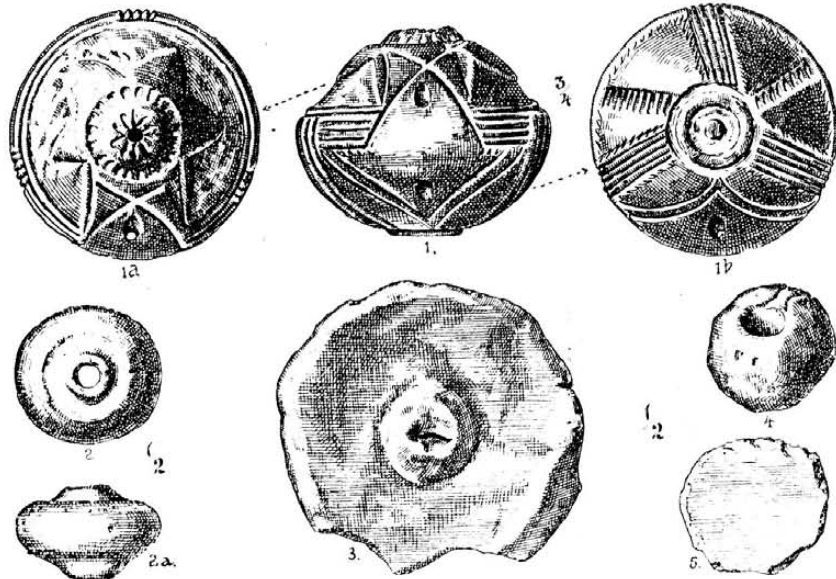

265. kép. Agyagbögge Perjámosról a benne lelt bronzpitykével.

1869-ben egy paraszt egyenkint és csomókba rozsdázva kétszáznál több amphipolitániai drachma utánzatát lelte, melyek a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumba kerültek. Átmérőjük 32—35 mm, súlyuk 10 gr. ASL. N. F. X. 463. l., XIV.

A SzNM.-ban 1 fazék és 3 bronzkori urna. SzNM. Ért. I. 53. l. — *Marțian* I. 547. sz., II. 504. sz.

Határában 1700-ban *Közmocsár, Tó, Tófej*, 1744-ben *Tójarka* nevek. Emlékkönyv 67. l.

266. kép. Agyaggyöngyök, karika és zörgő Perjámosról.

82. l. — *Gooss* 10. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 86. l. 134. sz. — *Marțian* I. 545. sz., II. 505. sz. — *Pârvan* 604. 716. 794. l.

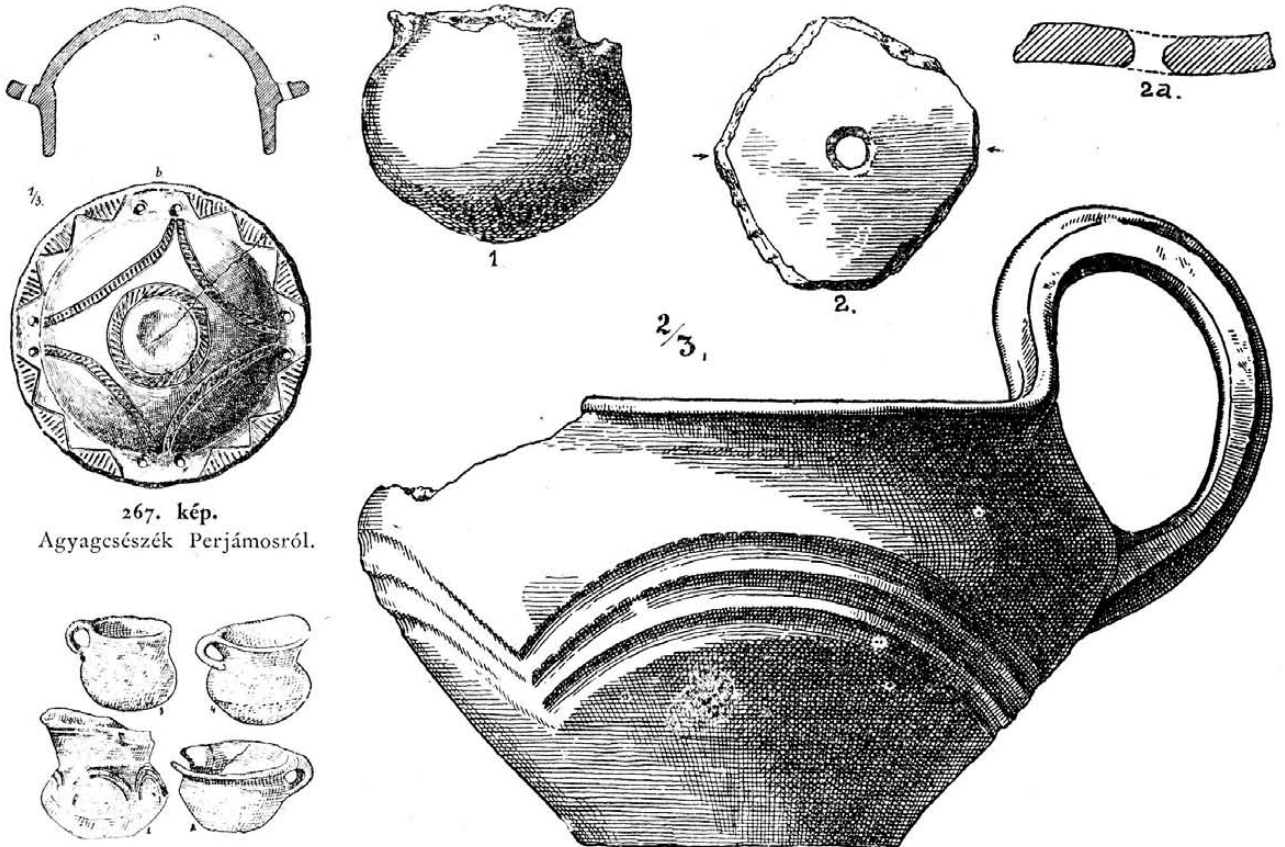
37. Petőréti (Petyeritye, Peteritea, Szd.). — A *Sub deal* (= a hegy alatt) határrészben több bronzcsákányt letek. *Mon.* V. 450. l. — Az OTÉ.

XXVI. 1901. 35. l. egy 1885-beli br. gyűjté-
kes leletet említ, amelyben volt 5 csákány, 1
kerek karperecszerű aransodrony és 1 bronz-
spirális. Valamennyi egy agyagedénybe rejtve.
Belőle egy bronzcsákány *Serlegi* mérnökhöz
(hossza 18,5 cm, v. ö. *Hampel* XXXI. t. 2. sz.),
egy pedig *Pataky Viktor* mérnök gyűjteményébe
került, innét a debreceni Déri-Múzeumba jutott.
— Ebből a leletből származhatik az a korongos
bronzcsákány is, amit *Temesváry János* szer-
zett meg a gyűjteménye részére. *AE. ú. f. XVII.*
433. l. és Mon. I. 117. l. — Orosz E. I. 83.
sz. magánkézben is látott egy bronzfokost(?).

(sodrottak, négyszögűek) és ezüstnyakpereg volt.
OTÉ. XII. (2. r. IX.) 69. l. 49. sz. — Marțian
I. 549. sz., II. 507. sz. — Hunyadm. Tört. Rég.
Társ. Évk. V. 1889. 57. l. — A Hunyad vm.
tört. I. 15. l. utólagosan a Groapa stâni nevé-
ű árok partjára teszi a lelőhelyet.

40. Petrilla (Petrla, Hu.). — Barlangja a
Peșterea dela Roșia. Bielz I. 39. l. 34. sz. —
*Rccovitz*a 509. l.

Az itteni aranymosás nyomai minden való-
színűség szerint az őskorig is visszanyúl-
nak. *ASL. I. 356. l. — Neigebaur 86. l. — Jahrb.*
1856. 9. l. — Gooss 44. l. — Mon. 22. l. —

267. kép.

Agyagsészék Perjámosról.

269. kép. Agyagfedő Perjámosról.

268. kép. Agyagsésze, karika és bögretörödéck Perjámosról.

Marțian I. 548. sz. két urnát, *Marțian II.*
506. sz. pedig urnákat említ, valószínűleg téve-
sen, mert innét csak arról az agyagedényről tu-
dunk, amibe a fentti lelet volt rejtve.

Határában 1864-ben *Vâlceiu* név, mely ál-
lítólag az egykori *Tebénpataka* község helye.
Mon. V. 450. l.

38. Petres (Péterfalva, Petriș, Petersdorf,
Bn.). — A besztercei ev. gimn.-ban 3 kőkalapács
(fejsze, egyenes fokú). — A *Steinau* erdőben
vaskaszát leltek. *Gooss 43. l. — ASL. N. F.*
XI. 316. l. — Neigebaur 292. l. — OTÉ. XII.
(2. r. IX.) 302. l. 317. sz. (sarlót mond). —
Marțian I. 550. sz., II. 512. sz.

39. Petrény (Petreni, Hu.). — 1868-ban a
Pădureni határrészben női csontvázat leltek, mely
mellett ezüstgyöngyök, ezüst spirális karperecek

OTÉ. XII. (2. r. IX.) 203. l. 283. sz. — Marțian
I. 551. sz., II. 511. sz.

41. Petrosán (Petroșan, Af.). — Az EMER.-
ban I. 5894. sz. aeneol. cserép a római temető
területéről, a községnek Zalatna felé eső ki-
járójától jobbra.

42. Petroseny, l. Petrozsény (Hu.).

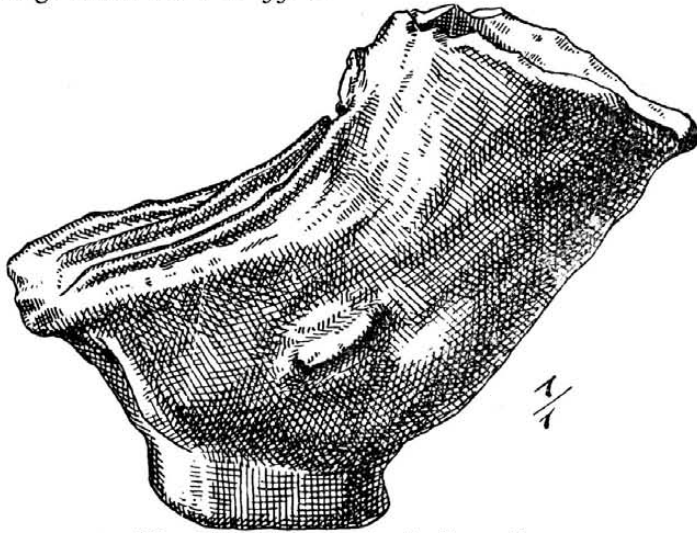
43. Petrosz (Petrosa, Hu.). — Barlangjáról
Bielz I. 36. l. 31. sz., III. 31a. sz. (Gaura
poieni). *Jahrb. des sieb. Karpathenver. VI. 174.—*
176. l. — S.—H. 331. 350. sz. — FK. XV.
568.—76. l., XIX. 162.—163. l.

44. Petrozsény (Petroșani, Hu.). — Az
EMEÁ.-ban *Anthracoterium magnum*. *OTÉ. IV.*
1879. 151. l.

Schroller 76. l. 88. sz. barázdás tűzdelésű és

lencses díszű keramikát említ. V. ö. XXVII. t. 6. 9. sz. és XXX. t. 1. sz.

A dévai múzeumban 5266. és 5276. sz. br. tokos füles balták és 5278. sz. br. köpűs lándzsacsúcs. *Uéglás G.* tévesen állítja, hogy ezek a bronzok az alább ismertetendő éremlelet társaságában kerültek felszínre. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 55. l.

270. kép. Állatalakú edényke Perjámosról.

1867-ben a vasúti állomás építéskor 200 drb. II. Fülöp drachmáit utánzó barbár ezüstérmek letek. A leletben *Bielz* szerint eredeti Nagy Sándor-féle tetradrachmák is voltak (ASL. N. F. XI. 1875. 800. l.), ami *Gooss* szerint téves (44.—45. l.). — *Bielz* tévesen helyezi a lelőhelyet Gyulafehérvár környékére (*Gooss* 54. l.). Az OMIK. XX. (VII.) 24. l. tévesen mond 300 darabot. — V. ö. még ASL. N. F. XI. 1875. 800. l., XIV. 1877. 68.—69. 78. l. — AÉ. r. f. III. 28. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 202.—203. l. 282. sz. — Hunyadm. Tört. Rég. Ért. V. 1889. 54.—55. l., XV. 127. l. — *Marțian* I. 553. sz., II. 513. sz.

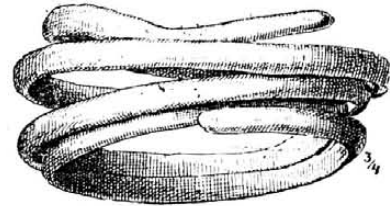
A *Piatra roșie*-ban levő barlangról *Bielz* I. 39. l. 33. sz. — Erdély VIII. 7.—11. l. — *S.—H.* 467. sz.

A *Bolii*-barlang aeneol. s a dévai múzeumban levő cserepekről l. *Banicá*-nál. V. ö. Mon. 21.—22. l.

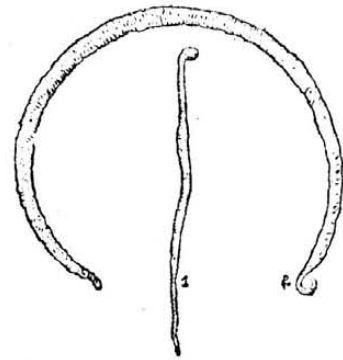
A vele szemben levő *Bolii* hegyen valószínűleg dák erősség állott. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. III. 1886. 27.—32. l., V. 1889. 56. l.

45. Pécska (*Pecica*, Ar.) és **Szemlak** (*Semlac*) közt a Maros jobb partján levő *Nagysánc* voltaképpen egy mély árokkal átvágott promontor, melynek települése a rézkorral indul meg, belenyúlik a korabronzkorba, temetkeztek benne a kelták, s az ásátások rendjén germán nyomokat is fedtem fel ottan. A leletek (273.—276. kép) az aradi kultúrpalota gyűjteményében. Előtte *Dömötör László* aradi tanár és *Haller Imre* pécskai tanító ásott itten. Ásátásaik eredményei szintén az aradi kul-

túrpalotában vannak. Az én ásátásaimból IV. 481.—2. sz. alatt égett vackor és magvak vannak az EMER.-ban. *Dömötör L.* Rómaikorbéli

271. kép. Rézkarperec Perjámosról.

272. kép. Réznyakperec és tű Perjámosról.

edények a pécskai Nagy-Sáncban. AÉ. 1901. 327.—335. l. — U. a. A pécskai őstelepről származó öntőmintákról. AÉ. 1902. 271.—274. l. — V. ö. még AÉ. 1904. 235.—236. l., ahol *Haller* parentálja el *Dömötört*. — *Roska M.* Ásátás a pécska-szemlaki határban levő Nagysánc. *Fouilles exécutées au Nagysánc dans la commune Pécska-Szemlak. Dolgozatok-Travaux* III. 1912. 1.—73. l. — *Párvan* 408. 584. 593. 594. 792. l. és 458. ábra, ahol 4 csöves talpú tálat hibásan a kelta emlékek közé sorol. — *Åberg* III. k. 48.—49. l. és 65. 66. 85. 86. ábra. — AÉ. XLVII. (1934) 154. 157. 209. l. — *Nestor* 72. 82.—85. 100. 101. l. 462. 467. sz. jegyz., 115. 118. 166. l. — *Wosinsky* LXXV. t.

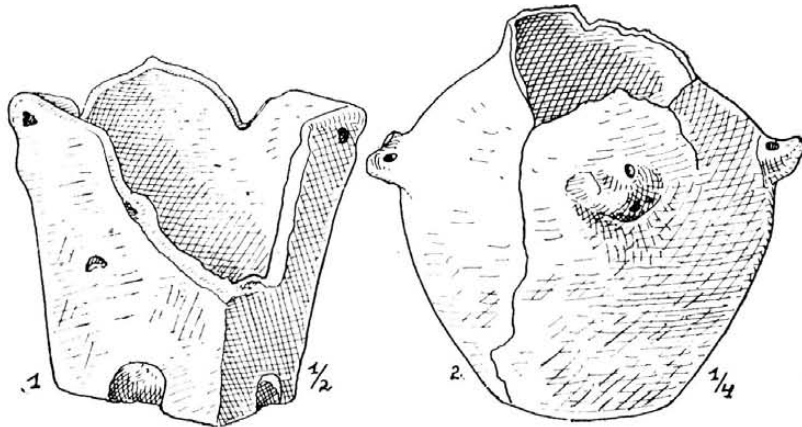
A MNM.-ban agyagedénybe rejtett bronz gyűjtélkes lelet, mely 1901 őszen került felszínre. Az urna 43 cm magas. Volt benne 3 bronzöv, melyek egyike eltűnt, egy rövid kard, 4 karvédő tekerics, fűrészlemezek, hat darabra tört, meggörbített kard, 2 lándzsa, 10 makkos sarló, csöves, lennt félholdasan végződő csüngők, 8 karperec, 220 kicsi s egy nagy kúpos pityke, 8 borostyánkőgyöngy. A MNM. múltja és jelene. A Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségosztálya. Különlenyomat 24. l. u. a. lapon az urna, a 20. lapon övrészlet, a 23. lapon 2 kartekerics s a rövid kard, a 19. lapon fűrészlemezek s csüngők képe. — AÉ. 1909. 409. l. (övrészletek). — *Párvan* 304. 383. l. és 217. ábra (övrészlet). — *Nestor* 513. sz. jegyzet. —

Åberg V. 42. l. és 66. ábra.

U. o. aranyfejdíszek (276. kép). Súlyuk egyenkint 3.9 gr. V. ö. Mon. II. k. 1. rész. 16. l.

46. Pér (Peér, Pir, Szi.). — Az EMER.-ban IV. 2554. sz. korabronzkori agyagbögre és IV. 2555. sz. kettős csonkakúp alakú agyagyöngy a gr. *Károlyi*-féle tagról. CIA. 1876. II./1. 155. l.

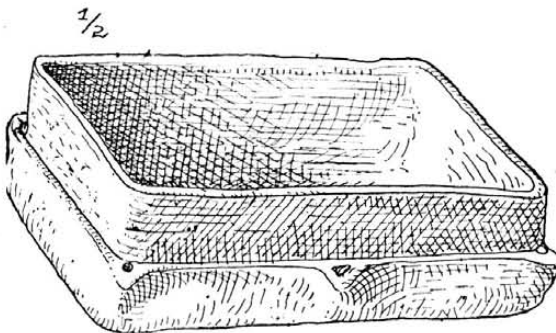
mély s u. o. átmérőjű üstformájú sírok voltak szénnel, hamuval, cserepekkel, égett földdel, disznó-, juh- és szarvasmarhacsontokkal telve. A cserepek anyaga jó, díszítés nincs rajtuk, a füleket kétoldalt dudorok helyettesítik, s csak néha átfúrtak. *Gooss* cserépből készült baltácskát, vörös kvarcszilánkot és vadkanagyarat szerzett innét. ASL. N. F. VI. 137. l., XIV. 1877.

273. kép. Agyagedények a pécska-szemlaci határban levő Nagysánc legalsó rétegéből.

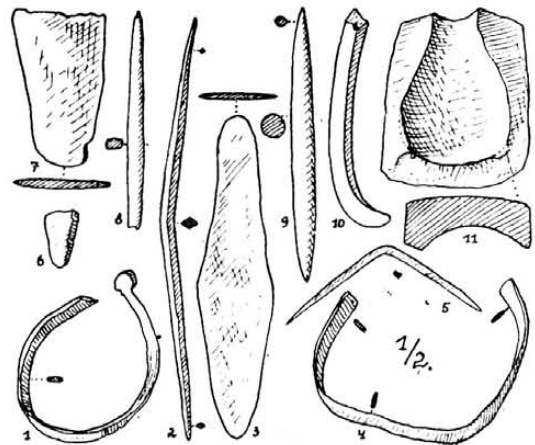
Pável Konstantin gyűjt.-ben első vaskori, felsőitáliai bronz férfiszobrocska (276. a. kép) volt a *Tatárdomb*-ról. Mannus 1932. 542. 544.—45. l. — *Roska M.* Die früheisenzeitliche Bronzefigur von Pér. ESA. IX. 1934. 187.—190. l.

Határában *Halászkút*, *Tóhely*, *Ramoshalom*, *Elehalom* nevű részek és az *Er övezte Vár*. Mon. IV. 227. l.

274. kép. Agyagedény a pécska-szemlaci határban levő Nagysánc legalsó rétegéből.

162. l. — EME. Évk. V. 132. l. — AK. VI. 178. l. — *Gooss* 44. l. — Mühlb. Gymnasialprogr. 1874. — MAGW. XXXIV. 2. l. — *Maržian* I. 546. sz., II. 510. sz.

275. kép. Rézholmik a pécska-szemlaci határban levő Nagysánc legalsó rétegéből.

47. Péterfalva, I. Petres (Bn.).

48. Péterfalva (Petrifaläu, Petrești, Petersdorf, Sze.). — A szőlőhegyek és erdő között több halom 4—12-es csoportokban. Magasságuk 2—3 láb, az egyiké 6 láb, területük 25—70 láb. 1—3 láb mélyen égett alapokat leltek bennök, melyeken vagy agyagsík volt, vagy pedig ki voltak kövezeve. Rajtuk hamut, szenet, cserepeket, csontokat leltek. Közeliükből kőkalapács került ki.

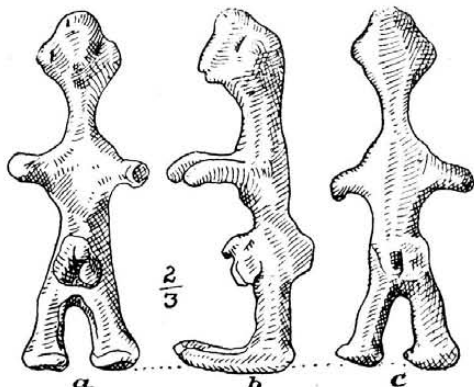
A község déli és nyugati felén 5—6 láb

A NBKM.-ban 1004.—66. sz. tordosi jellegű kő- és agyagholmik, aeneol. (barázdás tűzd.) réz- és bronzkori, római és szláv kerámika, egy agyagtégely, továbbá egy gomböcsökkel díszített 1026. sz. kelta br. karperec. Alsófehér vm. Mon. II./1. 77. és 100. l. s u. o. XXIII. t. 261. sz. s u. o. 77. l. fedéalakúlag vésett bronzkarikákat is említ, s azt mondja, hogy az 1064. sz. barázdás tűzdelésű cserép társaságában pattintott és csiszolt kő-, agancs- és csonteszközök, talpcsöves edények is voltak. V. ö.

Wosinsky 30. l. — *Hoernes* Urgeschichte d. bild. Kunst. 1. kiad. Wien, 1898. 697. l. — *Párvan* 551. f. jegyz. (a kelta karperec). — *Schroller* 76. l. 99. sz. tordosi jellegű neol., kimetszett díszű, festett, barázdás tüzelésű és lensés díszű kerámikát említ. V. ö. XXI. t. 10.—12. sz., XXII. t. 8. sz. — Debreceni Közlemények 1940. I. sz. 11. l.

Az 1032. sz. mélypatinájú, kopott opálvakaró valószínű moustiérei hegy volt.

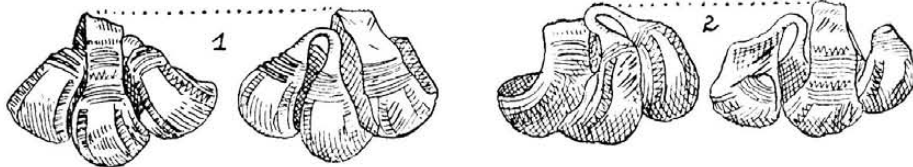
1885-ben a szászsebesi ev. gimn.-ba egy jáspisnyílhegy, 4 szarúköeszköz és 1 csontnyílhegy jutott. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 77.—78. l. 87. sz.

276. kép. Aranyékszerek Pécskáról.

Az EMER.-ban 6757.—81. sz. neol., aeneol. és rézkori cserepek, egy kaptafaalakú neol. kovalalabta, amit retusáló kőnek használtak. — A *Sebespatak*-ból IV. 2366. sz. 8.5 cm h. egyenes fokú, mandulaalakú kőfejsze.

49. Péterháza (Petrihaza, Szd.). — Határában 1833-ban *Čau* (= tó) név. Mon. V. 455. l.

276a. kép. A péri bronzszobrocska.

50. Pipe (Pipea, Pipia, Wepeschdorf, Kk.). — *Schroller* 75. l. 58. sz. a rézkori telepek közt említi.

1830-ban tömör kengyelű kelta aranykarperecet (277. kép) leltek. Díszítése beütött, végei ívelt tagokba futnak és bevéssett díszűek. Katal. d. Antkab. 345. l. 38. sz. — *Gooss* 45. l. — *Arneht G. u. Š.* 25. l. — ASL. N. F. XIII. 1876. 487. l., XIV. 1877. 65. l. — AÉ. r. f. XIV. 34. és 215. l. és XXIV. t. és XXXV. t. 4. sz. — AÉ. ú. f. XII. 409. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 200. l. 269. sz. — *Marčian* I. 554. sz., II. 518. sz. — *Párvan* 338. 339. 680. l. és

228. ábra. — *Márton* 87. 91. l. és 89. l. 24. ábra 3. sz. — *Jahreshafte* IX. 1908. 254.—276. l. — *Nestor* 125. l.

51. Pirosa (Pirosd, Piroşa, Szd.). — Határában 1770-ben *Čauť* (= tavacska), *Peštere* (= barlang) nevek. Mon. V. 458. l.

52. Pirosd, l. Pirosa (Szd.).

53. Piski (Pišchi, Simeria, Hu.). — *Földvár* *Alexandrin* telkén 1901-ben, építkezések alkalmával három szkíta-hallstatti csontvázas sírt leltek, melyek mellékletei (278.—281. kép) I. 995.—1093. sz. alatt az EMER.-ban. *Rosku M.* Skytha sírok Piskiről. Sépultures scythiques de Piski. *Dolg.-Trav.* IV. 1913. 233.—251. l. — EME. Évk. 1913. 35. l. — EM. XIX. 304. l. — AÉ. ú. f. XXXIII. 151. l. és VII. t. 45. sz. (a hurkolt kengyelű fibula). — *Marčian* I. 555. sz., II. 623. sz. — *Fettich* I. 24. és 45. l., II. 497. 505.—507. l. — *Dolgozatok-Arbeiten*, Szeged, IV. 248. és 254. l. — *Mannus* XXIV. 542. 545. l. — *Childe* II. 397. l. 2. sz. jegyzet. — *Párvan* 350. 351. 383. 388. 423. 426. 427. 437. 441. 443. 446. 447. 448. 458. 760. 771. l. és 242. 243. 284. 293. 294. ábra. — *Utm.* 20. l. — *Márton* 32. l. — *Nestor* 115. 142. 143. l. — ESA. XI. 195. l. és 27. kép, 200. l.

1883-ban urnát, 1896-ban *Tóth Ferenc* gyári kovács kertjében 1.5 m hosszú csontváz mellett durva edényben 2 vastagabb és egy vékonyabb bronzhuzal-karperecet leltek. Hunyad vm. tört. I. 13. l.

A Vajdahunyadra vezető út mentén a munkások 1883-ban egy urnát ástak ki, melyet összetörttek. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 61. l. 20. sz.

A MNM.-ban 83 drb. aranygyöngytöredék, 21 aransodronytöredék és 61 drb. alakatlan aranydarabka, ami aranymosás rendjén került

ki a Sztrigy medréből, tehát másodlagos helyről. MNM. 1908. évi Jelentése 39. l.

V. ö. *Dédács* alatt is.

54. Podele, l. Pogyele (Hu.).

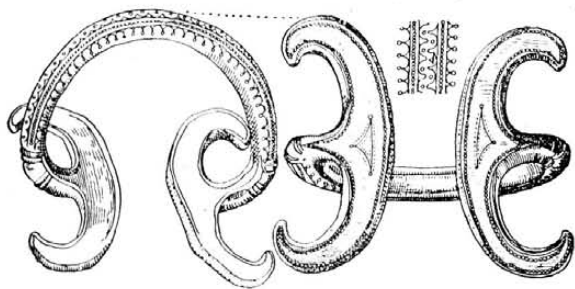
55. Podsága, l. Felsőpodsága (Ta.).

56. Pogányfalva, l. Remetepogányfalva (Krsz.).

57. Pogyele (Podele, Hu.). — *Čéglás G.* egy megsemmisült br. gyűjtélkes leletről értesít. Hunyad vm. tört. I. 15. l. — *Marčian* I. 556. sz., II. 519. sz. az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 201. l. 279. sz. után bronzkarperecről és bronzedényről beszél, *Čéglás* pedig egy a podságaiak-

hoz hasonló bronzkarperecet említ. — A Hunyadm. Tört. és Rég. Társ. Évk. V. 1889. 62. l. azt olvassuk, hogy itt egy kis edénybe rejtett bronzeszközt lelték, s *Céglás G.* 1881-ben még látott a *Kirinyi Lajos* bányaigazgató gyűjteményében néhány barázdált karikatöredéket. Valószínű, hogy ezek is a fenti (bizonyosan nem bronz) edényben voltak.

58. Pojen, I. Sebesmező (Krsz.).

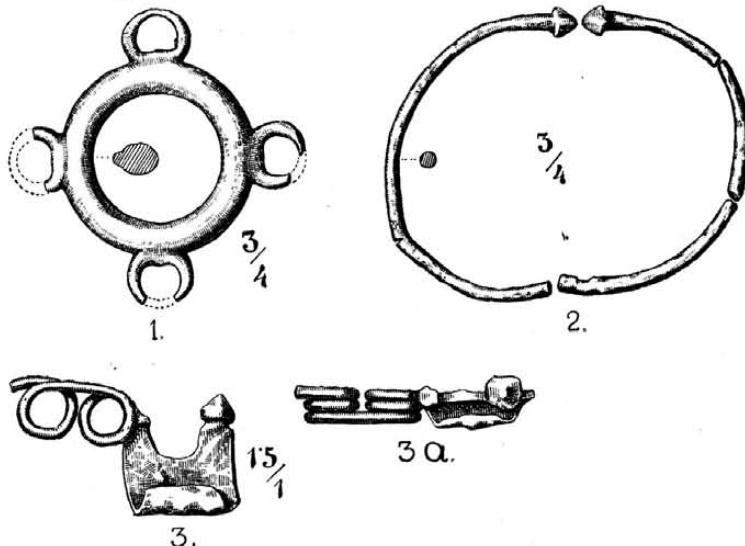

277. kép. A pipei aranykarperec.

59. Pókafalva (Păuca, Af.). — A NBKM.-ban 3663.—3807. sz. kaptafaalakú balták, vésők, kecskefej-alakú tűzhelyvég, húsvörös bevonású, mélyített szalagdíszes, nagyfarú női idol, mint az erősdiek, tyúkalakú edény, részben festett (testszínű és téglavörös alapon barna spirális és geometrikus minták, állatalakú edény, talpas edények) és az oláhlapádival egyező aeneol. és bronzkori kerámika (köztük barázdás tűzdelésű is). A kőeszközök közt trapezoid vésők, mint az erősdiek, nyéllyukas fejsze foka, megkezdett fúrású

egy 11.6 cm h. ívelt fokú, mandulaalakú, aeneol. kőfejsze.

1884-ben br. *Zeyk Kálmán* birtokán szkíta bronztükröt szántottak ki (282. kép), melynek hossza *Céglás G.* szerint 36 cm, *Hampel* szerint 33.5 cm, valójában pedig 34 cm. Ebből 15.8 cm esik a fogantyúra. — A tükör 1.5—2 mm vastag korongját a szemközi oldalon 1 mm vastag és 9 mm magas keret szegélyezi. Ott, ahol a nyél és korong összeér, körszelvény idomú domborulat emelkedik ki a lemezből a keret magasságáig. — A fogantyú lapos pillér, melynek külső végén négyszögű talpazatból szabadon dolgozott, négy lábú állat emelkedik ki, belső végén hasonló négyszögű talpazaton a koronggal és fogantyúval együtt tömören öntött, gugguló szarvas néz jobbra. Agancsát egymás mellé helyezett 4 gyűrűded kidomborodás jelzi. Farka kurta. A pillérfő, amelyen nyugszik, 2.8 cm széles és 6 mm magas négyszögű talpazat, melynek alsó szélén végig vonuló 2 bemetszés van, s ezek némi építészeti tagozásra emlékeztetnek. A pillér szemközi oldalának szélén 1—1 vánkostag, s a kettő közti teret párhuzamosan futó 2 keskenyebb domborodás ékíti. A pillér lábtagja egyszerű, síma négyszögű talpazat. — Az állat reliefszerűen van mintázva, háta lapos, 2—2 egymásmelletti lába egy darabban van öntve, feje lecsüng, farka hosszú és vége bekunkorodik. A láb és törzs durván formált, csak a száj és fark mutat némi jellemzési kísérletet. Ezért hol farkasnak, hol lekötött farkú lónak, hol pedig öszvérnek nézték. *Fettich* sze-

278. kép. Bronzészerek a piski koravaskori I. sírból.

kalapács. V. ö. *Schroller* 29. 75. l. 37. sz. és XXII. t. 2. sz., XXIII. t. 8. 10. 12.—14. 16. 17. sz., XXIV. t. 2. 3. 9. sz. — *Nestor* 118. sz. jegyz. 53. l. — *Dolgozatok-Arbeiten*, Szeged, XII. 1936. 40. 50. l. — *Debreceni Közlemények* 1940. 1. sz. 11. l.

Gr. *Teleki Domokos* gerneszegi gyűjt.-ben

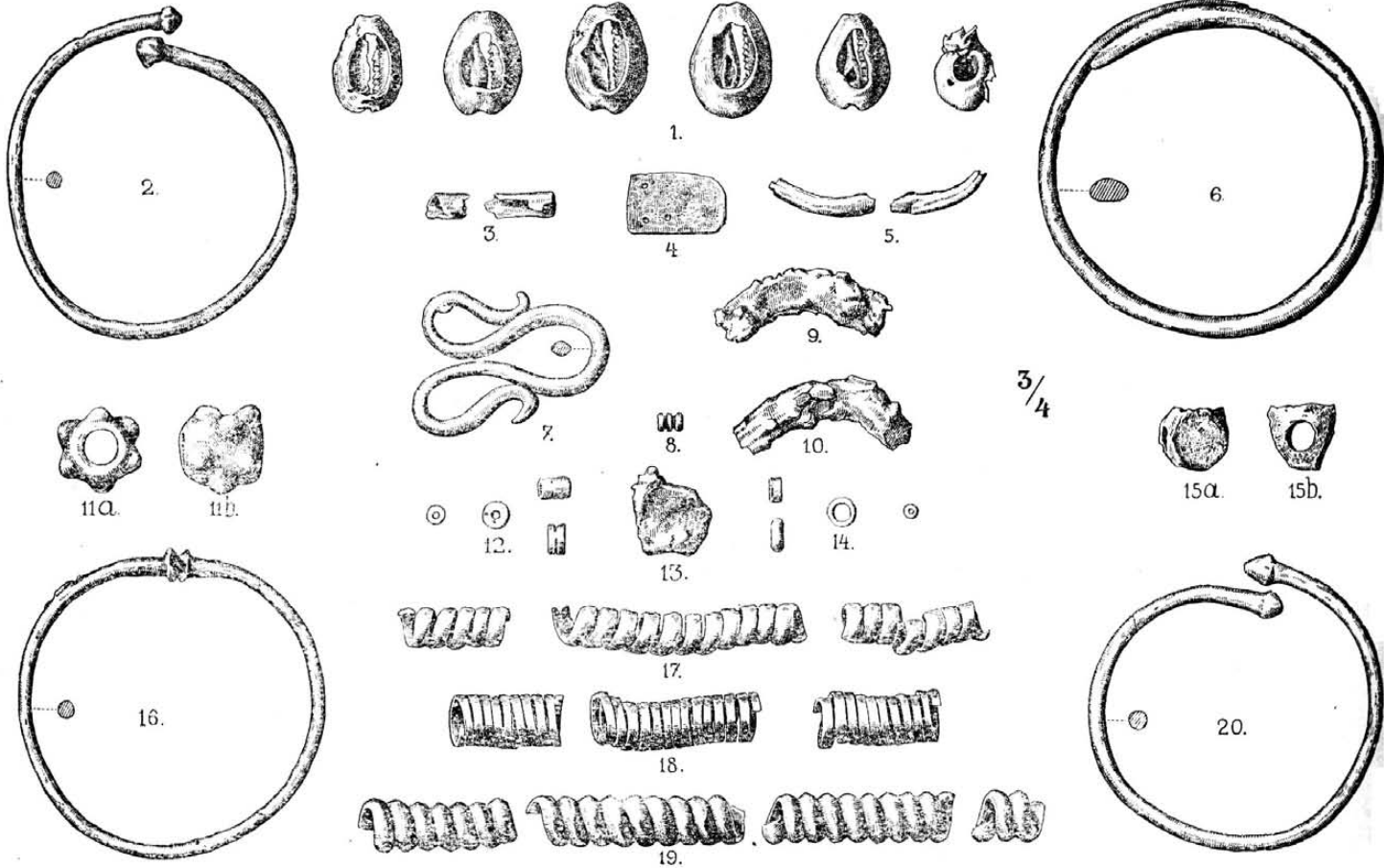
rint áttörten kidolgozott farkas. AÉ. ú. f. VIII. 185.—186. l., XIII. 390.—391. l. s rajza u. o. 393. l. 11. ábra alatt, XXVIII. 53. l. 1. sz. jegyzet, XXXIII. 321.—322. l. és képe u. o. 321. l. 3. ábra alatt. — *OMIK*. XX. (VII.) 24. l. — *Mon.* II./1. 93. l. és képe u. o. XVI. t. 144. sz. alatt. — *Hampel* Skyth. Denkm. 22.

I. és képe 21. l. 25. ábra alatt. — ZfE. XXVIII. 15. l. és képe u. o. I. t. 12. sz. alatt. — Dolg.-Trav. IV. 240. l., V. 13. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 76. l. 79. sz. — *Marțian* I. 557. sz., II. 500. sz. — *Fettich* I. 24. és 45. l., II. 502. l. — *Childe* II. 397. l. 2. sz. jegyzet. *Pârvan* 354. l. 1. sz. jegyzet és 356. l. — *ESA*. XI. 190. l. és 17. kép.

Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 57. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 71. l. 58. sz. — *Marțian* I. 559. sz., II. 726. sz.

63. Polyán, I. Aranypolyán (Ta.).
Csicsópolyán (Szd.).
Kézdipolyán (Hsz.).

64. Ponor, I. Aranyponor (Ta.).

279. kép. Bronz- és kagylócszerek a piski II. és III. sírból.

60. Pókakeresztúr (Păcureni, Mt.). — Az EMEÁ.-ban *Rhinoceros tichorhinus* Fisch., *Elephas primigenius* és *Cervus elaphus* foss.; a kolozsvári ref. kollégiumban *Rhinoceros tichorhinus* maradványai. EME. Évk. V. 124.—125. l. — *Gooss* 45. l.

Orosz E. gyűjt.-ben ütőkő a Pókakeresztúr és Mezőszabéd közt levő *Hársas* erdőből. OTÉ. XXVI. 1901. 39.—40. l.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 58. l. 156. sz., holott voltaképpen csak kerti haltartó volt, melynek vize nem a Szentannai (régőbb Lelence) patakba, hanem attól több, mint 10 km-re fennebb torkolló *Sárpatakba* folyik. EM. 1911. 309. l.

61. Poklostelke, I. Lónapoklostelke (Szd.).

62. Pokolvalesel (Válcelele-Rele, Hu.). — 1886-ban 370 drb. dyrrhachiumi tetradrachmát

vett a dévai múzeum. A leletben több is volt.

65. Ponor (Ponor, Hu.). — A *Vârful coastii* határrészben aeneol. telepről a volt kolozsvári román egyetem régészeti gyűjt.-ben I. 15648.—61. sz. kova-, jáspis-, viaszopálmagkövek, vakarók, szilánkok és csiszolóköttörredék. — A *Piatra poienii* mészkősziklában levő barlangban erőszakosan hasogatott barlangi medvecsontokat leltem. — A *Răcurele* határrészben szándékosan hasogatott opál- és kovaszilánkok. Dacia II. 411.—412. l., V.—VI. 76. l.

66. Ponories (Ponoric, Hu.). — A dévai múzeumban az itteni barlangból aeneol. cserepek. EME. Évk. V. 129. l. — *Gooss* 46. l. — *Bielz* I. 34.—35. l. 29. sz., II. 29. sz. — *Racovitza* 504.—505. l. — *S.-H.* 455. sz. — Turisták Lapja IX. 221.—228. l.

Felette 1911-ben dák sánc- és vármaradványokat fényképeztem.

67. Ponorohába (Ohábaponor, Ohabaponor, Hu.). — A *Piatra lui Cocolbe* barlang szájánál aeneol. vesszős, lencses díszű, barázdás tüzelésű cserepek. A dévai múzeumban vannak.

Hasonló cserepeket leltem a községben levő

(Schroller 76. 1. 87. sz.) és római kerámiái maradványokkal s egyéb római holmikkal; alatta egy 40 cm vastag diluviális réteg következett telidestele mészkődarabokkal, amiket homokos agyag köt össze. Benne Equus Abeli, Felis ca-

280. kép. Koravaskori edény a piski I. sírból.

Peșterea din părăul găurii nevű barlangban is.

A *Vârful seciului*-on levő barlangban és a *Scorus*-on ősk. telepet említ a Hunyad vm. tört. I. 17. l. és *Marțian* I. 511. sz., II. 477. sz. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 72.—73. l. 66. sz.

tus ferus társaságában alsó aurignaci vakaró és csontár, alatta következik egy 80 cm vastag homokos agyagréteg, mely szintén tele van mészkőtörmelékekkel, összeállása erősebb, mint a felette levőé. Benne Equus Abeli és Ursus spelaeus tár-

281. kép. Agyagtál a piski II. sírból.

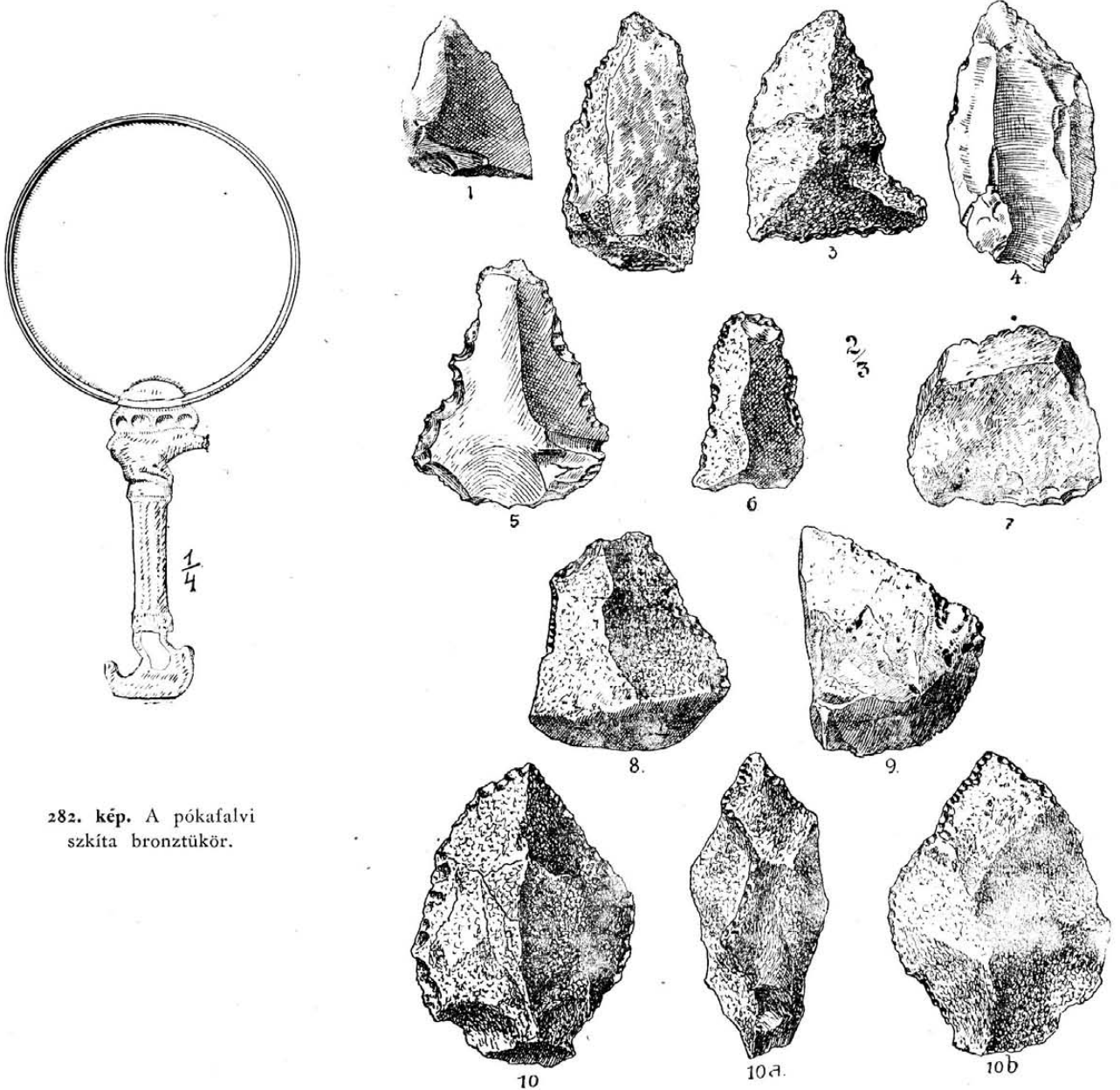
A *Bordu Mare*-n levő kettős bejáratú (egyik bedugult) 19 m hosszú barlang bejáratánál részben a *Mallász József* társaságában, részben magamban eszközölt ásatások rendjén a következő rétegegymásutánt állapítottam meg: fenn egy 30 cm vastag alluviális réteg tele kötőrmelékekkel, aeneol. barázdás tüzelésű és lencses díszű

saságában tipikus moustiéiri ipart leltem; ezt követi egy 90—100 cm vastag, igen erős összeállású, sárgásszürke agyagréteg, amelybe sok mészkő van beleágyalva, közbe állati csontszilánkok, apróbb kvarcholmik ékelődnek. Az alján egy a barlang szájánál elterjedő tűzhely hamuja s ebben s az egykori tűzhely körül ren-

geteg gyártási hulladék, sok típusú moustiéri holmi, jó rész fehér kvarcból, kisebb mennyiségben jaspisból, hidrokvartitból. A csontholmik között szép számmal kerülnek elő pattintott vakarófélék, dárdahegyszerű készítmények. A tűzhely közepe táján sikerült felfedni egy három-

kődarabokkal. Benne kevesebb típusú moustiéri holmit, aztán csontszilánkokat lehetett találni. Összeállása lazább, mint a felette levő rétegé. Faunája: *Ursus spelaeus*, *Equus caballus foss.*

Egy 80 cm vastag, igen erős összeállású sárgásszürke agyagréteg következik, mely hasonló-

282. kép. A pókfalvi szkíta bronztükör.

283. kép. Ponorohábai moustiéri dárdahegyek és vakarók.

szög alakú, kőlapokból rakott zsarátnoktartót is. A fauna: *Ursus spelaeus*, *Felis spelaea*, *Hyaena spelaea*, *Felis silvestris* Schreb. feld., *Equus ferus*, *Equus Abeli*, *Bos sp.*, vagy *Bison*, *Ovis argaloides* Nehring., *Felis pardus*, *Cervidae*, *Rhinoceros tichorhinus*, *Lutra lutra*. Egy része még meghatározásra vár. Ebben került felszínre az emberi lábperc, melyet a dévai múzeum őriz.

Ez alatt egy 60 cm vastag sárgásszürke agyagréteg következik, hasonlóképpen tele mészkő-

darabokkal, s amelyek alján már a patakhordalék következik, mely a barlang fenekét s előterét betöltötte. Az eddigi ásatások igen kevés típusú moustiéri holmit hoztak felszínre s valószínű, hogy nem húzódik a barlang belsejébe is.

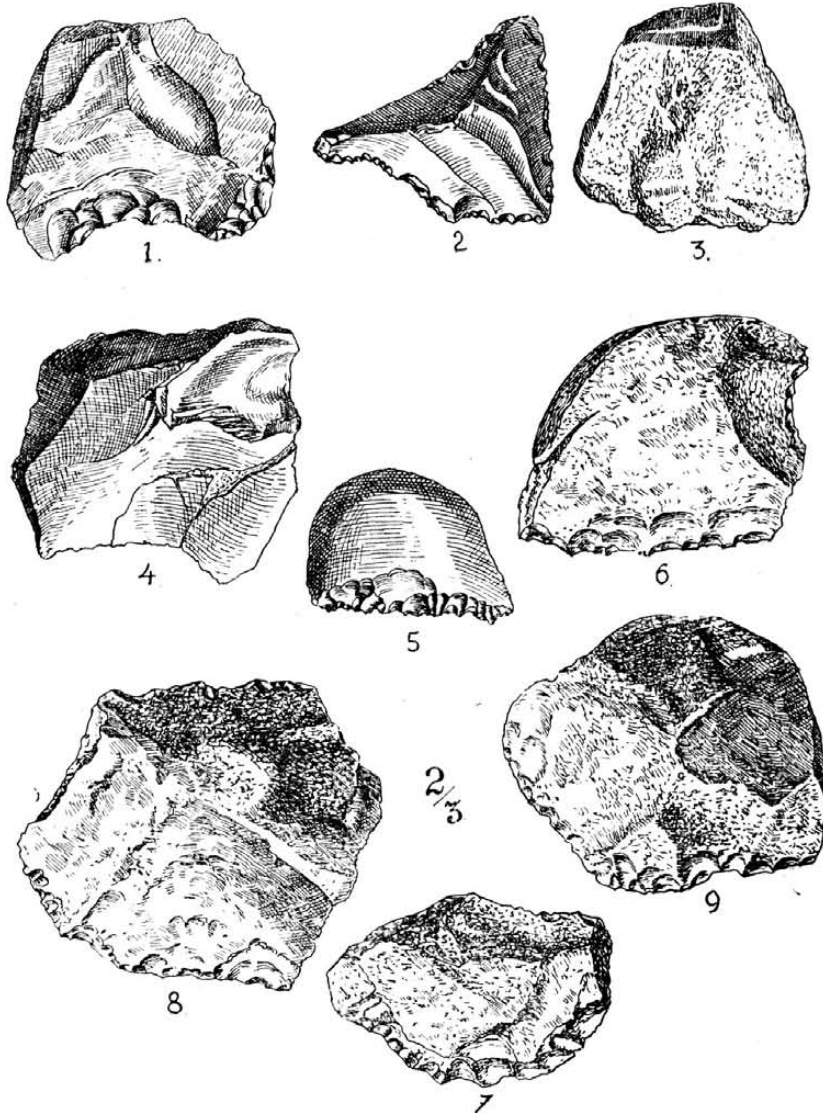
A barlang második bejárata kisebb, az ott nagy nehézségek mellett megejtett próbaásatások fent az alluviális, valamint lennebb a diluviális rétegekben ugyanazt az eredményt adták,

mint a főbejárat, azzal a különbséggel, hogy itten nem akadtam aurignaci nyomokra. Dacia I. 310., II. 407.—411., III.—IV. 13.—15. l., V.—VI. 43. 50. 73.—76. 85.—86. 94. l. — *Roska* I. 320.—322. l. és 210.—214. kép. — AO. VIII. 349. 350. l. — *B.-H.* XIV.—XV. 22. és 84. l. — *Gaál István* Der erste mitteldiluviale Menschenknochen aus Siebenbürgen. Publ. Muz. jud. Hunedoara. III.—IV. (1927.—1928.) 61.—102. l. — *S.-H.* 452. sz. — *Bielz* I. 35.—36. l. 30. sz., II. 30.

Román Nemzeti Múzeumban, a váradi múzeumban, a SzNM.-ban és az aradi Kultúrpalotában vannak.

68. Popláká (Poplaca, Gunzendorf, Sze.) és **Resinár** közt földhányás nyomai és halom. M. C. C. 1856. 100. l. — *Ackner* 60. l. — *Gooss* 46. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 108. l. — *Könyöki-Nagy* 291. l. pogányvárat említ. — *Marțian* I. 560. sz., II. 522. sz.

69. Popovác (Krsz.). — Az EMER.-ban

284. kép. Ponorohábai moustéri vakarók.

sz. — *Földt. Int.* 1897. évi Jelentése 94.—106. l. — ASL. I. 2. füzet 15. l. — *Roska M.* Notă preliminară. Anuarul Inst. Geol. XIV. 1931. 91.—94. l. — U. a. Pal. Ard. U. o. 117. és 125.—126. l. — *Bull. de la Soc. Préhist. Franç.* 1934. 378.—383. l. — *Kadić* 15. 120. 130. 131. 145. l. — *Nestor* 13. 16. 17. 19. l.

A leletek (283.—286. kép) a dévai múzeumban, a volt kolozsvári román egyetem Régészeti Intézetében, a bukaresti *Földt. Int.*-ben, a

IV. 5547.—78. lsz. alatt hasított és koptatott barlangi-medvecsontok, fogak, fogakból formált pengevakarók, szén, minden valószínűség szerint az aurignaci periódusból.

70. Pore (Porț, Szi.). — Határában a *Nád* név esetleg tófeneket takar. Mon. IV. 262. l.

71. Porcesed (Porcești, Sze.). — A nagy-szebeni Brukenthal-Múzeumban kókalapácsot említ az *AÉ. ú. f.* VIII. 244. l. (ahol tévesen szerepel Poicesed). Ez voltaképpen rézkori kőfo-

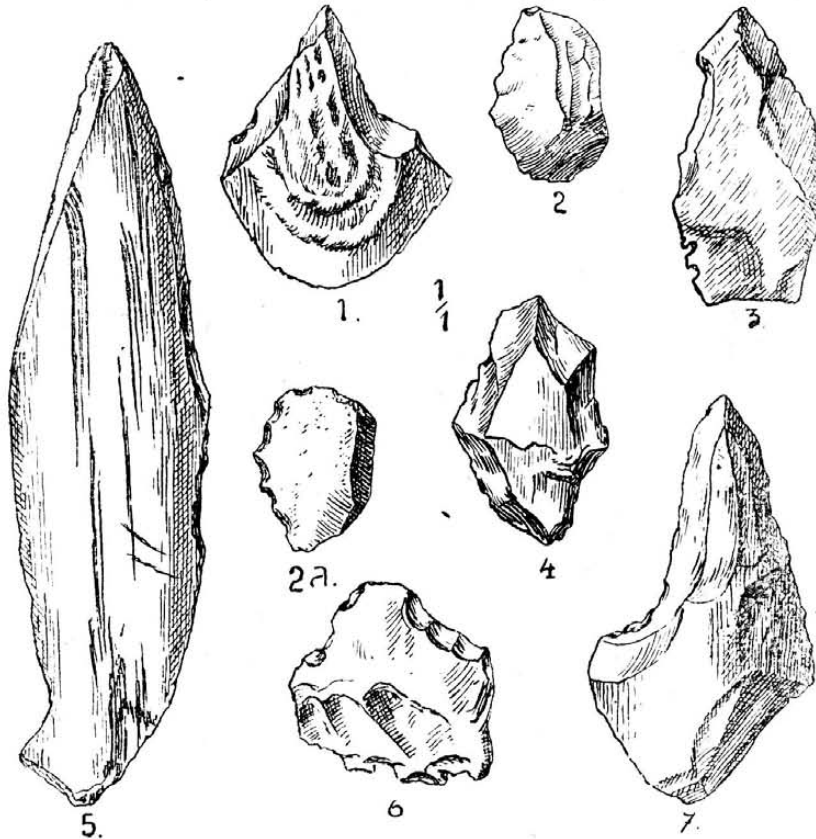
kos. V. ö. *Schroller* 76. l. 101. sz. és képe a LIV. t. 6. sz. alatt.

Az *Ackner*-gyűjt.-ben bronz nyílhegyeket említ az ASL. III. t. után *Gooss* 46. l., OTÉ. XII. (2. r. IX.) 191. l. 203. sz. — Az ASL. N. F. III. 349. l. háromélű br. nyílhegyet mond. Említve még ASL. N. F. XIII. 1876. 470. l. is. — V. ö. *Hampel* II. 119. l., ahol *Gooss* után bronz nyílhegyeket mond. — *Marțian* I. 561. sz., II. 524. sz. — ESA. XI. 191. l.

82. Prázsmár (Prejmer, Preșmer, Tartlau, Br.). — *Schroller* 77. l. 124. sz. a rézkori te-lepek közt sorolja fel.

A BSM.-ban egyenes fokú, trianguláris kő-fejsze.

A *Ziegelscheuer*-nél (= téglaszerű) egy 46 cm. h. bronzkard (287. kép), 2 lándzsacsúcs és egy félholdas kávájú br. tokos füles balta került felszínre, melyek a brassói ev. gimn.-ba, onnan pedig a BSM.-ba jutottak. ASL. N. F.

285. kép. Ponorohábai moustéri csontholmik.

72. Porkura (Porcura, Hu., a *Cseterás*-hegységben). — Aranybányászatának nyomai valószínűleg visszanyúlnak az őskorig is.

73. Portus, I. Maroportus (Af.).

74. Porumbák (Alsó-, Felsőporumbák? Porumbacul-de-Jos, -Sus? Fo.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 65. l. 231. sz.

75. Pósa, I. Egregypósa (Szi.).

76. Posoga (Pozsga, Pozsoga, Pojoga, Krsz.). — Határában *Gaura scroafii* (= a koca lyuka) nevű barlang. Benne csontok, cserepek. *Krassó* vm. tört. II./2. 128. l. — *Milleker* Délm. ősk. rég. 43. l., Délm. ősk. 10. l., I. 94. l.

77. Poszág, I. Felsőpotsága (Ta.).

78. Potok, I. Harangpatak (Krsz.).

79. Potula, I. Denta (Te.).

80. Pozsga, I. Posoga (Krsz.).

81. Pozsoga, I. Posoga (Krsz.).

XIII. 1876. 467. l. és II. t. 2. sz. (bronzmar-kolatos kard). — *Kronst.* Gymnasialprogr. 1871. — *Gooss* 55. l. — *Hampel* II. 119. l. — *ZfE.* XXX. 1898. Verh. 515. l. — *Téglás G.* az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 185. l. 165. sz. alatt 1 helyett 6 vésőt (baltát) említ, s u. o. a nagy-szebeni Brukenthal-Múzeumból kelta br. kerék-részletet, zablákat és kardtöredékeket sorol fel. V. ö. *Pârvan* 460. 523. 774. 784. l. — *Nestor* 138. l. és 31. kép. — *Dolgozatok-Arbeiten*, Sze-ged, 1934. 124. és 161. l. — *Reinecke* Zur Kenntnis der La-Tène-Denkmalen 27. sz. jegyz. Ezek Kisprázsmárról valók. L. ott. — *Nestor* 632. sz. jegyz.

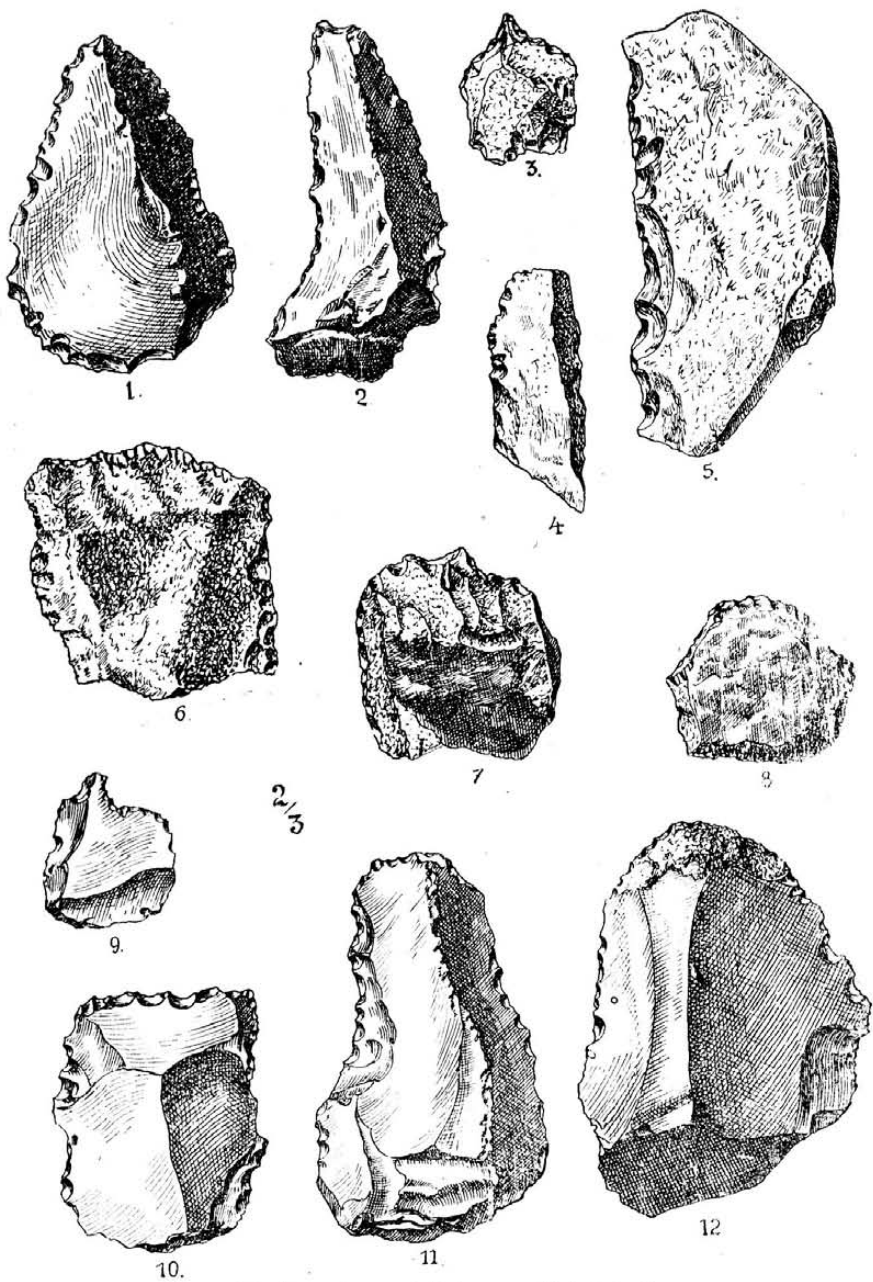
Marțian I. 562. sz., II. 530. sz. 91 drb. római családi érmet is felsorol. V. ö. Korres-pondenzblatt d. Ver. f. sieb. Landeskunde XIV. 9. l.

Az itt elvonuló s hitelesítendő sáncokról AÉ. ú. f. XXVIII. 86. l.

83. **Preváleny** (Prävăleni, Hu.). — A *Várful cremenii*-n (= kovakő csúcsa) gödrök, melyekből a múlt század végén faopált bányásztak ki. Az itt lelt, durván pattintott holmik valószínűleg a campignyi periódusba tartoznak.

vári ev. gimn.-ban amphibolbaltá és simító kő kovapalából. EME. Évk. V. 131. l. — *Gooss* 47. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.). — *Marțian* I. 563. sz., II. 531. sz.

88. **Prodánfalva** (Prodănești, Szi.). — Ha-

286. kép. Ponorohábai moustiéri holmik.

287. kép. A prázsmári bronzkard.

AO. VIII. 349. l. — *Roska* Pal. Ard. Anuarul Inst. Geol. XIV. 1931. 115. és 125. l.

84. **Prépostfalva**, I. **Kisekemező** (Kk.).
Nagyekemező (Kk.).

85. **Prihodeszt** (Prihodești, Hu.). — Határában barlang.

86. **Prilogvár** (Bi.). — Határában pogányvár. *Könyöki-Nagy* 281. l.

87. **Prod** (Prod, Pruden, Nk.). — A segész-

tárában a *Balta peștilor* (= a halak tócsája) esetleg tómedret takar. Mon. IV. 266. l.

89. **Pulyon**, I. **Kispulyon** (Szd.).

90. **Pusztacsán** (Ceanul-Deșert, Ta.). — A *Csányi tó*-ról *Sztripszky* 49. l. 83. sz.

91. **Pusztakalán** (Călan, Crișeni, Hu.). — A dévai múzeumban 5254. sz. rézbaltá (mint a bányabükkiek, foka azonban kerekded).

Márton 75. és 77. l. az AÉ. 1890. 355. l.

után kelta bronz kapocspárt említ innét. — A Dolg.-Arbeiten, Szeged, 1934. 127. l. asztragallos öveket és a hallstatti holdidolokat utánzó arany karpereceket említ innét (tévesen Kalánpuszta alatt).

92. Pusztakamarás (Cămărașul-Deșert, Ko.). — Az EMER.-ban IV. 2502. sz. ősk. marhafog, IV. 2503. sz. palavésőszilánk, IV. 2504.—19. sz. neol. jellegű cserepek.

A dévai múzeumban neol. madárcontár.

Az EMER.-ban II. 3906.—21. sz. villanova-urnatörredékek a báró *Kemény János*-féle telek aljáról.

A dévai múzeumban 4954. sz. gombos fülű I. vaskori tál. Állítólag ebben lelték az EMER. IV. 4413. sz. kúpos végű bronzkarperecét. Közlebbi lelőhelye a *Királyné erdeje* nevű határrész.

Az egykori *Alsó tó*-ról *Sztripszky* 43. l. 39. sz. — EME. Évk. V. 1869. 12. l.

93. Pusztaszentjános (Szentjános, Sănioan, Bi.). — A *Lukács Antal* birtokán bronzkori urnatemetőt fedtek fel, melynek emlékei részben a MNM.-ba (a MNM. 1897. évi besz. n. 89. sz. szerint 5 edénytörredék, 1 agyagpereszlen törredéke és 1 átfúrt agancstő; az 1884. évi besz. n. 66. sz. pedig ősk. agyagedényeket és cserepeket említ), részben a nagyváradi múzeumba jutottak. *Hampel* Trouv. 30. l., II. 121. l. és LXXV.—LXXVI. t. — *Nestor* 109. 110. l.

Ardos Frigyes nagyváradi gyűjt.-ben egy 73 cm h. korakelta vaskard, melyből 11 cm esik a markolatra. A *Klastromdomb*-on lelték, ahol állítólag urnasírok is voltak.

94. Pusztaszentmárton (Sănmartinul-Deșert, Ta.). — A hagyomány a régi községet a *Biserica* (= templom) határrészbe helyezi. *Orbán* VII. 456. l.

Régi halastaváról u. o. 455. l.

95. Pusztaszentmihály (Sănmihaiul-Deșert, Ko.). — Határában *Țigla* (= téglá), *Nádasztó* és *Dealul tăului* (= a tó hegye) nevek.

Az EM. III. 181. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között bronzbuzogányt is említ.

L. még *Szentmihályi puszta* alatt is.

96. Pusztaszentmiklós, I. Szamoszentmiklós (Ko.).

97. Pusztatold, I. Told (Bi.).

98. Pusztatóti, I. Tóti (Bi.).

R

1. Radákszinye (Szinye, Suia, Szd.). — Határában 1864-ben *La tegle* (= a tégláknál) név. Mon. VI. 465. l. — 1913-ban még *Kerekdomb rétje* és *La râtu tăului* (= a tó rétjénél) neveket jegyeztem fel.

2. Radna, I. Óradna (Bn.).

Újradna (Bn.).

3. Radnót (Iernut, Kk.). — *Marțian* I. 567. sz. szerint a *Kávás halmon* ősk. telep. — V. ö. *Marțian* II. 356. sz. — *Orbán* V. 41. l. *Kovácsbalmot* mond, s itt római nyomokat említ.

4. Rafna (Ramna, Krsz.). — Határában a *Siklen-erdő*-ben barlang, melyből ősk. holmik kerültek ki. *Szentkláray* J. A csanádmezei plebániák története I. 422. l. — *Milleker* Délm. ősk. rég. 43. l.

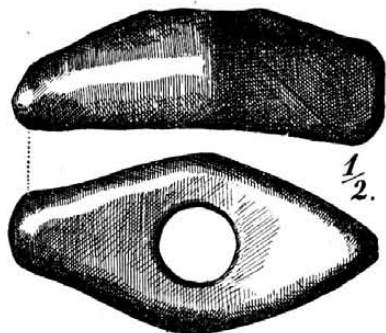
1902-ben lelték itt 102 drb. Fülöp-féle barbár utánzatot, melyből 6 drb. a temesvári múzeumba, a MNM.-ba pedig 10 drb. jutott. *Milleker* III. 122. l., Délm. ősk. 11. l. — NK. 1907. 1.—4. l. — *Berkeszi* 35. l.

5. Rajtole, I. Nagyrajtole (Szi.).

6. Rava (Roua, U.). — Az EMER.-ban I. 1268.—1271. sz. egyenes fokú kőfejszék (*Roska* II. 31. kép 3. sz.), IV. 2355. sz. trapézalakú kővéső, IV. 2356. sz. u. olyan, de átfúrt véső s u. o. a *Két patak köze* határrészéből IV. 2374. sz. 11.2 cm h. ívelt fokú, nyújtott mandulaalakú kőfejsze, IV. 2568. sz. agyaggyöngy.

A SzNM.-ban 27./97. sz. alatt két kőfejsze. V. ö. *Roska* Szf. 3. kép 8. sz.

Az EMER.-ban még I. 845. sz. 10 cm h. csónakos, rézkori harcibalta (kőkalapács, 288. kép) és I. 847. sz. kő-orsónehézék. EM. XIX. 304. l.

288. kép. Kőbalta Raváról.

Párvan 579. 712. 791. l. és 421. ábra (jobbsó) alatt első vaskori bögrét közöl a SzNM.-ból.

7. Rádós (Roadeș, Radeln, Nk.). — A *Burg*-ban földhányás, melyen belül vastag cserepeket lelték. ASL. N. F. II. 388. l. — *Gooss* 47. l. — *Korrespbl. d. Ver. f. sieb. Landes.* VII. 125. l. — *Trauschenfels* Magazin f. Gesch. Siebenb. II. Kronstadt, 1861. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 195. l. 233. sz. alatt Rudály-t ír s német nevét *Rufeln*-nek mondja. — *AÉ. ú. f.* VI. 378. l. — *Marțian* I. 568. sz., II. 553. sz.

8. Rákosfalva (Batizpolyán, Poiana-Botizi, Szd.). — Az EMEÁ.-ban *Elephas primigenius* és *Ursus spelaeus* maradványai. EME. Évk. V. 128. l. — *Gooss* 13. l. — Valószínűleg a *Piatra Mică* (= a kis kő) nevű barlangból származnak. V. ö. *Bielz* I. 4.4. sz. — OTÉ. X. (2. r.

VII.) 1885. 274.—85. l. — *S.—H.* 317. sz. — TK. XVIII. 313.—317. l.

A Mon. V. 497. l. *Căldare* (= üst) nevű barlangról tesz említést. Hitelesítendő, hogy vajjon azonos-e a fentivel.

9. Rákovica (Racovița, Sze.). — A községtől D.-re kettős földhányás, mit *Cetate*-nak (= vár) hívnak. *Ackner* 63. l. — *Lenk J.* Siebenb. geogr.-topogr. Lexikon 1839. IV. 304. l. — *Marțian* I. 569. sz., II. 539. sz.

10. Ráksa (Racșa, Sza.). — Magánkézben a *Papszéke* határrészből csónakalakú kőbalta, melynek hossza 6 cm, szélessége 4 cm. Félíg kész, átfúratlan példány.

289. kép. Aeneolithikus bögre Reáról.

11. Rápolt (Kis-, Nagyrápolt? Rapoltul-Mic, -Mare? Hu.). — A dévai múzeumban aeneol. tűzdelt díszű cserepek.

Pogányvárát az őskor szempontjából is át kell kutatni. *Könyöki-Nagy* 285. l.

12. Ráton (Rati, Szi.) — Az EMER.-ban IV. 2341.—44. sz. tűzkővakarók, IV. 2345. sz. obszidiánvakaró, IV. 2346. sz. palakővéső, IV. 2361. sz. zúzókő, IV. 2432.—46. sz. jáspisszilánk, neol.-aeneol. jellegű cserepek, rézkori talpcsőtöredék és IV. 2447. sz. faltapasztöredék. *AE.* XLVII. (1934) 154. 157. 209. l.

13. Rea (Rea, Hu.). — *Buda Adám* kertjéből tojásdad dioritbuzogány került ki, melynek nyéllyuka csak félíg készült el. — U. ott trachytfejszét és egy kvarcgombot is leltek. *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 72. l. 64. sz. — *AE.* ú. f. VIII. 420. l., a buzogány képe a 419. lapon. — *Marțian* I. 570. sz., II. 545. sz.

Az EMER.-ban 43. sz. zöldkőfejsze töredéke. *EME.* Évk. V. 135. l. — *Gooss* 60. l. — *EM.* III. 162. l. — *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 72. l. 62.

sz. — A Hunyad vm. tört. I. 17. l. durva cserepeket, agyagedényt és tűzkőláncsacsúcsot említ az EMER.-ban. Az előbbieket valószínűleg az 1665.—6. sz. neol. edényfülek, az utóbbi a 14. lelt. sz. tűzkővakaró, 1940.—44. sz. alatt pedig aeneol. barázdás tűzdelésű bögre (289. kép) és cserepek vannak az EMER.-ban. *EME.* Évk. V. 136. l. — A csupor képe *Schroller* XXVI. t. 4. sz. alatt.

Az Astra nagyszabeni múzeumban egy kb. 40 cm magas villanova-urna.

14. Rebisora, *Gooss* 47. l. hibásan **Rebrisora** helyett. L. **Kisrebra** (Bn.) alatt.

15. Rebrisora, l. **Kisrebra** (Bn.).

16. Rehó (Rähău, Reichau, Reichenau, Sze.). — A szászsebesi ev. gimn.-ban *Ursus spelaeus*, *Rhinoceros tichorhinus*, *Elephas primigenius* és *Bos priscus* maradványai a *Valea căsilor* (= házak pataka) határrészből. *EM.* IV. 132. l. — U. ott kőszerszámok és egy 1884-ben lelt 1,5 m hosszú, hirtelen elvékonyodó bronzkard. *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 76.—77. l. 81. sz.

Szórványosan dyrrhachiumi és makedóniai érmek kerültek felszínre. *Neigebaur* 259. l. 3. sz. alatt azt mondja, hogy 1845-ben 6 drb. görög érmet leltek.

1853-ban a patak partján nagyobb római családi éremleltre bukkantak, ami Wienbe került. *Trans.* II. 249. l. — *ASL.* IV. 32.—33. l. — *Párvan* 610. l.

1866-ban a *Valea căsilor* határrészből thasoszi aranyérem dák utánzatát és II. Fülöp tetradrachmájának barbár utánzatát lelték. *ASL.* N. F. III. 359. l. 76. sz. jegyzet, XI. 462. l., XIV. 70. 74. 82. l. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 55. l. — *Gooss* 48. l. — *OMIK.*

XX. (VII.) 24. I.

Marțian I. 571. sz., II. 540. sz. a *Valea căsilor*-ból tévesen több bronztárgyat említ.

17. Remete (Râmeț, Af.). — Barlangjai: *Peșterea dela curmătura plasei, Racovitza* 558.—559. I. (*Pávai-Vajna Pilisi-barlang* néven írja le).

Peșterea dela tău, u. o. 559. I.

Coada depe vârful cheii, u. o. 559.—560. I.

Peșterea starpă din Râmeț, u. o. 560.—561. I. (*Čarkői pásztorbarlang* és *Pávai-Vajna-barlang* néven is szerepel).

Peșterea cu apă din Râmeț, u. o. 561.—562. I. (*Csató-barlang*).

Peșterea lui Salomea, u. o. 562.—563. I.

Peșterea dela Boțani, u. o. 603. I.

A *Valea porcului*-ban az előbbtől balra egy fülke (u. o. 604. I.), ettől valamivel lennebb egy ovális lyuk, u. o. 604. I. — V. ö. *Bielz* III. 57a. sz. — Jahrb. d. sieb. Karpatenver. VI. 176.—178. I. — Mon. I./1. 65. I.

A NBKM.-ban a *Curmături* határrészből 651.—715b. sz. alatt neol. talpcső, mint a tor-dosiak, aeneol. kerámika, kelta kerámika (Debreceni Közlemények 1940. I. sz. 11. I.), — a *La cruce* (= a keresztnél) határrészből 855.—94. sz. alatt aeneol. vesszős, barázdás tűzdelésű, lencsés, bordadiszes és réz- és bronzkori kerámika, egyenes fokú kőfejsze, hosszú br. véső, br. tokos füles balták, köztük 1 erdélyi típusú és félholdas kávájúak. Itt vascsákányt is leltek. Mon. II./1. 90. I. és XII. t. 117. sz., — *Marțian* I. 573. sz. és II. 541. sz. alatt tévesen mond br. balta helyett lándzsát. — *Wosínský* 31. I. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 80. I. 92. sz. — *Schroller* 75. I. 38. sz.

18. Remete, I. **Nyárádremete** (Mt.).

Temesremete (Te.).

19. Remetepogánis, I. **Remetepogányfalva** (Krsz.).

20. Remetepogányfalva (Remetepogánis, Pogănești, Krsz.). — A községtől Ény.-ra kettős sánccal védett földvár, mit a nép *Cetate*-nak (= vár) nevez. *Milleker* I. 93. I.

21. Remetepojána (Poiana, Af.). — A NBKM.-ban a *Secu* tetején levő ősk. telepről 3550. sz. bikafejben végződő hallstatti bronztag. Mon. II./1. 90. I. és XI. t. 115. sz.

22. Resica, I. **Resicabánya** (Krsz.).

Románresica (Krsz.).

23. Resicabánya (Németresica, Resica, Reșița, Krsz.). — Határában *Cremenış* (= kovaköves) név. Krassó vm. tört. II./2. 147. I. — A *Berzovița* hegyben a *Szterniki-barlang*, benne *Ursus spelaeus*, *Felis spelaea* maradványai (M. kir. Földt. Int. 1888. évi Jelentése 102.—103. I.) és a *Csontbarlang*, benne *Ursus spelaeus*, *Hyaena spelaea*, *Elephas primigenius*, *Equus sp.* maradványai (Természettud. Füzetek V. 1881. — AÉ. ú. f. XVII. 63. I.). V. ö. ezt Románresica alatt is.

Racovitza a következő barlangokat említi: *Peșterea izvorului dela Sobodolul Reciței, Peșterea de sus dela Sobodolul Reciței, Peșterea dela Comarnic*, 502.—504. I. — V. ö. *S.-H.* 345. sz. — TK. XX. 478. I.

A *Piatră albă* hegycsúcs alatti barlang nem itt, hanem Kemenceszék határában van. Délm. Tört. Rég. Ért. VII. 107. I. — *Milleker* Délm. ősk. rég. 33. I.

Az EMER.-ban a *Torma* Zs.-gyűjt.-ben V. 9985. sz. aeneol. lencsés díszű, barázdás tűzdelésű, fehértömésű cserép. — *Nestor* 222. sz. jegyzet.

24. Resinár (Rășinari, Sze.). — Határában földvár. ASL. N. F. XIV. 1877. 108. I.

25. Resztoes, I. **Rosztoes** (Restoci, Ar.).

26. Betteg (Reteag, Szd.). — A *Poieni* (= tisztások) határrészben ősk. telep. *Marțian* II. 550. sz. A naszódai román főgimm. gyűjt.-ben egy 14 cm h. br. makkos sarló és egy 17.5 cm h., 1.7 cm széles, babérlevélalakú bronzfűrész, melynek mindkét vége hegybe fut.

Határában 1643-ban *Hegedűstó*, *Pataktó*, 1754-ben *Lökösvár alatt*, *Aranyhegy*, *Nyíres tó reketyése*, 1767-ben *Sós*, *Kendertó*, *Csendítő*, *Hegedűtó*, *Börvénytő*, *Nyírestó*, *Kerek tó*, *Pataktó*, *Várpataka*, *Vármező*, *Sós*, *Csicsóvár-alja*, *Lökösvára*, *Csicsóvár mezei*, *Külső vármező*, 1779-ben *Lökösvár alatt*, 1812-ben *Börvénytő*, *Aranyhegy*, *Lökösvár alatt*, *Nyíres tó*, 1864-ben *Sáráturi* (= sós terület) nevek. Mon. V. 531.—32. I.

1912-ben az állomás mellett a *Návay József* birtokán tavat emlegettek a halászok, amelyről azt mondták, hogy még 1905-ben befagyott, s kipusztultak belőle a halak.

27. Récekeresztúr (Recea-Cristur, Szd.). — Magánkézben obszidiánnucleustörredék. AÉ. XLVII. (1934) 154. I.

Egykori két halastaváról *Sztripszky* 42. I. 33.—34. sz.

Határában 1898-ban *Ambrus* (ide egykori községet helyez a hagvomány), *Dealul olarului* (= fazekas hegye) és *Coastea tăului* (= tóoldal) nevek. Mindhárom helyen régi pénzek, téglák, vastag cserepek kerülnek felszínre. Mon. V. 547. I. s u. o. I. sz. jegyzet.

28. Réese, I. **Szebenréese** (Sze.).

29. Rékás, I. **Temesrékás** (Te.).

30. Réty (Reti, Hsz.). — A SzNM.-ban viaszopál-, opálosodott homokkő- és kovamaradványok, vakarók, nyílhegytörredékek, aeneol. és korabronzkori telep emlékei (*Schroller* 78. I. 150. sz. *Wietenberg*- és lencsés díszű kerámikát említ); a *Török rétyé*-ről 2726. sz. rongált tűzkőnyílhegy, mint a festett kerámikás telepeken, 125. sz. gabonazúzó kő és 5503. sz. homokkőretusáló; a *Dobojka* határrészben festett kerámikás telep, mely az átmeneti fokozatban is lakott volt; s amit a kincskeresők részben tönkretettek. *Dolg.-Trav.* II. 182. és 233. I. — Em-

lékkönyv 334. l. — *Schroller* 78. l. 151. sz. — U. o. a *Nyíroldal*-ról magyar típusú, lapos rézvésző. AÉ. ú. f. VIII. 117. l. és rajza u. o. 119. l. 1. sz. alatt. — *Marțian* I. 574. sz., II. 551. sz.

A debreceni Déri-Múzeumban a rétyi *Nyír*-ről obszidián-szilánkok. AÉ. ú. f. XXXV. 124. l., XLVII. (1934) 154. l.

Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) a Sepsiszentiván felé eső délnyugati részen sok füstös, dendrites jászpist említ.

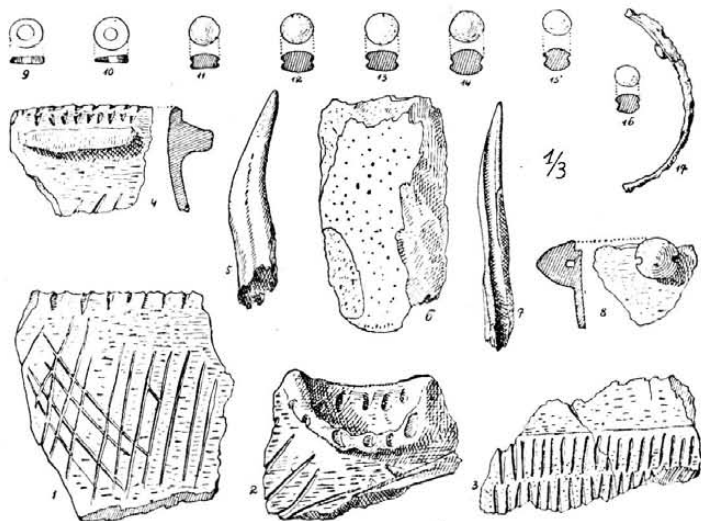
A SzNM.-ban a *Kánátszeg*-ről bronzkori urna és br. kartekercsek.

U. o. 32./890. sz. villanova-urna. V. ö. *Pârvan* 425. 761. l. és 300. ábra.

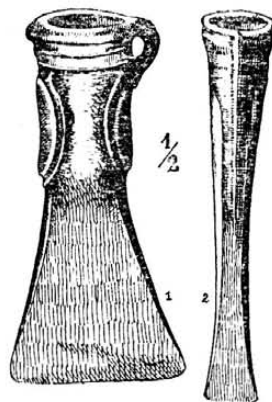
Az EMER.-ban III. 8495.—575. sz. alatt a *Vizes-barlang* neol. és aeneol., III. 8576.—659. sz. alatt a *Devence-barlang* hasonlókorú emlékei. *Schroller* 74. l. 7. sz.

Kormos C. a *Vizes-barlang*-ban női sírt tárt fel, melynek csontvázáról megállapította, hogy csecsemőjét még nem szülte meg. Nyakán mézskögyöngyök, karján rézkarperec volt. A gyöngyök egy része s a karperec egy töredéke az EMER.-ban III. 8495.—575. sz. leletek közt (290. kép). M. kir. Földt. Int. 1913. évi Jelentése II. rész 535.—36. l. — B.-H. III. 1915. 153.—63. l. — *Racovitza* 426. l. — *Nestor* 13. 53. l. — Debreceni Közlemények 1940. I. sz. 11. l.

A MNM.-ban 14.5 cm h., rövidnyakú réz-

290. kép. Leletek a révi Vizesbarlangból.

291. kép. Bronzbalta és véső a révi alagút mellől.

A rétyi *Nyír*-en vonul végig az alján 3 öl széles s 2 öl magas földtöltés, mely mellett nincs sánc (*Homárka*, *Honárka*, *Kakasborozda*). *Orbán* III. 170.—171. l. — *Kövári* I. 62.—63. l. (húnnak véli), II. 39. l. — *Kállay* A széke-lyek eredetéről 37.—43. l. — AÉ. ú. f. XXVIII. 85. l.

Határában 1801-ben *Balástó*, *Békástó*, 1830-ban *Nagytóhát* nevek. Emlékkönyv. 67. l. — 1800-ban *Várramenő*. EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 95. l.

31. Rév (Vadul-Crișului, Bi.). — Barlangjai: *Cündervár-barlang*, B.-H. II. 139. és 167. l. *Pincebarlang*, u. o. 139. és 167. l. *Kecskebarlang*, u. o. 139. és 167. l. (kutatni kell benne!). *Devence-barlang*, u. o. 139.—140. l. 167. l., III. 153.—163. 192.—199. l. (kutatni kell tovább benne!). *Vizes-barlang*, u. o. II. 140. és 168. l. (tovább kell kutatni!). *Veres-barlang*, u. o. 140. és 168. l.

Racovitza-nál: *Peșterea roșie* (Veres barl.) 426. l. *Peșterea bătrână*, 426. l. *Peșterea Izbundici*, 426.—427. l. *Peșterea Ingerilor*, 428. l. *Peșterea lui Devent* (Devence-barl.), 478. l. V. ö. még *S.-H.* 637. sz.

balta. AÉ. r. f. V. 24. l. — MNM. 1871. évi besz. n. 68. sz.

Az EMER.-ban I. 7417. sz. aranyfülbevaló, I. 7418. sz. szívalakú aranycsüngő, I. 7419. sz. rovátkolt aranykarika.

Ifj. *Szász István* kolozsvári gyűjt.-ben 1 br. tokos véső és 1 br. tokos füles balta a révi alagút mellől (291. kép).

Egy közelebb meg nem nevezett fülkéből bronzkarperec és 12 korongos fejű, füles bronztű került ki, s u. ott tűzhelyet s emberi csontvázat is fedtek fel. *Hampel* Trouv. 31. l., II. 126. l. — ASL. N. F. XIII. 1876. 485. l. — A. f. ö. G. XXIV. 265. l. 54. ábra, XXIX. 304.—305. l. — *Pârvan* 442. l. — *Nestor* 513. sz. jegyzet.

Sternberg J. nagyváradi régiségkereskedő kezébe került egy markolatnyújtványos, egy csészésmarkolatú s egy állítólagos hallstatti bronzkard; az egyik révi sziklahasadékban lelték.

Az itt elvonuló sáncok eredete tisztázandó. AÉ. r. f. I. 76. l.

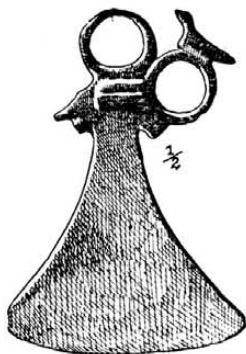
32. Révkolostor (Vad, Szd.). — A *Cetățea-n* (= váracska) durva cserepek fordulnak elő. AÉ. ú. f. XXIII. 285. l. — Mon. V. 555. l. — *Marțian* I. 575. sz., II. 719. sz.

Határában 1777-ben *Cetățel* (= váracska), *Răstoacă* (= vizenyős, tócsás hely), *Bastye* (= bástyák) nevek. — A *Cetățel*-en 1893-ban cserpeket, vakolatot, aranygombot s olyan ezüstfűlbevalót leltek, mely makkos tölgyfalevelet ábrázolt. Mon. V. 555. l.

A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt. ben egy 11.2 cm h. ívelt fokú, nyújtott mandulaalakú kőfejsze, amit Révkolostor és Kackó közt leltek.

33. Rézbanya (Băița, Bi.). — Barlangjai: *Peștera dela păreții Corlatului* (Schmidl-barlang és Kondor-barlang). *Racovitza* 485.—88. l. *Porțile Bihorului*, u. o. 488.—89. l. (Schmidl 1863: 266. l.). *Izvorul Crișului Negru*, u. o. 489.—90. l. (Schmidl 1863: 268. l.). *Peștera dela Vărușă*, u. o. 490.—91. l. *Peștera dela dosul Broscuului*, u. o. 491.—92. l. *Peștera lui Schmidl* (= Schmidlhöhle), u. o. 596.—97. l. (*Rézbanyai barlang*). *Pošepny* 1874. 62. l. és IV. t. 17. ábra.

V. ö. még OMIK. XX. (VII.) 144. l. — S.-H. 123. sz.

292. kép. Koravaskori bronzcsüngő Rigmányról.

34. Ribicana-patak (Bi., Körös vízköre) mentén aranymosás nyomai. Valószínűleg az őskorig is visszanyúlnak. *Jahrb.* 1857. 24. l. — *Gooss* 103. l.

35. Rigmány (Ragmani, Rigman, Mt.). — Az EMEA.-ban *Elephas primigenius* zápfogtöredéke és *amphibol-gneisz* kalapács. EMÉ. Évk. V. 124. 134. l. — EM. III. 162. l. — Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 72. l. 35. sz. szerint ezek a leletek a *Csertető*-ről kerültek ki, s u. onnét urnát s cserpeket, az *Avas*-ról és *Vártető*-ről pedig cserpeket említ. — *Orbán* IV. 32. l. szerint a *Teknősoldal*-on lelték az *amphibol-gneisz* baltát (mit ő kalapácsnak mond) s ezen kívül egy aranyfibulát is.

Az EMER.-ban baltaalakú madaras bronzcsüngő (292. kép), lelt. sz. IV. 1935.

A *Teknős oldal*-on egy a geszinél nagyobb földtöltés van, „mely hátul vonuló mély sáncal az egész rigmányi völgyfőt félkörírdomban 1000 lépésnél hosszabb vonalban körül öleli. Épebb helyein a töltés még most is 4—5 öl magas, sáncán belül néhány öl szélességű egyen-

getett hely van a hegyoldalból kimetszve.“ A töltésen itt-ott rés van hagyva, esetleg a hegyről lezuhanó vizek szakították át. Ezek az áradások sok nyílvasat mosnak ki, s egy E-alakú aranykapcsot, csizmaalakú ércdarabot is leltek itt. — A *Várhegy*-re is várát helyez a hagyomány. *Benkő* II. 204. l. — *Orbán* IV. 32.—33. l.

A községen alul van egy 30 öl hosszú és 10 öl széles tó, mely soha ki nem apad; kenderáztatónak használják. *Benkő* II. 204. l.

36. Riómfalva (Răchisdorf, Richisdorf, Reichersdorf, Nk.). — 1859-ben II. Fülöp érmeinek 20 drb. barbár ezüstutáztatát lelték itt. A. f. ö. G. XXIX. 321. l. — *Gooss* 48. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 77. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 199. l. 266. sz. — *Marțian* I. 577. sz., II. 536. sz.

37. Robogány (Răbăgani, Bi.). — A nagyváradi múzeumban 35 drb. ép és törött bronz pőznadisz hatása alatt öntött bronztag és 2452. sz. hallstatti bronzövrészletek, lószerszámdíszek, boglárok. Mo. vm. és városai, Bihar vm. és Nagyvárad 448. l. — *Mannus* 1932. 542. 545. l.

38. Rodna, l. Óradna (Bn.).

39. Rogna, l. Kornislaka (Szd.).

40. Rogoz (Rogoz, Szd.). — Határában 1768-ban *Mocira* (= mocsár) és *Mocira ungurului* (= a magyar tócsája) nevek. Mon. V. 570. l.

41. Rohi (Rohia, Szd.). — Határában *Halastău* (= halastó), *Satu bătrân* (= öreg falu) és *Balta Bogzii* nevek. Mon. V. 576. l.

42. Rojahidja (Păduroi, Szd.). — Vasbannyászatának nyomai az őskorig is visszanyúlhatnak. Mon. V. 578. l.

43. Rojt (Roit, Bi.). — A nagyváradi múzeumban 673. sz. obszidiánnucleus. AÉ. XLVII. (1934) 154. l.

44. Rolyán, Hampel II. 127. l. tévesen írja **Kézdipolyán**, ma **Kézdizsentkereszt** helyett.

45. Románbogsán (Bocșa-Montana, Krsz.). — Wienben egy szarúkökés, amit Bogsán és Rafna közt útépítéskor leltek. *Seidl* Fundchronik III. 79. l., rajza u. o. — *Milleker* I. 21. l.

Az EMER.-ban I. 5011. sz. díszes bronznyakperec. Valószínűleg u. a. leletből való még 4 nyakperec, 1 kés, 6 karperec (egyik üreges), 1 fejdísz, 2 korong nélküli sodronytekercs, 1 lemezzalagos karvédő és 1 kézvédő. Öt nyakperec sok apró hengerded tekercsrel összeroszadva rögtöt képez. AÉ. ú. f. XXIV. 353.—354. l. — A leletben 2—3 karcús lándzsa is volt és 1 négyélű poncoló, melynek foka az ütések következtében koronggá lapult. — U. e. leletből a verseci múzeumba jutott 1 tömör, kerektestű, vékonyodó, nyílt és 1 üreges karperec. *Milleker* III. 22.—23. l. — Erre a leltre 1901-ben bukkantak. Agyagedénybe volt rejtve.

A *Cleanțu lui Variu* nevű hegyháton ősk. telep; u. ott urnatemetkezést is leltek. Délm.

Tört. Rég. Ért. IV. 15.—16. l. — *Milleker* Délm. ősk. 72. l.

46. Románfalva, I. Szalmapatak (Szd.).

47. Romángradna, I. Galadna (Krsz.).

48. Románresica (Reșița - Română, Krsz.). — Egyik barlangja a *Cioca cu ceri* vagy *Gaura pușcolă*. Krassó vm. tört. II./2. 143. l. — A községtől Dny.-ra a dománi völgy egyik mellékágát képező *Sztirnik-völgy* torkolata közelében terjedelmes barlang van. Termtud. Füzetek V. 1881. — Vele átellenben a déli lejtőn egy kisebb barlang, benne *Ursus spelaeus* Blumb., *Hyaena spelaea* Goldf., *Elephas primigenius* Blumb. és *Equus* sp. csontjai, fogai. Földt. Int. 1888. évi Jelentése 102.—103. l. — *Milleker* Délm. ősk. rég. 43. l.

A *Sztavila* kültelkei által félkörben körülvevett hegyháton az erdő felé vezető úton egy a fúráslyuknál kettétört kőfejsze élrészét lelte *Halaváts Gyula* 1893-ban. *Milleker* I. 97. l.

49. Romlott (Romîța, Szi.). — Az EMER.-ban IV. 2369. sz. 8.3 cm h., mandulaalakú kőfejsze a római vár területéről. Foka igen keskeny s így inkább fokoszerű.

Az irodalom innét kettős ellentett élű rézcsákányt említ (mint *Hampel* Újabb tanulm. 31. ábra). AÉ. ú. f. XVII. 356.—357. l. — Mon. I. 30. l.

Határában *Iezerel* (hegyi tó). Mon. IV. 301. l.

50. Romoly (Romuli, Bn.). — Határában a *Carnița neagră* hegyen földvár. *Marțian* I. 580. sz. II. 559. sz. — U. a. Țara Năs. 13. l.

Andrássy Ernő érmihályfalvi gyűjt.-ben egy 60 gr súlyú, 8.2 cm hosszú, lapos rézvéső, amit a kat. templom megett letek volt.

51. Romosz (Romos, Rumesz, Hu.). — Br. gyűjteléses lelet jó része a MNM.-ba került. — Szászvárosra a *Lészai (Lészai) Dániel* gyűjteményébe kisebb-nagyobb gyűrűk, láncok jutottak, amelyeket *Ackner* lódíszeknek vél. — M. C. C. 1856. 128. l. — Jahrb. 1856. 13. l. — *Windisch K.* Geogr. d. Grossfürstent. Siebenb. Pressburg, 1790. 183. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 55. l. — *Gooss* 49. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 61.—62. l. — *Céglás G.* tévesen helyezi ide a vajdédi bronzkocsit, valamint a fent említett s 60—70 cm hosszú bronzláncot is tévesen veszi egy leletnek a kocsival. Hunyad vm. tört. I. 17. l. és 61. ábra. — *Marțian* I. 579. sz., II. 558. sz. — V. ö. még *Ackner* 13. l.

52. Romuli, I. Romoly (Bn.).

53. Róna, I. Szilágyróna (Szi.).

54. Rónaszék (Coștiu, Mm.). — 1863-ban a *Szeneshegység* északi részén a *Kálvária-hegy* mellett br. gyűjteléses lelet került felszínre, melyben volt 3 tokos füles balta, 1 sarlótöredék, 3 karperec. Egy részük Wienbe került. A. f. ö. G. XXXIII. k. 102.—104. l. — *Hampel* Trouv. 94. l., II. 128. l.

Valószínűleg ebből a leletből van a MNM.-ban egy tokos füles balta és egy nyílt karperec, mely végei felé vékonyodik. MNM. 1863. évi besz. n. 77. sz. — *Hampel* II. 78. l.

A máramarosszigeti ref. líceum gyűjteményében volt egy korongos bronzcsákány. AK. XIII. 2. f. 63. l. — *Hampel* II. 128.—129. l.

A MNM.-ban egy 63,3 cm h. bronzkard. *Hampel* II. 129. l.

Kiss Tibor máramarosszigeti gyűjteményében a Petrova felé vezető út vágása rendjén, kikerült bronz gyűjteléses leletből 2 rovátkos karperec, 2 rovátkos karperec-töredék, 1 ép és 1 törött, síma, nyílt végű karperec.

A wieni Naturhist. Mus.-ban makkos sarló.

55. Rósa (Roșia, Ar.). — Rézércet esetleg az őskorban is bányászták. Mon. III. k. 1./II. r. 212. l.

56. Rosszesúr (Oroszcsúr, Ruscior, Reussdörfl, Sze.). — A *Weichbild*-en sok cserép (ASL. I. IV. füzet, 32. l.) és 1 balta a nagyszébeni ev. gimn.-ban. *Gooss* 48. l. — *Marțian* I. 581. sz., II. 564. sz.

57. Rostócs (Resztocs, Restoci, Ar.). — Határában az opál és chalcidon szálában van meg. Kutatni kell, hogy vajjon nincsenek-e ennek alapján itten őskori telepek, műhelyek. AO. VIII. 349. l. — B.-H. XIV.—XV. 23. és 84. l. — *Roska M.* Pal. Ard. An. Inst. Geol. XIV. 1931. 114. l. — *Kadié* 16. 122. l.

58. Rovina (Rovina, Ar.). — A MNM.-ban 5 drb. őskori cserép és 1 égett agyagdarab. MNM. 1908. évi besz. n. 45. sz.

59. Rozália (Rozavlea, Mm.). — Itt gyakran lelnek kelta ezüstérmeket.

Dr. *Kiss Tibor* máramarosszigeti gyűjt.-ben II. Fülöp ezüstitetradrachmájának ezüst utánzata és egy thasosi ezüst tetradrachma.

1935-ben egy nagyobb bronz gyűjteléses lelet került felszínre, melyet magánosok és hivatalos közegek szétkapkodtak.

60. Rózsapallag (Prilog, Sza.). — Innét öntőműhelymaradvány ismeretes, melyben volt 13 bronzcsákány és 8 drb. nyers bronzrög. A lelet egy része a nyíregyházi múzeumba került. *Hampel* Cat. 34. l. és Ant. pr. de la Hongrie XV. 12.—16. sz. tévesen Sárközújlak-ról valónak mondja. — V. ö. *Hampel* Trouv. 53. l. és II. 129.—130. l. — AÉ. r. f. II. 1870. 132.—133. l.

61. Rózsapatak (Rusz, Rușor, Szd.). — A szászrégeni ev. gimn.-ban br. tokos szekerce. *Hampel* II. 130. l. — *Orosz* I. 83. sz. tévesen azonosítja Alsóoroszfalu-val. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 301. l. 305. sz. — Határában 1669-ben *La balta neagră* (= a fekete tócsánál), *Valea banilor* (= a pénzek völgye), 1770-ben *Valea bănească* (= pénzes völgy), *Balta Pete-rească* (= Péter-féle tócsa), 1784-ben *La tău lui Bârlesc* (= Birleszk tavánál), *Pe valea bănească* (= a pénzes völgyben), *Pe tăuri* (= a

tavaknál), *Baltă neagră* (= fekete tócsa) nevek. Mon. V. 587. l.

A *Vârful florii* (= a virág csúcsa) nevű hegy tetején egy kőhalmazt *La zglamen*-nek hívnak. A hagyomány szerint sírhalom, mely alatt a régi időben itt tanyázott s elhalt katona pihen. Az arramenők 1—1 galyat, vagy követ dobnak rá. Mon. V. 588. l.

62. Rozsnyó, I. Barcarozsnyó (Râșnov, Rosenau, Br.).

63. Rozsonda (Ruja, Roseln, Nk.). — *Marțian* I. 583. sz. és II. 563. sz. a *Țârgu seletor* és *Ușa grapturii* határrészekben őskori telepeket, továbbá vassisakot említ innét.

A MNM.-ban tokos füles bronzbalta. MNM. 1897. évi besz. n. 54. sz.

64. Ruda (Ruda, Hu.). — Aranybányanyomai közt lehetnek őskori eredetűek is. Jahrb. 1856. 13 l. — *Gooss* 105. l. — *Marțian* I. 584. sz., II. 562. sz.

65. Rudály, I. Rádós (Nk.).

66. Rugyinóc (Ruzsinosz, Ruginos, Krsz.). — Határában *Dealul cremeni* (= kovakőhegy). Krassó vm. tört. II./2. 154. l.

67. Rumunest, I. Rumunest (Krsz.).

68. Rumunest (Rumunest, Romănești, Krsz.). — Barlangjáról *S.-H.* 445. 475. sz. — TK. XXVIII. 47. l. — A magyar orvosok XVI. vándorgy. munkálatai 287.—288. l. — Turisták Lapja XII. 138.—141. l. — *Milleker* Délm. ősk. 11. l.

69. Ruzsinosz, I. Rugyinóc (Krsz.).

70. Runk, I. Nagyrunk (Hu.).

71. Rúsídava, az Olt partján feküdt.

72. Rusz, I. Alsóoroszfalu (Szd.).

73. Rücs, I. Mezőrücs (Mt.).

74. Rüszt (Ruși, Reussen, Sze.). — A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben voltak *Elephas primigenius* maradványai. Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw. III. 1852. 115. l.

A nagyszebeni ev. gimn.-ban volt 1 rézkarpercec és 2 br. tokos füles balta. — A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban erdélyi típusú bronzsarló. Hermannstädter Gymnasialprogr. 1865. 1872. — *Gooss* 48. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 200. l. 272. sz. — *Hampel* Cat. 153. l., II. 129. l. — *Marțian* I. 586. sz., II. 566. sz.

Pârvan 484. l. 1. sz. jegyzet kelta harci baltát említ a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban.

S

1. Sacidava, I. Krassósézkás (Krsz.). — V. ö. *Bervé*-vel (Af.) is.

2. Sajgó (Șigău, Szd.). — *Marțian* I. 587. sz., II. 661. sz. bronzbaltákat említ innét.

Határában 1898-ban *Csicsóvára* név. Mon. VI. 12. l.

3. Sajó (Șieu, Mm.). — Dr. *Kiss Tibor* máramaroszigeti gyűjt.-ben gyűjtélkes bronzleletből 2 korongos csákány, 1 lándzsa, melyen vasrozsdanyomok látszanak és 3 rovátkákkal díszített karperec. A lelet 1913 nyarán került felszínre s kb. egy métermázsát nyomott. Benne bronzsarlók s aranyholmik is voltak.

4. Sajókeresztúr (Bethlenkeresztúr, Șieu-Cristur, Szd.). — Határában 1648-ban *Tógát, Kerekító, 1671-ben Tóköz, 1739-ben Sárvári tó, Horgas tó, Kálmánrév, 1812-ben Balta* vagy *Tócsa, 1864-ben Balta cea rotundă* (= a kerek tócsa) nevek. Mon. VI. 21.—22. l.

5. Sajómagyaros (Șieu-Măgheruș, Șieu-Măghieruși, Szd.). — A határában levő *Szent László-hegy*-en földhányások. EME. Évk. 1859.—61. 105. l. — *Kövári* I. 172. l., II. 60. l. — Mon. VI. 30. l. — *Marțian* I. 589. sz., II. 659. sz.

A *Groapa luchii*-ban a hagyomány szerint egy óriás van eltemetve. Mon. VI. 27. l.

A *Crucovana* határrészben sós források vannak. Mon. VI. 30. l. — *Hodor* 796. l.

6. Sajósárvár (Șirioara, Szd.). — A *Poiana* dűlőből egy 7 cm magas obszidiánnucleus került az egykori dési múzeumba. AÉ. ú. f. XXXI. 277. l. (*Orosz E.* itt tévesen Sárvizet mond. — *Orosz* II. 40. sz. — AÉ. XLVII. (1934) 154. l.

Az EMER.-ban 116. sz. nagyobb kelta pásztagyöngy a sárvári földvából. Az EM. II. 136. l. tévesen helyezi ezt a gyöngyöt Sajóudvarhely-re, az EM. III. 182. l. szintén, és tévesen mondja üvegből valónak. — Útm. 21. l. is.

A földvábból AÉ. ú. f. XXII. 266.—271. l. — *Marțian* I. 594. sz., II. 665. sz., Urme 26. l. — *Könyöki-Nagy* 292. l. pogányvárnak mondja. — Területén a Mon. VI. 67. l. szerint vastag, korong nélkül készült cserepek, téglák, vas és gyöngyök kerültek felszínre. — *Hodor* 778. l.

Határában 1898-ban *Váracsúcs* név. Mon. VI. 70. l.

7. Sajószentandrás (Șieu-Sfântu, Szd.). — MNM.-ban 79./906. sz. 7.5 gr súlyú szívidomú aranycsüngő. MNM. 1906. évi Jelentése 35. l.

8. Sajószentpéter (Șieu, Bn.). — Az EMER.-ban 164. sz. félholdas kávájú bronzbalta (293. kép).

A MNM.-ban 44./1878. sz. bronzbalta. *Hampel* II. 131. l.

9. Sajóudvarhely (Șieu-Odorheiu, Szd.). — Az EM. II. 136. l. tévesen teszi ide a sajósárvári s az EMER.-ban 116. sz. alatt levő kelta pásztagyöngyöt. Ez a tévedés szerepel az EM. III. 182. l., Útm. 21. l. és *Orosz* I. 86. sz. alatt is.

A *Sajó* balpartján egykor halastó volt. *Sztripszky* 47. l. 72. sz.

Határában 1754-ben *Sölymostó, Kerekító, Várhegy, Várhegy alatt, 1864-ben Pusztá Brethe*

(a hagyomány szerint egykori faluhely) nevek. Mon. VI. 55. l.

10. Salamon (Gorbósalamon, Solomon, Szd.). — A szamosújvári főgimn.-ban egy 11 cm magas és 5.7 cm átm. obszidiánnucleus. AÉ. ú. f. XXXI. 277. l., XLVII. (1934) 154. l.

Van egy nagy és 2 kis tava.

Határában 1898-ban *La tau* (= a tónál) név. Mon. VI. 61. l.

11. Sarkad (Şarcad, Bi.). — A nagyváradi múzeumban a *Perkesvár* határrészből bronzkori edények. *Hampel* Cat. 109. l. — U. ott u. onnét br. gyűjtélkes leletből bronzrögök, sar-

293. kép. Tokos füles bronzbalta Sajószentpéterről.

lóhegy, baltaél, tokos füles balták, koravaskori bronzkarperecek. *Hampel* Trouv. 31. l. és LXIV. t. 2. 3. 5. sz., LXVI. t. 5. 6. sz., Bronzkor II. 132.—133. l. — Mannus 1932. 542. 545. l.

A *Dessewffy*-gyűjt.-ben barbár ezüstérem. *Dessewffy* IV. 78. l. és XLVIII. t. 1201. sz.

12. Sarmaság (Şarmăşag, Szi.). — Az EMER.-ban I. 453.—61. sz. alatt 11 drb. ösk. leveles és 5 drb. sodronyészter aranyból. — *Párvan* 343. 681. 760. l.

Az EMER.-ban IV. 5502.—25. sz. alatt ezüstlelet maradványai.

A hozzátartott egykori Mojád község határában *Cigány halastó*. Mon. IV. 83. l.

Határában *Čókőz*, *Pokoltó* nevek. — A hagyomány szerint a hajdani község a mojadi határban feküdt. Mon. IV. 314. l.

13. Sarmizegetusa, I. Várhely (Hu.).

14. Sálfalva (Sáldorf, Şaldorf, Schaldorf, Nk.). — *Marţian* I. 591. sz. és II. 646. sz. tévesen teszi ide a segesdi (I. o.) római családi éremleletet.

15. Sály (Soata, Schaal, Nk.). — Határában *Schlossberg* (= Várhegy).

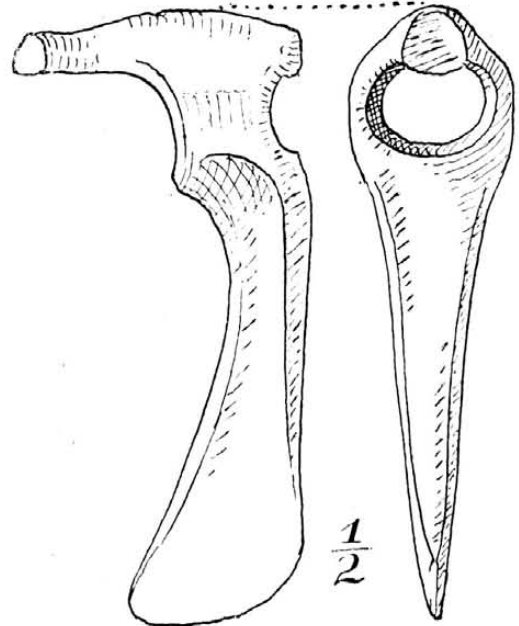
16. Sámson, I. Szilágysámson (Szi.).

17. Sámsond, I. Mezősámsond (Mt.).

18. Sándoregyház, I. Sándoregyháza (To.).

19. Sándoregyháza (Sándoregyház, Şandru, To.). — A MNM.-ban urnasírokból 2 edény, 1 csésze, 2 urna feneké és csontdarabkák. — U. o. kövéső. AÉ. 1881. 283.—284. l.

Szmik Antal pancsovai gyűjt.-ben 40 kőszilánk s egy gyűjtélkes bronzlelet (35 korongalakú boglár, 2 kartekerics, 2 nagyobb üreges karperec, 2 lemezdarab, 1 golyóalakú ho-

294. kép. Bronzcsákány Sárdról.

mokkóhálósúly), bronzkori telep emlékei, bronz nyílcsúcs, serpentinfejsze, sodronykarperec, hallstatti urna, kelta edények és br. fibula. *Milleker* I. 99.—101. l., III. 127.—128. l.

20. Sárd (Şard, Af.). — Gr. *Teleki Domokos* geryeszegi gyűjt.-ben a *Kertek megett* nevű határrészből neol. csonkakúpos hálónhezék, amelynek tetején keresztalakú bevágás van. Az EMER.-ban II. 4434. sz. megnyúlt fokú bronzcsákány (294. kép).

A SzNM.-ban 2 jászpisszilánk, 3 kőfejszetöredék, trianguláris mézsmárga-véső, vésőtöredék, átfúrt homokkőlap fele, szürkés-fekete színű agyag-lángborító, aeneol. vesszős, lencsés, barázdás tüzdelésű, rovátkolt, körömdíszes, ujjbenyomásos bordás edénytöredékek, barázdás tüzdelésű, felálló szalagfüles csésze, réz- és bronzkori cserepek, gyöngyök, rézbalta, rézkori homokkőkés, kétfülű bronzkori bögrék, tokos füles bronzbalta, villanova-urnát utánzó, 10.2 cm magas miniatűr-urnácska, egy 45 cm h. (ebből 15 cm esik a tokra) kelta vaslándzsa, melynek végén bronz hüvelyvég van (295. kép).

Magánkézben 2 barbár ezüst tetradrachma.

21. Sárd, I. Magyarsárd (Ko.).

22. Sárfalva (Şăuleşti, Hsz.). — Innét *Elephas primigenius* maradványai ismeretesek. OTÉ.

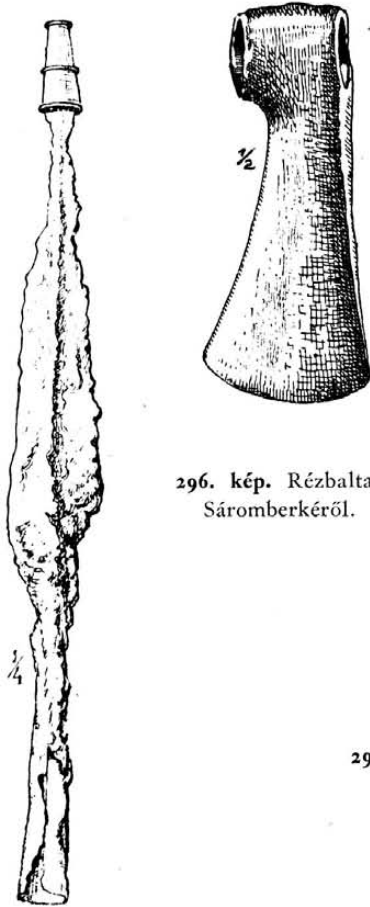
XI. (2. r. VIII.) 22.—23. l. — FK. 1883. 134. l. Határában 1714-ben *Szombattava*, 1805-ben *Nádjeje* nevek. Emlékkönyv 67. l.

23. **Sárfalva** (Șaulești, Hu.). — *Orosz E.* gyűjt.-ben bronz tokos füles balta.

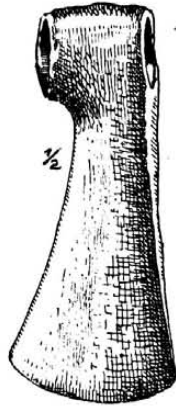
24. **Sárkány** (Sercaia, Schirkangen, Fo.). — A BSM.-ban ívelt fokú, aeneol. köcsákány.

25. **Sárközújlak**, I. **Rózsapallag** (Sza.).

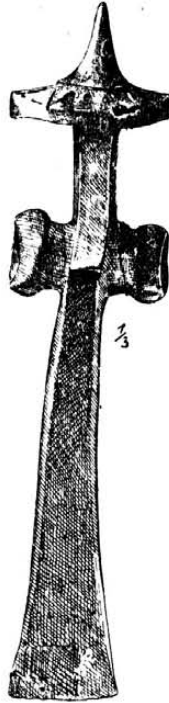
26. **Sármás**, I. **Nagysármás** (Ko.).

295. kép. Kelta vaslándza bronz hüvelyvéggel Sárdról.

296. kép. Rézbalta Sáromberkéről.

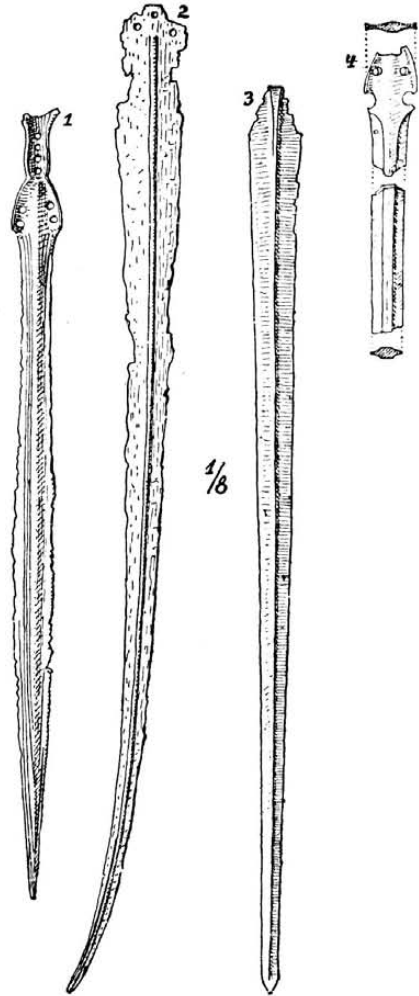
297. kép. Bronzsákány Sáromberkéről.

XIII. 1876. 466. és 468. l. — *Hampel* Trouv. XX. t. 5. sz., II. 133. l. — EM. III. 182. l. — *Marțian* I. 593. sz., II. 650. sz. — *Roska* Szf. 41. kép 2. sz. — *Pârvan* 507. l. 2. sz. jegyz. — *Kiss* I. k. 23. l. és 8. kép.

A NBKM.-ban 3475. sz. egyenes fokú, keskeny, hosszú bazaltfejsze.

28. **Sáros**, I. **Magyarsáros** (Kk.).
Szászsáros (Nk.).

29. **Sárpatak**, I. **Marossárpatak** (Mt.).

298. kép. Bronzkardok: 1. a székelyudvarhelyi Budvárról, 2. Sáromberkéről, 3. Székelymagyarosról, 4. Kovásznáról.

27. **Sáromberke** (Șarombârc, Dumbrăvioara, Scherberg, Mt.). — Az EM. III. 162. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között átfúrt köcsákányt is említ.

Az EMEÁ.-ban mészmárga balta. EME. Évk. V. 134. l.

Az EMER.-ban IV. 1885. sz. nyéllyuknyújtványos rézbalta (296. kép, *Roska* Szf. 22. kép), IV. 1890.-a. sz. korongos br. csákány (297. kép, *Roska* Szf. 44. kép, *Nestor* 525. sz. jegyz., 32. kép), 199. sz. ívelt br. kardpenge (298. kép 2. sz.). — AÉ. r. f. XI. 54.—55. l. — *Gooss* 50. l. — *Pulszky* Mo. A. I. XLVIII. t. 2. sz. (az ábra szövege tévesen 5-t ír). — ASL. N. F.

30. **Sárpatak** (Șarpotoc, Scharpendorf, Nk.). — A segesvári ev. gimn.-ban bronzsarló. *Gooss* 50. l. — Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 198. l. 260. sz. tévesen tört mond.

31. **Sárvár** (Ko.). — Határában *Tóknál* név. *Jankó* I. 13. l.

32. **Sárvár**, I. **Sajósárvár** (Szd.).

33. **Sástelek** (Săcălășău, Bi.). — Itt 20 apolloniai dénárt letek. NK. VII. 1908. 113. l.

34. **Sebesán** (Af.). — Az EMEÁ.-ban *Elephas primigenius* maradványai. EME. Évk. V. 125. l. — *Gooss* 51. l.

35. Sebeshely (Şebeşel, Schebeschel, Sze.). — 1801-ben 395 homorú ú. n. dák érmet lelték itt, melyek 34—36 mm átmérőjűek és 11—13 gr súlyúak voltak. Egy részük a wieni Antikenkabinetbe került. ASL. N. F. XI. 461. l., XIV. 82. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 74.—75. l. 69. sz. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 55. l. — OMIK. XX. (VII.) 24. l. — *Marțian* I. 595. sz., II. 612. sz. — *Pârvan* 601. 716. 795. l. és a 480. l. Kozon-aranyakat is említ.

A *Cucuș*-on várnyomok. *Ackner* Die römischen Altertümer u. deutschen Burgen in Siebenbürgen. Wien, 1854. — Jahrb. f. Altertumskunde, Wien, III. 1909. 121. l. — *Kövári* II. 57. l.

36. Sebesláz (Láz, Laz, Sze.). — A községtől D-re húzódó hegyháton több kúp, az egyiket *Cetate*-nak (= vár) hívják. Ezt földhányás köríti. *Gooss* 33. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 78. l. 88. sz. — *Könyöki-Nagy* 291. l. — *Marțian* I. 380. sz., II. 389. sz.

37. Sebesmező (Pojen, Poiana, Krsz.). — Határában *Fața Bâșii* néven nagy barlang. *Krassó* vm. tört. II./2. 126. l.

38. Sebestorony (Turnul, Turnul, Krsz.). — Az itteni aranymosás nyomai valószínűleg az őskorig is visszanyúlnak. *Grisellini* II. 100. l. — *Milleker* II. 68. l.

39. Sebesvár (Bologa, Ko.). — Barlangjai: *Bârloagele din valea Ponorului, Racovitza* 442.—443. l., *Șura Ponorului*, u. o. 445.—446. l.

40. Sebtér (Șopteriu, Ko.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 54. l. 137. sz.

41. Segesd (Saeș, Schaasch, Nk.). — *Schroller* 75. l. 64. sz. *Wietenberg*-keramikát említ innét. V. ö. X. t. 2. sz. — A Segesvárra vezető úttól balra az erdőszélen római családi érmek kerültek felszínre, melyekből 2 drb. a segesvári ev. gimn.-ba jutott. *Gooss* 50. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 1887. 261. sz. — *Pârvan* 553. l. 6. sz. jegyzet, 555. 610. 622. és 708. l.

Marțian I. 591. sz. és II. 646. sz. tévesen helyezi *Sálfalvá*-ra.

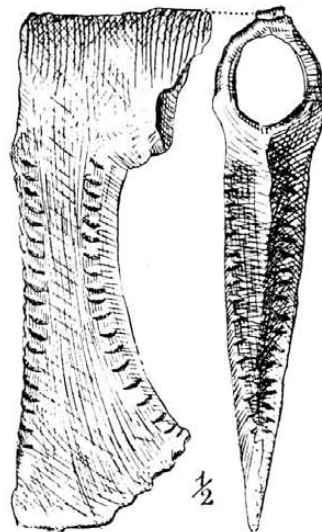
42. Segesvár (Sighișoara, Schässburg, Nk.). — A Nagy-Küküllőből, a *Goldberg*-ről, a *Kreutzberg*-ről és a *Glöcknersmoor*-ról *Elephas primigenius* maradványai; a *Galgenberg*-ről *Bos primigenius* maradványai ismeretesek; a lelőhely közelebbi megjelölése nélkül *Equus primigenius* maradványait, 1 amphibol- és 1 serpentinfejszét említ az irodalom; a *Schaserbach* áttörésénél tűzkökök kerültek felszínre. EME. Évk. V. 123. l. — ASL. N. F. III. 445. l. — *Gooss* 50.—51. l. — *Hampel* Cat. 133. l. — EME. Évk. V. 131. l. tévesen *Schenzerbach*-ot mond.

Az EMER.-ban IV. 2712.—24. sz. aeneol., réz- és korabronzkori cserepek a *Wietenberg*-ről.

A székelyudvarhelyi ref. kollégium gyűjteményében rézbalta (299. kép).

Környékéről a segesvári ev. gimn.-ban tűzköpenge (ASL. N. F. XIII. 421. l.) és majdnem 30 drb. kőfejsze (u. o. 423. l. nyéllyukas kalapácsokat mond), továbbá középeurópai típusú bronz tokos füles balta. ASL. N. F. III. 380. l. és u. o. II. t. 5. sz.

A *Breite* nevű fennsíkon feltárt sírokból kézzel formált, torha keramikát lelték. *Gooss* 107. l.

299. kép. Rézbalta Segesvár vidékéről.

A *Wietenberg*-en aeneol., réz- és bronzkori erődített telep, melyen dák emlékek is vannak. Leletei a segesvári múzeumban. ZfE. XXXIV. 1902. Verh. 392. l. (spirális díszű agyaglapról), LXII. 248.—258. l. — *Schroller* 12.—20. 66.—69. 75. l. 67. sz. és IX. t. 1.—4. 5. 6. 8. 9. sz., X. t. 1. 3. 4.—6., XI.—XIV. t., XV. t. 1. 3. sz., XVI. t., LIII. t. 8.—11. 18. 19. sz., LV. t. 3. 5. sz. — *Siebenb. Vierteljahrschr.* 1932. 139. l. — *Pârvan* 387. l. és XX. t. 1. sz. (a spirális díszű agyaglap). — *Convorbiri Literare* 1924. 111. l. — *Nestor* 92.—94. l. és 372. 373. sz. jegyzet, 161. l. 691. sz. jegyz. (festett kelta kerámika).

A MNM.-ban 2 hengerded bronztekercs, 10—10 hajlásúak, átmérőjük 5.5—7 cm. AE. ú. f. XI. 83. l. — Az OTÉ. XII. (2. r. IX) 201. l. 274. sz. egy elveszett bronztálat is említ.

A *Bagendorf* határ részben egy paraszt egy halom lehordásakor 2 drb. zöld patinával borított kulcsot (?) lelt. ASL. N. F. II. 389. l. — *Gooss* 50.—51. l. és utána *Marțian* I. 597. sz., II. 621. sz. római *consularis* érmeket, *dyrrhachiumi* és barbár tetradrachmákat is említ. V. ö. *Müller F.* *Siebenb. Sagen. Hermannstadt*, 1885. — *Neigebaur* 255. l. — ASL. N. F. V. 391. l., XIV. 1877. 77. l. — *Korrespbl. d. Ver. f. sieb. Landeskunde* XXII. 1. l. — *Mannus* 1932. 542. 546. l. — *PZ.* 1935. 47. l. 33. sz. jegyz. — NK. XIII. k. 19. l.

A *Burgstadel*-t át kell vizsgálni a dák kérdés szempontjából. ASL. N. F. IX. 49.—51. l.

A *Párvan*-tól 201. 298. I. 5. sz. jegyzet, 383. 384. 410. 413. 428. I. I. sz. jegyzet, 468. 473. 499. 500. 553. 566. 568. 573. 574. 576. 580.— 582. 584. 585. 587. 589. 590. 591. 610. 687. 701. 711.—13. 757. 762. 766. 781. 787. 790.— 92. I. és 345. 395. 413. 418. 438. 441. 443. 445. 450. 452. 455. ábra, továbbá a XXXVIII. t. I. sz., XXXIX. t. I. sz. alatt a segesvári múzeumból közölt s keltáknak leírt kerámikai maradványokat a fenti múzeumban hitelesíteni kell.

A Bukaresti Városi Múzeumban egy 14.2 cm h. régebbi típusú erdélyi tokos füles bronzbalta.

A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn.-ban egy nyéllyuknyújtványos rézbalta, egy szárnyas bronzbalta, amit Segesvár és Szászános közt lelték.

A marosvásárhelyi kultúrpalota gyűjt.-ben bronzkori cserepek.

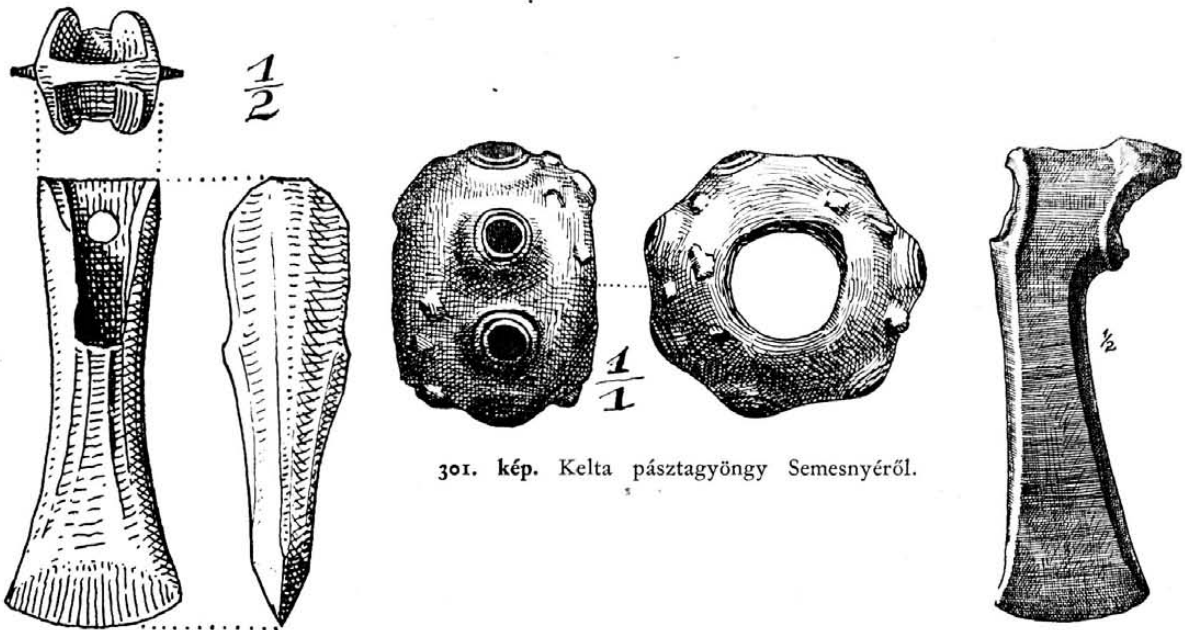
A *Körtvélyestető*-n tételzik fel *Bekecsvár*-t. — A *Súgópaták* balpartján levő *Palota* nevű dombozaton tányéralakú bronzlemezeket, hamvedereket és cserépdarabokat vetett fel az eke. U. o. 82. l. — *Benkő* II. 205. l.

44. Selymesilosva (Ilosva, Ilișua, Szi.). — Határában *Halastó* és *Fertő* nevek. Mon. III. 576. l.

45. Semesnye (Șimișna, Șimișnea, Szd.). — Az EMER.-ban 86. sz. bronz talpas balta (300. kép). *Gooss* 53. l. — *Hampel* II. 133. l. — Mon. I. 121. l. — *Marțian* I. 598. sz., II. 662. sz. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 301. l. 309. sz.

1927-ben hat drb. korongos bronzcsákányt lelték, állítólag agyagedénybe rejtve. Közöttük van szokatlan nagyságú is. Egy részét beolvastották, más része magánkézbe került.

Az EMER.-ban IV. 2601. sz. kelta pásztagyöngy

300. kép. Talpas bronzbalta Semesnyéről.

302. kép. Rézbalta Sepsibesenyőről.

Egykori 2 halastaváról *Sztripszky* 61. l. 185.—186. sz.

43. Selye (Mt.). — A *Bekecs*-nek a Maros-székre néző oldalán két lépcsőzet (*lonka*) van, az alsón vonul végig az *Óriások árka*, mely voltaképpen a *Szovát*-nál is említett s a *Restás-tető* felé húzódó *Rabsomé útj*-nak a folytatása, mely onnét az *Aszalvány*-on és *Körtvélyes alj*-n felkap a *Bekecs* déli bütüjénél, s onnan a *Kovács szene*, *Gábor orotványa*, *Agyagpataka*, *Farkas vésze*, *László Mihály tava*, *Csere csorgója*, *Csere felett* és *Lika teteje* nevű hegyeken átvonulva, a *Nyíres élm* leszáll a *Mikházá*-nál lefolyó *Perespaták*-hoz. Az *Óriások árka* 2—3 öl széles töltés, melynek nyugati oldalán 2 öl széles s ugyanilyen mélységű teknősödés vagy sánc vonul el. A túlsó vagy keleti oldalon nem látszik a sánc. Lehet, hogy a vizek töltötték be hordalékkal. *Orbán*. IV. 80. l.

gyöngy; a község előtti barlang szájánál lelték (301. kép).

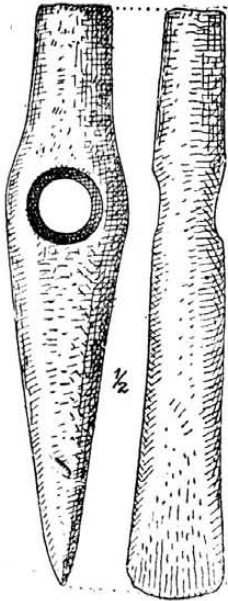
Határában 1864-ben *Pikló* (tetején várnyomok), *Cetățele* (= váracskák), *Mănăstire* (= monostor), 1898-ban *Ciclee* (alatta barlang) nevek. Mon. VI. 87. l.

46. Sepsiarikos, I. *Árkos* (Hsz.).

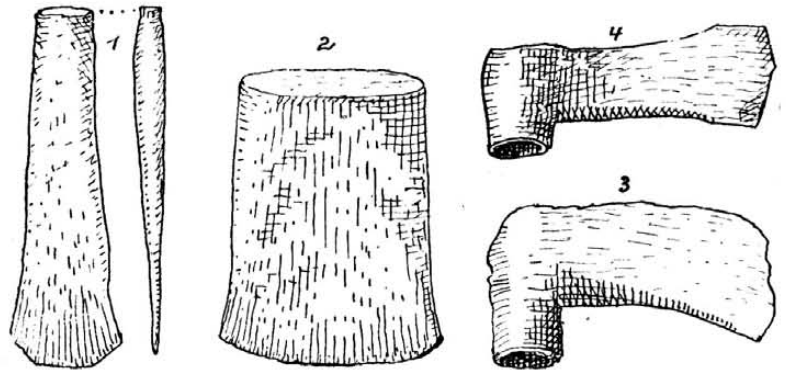
47. Sepsibesenyő (Besenyő, Beșinău, Beșineu, Hsz.). — Az EMER.-ban I. 717.—26. sz. kaptafaalakú balta, félig és egészen átfúrt agyaggyöngy, 5 cserép, bögre, IV. 2576. sz. rézbalta (302. kép), 184. sz. rézfokos (303. kép. — *Roska* Szf. 27. kép. — *Nestor* 16. ábra I. sz. és 300. sz. jegyz.), IV. 2588. sz. br. tokos füles balta, 185. sz. négyszögű, közepén átlukasztott tárgy. Útm. 17. l. — *Schmidt* 92. l. — *Kiss* I. k. 13. l.

A SzNM.-ban I. 39./884. sz. ütőkő és enyhén kaptafaalakú, hegyesedő nyakú kőbalta, réz- és korabronzkori kerámika a *Kistelek* határrész-

ből. — 2. 103./885. sz. ütőkö a *Bábolna* határ-részből. — 3. A. 1915. sz. nyújtott trianguláris kőbalta, az északi nagy kőkamrák mellékleteivel egyező, tölcséres szájú agyagtál (*Schroller* XXVII. t. 2. sz.), peckesen felálló fülű agyagbögge. — 4. Nyéllyukas rézbalta, 94./904. sz. kőcsákány. — 5. A *Kisvölgy* és *Bábolna* határ-részekben levő telepekről az erősi felső réteggel egyező kerámikai maradványok, viaszopál-szilánkok, csontnyílhegy, kőfejsze, korabronzkori kerámika (SzNM. Ért. I. 42. l. 44. és 52. l. — Székely Nemzet 1885. évi 148.—150. sz.). — 6. A *Kistelek* határrészből obszidiánszilánk, csontár (SzNM. Ért. I. 45. l. — AÉ. XLVII. — 1934.—155. l.). — 7. A *Dékő*

303. kép. Rézfokos Sepsibesenyőről.

304. kép. Rézeszközök: 1. Szentgercéről, 2. Sepsimagyarosról, 3. Szederjesről, 4. Nyárádgálfalváról.

határrészből egy 4,3 gr súlyú arany láncszem (*Céglás G.* az AÉ. ú. f. XII. 409. l. tévesen Dellő-t mond). — *Schroller* 77. l. 132. sz. Wientenberg-kerámikát említ. V. ö. még 33. l. és XXX. t. 12. sz.

A fenti 4 rézbalta lelőhelyét a SzNM. Ért. I. k. 49.—50. l. bronzból valónak mondja s utána *Marțian* I. 66. sz., II. 59. sz. is. Az irodalomban a lelőhely is tévesen van Altörjá-ra (*Hampel* Trouv. XXXI. t. 4. sz., *Bronzkor* XXXI. t. 4. sz. *Pulszky* Mo. A. I. LVI. t. 4. sz. AÉ. ú. f. XXXIII. 313. l.) téve, mert ezek abból a 25—28 darabot kitevő rézleletből valók, amiket *Forró Ferenc* alispán telkén istállóépítés alkalmával lelték. V. ö. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 69. l. 16. sz. — Képük AÉ. ú. f. XXXIII. 314. l. 34. 37. 39. 40. sz. s u. o. 35. 36. 41. sz. alatt a leletből a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó-kollégium gyűjt.-be, 38. sz. alatt pedig magánkézbe került balta.

A MNM.-ban egy 4,3 gr súlyú aranygyűrű és 1 nyílt aranykarika. AÉ. ú. f. XII. 409. l.

A SzNM.-ban a *Hegyesetlő*-ről 8,5 gr súlyú,

félholdas ezüstgyűrű, ezüst sodronytekercs, ujjgyűrű. SzNM. Ért. I. 52. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 183.—184. l. 158. sz. (U. o. obszidiánszilánkok is!).

A debreceni Déri-Múzeumban 1 mandulaalakú balta és 1 ívelt fokú fejsze. AÉ. ú. f. XXXV. 124. l.

Céglás G. ősk. vasolvastót tételez fel itten. AÉ. ú. f. VII. 153.—157. l. — *Párvan* 297. l. I. sz. jegyzet.

Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 69. l. a SzNM.-ban két trachyttufa-vésőt is említ.

A *Várbányás* nevű promontor nyakát egy kb. 8—10 öl széles és 5—6 öl mély árokkal vágták át. Úgy ezt, mint a *Bálvány* hegycsúcs környékét szemrevételezni kell. *Orbán* III. 184. l. — *Marțian* Urme 49. l. — *Bethlen V.* Hist. de rebus trans. Cibini, 1782. — *Marțian* I. 66. sz., II. 59. sz.

Határában 1688-ban *Sásrét*, 1690-ben *Kincses*, 1703-ban *Cókert* nevek. Emlékkönyv 57. l.

A SzNM.-ban kelta vaslándzsa. *Roska* Szf.

81. kép. — *Nestor* 637. sz. jegyzet (tévesen Kis-Küküllőbe teszi). — U. ott kelta pásztagyöngyök is. *Kiss* I. k. 31. l.

48. Sepsibodok (Bodoc, Hsz.). — A bodoki erdőben levő *Kincásvár*-ból a SzNM.-ban kettős ellentett élű rézcsákány. Hossza 21 cm, szélessége az élnél 5,5, a csonka végén 2, a közepén 7 cm, a lyuk átmérője 3,5 cm. SzNM. Ért. I. 46.—47. l., II. 13. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 181. l. 146. sz. — AÉ. ú. f. VIII. 117. l., rajza u. o. 119. l. 4. sz. alatt, XXXIII. 306. l. — Székely Nemzet 1885. évi júl. 9-i 104. sz. — Állítólag a víz sodorta oda, ahol lelték.

Úgy a *Kincásvár*-t, mint a *Leánykavár*-at az őskor szempontjából rendszeresen át kell kutatni. Azon aeneol., illetőleg rézkori telep. *Könyöki-Nagy* 224. l. (szerintük a *Kincásvár* eredete a bronzkorig nyúlik vissza). — *Marțian* I. 74. sz., II. 74. sz. — Emlékkönyv 334. l. — *Schroller* 77. l. 134. sz. — EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 94. l. — ACMI. I. k. 245. l., IV. k. 309. 311. 325. l.

Határában 1677-ben *Sástó*, 1793-ban *Úók felett*, 1796-ban *Kinczás*, 1782-ben *Salamon dombja*, 1872-ben *Cóhely* név. Emlékkönyv 58. l.

A SzNM.-ban 7120.—39. sz. alatt neol. jellegű díszítetlen és rézkori cserepek, 7171.—76. sz. alatt a *Nyírerdő*-ből eródsi jellegű festett kerámika.

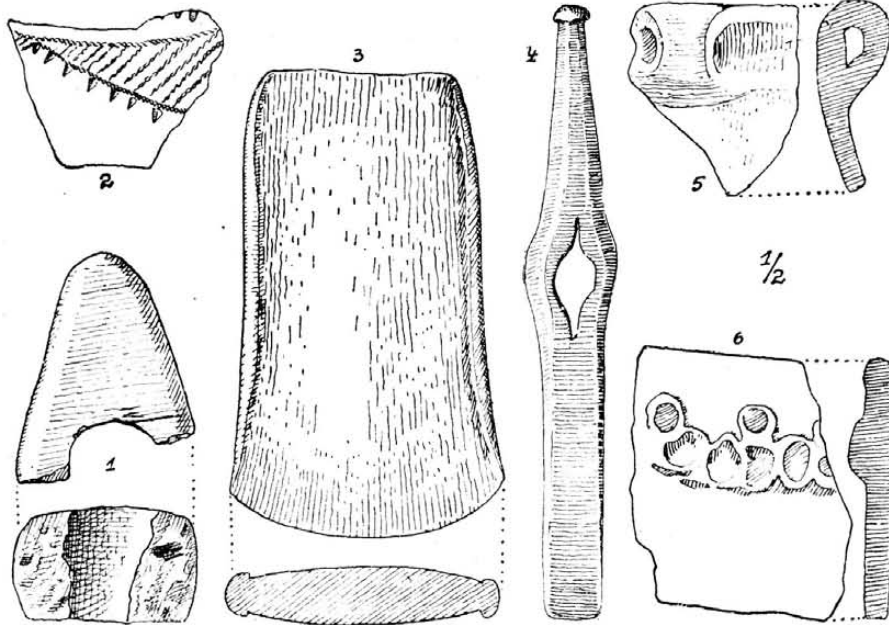
49. Sepsibükszád (Bicsad, Bicsadul-Oltului, Hsz.). — A *Vápvára* festett kerámikás, erődített telep, mely az aeneol.-ban, a réz- és bronz-

II. 209. sz. tévesen az udvarhelymegyei Kőrispatak-ra hivatkozik.

A *Nyírtető*-n pogányvár. *Orbán* III. 51. l. — *Könyöki-Nagy* 284. l.

Határában 1698-ban *Halastó*, *Nádasvarra*, 1746-ban *Vártető*, 1752-ben *Kincsesgödör* nevek. Emlékkönyv 67.—68. l. — EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 95. l.

51. Sepsimagyaros (Măgheruș, Măghieruș, Hsz.). — Az EMER.-ban I. 2185. sz. 14.2 cm

305. kép. Leletek a sepsiszentgyörgyi Örkőről.

korban is lakott volt. A SzNM.-ban innét festett kerámika, obszidiánnucleus és szilánkok. *Orbán* III. 59.—61. l. — *Kövári* I. 147. l., II. 54.—55. l. — *Könyöki-Nagy* 260. l. — *Dolg.-Trav.* II. 177. és 272. l. — SzNM. Jelentése 1908.—9. 45. l. — *Marțian* I. 109. sz., II. 65. sz. — U. a. Urme 51. l. — Emlékkönyv 334. l. — *Schroller* 77. l. 133. sz. — AÉ. XLVII. (1934) 155. 157. 209. l. — ACMI. I. k. 244. l., IV. k. 316.—319. 325. 326. l.

U. o. u. onnét kis méretű tokos füles bronzbalta.

U. o. u. onnét 9522.—28. sz. alatt bronzkori cserepek, mészbetétes, hornyolt csésze.

A *Büdösbegy*-en sok vassalakot lelnek. Meg kell figyelni, hogy vajjon nem őskori eredetű-e? *Kiss* I. k. 25. l.

50. Sepsikőrispatak (Crispatac, Valea - Crișului, Hsz.). — A SzNM.-ban 50./882. sz. mandulaalakú, 22.5 cm hosszú, ovális átmetszetű trachytbalta, 27./91. sz. egyenes fokú, 7.7 cm h. kőfejsze és 27./91.—44. sz. megkezdett fúrású, rézkori kőcsákány. — *Kiss* I. k. 12. l.

Téglás G. birtokában volt a község északi széléről egy trachyttufa véső. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 187. l. 147. sz., XIII. (2. r. X.) 69. l. — SzNM. Ért. I. 42. l. — *Marțian* I. 362. és

hosszú kaptafaalakú, alacsony hátú balta. EM. XXVIII. (ú. f. VI.) 150. l. — *Kiss* I. k. 13. l.

A SzNM.-ban 218./911. sz. 13 cm h. nyújtott trianguláris kőbalta is.

U. o. a *Csuklyán*-hegyről egy zsinegdíszes agyagedény-nyakrész és egy rézkori peremtöredék. Lelt. sz. 6901.—2. Debreceni Közlemények 1939. 2. sz. 7. l.

Marțian II. 410. sz. *Gooss*-ra való téves hivatkozással br. karperec is említ.

A *Homárka* közelében disznókova. 1884-ben egy hosszú, keskeny rézvést (304. kép 2. sz.) is lelték itt. SzNM. Ért. II. 13.—14. l., az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 183. l. 156. sz. szerint rézműves kezébe került, aki elkalapálta. — *Schroller* 67. l. — *Roska* Szf. 20. kép 2. sz.

Határában 1703-ban *Homárka*, 1733-ban *Békástó dombja*, 1829-ben *Csóka halma* nevek. *Orbán* III. 172. l. — *Kövári* II. 39. l. — Emlékkönyv 68. l.

52. Sepsiszentgyörgy (Sfântu - Gheorghe, Șeși-Sângeorgiu, Hsz.). — A SzNM.-ban: 1. A *Gémvár*-ról festett kerámika (*Dolg.-Trav.* II. 179. és 230. l. — *Schroller* 78. l. 155. sz., XXXVIII. t. 7. sz. — Emlékkönyv 334. l.) — 2. A *Várad* J. utcá-ból, putriból és zsugorított, fekvő temetkezés mellől 122./901. sz. kaptafa-

alakú balta, mélyített. és kivájt díszű cserepek, neol. és rézkori kerámika (EM. XXV. — ú. f. III. — 115. l. — *Schroller* 78. l. 158. sz. — Debreceni Közlemények 1939. 2. sz. 7. l., 1940. 1. sz. 11. l.). — 3. Az *Örkő*-ről az erődsi felső réteggel egyező, rézkori telep emlékei (305. kép. — *Roska* Szf. 28. kép. — *Schroller* 78. l. 157. sz., LIV. t. 12. sz., LV. t. 8. 9. sz. — Emlékkönyv 332. 334. l. — *Nestor* 269. sz. jegyz.). — 4. Az *Olt balparti telep*-ről az erődsi felső réteggel egyező s korabronzkori telep emlékei (*Roska* Szf. 57. kép). — 5. Az *Olthídi telep*-ről bronzkori edény. — 6. Az *Eprestedő*-ről füles kanna, átfúrt állati fog, putri. — 7. A *Kulakert*-ből aeneol. telep emlékei, szkíta-hallstatti edény. — 8. A *Lakatos-utcá*-ból bronzkori bögre és tál. — 9. A polgári iskola telkéről szkíta bögre. — 10. *Gyuribá malma* határrészből hallstatti urna. — 11. A *Bédeháza* határrészből 7086.—119. sz. bronzkori cserepek, villanova-hallstatti temető emlékei. — 12. Az *Avasalja-Gémvárgerincé*-ről aeneol. kerámika (*Schroller* 78. l. 154. sz. alatt *Wietenberg*-kerámikát említ). — 13. *Molnár Tenő malma* mellől festett kerámika (*Schroller* 78. l. 156. sz. alatt *Bojan A*-jellegű kerámikát említ). — 14. A *Gémvára*-n I. vaskori sírt is tártak fel. 15. *Papp Dezső* téglavetőjéről 7008.—34. sz. bronzkori és szláv cserepek. (SzNM. Ért. I. 12. 44. 45. 53. l., III. 16.—18. l. — *Nemere* 1883. évi 88. sz. — *Marțian* I. 599. sz., II. 654. sz. — OTÉ. XII. [2. r. IX.] 181.—182. l. 148. sz. — *Schroller* VIII. t. 5. sz., XVIII.—XX. t. — *Párvan* 358. 422. l.). — 16. A *Szépmező*-ről rézkori kerámika (*Nestor* 55. l.).

Sepsiszentgyörgy és Gidófalva közt a *Bédeházi malom* mellett 28 csonkakúp alakú putrit s telepet tárt fel *László F.* MKÉ. VII. 155. l., VIII. 172. l., IX. 102. l. — A SzNM.-ban innét 673. sz. kelta tál is. *Kiss* I. k. 31. l.

Az OTÉ. IV. 1879. 153. l. augit-andesitbaltát említ az *Örkő*-ről a SzNM.-ban.

Az OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 21. l. *Canis familiaris*, *Rhinoceros tichorhinus* és *Cervus elaphus* foss. maradványait említi. — U. o. 24. l. szarukőbaltát említi.

Az EMER.-ban I. 1864. sz. talpas bronzbalta (306. kép. — *Roska* Szf. 35. kép. — *Nestor* 94. l. és 20. ábra), I. 1862. sz. és IV. 2588. sz. tokos füles bronzbalták (307. kép).

1859 májusában *Dacó J.*-nak a ref. templom melletti telkén több mint 50 római ezüstdénárt leltek, melyekből 31 Nagyszebenbe került. Ezek részben *Cipia*, *Cordia*, *Crepusia*, *Fonteia*, *Iulia*, *Postumia* családokéi, részben *Antonius* triumviré, végül *Augustus* és *Vespasianus* császárokéi. M. C. C. 1859. 107. l. — A. f. ö. G. XXIX. 330. l. — *Gooss* 24. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 74. l.

A SzNM.-ban a *Debrenpataka* határrészből 2 drb. Nagy Sándor-féle tetradrachma utánzata (Cf. *Forrer* 338.—339. sz.) és 2 drb. II.

Fülöp-féle tetradrachma utánzata (*Desewffy* 431.—432. sz.); a *Csobi erdő* határrészből 2 drb. II. Fülöp-féle tetradrachma utánzata (Cf. *Desewffy* 265., *Forrer* 289. sz.).

Párvan 201. 579. 580. 690. 712. 791. 792. l. és 410. 411. 421. 434. ábra alatt, valamint a XL. t. kelta kerámikát közöl a SzNM.-ból. Hitelesítendő, mert egy része kétségtelenül népvándorláskori.

306. kép. Talpas bronzbalta Sepsiszentgyörgyről.

307. kép. Tokos füles bronzbalta Sepsiszentgyörgyről.

Az itt elvonuló s hitelesítendő sáncokról AÉ. ú. f. XXVIII. 86. l. — EM. XXVIII. (ú. f. VI.) 150. l.

Határában 1652-ben *Nagytó*, 1656-ban *Sástó*, 1680-ban *Csentibalma*, *Gémvára*, *Kerekítő-csipkés* (erdő), *Nádaspatak* nevek. Emlékkönyv 68. l. — A *Gémvára*-ról I. *Könyöki-Nagy* 285. l. — EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 95. l.

53. Sepsiszentiván (Laborfalva, Szentiván-laborfalva, Laborfaläu-Sántion, Sántion-Lunca, Hsz.). — A SzNM.-ban 28./884. sz. kaptafalakú, enyhén ívelt hátú, a festett kerámikát kísérő téglalapos kőveső és egy 4,5 cm hosszú, 3,5 cm széles, 7 mm vastag kalapácsszerű, kis lyukú csüngő, amit a *Feketeügy* partján leltek. SzNM. Ért. I. 42. 44. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 182. l. 152. sz. — Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 69. l. egy trachyttufa vésőt említi.

Patak *Viktor* gyűjt.-ben volt egy vörös agyagedény és egy kettős ellentett élű rézcsákány, ami a debreceni Déri-Múzeumba került. SzNM. Ért. II. 13. l. — AÉ. ú. f. VIII. 117. l. és képe u. o. 119. l. 2. sz. alatt, XXXIII. 306. l., XXXV. 124. l. — U. ott 4 tokos füles bronzbalta, közülük 2 erdélyi típusú.

Marțian I. 600 sz. alatt *Téglás*-ra való téves hivatkozással urnákat és bronzkalapácsot említi, *Marțian* II. 384. sz. pedig Laborfalva alatt bronzkalapácsot mond.

Az egykori Laborfalva határában 1685-ben *Sóstó*, 1828-ban *Békástó*, 1833-ban *Háromtő* nevek. Emlékkönyv 64. l.

Sepsiszentiván határában 1829-ben *Háromtő*, *Kerekítő* (vagy *Lenkert*), *Kozma dombja* nevek. U. o. 68. l.

54. Sepsiszentkirály (Sâncraiu, Hsz.). — A SzNM.-ban 6023. sz. obszidiánnucleus a *Lag-tetefé*-ről. MKÉ. X. 136. l. — AÉ. XLVII. (1934) 155. l.

Határában 1688-ban *Pataktó*, 1712-ben *Çikos dombja* nevek. Emlékkönyv 68. l.

55. Serges (Serghiş, Bi.). — Határában barlang. Mo. vm. és városai, Bihar vm. és Nagyvárad 3. l.

56. Sergidava, I. Arany (Hu.).

57. Siberk, I. Zsiberk (Nk.).

58. Siklód (Şiclod, U.). — Az EMER.-ban 39. sz. 10 cm h. egyenes fokú, nyújtott mandulaalakú kőfejsze gabróféle kőzetből. EME. Évk. V. 133. l. — *Gooss* 53. l. — EM. III. 162. l.

A Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. XIV. 21.—22. l. br. tokos füles baltát és 2 br. sarlótöröredéket említ innét.

Határában br. póznadisz (dák?) került felszínre. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. XIV. 1903.—904. 21.—22. l. — *Roska* Szf. 68. kép. — *Fettich* I. 24. és 46. l., II. 497. l. (szkíta voltát kétségbe vonja). — AÉ. ú. f. XXXIII. 318. l. — ESA. XI. 197. l.

A *Nagykő* nyugati aljában egy terecskét *Városhely*-nek hívnak. A felbuzogó források mellett kövek hevernek, s itt törött kardokat, dárdaikat, nyilakat leltek. — A *Soktó* voltaképpen 3 egymás feletti tó. A legalsónak dugása óriási szikladarabokból épült. — A *Soktó*-tól K.-re van *Dávidvára*, lennebb a *Disznóskő* oldalában barlangszerű üreg. *Orbán* I. 143.—144. l. — Székelyszé 1937. 158. l.

Lázártavá-ról *Sztripszky* 62. l. 193. sz.

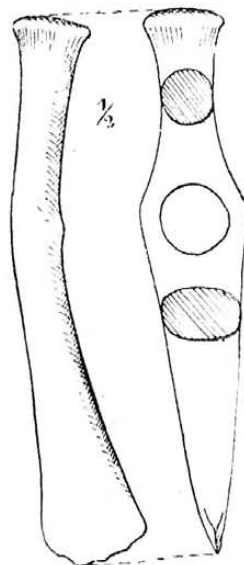
59. Sinfalva (Corneşti, Şonfalău, Ta.). — Magánkézben Rhinoceros tichorhinus és Equus caballus foss. foga, rézkori csupor és cserép. A debreceni Déri-Múzeumban fokoszerű rézcsákány (308. kép).

Çéglás I. gyűjt.-ben volt az *Aranyász* hegyről 1 nyéllyuknyújtványos rézbalta. Párja a közelben került felszínre és *Létay* unitárius lelkész birtokába jutott. AÉ. ú. f. XXXV. 56. l. és képe 55. l. 1. sz.

Az unitáriusok földjén rézkarperecet és apró rézgyöngyöket leltek. Ezeket is *Létay* lelkész szerezte meg.

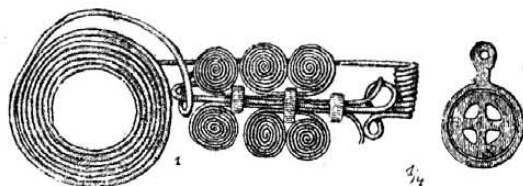
A *Kertmege* határrészből a *Patak* V. gyűjt.-ből a debreceni Déri-Múzeumba 1 kettős ellentett élű 14.1 cm h. rézcsákány és 44 drb. bronzkés, fűrész, sarló, tokos és szárnyas balta, lándzsa, csákány, karperec, kardtörödek jutott. AÉ. ú. f. XXXV. 124. l. (tévesen Szisfalva alatt). Ebből a leletből egy kardtörödek, egy sarlótörödek és 2

tokos füles bronzbalta *Dindár* kezébe került, *Çhoroczkay Sándor* gyűjt.-be 1 karperec, 1 karika, 1 tokos füles balta jutott. — Szerzett belőle a nagyszebeni Brukenthal-Múzeum, a kolozsvári unitárius kollégium. Az irodalmi adatok szerint az EMER. is, de a gyűjteményben semmi sincs ebből a leletből. V. ö. AÉ. ú. f. VIII. 245. l., XXVI. 374.—375. l., XXXIV. 57. l. — Jutott belőle az *Orosz E.* gyűjt.-be, és nincs kizárva, hogy ugyancsak ebből a leletből került *Tordára* egy bronzkard. V. ö. AÉ. ú. f. XXXIV. 58. l.

308. kép. Rézcsákány (fokos) Sinfalváról.

Egy nagyobb gyűjtékes leletről van itt szó, melyből a SzNM. is értékes részt szerzett meg. Így 88./887. sz. alatt egy br. szárnyas baltát (46. kép 1. sz. — *Roska* Szf. 36. kép 1. sz.), 7 bronzrögöt, 13 tokos füles baltát és azok törödekeit (köztük 2 félholdas kávájú) 1 fűrész, 1 lapos karikát, 3 karperec-törödeket, 1 markolatlemez sarlót, 1 sujtásos fibulát, 2 csüngődísz (309. kép), 1 kardtörödek, 2 bor-

309. kép. Fibula és csüngő a sinfalvi bronzleletből.

dás bronzlemez, 1 lapos karperecet s 3 törödeket, övrészleteket, végül bronzedény törödekeit. SzNM. Ért. I. 50.—51. l. — OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 73. l. 41. sz. (csak a fibulát említi). — AÉ. ú. f. VIII. 245. l. (a Brukenthal-Múzeumban levő rész). — *Orosz E.* AÉ. ú. f. XXVI. 375. l. *Kertmege* helyett *Várfalvi alsó láb*

határrészt mond. — *Dindár* bemondása szerint kb. 50 darabból állott a lelet s jó része tokos füles balta volt. A felsorolt holmik ezt csak részben igazolják. — *Marțian* I. 602. sz., II. 669. sz. — *Roska* Szf. 54. kép. — Mannus 1932. 542. 545. l. — *Nestor* 137. l. 30. kép, 546. sz. jegyz. — *Kiss* I. k. 20. l.

Orbán V. 170. l. *Ebrézs*, *Kistemplom*, *Középláb* határrészeket sorolja fel, amelyek régészeti szempontból is fontosak lehetnek. — *Jankó* II. 11. l. pedig *Halmok köre*, *Tó teteje*, *Tó oldala*, *Vigyázó domb*, *Bábavára* határneveket sorolja fel.

60. Soborsin (Soborșin, Ar.). — A hagyomány a régi falut a *Hadă* határrészbe helyezi. Ez a név esetleg őskori telepet takar. Mon. III. k. I./II. r. 216. l.

61. Sófalva, I. Felsősfalva (U.).

62. Sófalva (Șomfalău, Bn.). — Határában sós erek. *Hodor* 811. l.

63. Solymos, I. Kissolymos (Af.).

Kissolymos (U.).

Kővársolymos (Szi.).

Marossolymos (Hu.).

Nagysolymos (U.).

64. Solymosbucsa, I. Solymosbucsa (Ar.).

65. Solymosbucsa (Solymosbucsa, Șoimuș-Buciava, Ar.). — A barnakőbányában kőbalta-
tát leltek. A MNM.-ban van. 1879. évi jkv. 124. sz. — Mon. II. 1. 2.—3. l. és 1. sz. jegyzet.

Határában *Cetate* (= vár) nevű kőszikla. Mon. III. k. I./II. r. 217. l.

66. Solymoszács, I. Szécs (Szi.).

67. Solymosvár (Șoimoș, Ar.). — A *Cosliac steampului* rézbányának eredete esetleg a rézkorig is visszanyúlik.

A vár környékét az őskor szempontjából is át kell kutatni. Mon. III. k. I./II. r. 217.—218. l.

68. Sóllyomkő (Șinteu, Ko.). — A község megett levő sziklahasadék tele van üregekkel, az egyik barlangszerűvé bővül, benne csontokat leltek.

A *Greca* hegyen földvár. OMIK. XX. (VII.) 183.—184. l.

Hodor 589.—590. l. halmokat említ, melyek egy része már az ő idejében összeroskadt.

69. Somaj, I. Sommály (Szi.).

70. Somkerék (Șintereag, Szd.). — *Floth F.* gyűjt.-ben volt egy talpcsőtöredék. AÉ. ú. f. XV. 146. l., rajza u. o. 108. lapon. — Mon. I. 97. l.

Az EMER.-ban 10028. sz. tokos füles bronzbalta. OTÉ. XVII. 357. és 389. l. — *Marțian* I. 603. sz. és II. 664. sz. gyöngyöket említ innét.

Az egykori *Nagyító-ról Sztripszky* 46. l. 68. sz.

Határában 1643-ban *Csikostó*, *Aletó* vagy *Kisegertó*, 1717-ben *Várhegy*, 1725-ben *Pusztafalu a tó mellett*, *Nádasrét*, *Várbely*, 1754-ben *Csikostó*, *Szakadási tó*, *Egertó*, 1864-ben *Várhegy*, *Pusztá Bréthe* (egykori faluhely!) nevek. Mon. VI. 114. l.

71. Somkút, I. Kissomkút (Szd.).

Nagysomkút (Sza.).

72. Somlyóesehi (Ceheiu, Szi.). — Határában *Gátalja*, *Tó*, 1849-ben *Pokoltó* nevek. — A hagyomány a tatárjárás előtti községet részben a *Pusztá* határrészbe, részben pedig a somlyóújlaki tó felé helyezi. Mon. IV. 351. és 356. l.

73. Somlyógyörtelek (Giurtelecul-Șimleului, Szi.). — A *Dâmbu Radului*-on ősk. telep, innét cserepek voltak a szilágysomlyói gimn.-ban. AÉ. ú. f. XXI. 56.—57. l.

Az AÉ. ú. f. XXI. 55.—56. l. kőfejszét, cserepeket, merítő csészét, kő-orsógombot említ a szilágysomlyói kat. gimn. gyűjteményéből, Nagy Gy. főbíró gyűjteményéből pedig egy rézcsákányt, melynek nyéllyuka megnyúlik, s rajta sekély mélyülés (tulajdon-, gyári jegy) van.

Az EMER.-ban IV. 2350. sz. kaptafaalakú balta a Kraszna medréből, II. 1218. sz. tűzikutya- vagy hálósúlytöredék, II. 1219. sz. fal-tapasztöredék, II. 1220.-a.-b. sz. különösebb jelleg nélküli cserepek a *Magura*-ról.

74. Somlyóújlak (Uilacul-Șimleului, Szi.). — A MNM.-ban kaptafaalakú 8 cm h. és 4,2 cm széles balta. MNM. 1889. évi besz. n. 23. sz. kőéket mond. — AÉ. ú. f. IX. 375. l. — Mon. I. 30. l.

U. ott egy 22,5 cm hosszú kettős ellentett élű rézcsákány. Napló 1889. 23. sz. — Mon. I. 30. l.

Határában *Nádas*, *Tó*, *Tómart*, *Hatház árka* nevek. Mon. IV. 714. l.

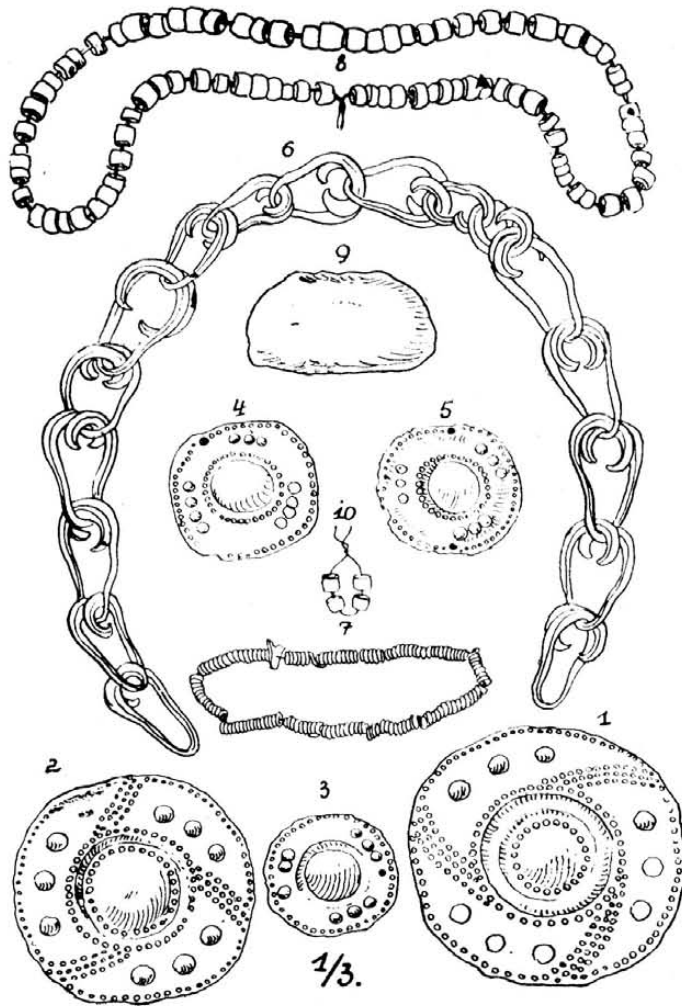
75. Sommály (Somaj, Șumal, Szi.). — A Rézhegység egyik elődombján 2 drb. átfúrt szarvasagancs-szerszámot, 1 agyagcsészét, 1 agyagtányért, nagyobb edény füles részét és 2 talpas edénytöredéket leltek. AÉ. ú. f. XIX. 260.—61. l.

Neigebauer 292. l. szerint itten egy igen erős aranyláncot leltek. *Gooss* 59. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 64. l. — AÉ. ú. f. XII. 468. l. — *Hampel* II. 134. l. — Mon. I. 32. l. — *Marțian* I. 604. sz., II. 673. sz.

76. Somogyom (Șmig, Schmieg, Schmiegen, Kk.). — *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ben volt egy 21 cm hosszú, kettős ellentett élű rézcsákány. AÉ. ú. f. VIII. 118. l., rajza u. o. 121. l. II. sz. alatt, XXXIII. 306. l. — Igazi-ban 27,5 cm h. és Szászalmás és Somogyom közt leltek. Jelenleg a marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben van.

1880-ban a parasztek a *Korbuj*-határrészben agyagedényre bukkantak, amit szétörték. Ebben bronzedény volt. Ezt is szétverték. Benne aranykincset (310. kép) letek, melyből 531.95 gr súlynyi, mégpedig: 26 paizsszerű díszítmény (phalerae) három különböző nagyságban, 18 szívalakú láncszem, 13 sodronycsavar, 158 gyöngyszem a MNM.-ba jutott. Anyaguk erdélyi arany. A boglárók súlya (1. sz.) 19.1—18.9 gr, a kö-

1910. sz. alatt egy összenyomott, szívalakú láncszem és 1911. sz. alatt egy aranygyűrű, melynek végei visszahajló kígyófejek (a leltár szerint). — A nagyszzebeni Brukenthal-Múzeumban 731. sz. alatt egy 32 gr súlyú aranykarperec, 732. sz. alatt egy 5 gr súlyú láncszem, 733. sz. alatt egy 4 gr súlyú gyűrű, 735. sz. alatt egy 10 gr súlyú boglár, 736. sz. u. olyan boglár, 737. sz. alatt egy 8 gr súlyú láncszem,

310. kép. A somogyomi aranykincs.

zép nagyságúaké (2. sz.) 9.3—10.9 gr, a kisebbeké (3.—5. sz.) 4.2, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7, 4 és 3.9 gr. Fölvarrhatás céljából át vannak lyukasztva. — A szívalakú láncszemeké (6. sz.) 167 gr, a sodronycsavarok u. a. ábrán 7. sz., az aranygyöngyök 8. sz., az ezüstgyöngyök 10. sz. alatt. MNM. 1880. évi besz. n. 180. sz. — AÉ. ú. f. I. 133.—136. l. — *Pulszky* Mo. A. I. 201. 203.—204. l. és LXXIII. tábla. — Pásztor-tűz 1931. 58. l.

Ebből a leletből van az EMER.-ban 1908.—9. sz. alatt egy nagyobb és egy kisebb aranyboglár,

738. sz. alatt pedig 3 aranygyöngy. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 191.—192. l. 209. sz. — *Marțian* I. 605. sz., II. 666. sz. tévesen két bronzedényt és rézsodronyt is említ. — *Párvan* 329. 392. 432. 433. 449. 679. 691. 758. 770. l. és XIII. t. 1. 2. sz. alatt a Brukenthal-Múzeum két boglárja.

77. **Somosd** (Cornești, Șomoșdeu, Mt.). — Határában egy *Kerékdomb* nevű, most már el-egyenetett halom, mely alatt a hagyomány szerint a csatákban elesettek pihennek. — Azt a hegycsúcsot, melyet az *Eger*- és *Cserepatak* folyó körül, *Várhegy*-nek hívják. Három oldalról me-

redéken van levágva, Somosdra néző északi oldala lejtős. Területén vastag cserepek, bronzkori fegyverek kerülnek ki szép számban. Egy nyéllyuknyújtványos, fokánál lapos bronzbalta *Reményi Ede* birtokába került. *Orbán* IV. 41.—42. l., a balta rajza a 42. lapon s utána ASL. N. F. XIII. V. t. 14. sz. alatt. — *Gooss* 54. l. — *Hampel* II. 134. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 193. l. 212. sz. — *Marțian* I. 606. sz., II. 631. sz. — *Könyöki-Nagy* 287. l. e leletek alapján a *Várhegy* eredetét a bronzkorig viszi vissza.

A *Tekeerspatak*-nál van a *Székdombja*, ahol sok vastag cserép kerül felszínre. — A *Tekeeres-és Benepatak* összefolyásánál van az *Óriás* nevű hegy, melynek délnyugati végén kis kerek dombok vannak. Sánc övezte. *Orbán* IV. 42. l.

SzO. VI. 410. l. *Várhelyszőlő* határnevet említ. — *Benkő* II. 155. l. *Várhegyet* ír.

78. Somosréve (Corneareva, Krsz.). — Határában *Peșterea delu Bobotă* nevű barlang. *Racovitza* 501.—502. l.

79. Somróújfalu (Brusturi, Szi.). — Határában barlang. Mon. I. 34. l., IV. 706. l.

80. Sonkolyos, I. Vársonkolyos (Bi.).

81. Sorostély (Șoroștin, Scharsten, Af.). — *Schroller* 75. l. 42. sz. lencsés díszű keramikát említ. — A nagyszabedeni Brukenthal-Múzeumban egy háromlélű, tüske és kampó nélküli szkíta bronznyílhegy. AÉ. ú. f. XVII. 20. l., rajza u. o. 9. ábra alatt. — *Fettich* I. 24. és 45. l., II. 505. l. az AÉ. ú. f. XVII. 20. l. után Nagy-Küküllőbe teszi. — *Párvan* 357. l. — ESA. XI. 192. l.

82. Sósmező, I. Szamossósmező (Szd.).

83. Sóspatak, I. Kerelősóspatak (Ta.).

84. Sósszentmárton (Sânmartinul-Sărat, Ta.). — Pogányvárát az őskor szempontjából is tisztázni kell. *Könyöki-Nagy* 293. l. — *Orbán* V. 66.—67. l.

85. Sóvárád (Sărata, Șovarad, Mt.). — Az EMEÁ.-ban amphibol- és kárpáti homokkőbalta. EME. Évk. V. 134. l. — *Gooss* 54. l. — EM. III. 162. l.

Az EMER.-ban 37. sz. kőfejszetöredék. Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 71. l. 31. sz. alatt az EMER.-ban 2 kőbaltát, 1 kéthegegyű kőcsákányt (menykö), 9 drb. kvarcithasábot (amelyek egymásra keresztberakva feküdtek) említ, nyilvánvalóan összetévesztve az EMFÁ.-ban és EMER.-ban levő léleteket s megpótolva a kvarcithasábokkal. V. ö. *Marțian* I. 608. sz., II. 671. sz.

Az EMER.-ban még I. 7945.—46. sz. bronzfúlbevalók.

Kovács F. marosvásárhelyi gyűjt.-ből 2 bronzkarikát említ az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 193. l. 217. sz. Két zárt félholdas keresztmetsetű bronzkarperecről van szó, amely a marosvásárhelyi róm. kat. főgimn.-ban van.

Két várhelye van: az egyik a faluban, ahol az országút egy magaslatot metsz át, s ahol az

árok keleti oldala még kivehető (u. o. állítólag római maradványok), a másik a falu feletti hegytetőn van. *Benkő* II. 239. l. — *Orbán* IV. 20.—23. l. (*Csombódvára, Csimbaud, Csimbódvára* néven is). *Kövári* I. 50. l., II. 44. l. — *Könyöki-Nagy* 287. l. — EM. XIII. 424.—425. l. — *Marțian* I. 608. sz., II. 617. sz.

SzO. VI. 410. l. 1643-ból *Várpataka* nevet említ.

Az EMER. 1508. sz. ekevasa lehet kelta, de lehet római is.

86. Sövényfalva (Șomfalva, Kk.). — Egykori halastava környékét az őskor szempontjából is szemrevételezni kell. EM. 1911. 309. l.

87. Sövényesség, I. Sövényeszeg (Nk.).

88. Sövényeszeg (Sövényesség, Fișer, Schweischer, Nk.). — A segesvári ev. gimn.-ban erdélyi típusú br. tokos füles balta. ASL. N. F. III. 379. l. és II. t. 1. sz. — *Gooss* 51. l. — *Hampel* II. 135. l. — I. 609. sz., II. 265. sz. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 187. l. 178. sz. Sövényesség-et ír, u. o. 198. l. 259. sz. alatt pedig u. azt a baltát Schweischer alatt szerepelteti.

89. Stájerlak-Anina (Staierdorf-Anina, Krsz.). — A *Bubuj* (Bagolyvár) barlangról S.—H. 274. 284. sz. — TK. XV. 279. l. — M. T. Akad. Mat. Termtud. Közl. XIX. 1. — 13. l. — Benne Ursus spelaeus és Capra ibex csontjai. V. ö. *Milleker* Délm. ősk. 9. l., Délm. ősk. rég. 44. l.

Határában *Plopa* nevű cseppkőbarlang (Krassó vm. tört. II./2. k. 161. l.) és *Ponora* barlang is. *Milleker* Délm. ősk. 11.—12. l.

Az amerikaiak 1927 júniusában 12 barlangot kutattak át minden eredménnyel nélkül.

Sz

1. Szabadhegy. *Hampel* Cat. 110. l. tévesen szerepel így **Szabadhely** helyett.

2. Szabadhely (Sâmbăteni, Ar.) és **Paulis** közt levő ősk. telep emlékeiről *Hampel* Cat. 110. l. (tévesen **Szabadhegy**-et ír).

A hagyomány a régi községet a *Szelistye* határrészbe helyezi.

3. Szabéd, I. Mezőszabéd (Mt.).

4. Szacsal, I. Sztrigyszacsal (Hu.).

5. Szaecsva (Saciova, Saciva, Hsz.). — A SzNM.-ban a *Lapos* nevű erdőrésről A. 1358. sz. 32.5 cm hosszú kaptafaalakú balta (*eke*), 93./886. sz. enyhén ívelt fokú 13 cm h. kőfejsze, A. 1359. sz. obszidiánucleus (az OTÉ. IV. 1879. 153. l. obszidián-*bélkő*-vet mond). — SzNM. Ért. I. 42. 44. l. — AÉ. ú. f. XII. 405. l., XXXI. 276. l., XLVII. (1934) 155. 157. 209. l. — Kiss I. k. 13. l.

U. ott aranytű 2 darabja. Kelet 1877. évf. 216. sz. 911. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 185. l. 162. sz. — *Marțian* I. 611. sz. és II. 673. sz. tévesen obszidiánbaltát és aranyeszközöket mond.

A *Várhegy*-en hitelesítő kutatásokat kell végezni. *Orbán* III. 173.—174. l. — ACMI. IV. k. 317. 326. l.

Határában 1624-ben *Nádasbérc*, *Szacsvavára bérce*, *Téglásbérc*, 1690-ben *Béldi tava*, 1781-ben *Régi várhely*, 1784-ben *Nádasárka árnyéka*, *Nádasárka verőfénye*, 1794-ben *Nádas verőfénye* nevek. Emlékkönyv 69. l. — 1716-ban *Vár*, 1781-ben *Régivárhely*. EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 95. l.

6. Szakadát (Săcădate, Mt.). — A *Szakadátbérc*-en, *Templomtető*-n, *Vitályvár*-n és *Bélmező*-n levő földhányások hitelesítendőik. *Orbán* IV. 95. 97. l. — *Marțian* I. 612. sz.

A *Barátság*tető alatt barlangot említ a Székelység 1936. 157. l.

7. Szakalár (Szokolár, Socolari, Krsz.). — Határában barlang. A magy. orv. XVI. nagygyűlésének munkálatai 286. l. — *Milleker* Délm. ősk. rég. 45. l., Délm. ősk. 12. l.

8. Szakácsi, I. Érszakácsi (Szi.).

9. Szalacs (Sălaci, Bi.). — A nagyváradi múzeumban a *Várbót* nevű promontorról rézkori cseréptöredék. Az itt létezett telepet a XI.—XIV. sz.-beli temetkezésekkel tönkre tették. *Dacia* II. 403. l.

A debreceni Déri-Múzeumban a *Vidabegy*-en levő *Burga*-ról 2 drb. bronzkori csupor. Magasságuk 5,5 és 7 cm. Jelentés a Déri-Múz. 1931. évi állapotáról 21. l.

Valószínűleg ezekkel együtt került felszínre több, az ottományiakra emlékeztető, korabronzkori csupor, amit magánkézben láttam 1933. júl. 16-án.

A *Burga*-tető voltaképpen 65 m hosszú, 50 m széles, ovális földvár, melyet 30 m széles árok körít, mely keleten és délen a szántás folytán betömődött, de északon 5 m, nyugaton pedig 1,5 m. meredekséget mutat most is. *Andrássy Ernő* érmihályfalvi gyűjt.-ben réz-, illetve korabronzkori kerámika és egy 12,5 cm hosszú, ívesen kihajló, széles élű, keskeny testű rézvéso van.

10. Szalárd (Sălard, Bi.). — *Arđos, Frigyes* nagyváradi gyűjteményében a *Bodolya*-tavayáról 21 cm h. karcsú, kettős ellentett élű rézcsákány.

11. Szalmapatak (Románfalva, Românești, Szd.). — Határában 1770-ben *Pe tău* (= a tón), 1864-ben *Salna* (nagy tóval), 1898-ban *Țău* (= tó) nevek. *Mon.* V. 582. l.

12. Szalonna (Szalonnapatak, Solona, Szd.). — A *Petrasa* erdőben *Iezer* nevű tó. 1864-ben *Iezeri* néven 3 tó szerepel egy helyen. U. akkor *La fântână în deal* (= a hegyen levő kútnál, — a hagyomány ide helyezi a régi községet), *Peșteri* (= barlangok), 1898-ban *Dosu peșterii* (= a barlang mege) nevek. *Mon.* VI. 137. l.

13. Szalonnapatak, I. Szalonna (Szd.).

14. Szamosfalva (Someșfalău, Someșeni, Someșsat, Ko.). — Az EMEÁ.-ban kavicsgödörből *Rhinoceros tichorhinus* zápfogának koronája. EM. IV. 131. l. — OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 13. l.

Orosz E. gyűjt.-ben *Elephas primigenius*, *Rhinoceros tichorhinus*, *Equus primigenius*, *Arctomys Bobac Schreb.*, *Spalax typhlus*, *Cricetus frumentarius*, *Arvicola arvensis* maradványai. OTÉ. XXVIII. 1903. 199.—202. l.

A kavicsbánya felett ősk. telep. OTÉ. XXVI. 1901. 18. l.

Marțian I. 613. sz. a kavicsbányából kovaszilárkot, a *Budunuș* határrészéből cserepeket említ. — V. ö. U. a. II. 628. sz.

Az EMER.-ban I. 7570. sz. rézvéso a *Jósikamalom*-tól D.-re fekvő bolgár telepről. EME. Évk. 1907. 35. l.

15. Szamoshesdát (Hesdát, régen Hasdad, Hășdate, Szd.). — A község feletti magaslat keleti lejtőjéről kovakést szerzett *Orosz E.* EM. XXII. 310. l. — *Orosz* II. 25. l. a *Szendrei János*-tól Nagyiklód és Szamosújvár közt említett állítólagos őskori telepeket természetes úton keletkezett neogén-kori képződményeknek véli, s azt mondja, hogy a különböző vidékeken (Solyomkő, Mikola, Császári, Mezősámsond stb.) mint várak, földsáncok, tumulusok, erődtímenyek, pincék gyakran szolgáltak régészeti tévedések alapjául. V. ö. Az orsz. Rég. és Embertani Társ. Évk. 1879.—1885. 70. l.

Határában 1769-ben *Balta* (= tócsa), 1898-ban *Balte* (= tócsák) nevek. *Mon.* IV. 27. l.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 45. l. 51. sz.

16. Szamoshévíz (Toplica, Toplița, Szd.). — A *Mon.* I. 121. l. és *Orosz* II. 49. sz. két erdélyi típusú bronzsarlót említ az EMER.-ban. Leltári számuk 245.—246. Patináiuk ugyanolyan, mint a maroshévízi 204.—206. lelt. számú, erdélyi típusú sarlóké, s így bizonyosan ugyanazon leletből származnak. Ezeket *K. Lányi Károly*, a fenti két darabot *Țorma Károly* ajándékozta be.

Marțian I. 689. sz. és II. 692. sz. alatt a marostordamegyei *Gruiu stăni*-ről urnákat említ. Valószínű, hogy ezek az állítólagos urnák a szolnoknobokamegyei Szamoshévízen kerültek felszínre.

17. Szamosjenő (Jenő, Inău, Ineu, Szd.). — A *Poderei* határrészben ősk. telep. EM. XX. 92.—93. l. — *Marțian* I. 332. sz., II. 366. sz. *Orosz* I. 51. sz.

Temesváry János gyűjt.-ben volt egy hosszú tokos füles br. balta. AE. ú. f. XVII. 434. l. — *Orosz* I. 51. sz.

18. Szamoskőcs (Kőcs, Cociu, Szd.). — *Marțian Gyula* naszodi gyűjt.-ben bronzkori cserepek a község keleti bejárata mellől, onnét, ahol a vasútvonal és mezei út találkozik.

1908-ban *Baltă* (= tócsa) határnevet jegyeztem fel, mely voltaképpen a Sajó egyik mélyebb része.

19. Szamosmagosmart (Magosmart, Mogoşmort, Szd.). — Határában 1864-ben *La tău* (= a tónál) név. Mon. V. 104. l.

20. Szamosmakód (Makód, Mocod, Bn.). — A *Măzărişte* (Borsószer) határrészből a naszódai főgimn.-ban 2 amphibolpala- és 1 serpentinbalt. AE. ú. f. XXIV. 358. l. — *Marţian* I. 419. sz., II. 445. sz.

Marţian Gyula naszódai gyűjt.-ben a *Furcăreţ* határrészből aeneol. cserepek.

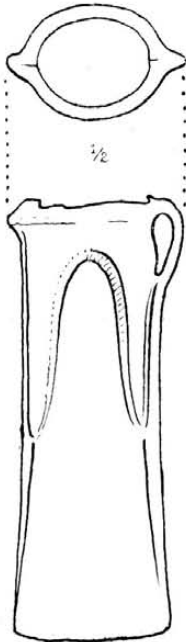
Határában *Cetate* (= vár), alatta *Cetăţel* (= váracska), itt cserepeket lelnek. *Marţian Ţara Năs.* 11. l. — Felette az *Intre hotare* patak balpartján *Cetate* nevű magános domb. U. o. 11.—12. l.

21. Szamosörmező (Örmező, Var, Szi.). — Határában sáncok. *Hodor* 553. l.

22. Szamospart (Luska, Luşca, Bn.). — *Marţian* I. 394. sz. és II. 406. trachytsákányt említ innét.

1840-ben II. Fülöp ezüstitetradrachmáinak 34 drb. barbár utánzatát és Hadrianus császár egy érmét lelték itten. A wieni Antikenkabinetbe 3 drb. jutott belőlük. *Seidl* I. 27. l. — *Gooss* 34. l. (Loska alatt). — ASL. N. F. XIV. 1877. 77. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 302. l. 316. sz.

23. Szamosósmező (Glod, Szd.). — Az EMER.-ban 126. sz. erdélyi típusú, br. tokos füles balta (311. kép). *Gooss* 54. l. — *Hampel* II. 135. l. — Mon. I. 120. l. — *Marţian* I. 607. sz., II. 301. sz. tévesen több bronzbaltát említ.

311. kép. Tokos füles bronzbalta Szamosósmezőről.

A dévai múzeumban báró *Jósika Géza* ajándékaént 2 bronzcsákány, 1 díszes fejű br. tű. Ezekkel a leletekkel ifjabb származásúaknak látszó vastárgyak is jutottak a dévai múzeumba.

A nagyobb csákány hossza 25 cm, a kisebbiké 17 cm. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 301.—302. l. 312. sz.

Határában 1715-ben *Halastó, Balta Bocşii*, 1864-ben *Halastó* nevek. Mon. VI. 130. l.

24. Szamosszentmiklós (Pusztaszentmiklós, Pusta-Sánmiclăuş, Sánmiclăuş, Ko.). — A Kiszamos balpartján ősk. telep. EME. Évk. 1903. 89. l. — *Marţian* I. 566. sz., II. 535. sz.

A község délnyugati végén u. o. jellegű telep, mint a szamosújvári *Petriş-en* (l. o.). A leletek *Orosz E.* gyűjt.-ben. EM. XX. 91. l. — OTÉ. XXVI. 1901. 25. l.

A *Pripor* határrészből szarukőszilánkot szerzett *Orosz E.* EM. XXII. 305. l.

A *Cigla* határrészből obszidián- és szarukőszilánk jutott az *Orosz E.* gyűjt.-be. EM. XXV. (ú. f. III.) 257. l. — AE. XLVII. (1934) 155. l.

Az egykori *Bozostó*-ról *Sztripszky* 35. l. 6. sz. és 41. l. 17. sz.

A község nyugati oldalán levő *Láb* nevű határrészből, az állami iskola, a gör. kat. templom és Kiszamos jobb partja közt levő terászon levő őstelepen, 50 cm mélyen, 50 cm átm. sírgödörre bukkantak a kavicshányó munkások, melyből 3 bronzkori edényt (egy 22.5 cm magas, földbarna, kétfülű urna, melynek szája és teneke 10—10 cm átm., egy 9 cm magas, fekete színű csésze, melyet spirális szalag díszít, melynek belsejét pontsorok töltik ki és egy 10.5 cm m. szürke, füles csésze) s égett emberi csontokat hánytak ki, amiket *Orosz E.* mentett meg a gyűjteménye részére (312.—313. kép). Erdély 1932. 106.—107. l.

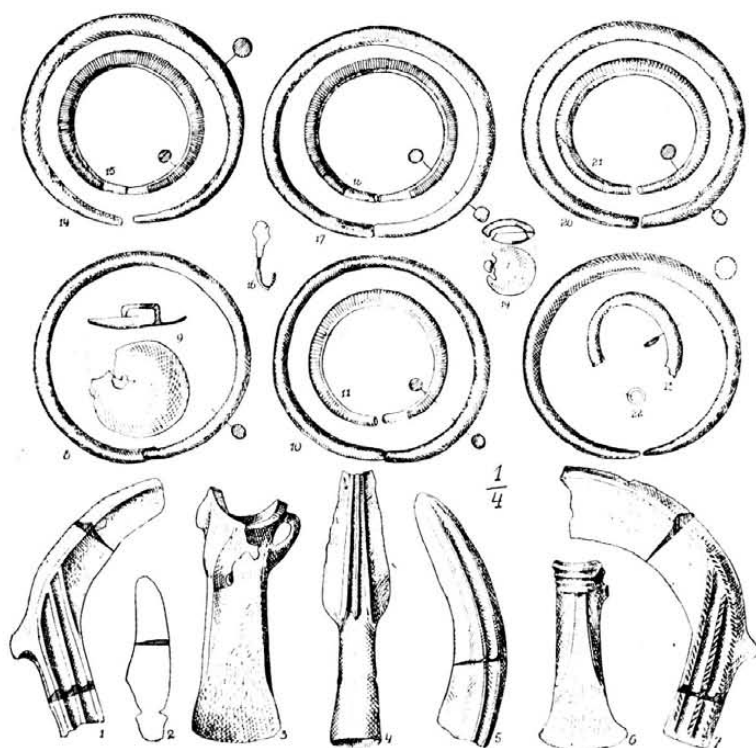

312. kép. Bronzkori sír edényei Szamosszentmiklósról.

313. kép. A szamosszentmiklósi díszített edény.

25. Szamoszéplak (Aluniş, Szi.). — 1933 tavaszán a *Sărături* határrészben bronzholmikat vetett fel az eke, amelyek nyomán *Podoaba Agoston* gör. kat. lelkész kutatni kezdett, s két bronzrögöt, két markolatlemezés bronz sarlótörédket, egy hasonló sarló pengérszét, egy hasonló sarló pengérszéből utólagosan formált s reszelt kés-pengét, egy halászó horgot, egy lemezdarabkát (övrészlet), két tokos füles baltát (az egyik erdélyi típusú) és 23 drb. kéz- és lábperecet mentett meg (314. kép). A gyűjteléses lelet torha agyagedénybe volt rejtve, mely több darabra esett szét. Tónusa barnavörös.

314. kép. A szamoszéplaki bronzlelet.

26. Szamosudvarhely (Someş - Odorheiu, Szi.). — Határában bronzkori telep. Spirálisbütökös cserepek, mint *Hampel* LXXV.—LXXVI. t. — AÉ. ú. f. XIII. 78.—80. l.

Határában *Belbe-tó*, *Țăuț* (= tavacska), *Țăul cel mare* (= a nagy tó), *Țăul lui Iancău* (= Jankó tava), *Satul pustiu* (= pusztafalu) nevek. Mon. IV. 404. l.

27. Szamosújlak (Someş-Uilac, Szi.). — Határában *Halastó forduló* név. Mon. IV. 722. l. *Nestor* 578a. sz. jegyzetében az AÉ. 1902. 432. l. közölt ábra után a szkíta korba teszi a MNM. szamosújlaki görög eredetű aranykarpercét.

28. Szamosújvár (Gherla, Szd.). — Az EMER.-ban a *Lunka* határrészéből 10029. sz. csontgyöngy, 10050. sz. gabonazúzókö, 10031.—

42. sz. kőszilánkok, 10047. sz. lapos vésőszilánk, 10048. sz. orsókarika. — U. o. a római castrum területéről I. 4357.—64. sz. aeneol. és rézkori (vesszős, ujjbenyomásos, borda-, zsinédízes) cserepek (315. kép. — *Debreceni Közlemények* 1939. 2. sz. 8. l.) és D. 700. sz. kúpos téglavörös agyaghálósúly. — U. ott a sétatéri méhészeti pavillon mellől I. 4569. sz. edény alja. — U. ott a *Petris* határrészéből D. 513.—16. sz. faltapasztörédek, D. 520. sz. bütökfül, D. 537. sz. csontár, D. 538.—41. sz. *Bos taurus* fogai, D. 542.—43. sz. *Ovis aries* fogai. Útm. 12. l.

A *Petris*-en ősk. telep neol., aeneol., réz- és korabronzkori, valamint villanova-hallstatti emlékekkel, köztük obszidiánmagkő és szilánk. A leletek jó része az *Orosz E.* gyűjt.-ben. AÉ. ú. f. XXI. 17.—28. 146.—163. 220.—234. l., XXII. 83. l., XXIV. 227.—234. l. XLIV. 44. l., XLVII. (1934) 155. 157. 209. l. — *Wosinsky* 33. l. és IX. t. — OTÉ. XXVI. 1901. 31. l. — *Marțian* I. 614. sz., II. 288. sz. — *Pârvan* 301. 302. 372. 373. 483. 682. 755. 761. l. — *Schroller* 74. l. 4. sz. alatt *Wietenberg*-kerámikát említ. — *Compa* 45. l. — *Nestor* 371. sz. jegyz.

A *Coastea Gherlii* határrészben ősk. telep. AÉ. ú. f. XVIII. 34.—37. l. — OTÉ. XXVI. 1901. 18.—19. l.

A kérii fürdő feletti *Vackoros*-on ősk. telep. AÉ. ú. f. XVIII. 37.—38. l. — OTÉ. XXVI. 1901. 28.—29. l. — A kérii hídon alul pedig

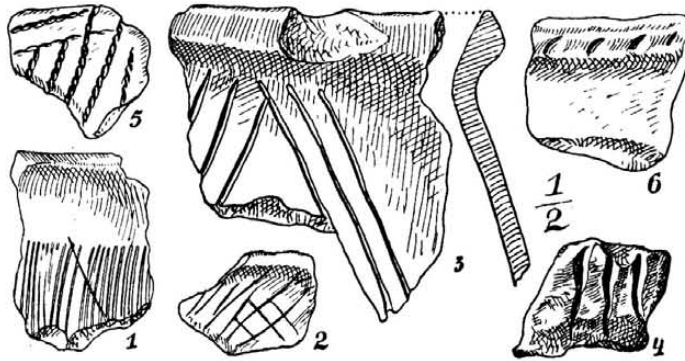
a Szamosból cserepeket, kőfejszét s szarvasagancsot szedtek ki. EM. XXII. 310.—311. l.

A felső malom árkanak balpartján gyermekjátékot s egy tálat lelt *Orosz E.* EM. XXII. 311. l. — A Szamos medrében kőgyöngyöt lelt. OTÉ. XXVI. 1901. 32. l.

A *Szent Antal-rét*-nél déli szélén a hegy lábánál csonka női kőbálványt letek, melynek csecsbimbói jól kivehetők. A szamosújvári főgimn.-ban őrzik. *Orosz E.* Egy ősk. kőbálvány Szamosújvárról. AÉ. ú. f. XXIV. 405.—408. l., XLVII. (1934) 155. l. — *Párvan* 367. l. 2. sz. jegyzet. — *Nestor* 68. l.

A bálvány lelőhelye feletti terrászon obszidiánszilánkot, szarukőforgácsokat s menilithes kőbaltát lelt *Orosz E.* AÉ. ú. f. XXIV. 405.—408. l. — Az OTÉ. XXVI. 1901. 29.—30. l. fejszének mondja.

Obszidiánszilánkot szerzett *Orosz E.* a *Hétkeresztbegy-en* is. OTÉ. XXVI. 1901. 30. l. — AÉ. XLVII. (1934) 155. l.

315. kép. Őskori edénytöredékek a szamosújvári castrum területéről.

A *Valea slatinii* (= Sósölgy) határrészben ősk. telep. OTÉ. XXVI. 1901. 30. l.

A *Lunka* alsó terraszáról kővésőt, agyagtapasztöredéket s kelta tál peremét gyűjtötte *Orosz E.* EM. XXII. 311. l. — A *Lunka* elején levő terrászos árterületről obszidiánnucleust szerzett *Mártonfi Lajos* a szamosújvári főgimn. részére. OTÉ. XVI. 152. és 186. l. — AÉ. ú. f. XXXI. 276. l., XLVII. (1934) 155. l.

A Szamos és *Lunka* között szarukő, jaspis, chalcedon- és obszidiánszilánkok, hálósúly, csontgyöngy, őrlőkötöredék, kőbalta került felszínre. OTÉ. XVII. 357. és 389. l. — *Orosz E.* A szamosújvári „Lunkai” ősemleri telep. OTÉ. XXII. 1897. 10. 22. l.

A Szamos partjáról 15,5 cm hosszú kőfejsze került az EMEÁ.-ba. U. ott *Cervus elaphus* és *capreolus* maradványai is felszínre kerültek. OTÉ. XVI. 152. és 186. l.

A *Szent Antal-rét*-ről *Equus caballus* maradványai és bronzfibula ismeretes. OTÉ. XVI. 151. l.

A huszár laktanyával szemben levő kavicstelepről szarukő- és jaspisszilánkok, a dengelegi

ártérről agyaggyöngy, a malomgát mellől kelta vaslándzsa jutott a szamosújvári főgimn. gyűjt.-be. — U. itt A. 4. sz. gombos fokú rézkori fokos. OTÉ. XI. 1886. (2. r. VIII.) 24. l., XVI. 152. és 186. l.

A malomárok építésekor csontokkal telt nagy agyagurnát letek. *Neigebaur* 233. l. 7. sz.

Környékéről egy bronz tokos füles baltát és egy erdélyi típusú br. sarlót szerzett *Orosz E.* Még egy tokos füles baltáról tudott, de ez elkalódott. AÉ. ú. f. XXVI. 369.—370. l. — A római vár területén kőcsákányt lelt. OTÉ. XXVI. 1901. 29. l.

Az EMER.-ban 7225. sz. lapokban végződő, csavart aranykarika. *Gooss* 60. l. — *Hampel* II. 132. l. — Mon. I. 122. l. — ASL. N. F. XIV. 65. l. — OTÉ. 1878. 136. l., 1901. 1. l., XII. (2. r. IX.) 301. l. 307. sz.

A debreceni Déri-Múzeumban 1 ívelt fokú és 2 egyenes fokú kőfejsze. AÉ. ú. f. XXXV. 124. l. *Orosz I.* 90.—94. sz., II. 41.—42. sz.

Az EMER.-ban 1802. sz. ezüsttorques, 1804.—6. sz. ezüstgyűrűk, I. 472.—74. sz. alatt 1 barbár ezüstfibula felső része és 1 ezüstkarperrec két töredéke. Velük *Antestia* (Cohen 7.), *Opeimia* (Cohen 9.) és *Maenia* (Cohen 5.) ezüstérmét letek. ÉT. 9.—1909.

Orosz E. gyűjt.-ben *Cervus elaphus* foss. és *Spalax tiphlus*. OTÉ. XXVIII. 1903. 203. l. Határában 1715-ben *Csigástó* név. Mon. VI. 200. l.

29. Szamosújvárnémeti (Mintiul-Gherlei, Szd.). — *Orosz E.* gyűjt.-ben van egy kapadomú kőkalapács. EM. XXII. 311. l.

Montessori János gyűjt.-ben volt 2 drb. 14,5 cm hosszú és 1 drb. 9 cm hosszú br. tokos füles balta, 1 drb. 19 cm hosszú br. véső és 1 drb. meghatározhatatlan tárgy, mint valószínűleg egy nagyobb gyűjtélékes lelet megmentett része. OTÉ. XVII. 1891. 153. és 186. l. — AÉ. ú. f. XI. 153. l. — *Marțian* I. 615. sz., II. 440. sz. — *Orosz I.* 95. sz.

A szamosújvári főgimn.-ban van egy erdélyi típusú 14,5 cm hosszú és egy 9 cm hosszú síma

br. tokos füles balta. Ezek tehát a *Montessori-gyűjt.*-ből kerültek oda.

Határában 1738-ban *Várra menő út* és *Óriás végi* nevek. Mon. VI. 272. l.

30. Szanád (Sanad, To.). — A MNM.-ban 11 drb. ősk. cserép és egy csontszilánk. MNM. 1898. évi besz. n. 73. sz.

31. Szaplonea (Săpânța, Mm.). — A *Țar-nița* alatt a *Mlăgi* határrészben az opál és chalcedon szálában van meg. Mutattak nekem innét egy kisebb kiadású chalcedonmagkövet is. Szemrevételezendő, mert a szatmármegyei Bikszádhhoz is közel fekszik.

Dr. *Kiss Tibor* máramarosszigeti gyűjt.-ben téglalap formájú andezitbalta.

32. Szarakszó (Saracsău, Af.). — Magánkézben mandulaalakú, ívelt fokú serpentinfejsze, h. 16 cm.

33. Szarvad, I. Peleszarvad (Szi).
Tasnászarvad (Szi).

34. Szarvaság (Szorosság, Soroșag, Ar.). — Határában *Halașteu* (= halastó) név. Mon. III. k. I./II. r. 222. l.

35. Szarvaskend (Magyarszarvaskend, Chendru, Szd.). — Az EMER.-ban I. 4446. és IV. 2214.—17. sz. neol. cserepek a *Köblösi hegy* nevű határrészből, I. 6116.—29. sz. különösebb jelleg nélküli, ősk. cseréptöredékek, I. 6130. sz. salakká égett agyagrög a *La față* (= a verőfényen) nevű határrészből, I. 7214.—17. sz. villanova-urnatöredékek a *Țatárkút* nevű dűlőből. EME. Évk. 1907. 35. l.

A *Vár* nevű határrészben ősk. telep. — U. ott barbár tetradrachmákat leltek. *Marțian* I. 619. sz., II. 149. sz.

A *Țatárkút*-ról OTÉ. XVI. 1891. 157. és 186. l.

Határában 1864-ben *La gogan* (= kurgán?), *La cetățele* (= a váracskáknál) nevek. Mon. VI. 289. l. — 1913-ban *Țiglă* (= téglá) határnevet jegyeztem fel. — A *Borta* határnév esetleg emberlakta barlangfűlkét takar.

36. Szarvasszó (Sarasău, Mm.). — 1877-ben egy kb. 9 kg súlyú aranyleletet mosott ki az esővíz, melynek egy része (86 drb. különböző nagyságú láncszem 99 arany 10 szemer súlyban, 7 lapos aranytekerics 29 arany 5 szemer súlyban, 2 nagyobb karika 46 arany 7 szemer súlyban, különböző nagyságú gyöngyforma, kilyukasztott arany szemek és más töredékek 8 arany 30 szemer súlyban, tehát egészen 182 arany és 52 szemer súlyban, 640 frt. 2 kr. értékben) a MNM.-ba, Wienbe, magánkézbe, más része a földtulajdonos *Mibályi*-család birtokába került. Lemezről metszett tekercesek, félholdalakú lemezek, karperecek, rovátkolt karikák alkották a lelet zömét. Vele együtt tokos füles bronzbaltát s négyszögű rudacsát is leltek. AK. V. 37.—45. l. — Cat. spec. d'exp. hongr. Paris, 1867. 207. l. — AÉ. r. f. VI. 288. l., XIV.

1880. 29.—32. l. — *Hampel* Trouv. 83.—84. l., II. 137. és 81.—88. l. (Máramarosmegye alatt) és XLVI. t. (tekericsalakú lemezek).

37. Szatmár megye. (Sătmar.).

A *Péchy-gyűjt.*-ben volt egy nyéllemez br. sarlótöredék. *Hampel* II. 138.—139. l.

Az irodalom innét II. Fülöp ezüstitradrachmájának barbár utánzatát ismeri. ASL. N. F. XIV. 1877. 77. l. — Műrégészeti Kalauz 117. sz.

38. Szatmárnémeti (Sătmar, Sza.). — A Szamos medréről 1871-ben 2 br. tokos balta, 2 csákány és 1 két madárfejes, csónakalakú bronztárgy került a MNM.-ba. *Hampel* Trouv. 99. l., II. 139. l. és XLIX. t. 7. sz. — *Hoernes* M. Urg. d. bild. Kunst. I. kiad. Wien, 1898. 495. l. és XIV. t. 9. sz. — *Dèchelette* II./1. 441. l. — *Pârvan* 317. 375. 457. 682. l. — Mannus 1932. 542. 544. l.

39. Szavoj (Savoia, Agmonia, Te.). — Dák alapítású helység. A peutingeri táblán *Agnaviae*, a *Ravennai*-nál *Agmonia*, *Ptolemaeus*-nál (III. 8. 10.) *Ἀγμονία*. *Milleker* II. 8. l.

40. Száldobos, I. Székelyszáldobos (U.).

41. Száltelek (Tiptenic, Mt.). — A völgy torkolatában levő *Kincseskút* környékén elterülő *Kincsesfalva* határrészbe helyezi a hagyomány a régi községet. *Orbán* IV. 207. l.

A mezőbándi tó ide nyúló része környékét is át kell kutatni az őskor szempontjából.

42. Szálva (Salva, Bn.) és Zágra közöt a *Belei* hegyen levő *Dâmbul Cetățelelor*-on (= a váracskák dombja) erődítési nyomok és cserepek. *Marțian* Țara Năs. 12. l.

Erődítési nyomok látszanak a hegy keleti lejtőjén is és pedig a *Cetățele* (= váracskák) nevű helyen. Cserepeket itt is lelnek. U. o. 12. l.

Szálván a Szálva-patak és Nagyszamos öszszefolyásánál levő *Mocirla* (= mocsár) nevű terasz sarkát *Cetate*-nak (= vár) hívják. Itt cserepeket lelnek. U. o. 12. l.

43. Szántóhalma (Sântuhalm, Hu.). — A községtől Dk.-re van egy halom. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 65. l. 39. sz. — Hunyad vm. tört. I. 15. l. — *Marțian* I. 616. sz., II. 604. sz.

44. Szárzajta (Aita-Sacă, Aita-Seacă, Hsz.). — Határában 1762-ben *Kurtavára*, 1805-ben *Kincsespatak*. Emlékkönyv 69. l. — A *Kurtavára* voltaképpen földvár. *Orbán* III. 17. l. — *Marțian* I. 617. sz., II. 7. sz. — EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 95. l.

45. Szárzalmás (Almașul-Sec, Hu.). — A *Bezsán* (hajdan *Bessenyő*) hegy délnyugati oldalán Szárzalmásig lehet cserepeket lelteni, amiket *Țéglás* G. a dákoknak tulajdonít. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 59. l. 9. sz. Hunyad vm. tört. I. 13. l. — *Marțian* I. 618. sz., II. 14. sz.

A területet abból a szempontból is szemrevételezni kell, hogy vajjon nincsen-e ottan az aeneol.-ból származó telep is.

46. Százpatak, I. Kézdiszázpatak (Hsz.).
47. Szárhegy (Gingeu-Sarheghi, Lázarea, Cs.). — A csikszeredai róm. kat. főgimn.-ban andesitfejsze fele.
Szárhegy és Gyergyóditró között egy 3—4 öl magas halmot *Űatárhalom*-nak hívnak. *Orbán* II. 115. l.
48. Szászakna (Mezőakna, Ocna, Ko.). — Itt amphipolisi és makedon tetradrachmákat leltek. A. f. ö. G. XXIV. 397. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 75. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 301. l. 302. sz. — *Marțian* I. 620. sz., II. 472. sz.
49. Szászalmás (Amnaș, Almen, Kk.). — Szászalmás és Somogyom közt leltek egy 27.5 cm h. kettős ellentett élű rézcsákányt, amelyet jelenleg a marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. óriz, anova a *Kovács F.*-féle gyűjteménnyel került. Az AÉ. ú. f. VIII. 118. l. és a 121. l. 11. sz. alatti rajzon tévesen szerepel 21 cm hosszúnak s határozottan Somogyomról (l. ott!) valónak. — *Párvan* (Amlaş néven) 493. 515. l. és 337. ábra 1a. rd. alatt kelta vasnyílhegyeket közül a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumból. Az 1a. alatti népvándorlaskori.
50. Szászbogács, I. Bogács (Kk.).
51. Szászbréte (Berethe, Bretea, Szd.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 47. l. 73. sz.
Határában 1812-ben és 1898-ban *Nádas* név. Mon. II. 286.—287. l.
52. Szászbuda (Bundorf, Bodendorf, Nk.). — Az EMER.-ban I. 7896. sz. kaptafaalakú balta és I. 7894. sz. enyhén ívelt fokú, 13 cm h. és I. 7979. sz. kőfejsze.
A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban 4 bronzkard. Az egyik antennás. AÉ. ú. f. VI. 378. l., VIII. 245. l. — *Hampel* II. 15. l. — ASL. N. F. X. 8.—37. l. — AK. 1877. 83.—85. l.
Az ev. pap kertjében szürke cserepeket leltek. — A *Hesselgraben*-ből az eső 1864-ben egy hasas, grafittal teketűtett, 4 fogantyúszerű dudorral bíró urnát mosott ki, mely a segesvári ev. gimn.-ba került. — A *Kleiner Weiker*-en 68 lépés hosszú égett foltot figyeltek meg, mely igen széles, mélysége pedig 4 láb volt. Benne hamú, cserepek és állati csontok voltak. — A *Drikgrowen*-en cserepeket leltek.
A segesvári ev. gimn.-ba 1868-ban homokkőfejsze, 1876-ban br. tokos füles balta jutott. 1864-ben egy paraszt egy 22 arany súlyú (28.34 gr) aranytekerceszt lelt, melynek végei lapítottak voltak. EME. Évk. V. 131. l. — *Gooss* 14.—15. l. — ASL. II. 389. l., N. F. XIV. 1877. 103. 684. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 195. l. 235. sz. — *Hampel* II. 137. l. — *Marțian* I. 621. sz., II. 112. sz. — *Párvan* 308. 319. 389. 394. 677. 756. 763. l.
53. Szászbuzd (Buzd, Bussd, Nk.). — Az EMER.-ban I. 5297. sz. régebbi erdélyi típusú br. tokos füles balta.

54. Szászcsegő (Cegötelke, Ţigău, Zagen-dorf, Szd.). — A neve a *cégé*-vel függ össze, a halászat múltjának emlékeit kutatva, az őskori maradványokat is figyelemmel kell kísérni. Mon. II. 496. l.

A helység felett egy fennsík, kúnhalmok között, ősk. cserepeket lelt *Finály Gábor*. *Orosz* II. 43. sz.

55. Szászcserő (Szászcserő, Sasciori, Săsciori, Kleinsachsen, Sze.). — Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 78. l. dudoros ezüstfibulát, ezüstövet és egy lábujjgyűrűt említ. *Marțian* I. 623. sz., II. 608. sz.

Régi várhelyét az őskor szempontjából is át kell kutatni. *Kővári* I. 180. l., II. 57. l.

56. Szászcserő, I. Szászcserő (Sze.).

57. Szászdálya (Daia-Săsească, Denndorf, Nk.). — Itten bos primigenius koponyáját lelték mindkét szarvával együtt. ASL. N. F. X. 1872. 266. l. — EME. Évk. V. 123. l. — *Gooss* 19. l.

A segesvári ev. gimn.-ban hegyes serpentinbalta toredéke a község területéről. EME. Évk. V. 132. l.

Az *Ackner*-gyűjt.-ben volt egy arany karddís (?).

Szászdálya és Szászfehéregyház között van egy földhányással körülvett halom, melynek neve *Cetate* (= vár). ASL. N. F. II. 388. l. — *Gooss* 19. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 107. l. (*Cetuțe*-t ír). — *Marțian* I. 624. sz., II. 220. sz.

Határában őskori telepet említ az AÉ. ú. f. VI. 378. l.

58. Szászdános (Dános, Daneș, Dunesdorf, Nk.). — Serpentinbalta és bronzkard szerepel innét az irodalomban. — *Kovács Ferenc* marosvásárhelyi (most a róm. kat. főgimn.) gyűjt.-ben br. sarló.

Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 191. l. 208. sz. tévesen teszi ide az *Ackner*-gyűjt.-ben volt arany karddíszt, mert az Szászdályáról való. L. ott. — Az EMER.-ban 10061. sz. br. tokos balta. — A *Cetate*-n földvár. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 191. l. 208. sz. — *Marțian* I. 142. sz., II. 222. sz.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 61. l. 190. sz.

59. Szászdedrád, I. Dedrád (Ko.).

60. Szászegerbegy (Egerbegy, Agârbiciu, Arbegen, Nk.). — A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban sötétzöld serpentinből való, összenyomott gömbalakú buzogány.

61. Szászenes (Ienciu, Szd.). — *Orosz E.* br. tokos füles baltát említ a volt dési múzeumból (AÉ. ú. f. XXVI. 372. l.), ami azonban a gyűjteményben nincs meg. Van azonban a dési főgimn.-ban 2 drb. tokos füles br. balta a lelőhely megnevezése nélkül. Ezek egyike a szóbanforgó *Debreczeni Dénes* főbíró ajándéka. — *Orosz* II. 44. sz.

Határában 1864-ben *Casa dracului* (= az ördög háza) név. Mon. III. 394. l.

62. Szászkerked, I. Mezőkerked (Ko.).

63. Szásznerye (Kisernye, Ernea, Iernea-Săsească, Ehrgang, Kk.). — Az EMER.-ban 26. sz. nyújtott trianguláris, 10.3 cm h. mészmárgavéső. EME. Évk. V. 133. I. — *Gooss* 55. I. — *Marțian* I. 625. sz., II. 355. sz.

Azt a hegyláncot, mely a *Kisernye* völgy fejét a Nyárad völgyétől elválasztja, *Kincsesnek* hívják. A hagyomány ide helyezi az egykori községet, a *Vácmány* határrészbe pedig az ilyen nevű falut teszi. *Orbán* IV. 179. I.

64. Szászfalu, I. Kézdiszászfalu, (Hsz.).

65. Szászfellak (Feleac, Feleacul-Săsesc, Falk, Szd.). — A MNM.-ban barbár ezüst tetradrachma. AÉ. ú. f. XII. 187.—188. I. *Orosz* II. 45. sz. — *Marțian* I. 626. sz., II. 258. sz. a Mon. III. 451. l.-ra való hivatkozással thasosi tetradrachmákat és II. Fülöp barbár utánzatú érmeit említi, amiket a *Cetate* (= vár) területén lelték.

Határában 1644-ben *Mocsár*, *Nagykigyóstó*, *Koródtava*, *Földvár*, 1898-ban *Pe cetate* (= a várhegyen) nevek. Mon. III. 451. l.

66. Szászfenes (Feneșul-Săsesc, Florești, Ko.) — Az EMER.-ban a *Mikkes*-birtokról II. 554.-a.-b. sz. ujjbegybenyomással díszített bordás rézkori cserepek; a *Leányvár*-ból I. 6891.—3. sz. ősk. marhacsontok, I. 6894.—96. sz. ősk. dísznőfogak, I. 6897.—900. sz. villanova-urnatöredékek, I. 6897. sz. br. karperec.

U. ott D. 582. sz. br. tokos füles balta (316. kép).

316. kép. Tokos füles bronzbalta Szászfenesről.

A *Bocsorpataka* mellett és a *Tarisnyásdombon* cserepeket figyelt meg *Marțian Gyula*. *Marțian* I. 627. sz.

A *Bongárpatak* torkolatánál levő *Láb* határrészben ősk. telep. Emlékei *Orosz E.* gyűjt.-ben. EM. XXV. (ú. f. III.) 257. I.

A *Leányvár*-ról Kővári II. 64. l. — *Marțian* II. 260. sz.

A téglagyár közelében létezett egykori halastaváról *Sztripszky* 35. I. 3. sz.

A kolozsvári ref. kollégium gyűjt.-ben: 1. A község Kolozsvár felé eső széléről 1 kova- és 1 hidrokvarcit penge, obszidián gyárt. hulla-

dék, hidrokvarcit magkő, gyártási hulladékok. 2. A gát mellől 2 hidrokvarcit gyárt. hulladék. 3. A Szamos balpartjáról (*Hója* folytatása!) 2 obszidiánpenge, hidrokvarcit gyárt. hulladék, viaszopál-pengevakaró, hidrokvarcit árvéső, vas-kos jáspis-késpenge, aeneol. cserepek és egy dákrómai dolium peremtöredéke.

A kolozsvári gör. kat. teológia gyűjt.-ben a *Leányvár*-ból bronzkori cserepek.

67. Szászföld, I. Erdély alatt.

68. Szászhalom, I. Szászhalom (Nk.).

69. Szászhermány (Härman, Honigberg, Br.). — A *Käsberg*-en festett keramikás telep, mely az átmeneti fokozatban és rézkorban is lakott volt. Az emlékek a BSM.-ban. *Dolg.-Trav.* II. 184. és 234. I. — *MAGW.* XXX. 189.—202. I. — *Mitt. d. praehist. Kom.* I. 1903. 365.—399. I. — AÉ. ú. f. XXIV. 221.—224. I. — EME. IV. (brassói) vándorgyűlésének Emlékkönyve, Kolozsvár 1908. 86.—90. I. — *Jahrb. d. d. Burzenl. Sächs. Mus.* I. 115. I. és III. t. (agancskanalak). — *Schroller* 76. I. 106. sz. és XL. t. 1. sz., XLI. t. 1. 5. sz. — *Nestor* 45. I. 267. jegyzet.

Szászhermány és Fenyőfalva közt 3—4 (néha 6) sorban 4—600 sírhalom volt. Magasságuk 0.5—3, átmérőjük 3—5 öl. 1843—1861 közt öt ízben kutatták át egy részüket. A halmok kellős közepén, valamint a természetes föld felett máglyahelyet konstataáltak. Ezen rendszeren egy urnát lelték, mely körül kisebb fazakak és tálcák voltak. A fedő vagy az urnán, vagy mellette feküdt, a nagyobb urnákban néha egy kisebb is volt. Az edények színe szürke, fekete, vörös és sárga. Falvastagságuk 1 coltól az egészen vékonyig. Sok a rosszul égetett, egyesek jobb égetésen estek át. Díszítésük: bekarcolt vonalak, vagy koncentrikus, az edény testére helyezett, párhuzamos, bordaszerű gyűrűk. A mellékletek: 1 korkyrai, 1 Traianus- és 1 Antonius Pius-féle bronzérem, bronzkarperecek, bronzgyűrűk és 1 bronzfibulatötredék charnier nélkül és vasnyílhegyek. *Gooss* 85. I. dák eredetűnek véli, s belenyúlna a római korba is. — *ASL. N. F.* III. 359. I. 73. sz. jegyzet, 379. I. és u. o. I. t. 12. sz. Egy karperec, V. 240. I., XIV. 260. I. — *Neigebaur* 272.—273. I. — A. f. ö. G. XXIV. 200. I. — *Blätter f. Geist u. Gemüth.* Kronstadt, I. 1838. 48. I. — *Jahrb. d. Centralkom.* 1876. 28. I. — *M. C. C.* 1861. 335. I. — *Transylvania* 1844. 56. I. — *Benigni u. Neigebaur* *Trans.* 1831. 1837. — *Gooss* 85.—86. I. — *Marțian* I. 257. sz., II. 134. sz. — *Hampel* *Cat.* 153. I. — *CIA.* 1876. II. 113. I. — *Pärvan* 630. 641. 721. I.

1877-ben 100-nál több thasosi tetradrachmát (*M. C. C.* 1862. 136. I.), 1859-ben pedig az *Urselsberg*-en egy gyűrűforma aranykarikát lelték (*M. C. C.* 1860. 26. I. — A. f. ö. G. XXIX. 321. I.), az *Alzenau* határrészben vörös cserepeket lelték. *Neigebaur* 273. I. — *Gooss* 29. I. — *ASL. N. F.* XIV. 1877. 65. I. — OTÉ.

XII. (2. r. IX.) 190. I. 197. sz. — *Schroller* 76. I. 105. sz. alatt rézkori keramikát említ.

Az EMER.-ban *Dessewffy* 428.—41. sz. szerinti 8 drb. barbár ezüstérem.

Az itt elvonuló, hitelesítendő sáncokról *Orbán* I. 68. 209. 232. 234. I., III. 20. I. — AÉ. ú. f. XXVIII. 86. I.

A MNM.-ban 10 drb. bronzkori edény és cserép. MNM. 1877. évi besz. n. 50. sz.

70. Szászivánfalva (Ibişdorful-Săsesc, Ighişdorful-Săsesc, Eibesdorf, Nk.). — 1855-ben negyvennél több consularis és familiaris ezüstérmét leltek, melyekből lenyomatok Segesvárra is kerültek. ASL. N. F. II. 442. I., XIV. 73. I. — *Gooss* 19. I. — *Marţian* I. 628. sz. és II. 349. sz. — *Pârvan* 610. I. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 197. I. 248. sz. 2

71. Szászka, I. Szászkabánya (Krsz.).

72. Szászkabánya (Szászka, Sasca-Montana, Krsz.). — Határában *Gaura Jurcbii* nevű barlang és *Cremenita* (= kis kovaköves) név. Kraszó vm. tört. II./2. 199.—200. I. — *Milleker* Délm. ősk. rég. 44. I.

A réz itt természetállapotban fordul elő. *Milleker* Délm. ősk. 38. I.

73. Szászkeresztúr (Criş, Deutschkreuz, Nk.). — Az ev. papilak építésecor kúpos és hengeres agyaghálósúlyokat leltek. ASL. N. F. II. 388. I. — *Gooss* 32. I. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 188. I. 184. sz. — *Marţian* I. 629. sz., II. 210. sz.

Az EMER.-ban I. 7947. sz. réztőr (169. kép 1. sz.) és I. 7948. sz. br. tokos füles poncoló.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban br. tokos füles balta. AÉ. ú. f. VI. 378. I.

74. Szászkézsd (Saschiz, Keisd, Kreiszd, Nk.). — A *Hüllereg*-et három oldalról 48 lépés hosszú és 24 lépés széles földhányás veszi körül. — A *Hühnenburg*-ot igen nagy kiterjedésű árok és földhányás köríti. A segesvári ev. gimn.-ban egy díszített trachyttufa-orsógomb van innét. ASL. N. F. II. 441. I., XIV. 108. I. — *Gooss* 30. I. — EME. Évk. V. 132. I. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 188. I. 182. sz. (tévesen *Hülberg*-et ír). — *Marţian* I. 630. sz. (*Riesenburg*-ot mond) és II. 607. sz. — Az orsógomb ASL. N. F. XIII. 1876. 424. I. és u. o. I. t. 9. sz. — V. ö. *Könyöki-Nagy* 287. I.

Az EMER.-ban barbarus ezüstérem, mint *Dessewffy* 1252. sz.

75. Szászelekence (Lechinţa, Lechnitz, Bn.). — A beszercei ev. gimn.-ban II. Fülöp-féle ezüst tetradrachma. ASL. N. F. XIV. 1877. 77. I.

76. Szászlóna (Lona, Săsească, Ko.). — Az EMEÁ.-ban a *Palló felett* nevű határrészből diluviális párkányagyagból aurignaci kovavakaró. *Breuil* St. pal. en Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj. II. 197. I. s képe u. o. 2. ábra 9. sz. alatt. — *Roska* I. 303. I. és 185. kép 9. sz. — B.-H. XIV.—XV. 22. 84. I. — *Siebenb. Vierteljahr-*

schr. 1932. 132. I. — *Kadić* 14. 119. I. — *Dacia* V.—VI. k. 50. 73. 88. I.

Az EMEÁ.-ban kovásodott krétamárgából való egyenes fokú fejsze és kőbaltatöredék. OTÉ. XIV. (2. r. XI.) 1889. 170. I.

A cigányhavasi vagy *Dárius várá*-nak helyét szemrevételezni és hitelesíteni kell. *Kövári* II. 64.—65. I.

77. Szászmagyaros (Manyers, Măgherus, Maniersch, Br.). — A segesvári ev. gimn.-ban Bos primigenius lábszárcsonttöredéke. EME. Évk. V. 125. I.

U. ott egy 9 cm átm. hallstatti bronzkarperec, melynek felületén 2—2 cm távolságra 1 vagy 3 gömböcske van. *Gooss* 34. I. — ASL. N. F. XIII. 1876. 486. és 488. I. és u. o. VIII. t. 16. sz. — *Hampel* II. 81. I. — *Marţian* I. 631. sz., II. 410. sz.

78. Szászmáté (Mateiu, Mathesdorf, Szd.). — Határában 1864-ben *Ţăuţ* (= tavacska) név. Mon. V. 151. I.

79. Szásznádas (Nădăşul-Săsesc, Nădeşul-Săsesc, Nadesch, Kk.). — A községtől Ny.-ra levő erdőben ősk. telep. *Marţian* I. 632. sz., II. 456. sz.

80. Szásznemegye (Nimesch, Bn.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 46. I. 67. sz.

81. Szásznyíres (Sasniş, Szd.). — Határában 1934-ben mammutmaradványokat leltek. — A balázsfalvi román főgimn.-ban kőbalta, szarvasagancscsákány és 6 br. balta. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 302. I. 313. sz. — *Cipariu* Archivu pentru filologia şi istoria. Blasiu, 1869. XXII. sz. 440. é. Notice diverse. — Mon. I. 121. I. — *Marţian* I. 633. sz., II. 609. sz. — *Orosz* I. 97. sz.

Kádár J. Dési Emlék. Dész, 1887. 41. I. hat bronzbaltát említ innét. — *Orosz* E. (II. 46. sz.) a kolozsvári ref. koll. gyűjt.-ből 1 szarvasagancs-kalapácsot említ, amit a *Bándópatak* medrében leltek volt.

Határában 1731-ben *Várútja*, *Bellivár*, *Kinches vápa*, *Hendestó*, 1784-ben *Sülyedt vár*, *Hendestó*, *Dühöstó*, *Belivár hídja*, *Belivár rétje*, *Hendes tócsa*, 1812-ben *Belivár ruh* (rét), 1864-ben *Belivár*, *Berlavár* (a hagyomány szerint várhely), *Sülyedt vár* (a hagyomány szerint egykori várhely). Mon. V. 276.—277. I.

82. Szászorbó (Gârbova, Urwegen, Sze.). — A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban kőfejsze. AÉ. ú. f. VI. 378. I. (tévesen Ürvég alatt)

U. ott bronzbalta és dudoros br. karperec. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 77. I. 83. sz. — *Hampel* Ethn. Mitt. aus Ungarn VI. 1908. 14. I. — *Pârvan* 357. I. — *Marţian* I. 634. sz., II. 279. sz.

A wiesbadeni múzeumban szkíta nyílhegy. Ethn. Mitt. aus Ungarn 1898. 20. I. — *Nestor* 578a. jegyzet. — ESA. XI. 192. I.

83. Szászörményes (Ormeniş, Irmesch, Kk.). — A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben *Elephas primigenius* és *Bos*. sp. maradványai

voltak. EME. Évk. V. 124. l. — *Gooss* 29. l.

84. Szászpéntek (Pintic, Ko.). — A besztercei ev. gimn. gyűjt.-ben kelta vaslándzsa.

85. Szászrégen (Reghinul-Săsesc, Deutsch-Regen, Deutsch-Reen, Mt.). — A segesvári ev. gimn.-ban a *Kirschberg*-ről mészkefejsze, a környékéről pedig mandulaalakú, ívelt fokú serpentinfejsze (*Gooss* 48. l.), továbbá egyenes fokú, mandulaalakú fejsze, 1 erdélyi és 2 közép-európai típusú tokos füles br. balta.

A város területéről meanderes díszű rézkori cserepeket említ az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 86. l. 138. sz. — *Marțian* I. 653. sz., II. 548. sz. tévesen említ urnákat *Gooss*-ra való hibás hivatkozással. — U. o. több agyaggyöngy.

A segesvári ev. gimn.-ban II. Fülöp tetradrachmájának barbár utánzata s u. innét római családi érem barbár utánzata is ismeretes. *Gooss* 47. l. — *Pârvan* 610. l.

A *Saspart* mögött földvár. Hitelesítendő, mert területén római feliratok is kerültek felszínre. *Ackner-Müller* Die röm. Inschriften. Wien, 1865. 166. l. 792. sz. — *Müller* Siebenb. Sagen. Hermannstadt, 1885. 444. l. — *Marțian* I. 635. sz., II. 548. sz.

86. Szászsaáros (Șaroș, Șaroșul-Săsesc, Scharosch, Schorsch, Nk.). — Egy cigány az erdőben 2 kónikus bronzsisakot lelt, melyek br.-tárgyakkal voltak tele. Egy sisak, 2 lándzsa, 1 buzogány és sarlók az *Ackner*-gyűjt.-ből a nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-be jutottak; a másik sisak, mellyel 3 bronzbaltát lelt volt a cigány, Hannoverbe, magánkézbe került. Két bronzbaltát, 1 br. fibulatóredék s más br. tárgyak a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumba jutottak. *Trans.* II. 1833. 274.—277. l. — *Neigebaur* 275. l. — *Jahrb.* 1856. 29. l. — *AK.* II. 247. l. — *A. f. ö. G.* XXIX. 320. l. — *Gooss* 50. l. — *Hampel* Trouv. 96. l. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 198. l. 262. sz. — *OMIK.* XX. (VII.) 23. l. — *Marțian* I. 636. sz., II. 651. sz. — *Neigebaur* 275. l. 2. sz. három br. lándzsát, 3. sz. egy br. fibulatóredéket említ a Brukenthal-Múzeumban, továbbá 4.5. sz. alatt 2 br. lándzsát, 6. sz. alatt a bronzsisakot sorolja fel.

A sisak *ASL.* N. F. III. 378. l. és I. t. 7. sz., egy markolatnyújtványos br. sarló u. o. 379. l. és I. t. 8. sz., a háromfülvű, vágott körtealakú buzogány u. o. és I. t. 11. sz. L. még u. o. 342.—343. l., 348. és 353. l. (buzogány) és XIII. k. 1876. IV. t. 8. sz. — V. ö. még a sisakról *ASL.* N. F. XIII. 476. és 522. l. — V. ö. még *Pârvan* 384. 385. l. 1. sz. jegyzet, 399. 683. 762. l. — *Mannus* XXIV. 1932. 542. 546. l.

87. Szászsebes (Sebeș, Sebeșul-Săsesc, Sebeș-Alba, Mühlbach, Sze.). — Az EMEÁ.-ban *Equus primigenius* maradványai. EME. Évk. V. 125. l.

A szászsebesi ev. gimn.-ban *Rhinoceros tichorhinus*, *Cervus capreolus*, *Sus scrofa*, *Equus* sp., *Bos* sp. maradványai a *Lehmburg*-ról. EM. IV. 132. l. — A *Rothberg*-ről u. o. nagyobb állat lábszár- és bordamaradványai. U. o. — U. on-

nét szávalakú fejsze sárgászöld lágy serpentinre vált diorites kőzetből. Alakját onnét kapta, hogy nyéllükánál eltört s újrolag fűrták. U. o. 134. l. — A *Lehmburg*-ről diorit-kalapács, jáspis- és szarukőpengék, csontár hét, sorjában menő, lyukkal: U. o. 134. l.

A szászsebesi téglavetőből élesre csiszolt, ívesen görbült (kaptafaalakú) serpentinvéso. U. o. 134. l.

A *Teich*-ban kőkalapácsot, a szászsebesi paktakban pedig (másodlagos hely!) egy serpentin-kalapácsot lelték. Mühlb. *Gymnasialprogr.* 1865. és 1866. — *Gooss* 38. l.

A *Rothberg*-en állítólag égetett temetkezéseket fedtek fel. Tartalmuk hamu, égett föld (tűzhely!), szén s 2—3 láb mélyen sok cserép, köztük nagyobb darabok is, jól égettek, általában vékonyabb falúak, világos szürke, világos vörös, fehér és fekete színűek. Díszítésük bekarcolt vonal, ami az egész edény felületére kiterjed s szalagokat, rhombusokat s háromszögeket alkotnak, melyek vonalkákkal vannak kitöltve, vagy pedig kiálló zsinagszerű bordák vannak rajtuk, melyek több párhuzamos alakjában futnak körül. Mellékleteik pusztán tűzköszilánkok. *Gooss* 38. l. — *Schroller* 76. l. 97. sz. alatt barázdás tüzelésű és lencses díszű aeneol. keramikát különböztet meg benne s a *Rothberg*-ről u. ott 98. sz. alatt lencses díszű keramikát idéz. V. ö. még u. o. XXVI. t. 7. sz., és az utóbbi helyről egy csészét XXX. t. 4. sz. alatt.

A szászsebesi- és *Koncapatak* balpartján négyzetes formájú, égett temetkezésű sírokat tártak fel, melyek mélysége és szélessége 3, hosszúsága pedig 12 láb volt. Tartalmuk sok hamu, mely mindig égett agyagtörmelékkel és szénrel volt vegyes az egész sírban, de különösen annak fenekén 3 hüvelyk vastag réteget is formált. A fazék-, tál-, csésze- és tányértöredékek az egész sírban előfordultak. Vékonyfalúak, durvák, sárga, halvány vörös, fekete- vagy szürke színűek. Peremük néha bekap, s a fedő részére lyukak vannak rajta. A jobb anyagú cserepek ritkák, ezek nyilvánvalóan (?) korongon készült edényektől származnak. Mellékletül csak két agyageresztelt és 1 csontárat lelték. E sírok felett vonul el a római út. *Gooss* 38—39. 94. l. — Mühlb. *Gymnasialprogr.* 1874. — *ASL.* N. F. XIV. 1877. 165. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 65. l. 38. sz. — V. ö. még *Marțian* I. 634. sz., II. 611. sz. (rómaiaknak mondja).

Valamennyi lelőhely hitelesítendő, főképpen abból a szempontból, hogy vajjon tényleg sírokkal van-e itt dolgunk, vagy pedig, ami valószínűbb, telepekkel.

Egykori halastavai környékét az őskor szempontjából is át kell kutatni. EM. 1911. 309. l.

A NBKM.-ban 4685. sz. alatt barázdás tüzelésű bögre fele.

Környékéről a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban díszítetlen, bronzcsákány, fokán gömbszelvénnel. *Germania* 1940. 144. l.

88. Szászszentgyörgy (Sängeorgiu - Săsesc, Sankt-Georg, Sankt-Georgen, Bn.). — *Gross Pál* besztercei ev. pap gyűjteményében volt egy bronzkard (mint a besztercei példány, mely Wienbe került) és egy bronzsisak fele (mint a hajduböszörményi és szászsárosi). *Gooss* 76. I. — *Neigebaur* 292. I.

Marțian I. 638. sz., II. 589. sz. thasosi és II. Fülöp-féle tetradrachmák barbár utánzatait és római consularis érmeiket is említi.

Egykori vára területén az őskor szempontjából is hitelesítő kutatásokat kell végezni. V. ö. *Müller F.* Siebenb. Sagen. Hermannstadt, 1885. 340. I.

89. Szászszentjakab (Sântiacob, Jakobsdorf, Szd.). — Határában 1864-ben *La țiglă* (= a téglánál) név. Mon. VI. 356. I.

Sója az őskorban is szerepet játszhatott. *Hodor* 767. I.

A besztercei ev. gimn. gyűjt.-ben ovális fokú, mandulaalakú kőfejsze.

90. Szászszőllős, I. Kisszőllős (Kk.).

91. Szásztörpény (Törpény, Terpiu, Treppen, Bn.). — A Csépan felől jövő karban tartott út mellett a község közelében *Kapelle* nevű halom van, ahonnan *Martian Gyula* egy vörösréz-baltát szerzett. AÉ. ú. f. XXIII. 287. I.

Az EMER.-ban I. 7477. sz. a nyéllýuk táján kiduzzadó rézkori kő harcicsákány. EME. Évk. 1907. 36. I. — *Marțian* I. 699. sz., II. 684. sz.

92. Szásztvukos (Ticusul-Săsesc, Deutsch-Tekesch, Nk.). — Határában *Goldberg* (= Aranyhegy).

93. Szászuera (Ungra, Galt, Nk.). — Környékén többször leltek 8 cm hosszú jáspis- és tűzkőbaltákat, melyek közül 1 példány a brassói ev. gimn.-ba, 1 *Steingurg* polgármester, 2 pedig *Schmidt* lelkész gyűjt.-be került. EME. Évk. V. 134. I. — *Gooss* 21. I. Ezek egyike, egy rézkori kőfokos, most a BSM.-ban.

Az EMEÁ.-ban is van egy balta zöldesfeketé szarukőjáspisból. EME. Évk. V. 134. I. — EM. I. 40. I., II. 62. I.

Az egykori *Ackner*-féle s a nagyszebeni Bruckenthal-Múzeumba került gyűjt.-ből *Gooss* 21. — 22. I. 6 tokos füles bronzbaltát, 1 kardtöröredéket (ASL. N. F. III. 347. I. kardot és nem töröredéket mond), 1 ívelt pengéjű bronzkést (v. ö. ASL. N. F. XIII. 1876. 495. I. és képe u. o. X. t. 11. sz. alatt), 1 vaskést, a szászszebesi gimn. gyűjt.-ből pedig 1 bronzkést, bronznyílhegyeket (köztük egy háromélút. — ESA. XI. 192. I.) bronzgyűrűt, egy 29 cm hosszú, kettős ellentett élű rézcsákányt (v. ö. AÉ. ú. f. VIII. 118. I. s képe u. o. 119. I. 8. sz. alatt, XXXIII. 306. I. — SzNM. Ért. II. 14. I. — *Pulszky* Rézkor 27. I., Mo. A. I. 81. I. — OTÉ. XII. — 2. r. IX. — 187.—188. I. 187. sz. — Jahrb. d. Centralkom. 1856. 291. I. — *Neigebaur* 275. I.) sorol fel. — Az ASL. N. F. XIII. 1876. 423. I. két ékszerű kapát (kaptafaalakú baltát) is említi.

Neigebaur a most felsoroltakkal kapcsolatosan a következő tárgyakat említi: 277. I. 11. sz. kard vagy tör bronzmarkolata, 12. sz. 2 bronzbalta, 13. sz. 1 bronzdész, 14. sz. 1 bronzlándzsa; 278. I. 15. sz. 1 achátsimító, 16. sz. 2 bronzbalta, 19. sz. 1 bronzkardtöröredék, 23. sz. 1 nagy bronzfejsze, 23. sz. 3 bronzfejsze, 24. sz. 1 br. lándzsa, 25. sz. 1 br. kés, 26. sz. 1 vaskés, 27. sz. 1 ekevas, 28. sz. cserepek, 29. sz. 3 bronzbalta, 31. sz. 2 bronzkés, 32. sz. 1 bronzlándzsa, 33. sz. 1 háromélű bronznyílhegy (v. ö. még 349. I.), 34. sz. 1 br. gyűrű, 36. sz. 1 kettős bronz-(réz!) fejsze; 279. I. 39. sz. 1 vaskés (Nagyenyeden!).

94. Szászfalu (Uifalău, Noul-Săsesc, Neudorf, Af.). — A NBKM.-ban a *Sárvári domb*-ról 1317.—56. sz. alatt barázdás tüzelésű cserepek, homokkőkés, fokos diabazból. *Wosinsky* 27. I. — *Marțian* I. 477. sz., II. 9. sz. — *Schrolller* 75. I. 40. sz.

U. ott 2057.—2132. sz. közt a *Csiralja* határrészéből kikerült cserepek közt bronzkoriak is vannak, s van egy bronzkori csupor is.

Téglás G. adata (OTÉ. XII. — 2. r. IX. — 82. I.), hogy a Maros partján népvándorláskori katlansírok (?) volnának, hitelesítendő.

1856-ban a *Templomerdő* szélén bronz gyűjteléses leletre akadtak, melyből a segesvári ev. gimn.-ba a következő tárgyak jutottak: 2 félholdas kávájú br. balta, 1 u. o. de sérült balta, 1 középeurópai típusú br. tokos füles balta, 5 baltatöröredék, 1 kalapács (említve *Párvan* 410. I. 8. sz. jegyzetben), 1 sarlótöröredék, 1 hárombordás lemeztöröredék, 1 négyélű karika, 1 bronzlepény-töröredék, később ennek a lepénynek kiegészítő része. 1861-ben a lelőhely mellett elfolyó patakban egy háromágú bronzcsövet (fújtató?) leltek. 1868-ban 1 hatgerezdes bronz- vagy rézbuzogány került itt felszínre. Ezek is u. oda kerültek. ASL. N. F. III. 343. 350. 379. 380. 381. és 445. I. és II. t. 2.—4. 6.—13. 15. és 16. sz., XIII. 1876. 496. I. és X. t. 10. sz., 151. I. és X. t. 9. sz., XIV. 1877. 60. I. — *Hampel* Trouv. 55. I., II. 137.—138. I. (a szebenmegyei Szászfalu alatt). — *Gooss* 41. I. — *Gooss* Schässburger Katalog 46.—60. I. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 194.—195. I. 105. sz. — *Marțian* I. 639. sz. és II. 710. sz., ahol az ASL. XIII. 515. I. után 10 baltát említi.

95. Szászfalu, I. Felsőszászfalu (Bn.).

96. Szászfalu (Noul-Săsesc, Neudorf, Nk.). — Az EME. Évk. V. 123. I. *Cervus elaphus foss.* és *Cervus alces* agancsát említi innét.

97. Szászfűs (Iuş, Eisch, Szd.) és **Bongárd** között *Equus primigenius* Mey. zápfogai és lábcsártörödéke, *Elephas primigenius* zápfogai és csonttörödékei nagy mennyiségben találhatóak. Belőlük szép példányok az EMEÁ.-ban. EM. IV. 131.—132. I.

A volt dési múzeumba mammutzápfog került a *Gáborpatak* medréről. OTÉ. XXVIII. 1903. 204. I. — Az EMER.-ban D. 571. és

D. 591. sz. alatt a lelőhely megjelölése nélkül 2 mammutzáfog is van, az egyik a fent említett lesz.

Határában 1864-ben *Román* (egyik szakadékos helyén mammutfogat leltek!) és *Ő-meg* nevek. Mon. V. 380. l. és u. o. 6. sz. jegyzet.

98. Szászváros (Orăștie, Broos, Hu.). — A *Ćorma Zs.*-gyűjt.-ben a városnak egyik Tordos felé eső kertjéből kovapalafejsze volt. EME. Évk. V. 135. l.

A szászvárosi ref. Kuun-kollégiumba egy kőeszköz került. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 61. l.

Környékéről van a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban 1 amphibolcsákány, 2 serpentinbalta, 1 amphibolkalapács. — Magán kézbe jutott 1 kovapalabalta. (Ez a fenti, a *Ćorma Zs.* gyűjteményébe jutott példány!). EME. Évk. V. 135. l. — *Gooss* 16. l. — *Marțian* I. 641. sz., II. 481. sz.

Az EMER.-ban I. 7950.—51.-a.—b. sz. alatt csákányalakú óneszközök (értékmérők!). EME. Évk. 1908. 41. l.

A MNM.-ban 3 síma és 1 rovátkolt aranykarperec. *Hampel* Trouv. 98. l., II. 138. l.

U. ott egy 26 cm magas és 18 cm átmérőjű, egy 30 cm magas és 24 cm átmérőjű agyagurna. *Hampel* Cat. 131. l.

Hampel Cat. 115. l. szereplő s a *Ćorma Zs.*-gyűjt.-ben levő állítólagos kőkalapács a fenti kovapalafejsze lesz.

Határából barbár ezüstérem került a szászvárosi ref. Kuun-kollégiumba. NK. XII. 1913. 1151. U. olyan, mint *Dessewffy* 265. sz.

Az EMER.-ban I. Fülöp ezüstérmének barbár utánzata. *Forrer* 546. sz.

Valószínűleg a környékéről származik az az 1855-ben lelt ezüstéremlelet, melyről *Seidl* IV. 87.—88. l. szól. Részben római családiak, részben császárkoriak s Kr. e. 20. — Kr. u. 96. közötti időből valók. — M. C. C. 1856. 153. l.

A NBKM.-ban 27.—30. sz. alatt bronz karperecöredékek.

A CIA. 1876. II. 14. l. obšzidiánt említ innét. AÉ. XLVII. (1934) 155. l.

A wieni Naturhist. Mus.-ban magyar típusú, tokos füles bronzbalta.

A MNM.-ban 3 nyílt, 12 cm átm. bronzkarika s egy negyedik, nyílt, de rovátkákkal díszített bronzkarika. MNM. 1883. évi besz. n. 30. sz.

Környékéről u. o. 2 ősk. bronz spirális henger. MNM. 1890. évi besz. n. 31. sz.

99. Szászvárosszék (Brooser Stuhl, Hu.). — A wieni Antikenkabinetbe került hallstatti bronzkocsi lelőhelyeként az irodalomban Szászvárosszék szerepel (*Gooss* 15.—16. l. — *Hampel* Trouv. 98.—99. l. II. 138. l. és LVIII. t. 2. sz.), holott a hunyadmegyei Vajdájön lelték (l. o.).

A wieni Antikenkabinetbe került 25 br. kars és nyakperec, részben négylapú és csavart sodronyból, átméretük 10—23 cm.

Egy nyakperec 1843. sz. alatt az EMER.-ban. Útm. 16. l.

V. ő. még Katal. d. Antikenkab. 277. és 316. l. — *Gooss* 16. l. — *Hampel* Trouv. 98.—99. l., II. 138. l. — AÉ. ú. f. XV. 112. l., XXIV. 208. l. — Az egyik nyakperecet ráöntéssel meg is javították. ASL. N. F. XIII. 1876. 488. l., XIV. 1877. 55. l. — *Sacken-Kenner* Catal. 277. és 316. l., 215. 1678. 1715.—38. sz. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 62. l. 221. sz. — *Párvan* 312. 317. 457. 678. 756. l. és 200. ábra 9. sz.

Wienben egy 21 cm hosszú, pápaszemes bronzfibula is. ASL. N. F. XIII. 484. l. és VII. t. 8. sz.

100. Szászszalatna (Zlagna, Schlatten, Nk.). — A nagyszebeni Termud. Társ. gyűjt.-ben emlős állatsontok voltak. ASL. N. F. III. 445.—446. l.

101. Szászszombor (Jimborul Săsesc, Szd.). — Határában 1743-ban *Agtó*, *Gyilkos tóbely* vagy *Pusztá tóbely*, *Malmos tó*, *Kenderáztató tó*, 1754-ben *Felső-* vagy *Eklészia-tó*, 1864-ben *Längä tau* (= a tó mellett), *Ćaușor* (= tavacska), *Csikostó*, *A más tója* nevek. Mon. VII. 167.—168. l.

102. Száva. I. Mezőszáva (Ko.).

103. Százhalom (Szászhalom, Hundrubechiu, Hundertbüchel, Nk.). — Határában természetes halmok, melyek állítólag temetkezési hely gyanánt szolgáltak. *Marțian* I. 642. sz., II. 343. sz.

104. Szeben. I. Nagyszeben (Sze.).

105. Szebengálos (Gális, Galeș, Sze.). — A *Cibin* és *Sebes* forrásvidékén levő *Frumoasa* havason egy szebengálosi pásztor az 1860-as években sok homorú ezüstérmét lelt. A leletet állítólag beváltotta. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 190. l. 201. sz. — *Marțian* I. 213. sz., II. 276. sz.

106. Szebenkákova (Cacova, Krebsbach, Sze.). — A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumból *Párvan* 354. ábra 1. 2. sz. alatt állítólagos kelta vaslándzsákat közöl. A rajz után ítéleve későbbieknek látszanak.

107. Szebenréce (Reciu, Rättsch, Sze.). — Határában őskori telep. AÉ. ú. f. VI. 378. l.

108. Szederjes (Sedriaș, Sindriaș, U.). — *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjteményében volt egy nyéllyuknyújtványos rézbalta (304. kép 3. sz.) SzNM. Ért. II. 15. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 191. l. 207. sz. — *Marțian* I. 643. sz. — AÉ. ú. f. VIII. 118. l. és rajza u. o. 119. l. 10. sz. alatt, XXXIII. 308. l. 17. sz. — *Roska* Szf. 20. kép 3. sz. — Jelenleg a marosvásárhelyi róm. kat. főgimn.-ban van.

Magánkézben volt egy bronztőr markolatnyújtványa. ASL. N. F. XIII. 1876. 469. l. és IV. t. 15. sz.

Innét középkelta bronzfibulát (109. kép 2. sz.) is ismerünk. ASL. N. F. XIII. 1876. 463.

I. és VII. t. 3. sz. — *Pârvan* 460. 551. 707. 774. 787. l.

109. Szeér (Ser, Szi.). — Innét obszidián-nucleust ismerünk. AÉ. ú. f. XVI. 63. l., XLVII. (1934) 155. l. — Mon. I. 29. l.

Határában halom (CIA. 1876. II./1. 158. l.) és *Fertő* nevű rész. Mon. IV. 426. l.

110. Szeg, l. Szélszeg (Szi.).

Szilágyszeg (Szi.).

111. Szegyesel (Seghište, Bi.). — Határában *József főherceg-* és *Albrecht-barlangok*. Mo. vm. és városai, Bihar vm. és Nagyvárad 3. l. — OMIK. XX. (VII.) 142.—143. l.

112. Szekerestörpény (Tärpin, Szd.). — Határában 1898-ban *Cremeni* (= kovák) név. Mon. VI. 296. l.

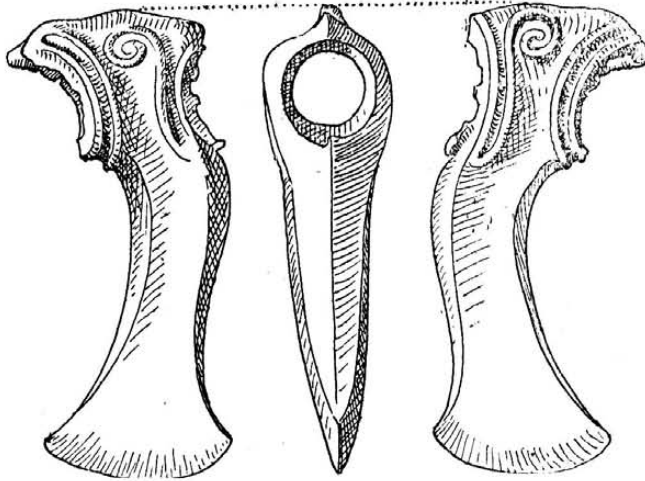
116. Szelistye (Săliște, Grossdorf, Sze.). — A volt görög kat. templom mellett diluviális agyagból fehér kvarcvakarókat ástam ki. Jellejük moustiéri.

A *Dealul fărcilor*-on (= villák hegye) ősk. telep. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 190. l. 198. sz. — *Marțian* I. 650. sz., II. 579. sz.

117. Szelnice, l. Erdőszállás (Szd.).

118. Szemerja (Semeria, Simeria, Hsz.). — A SzNM.-ban sárga kőgyöngyök, 5612. sz. bronzkori agyaggyöngy és nyélluknyújtványos rézbalta. AÉ. ú. f. XXXIII. 313. l. — *Marțian* I. 651. sz., II. 624. sz.

Határában 1689-ben *Nagytó*, 1700-ban *Szék-alma* (= *Székhalma*), 1762-ben *Székidomb*, 1805-ben *Gátfej*, 1884-ben *Tók pataka*, 1885-ben *Örkő*

317. kép. Cinszegény bronzbalta Szentábrahámról.

113. Szelecske (Sălișca, Szd.). — Határában 1864-ben *Satul pustiu* (= pusztfa falu) név. A hagyomány régi falut helyez ide. Mon. VI. 305. l.

114. Szeliése (Sălicea, Ta.). — A községtől ÉNy.-ra levő fennsíkon ősk. telep. OTÉ. XXVI. 1901. 20. és 40. l. — *Marțian* I. 648. sz., II. 578. sz.

115. Szelindek (Slimnic, Stolzenburg, Sze.). — A nagyszabedeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben *Elephas primigenius* maradványai voltak. Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw. I. 1850. 150.—162. l. és 171.—175. l. — EME. Évk. V. 122. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 191. l. 202. sz.

Az *Alte Burg*-on halom, s itt sok hamú, fal-tapasztörredék és urnáktól, valamint kisebb teriméjú edényektől származó cserepek nagy mennyiségben. — A községben egy római családi ezüstérmek letek, mely a segesvári ev. gimn.-ba jutott. ASL. N. F. IX. 47.—49. l. — *Gooss* 54. l. — *Marțian* I. 649. sz., II. 626. sz. — *Pârvan* 610. l. — *Könyöki-Nagy* 291. l. (pogányvárnak véli).

mege, *Tóknál halastó*, *Sásmezeje*, *Tók hidja* nevek. Emlékkönyv 69.—70. l.

119. Szenesfalu (Cărbunari, Kohldorf, Krsz.). — Határában *Lacu cu trestie* (= nádas tó), *Lacu dracului* (= ördög tava), *Cremonița* (völgy, melyben sok kovákő található). Krassó vm. tört. II./1. 280.—281. l.

120. Szengyel, l. Mezőszengyel (Ta.).

121. Szentandrás (Sântandrei, Hu.). — Határában tumulus. Hunyad vm. tört. I. 15. l.

122. Szentandrás, l. Biharszentandrás (Bi.).
Sajószentandrás (Szd.).

123. Szentandrás (Sântandrei, Te.). 1840-ben 75 római családi érmet letek itt. *Seidl* I. 23. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 73. l. — *Milleker* Délm. ősk. rég. 3. l. szerint a község határában levő földvorból kerültek ki. V. ö. u. o. 2. l. és Délm. Tört. Rég. Ért. II. 134. l., X. 189. l. és u. o. ú. f. I. 160. l. — *Pârvan* 611. l. — *Berkesz* 8. l.

124. Szentanna, l. Marosszentanna (Mt.).
Újszentanna (Ar.).

125. Szentábrahám (Avramești, U.). — Az *Ing-völgyé*-ben nagy mennyiségű vastag cserepet és agyagrögöt leltek. U. o. került felszínre egy 14 cm hosszú cinszegény bronzbalta is (317. kép), mely az intézet leltárában 90. sz. alatt az *Ink-völgyé*-ből származó leletként szerepel. *Orbán* I. 120. l. — *Gooss* 8. l. — *ASL. N. F. XIII.* 1876. 474. l. *EM. III.* 181. l. — *Hampel* *Trouv.* 33. l., II. 142. l. Valamennyi tévesen bronzból valónak mondja. — V. ö. még *AÉ. ú. f. VIII.* 125. l. — *Pulszky* *Rézkor* 27. l., *Mo. A. I.* 81. — *AÉ. ú. f. XXXIII.* 313. l. (ahol *Ink-völgy* szerepel). — *Martian* I. 1. sz. Ábrahámfalva alatt sorolja fel, de *Jog-völgyé*-t mond.

Az EMER.-ban még I. 1285. sz. rézkori kőcsákánytöredék.

A *Goosy* vizébe a *Zsidán-patak* szakad. — A községtől K.-re a *Zsidóhegy* emelkedik, melynek tetején gödrök (valószínűleg kincskeresők munkája) és épületnyomok vannak. *Orbán* I. 120.—121. l. — *Könyöki-Nagy* 294. l.

126. Szentágota (Agnita, Agnetheln, Nk.). — A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben *Elephas primigenius* és *Rhinoceros tichorhinus* maradványai voltak. *EME. Évk. V.* 122. l. — *Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw. I.* 1850. 150.—162. és 171.—175. l.

U. ott harci csákány amphibolból. *EME. Évk. V.* 130. l. — *Gooss* 8. l.

A *Furleng* határrészben ősk. telep, mely É.-ra a *Kastélypatak* forrásáig húzódik. Itt tapasztott tűzhelyek, katlanok, tűzikutyák, cserepek (köztük római méces!), bronzfejsze, arany gyűrűpénné és érem került felszínre. *OTÉ. XII.* (2. r. IX.) 194. l. 227. sz. — *Gooss* 8. l. — A bronzbalta és arany gyűrűpénné a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumba került. Ennek súlya 2 gr, lelt. sz. 722. Voltaképpen láncszem. *EME. Évk. V.* 130. l. — *ASL. N. F. XIV.* 1877. 66. l. — *AÉ. ú. f. XII.* 409. l. — *Hampel* II. 141. l. — *Martian* I. 653. sz., II. 4. sz.

127. Szentbenedek. I. Marosszentbenedek (Af.).

128. Szentbenedek (Benediug, Szd.). — A községtől É.-ra levő halmokat szemrevételezni kell. *Martian* I. 654. sz., II. 56. sz.

129. Szentegyed. I. Vasasszentegyed (Szd.).

130. Szenterzsébet (Erzsébetfalva, Gușterița, Hamersdorf, Hammersdorf, Sze.). — *M. Ackner* a *Vinzel-* és *Einsiedelgraben*-ben homokban és agyagban *Bos urus Cuv.*, *Cervus dama priscus Cuv. (?)*, *Cervus elaphus foss.*, *Cervus capreolus*, *Cervus Guettardi Kamp. (?)*, *Cervus megaceros Hartm.*, *Bos moschatus L.*, *Ursus spelaeus Goldf.*, *Elephas primigenius*, *Hippotherium gracile Kamp.* maradványait lelte. *Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw. III.* 1852. 6.—III. l. — *EME. Évk. V.* 120.—121. l. — *ASL. IV.* 250.—253. l.

A környékén tűzhelyes telepnymok, edények, bronzbalták, lándzsák stb. A. f. ö. G. XV. 325. l. — *Trans. II. k.* 1833. III. t. 13.

sz., V. 2. 4. sz. — *ASL. IV.* 23. l. — *Neige-baur* 260. l. — *Gooss* 25. l.

1840-ben a *Fundătură* határrészben bronz gyűjtélékes lelet került felszínre, melyben volt vasfogantyúkkal ellátott üst, akanthuslevélszerű fogantyúval bíró tál, egy háromlábú, kerek serpenyő tömör vasnyéllel (*ASL. IV.* 1. f. 23. l.), mint egy nagyobb lelet töredéke. A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-be kerültek. *Trans. II.* — *Neige-baur* 260. l. — *Gooss* 27. l. — *Hampel* II. 155. l. — *AK. II.* 245. l.

1870-ben a *Wartberg* terraszán 4 láb mély, kitanasztott gödörben, két csomóba rakva nagyobb gyűjtélékes bronzlelet került felszínre, melynek súlya kb. 8 métermázsa volt. 350-nél több darab volt a leletben. Jó részük a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumba, azután a MNM.-ba, kisebb része a wieni *Naturhist. Mus.-ba* (23 drb., erről *AÉ. ú. f. XXIV.* 208. l. 15. sz.), *Segesvárra* s máshova is került. Az EMER. 203. sz. erdélyi típusú sarlója is valószínűleg ebből a leletből való. Leírta *Judwio Reissenberger* *Der neuste archäologische Fund bei Hammersdorf* címen az *ASL. N. F. X.* 1872. 8. s. köv. l., ahol négy kénes táblát is ad. — Írt róla *Rómer* az *AÉ. r. f. III.* 269., említve még u. o. 242. l. és *IV.* 12. l., aztán *ú. f. VIII.* 246. l. — A budapestben 1876-ban kiállított részt leírta *Hampel* *Cat.* 152. l., az értékesebb darabok képe az *Ant. XV.* 1.—7. sz. és számszerinti áttekintését adta a *Trouv.* 56.—58. l. s. részletes leírását a *Bronzkor* II. 143.—155. l. — V. ö. még *Gooss* 26.—27. l. — *Martian* I. 657. sz., II. 316. sz. — A MNM.-ba jutott 39 tokos füles balta, 8 tokos balta, 16 félholdas káváiu tokos füles balta, 1 szárnyes balta, 50 erdélyi típusú sarlópenge, 5 nyéllemezes sarlópenge, 8 makkos sarló, 3 gombos sarló, 78 sarlópengetöredék, 6 övlemeztöredék, 4 gomb, 17 fűrészpenge, 3 fogantyú, 5 völgyelt lemezfogantyúrész, 14 síma lemez, átlukasztott lemeztöredékek, lyukas lemezrészek, lándzsacsúcsalakú csüngő, edényrészek, 3 kerek lemez hosszasan átlukasztva, kerek lemez 2 lyukkal, pitykék, füles pitykék, lándzsák, török, 2 kardpengetöredék, 3 sarlótöredék, karperec- és gyűrűtöredékek, fémrögök és rúdák stb. a MNM. 1870. évi besz. n. 235. sz. alatt felsorolva. — Az 1870. évi besz. n. 206. sz. ólomtöredéket említ.

A *Hampel* fent említett részletes leírásában szerepelnek a kardtöredékek, török, lándzsák, balták, fejszék (kb. 100 drb.), tokos füles balták, csákányok, sarlók (kb. 70 drb.), kések, vésőtöredékek, edények töredékei, ékszerek (gyűrűk), díszítők, ujjgyűrűk, gyöngvők, gombok, aztán egy csomó, meg nem határozható tárgy töredéke (köztük 2 tiszta ónból), a nyers anyagot képviselő rudak, rögök, köztük ónrögök is. A bronzlepenyek némelyikében 1.26% cin volt, más rögök tiszta rézből valóknak bizonyultak s csak 1.46% vas és igen kis mennyiségű kén mutatkozott bennök. *ASL. N. F. XIV.* 57.—60. l.

A leletből ábrázolásokban a következő holmik szerepelnek: ASL. N. F. XIII. 1876. 489. l. és VIII. t. 2. sz. paizshátú bronztárgy (csavart fülbevaló? — X. k. IV. t. 8. sz. —), 1. sz. csüngő, X. t. 6. sz. tokos kalapács, X. t. 1. sz. tokos füles balta, XI. t. 2. sz. sófejtő, mint a felsőújváriak, 407. l. és X. t. 7. sz. halászó horog, VI. t. 1. sz. bronzöv. — *Hampel* Ant. XV. t. ad 1. sz. lándzsa, 2. félholdas kávájú tokos füles balta, 3. szárnyas balta, 4. sófejtő, 5. tokos füles balta, 6. u. a., de keskenyebb és kávája félholdas, 7. erdélyi típusú sarló, 22. nyers bronz, valamennyi a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumból. — *Hampel* Bronzkor XV. t. 4. 5. sz. és *Pulszky*: Mo. A. I. XL. t. 4. sz. erdélyi típusú sarlók.

A ZfE. XV. 1883. Verh. 100. l. a *Reissenberger* cikke nyomán ismerteti a leletet. — V. ö. még ZfE. XXV. 1898. Verh. 516. l. — V. ö. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 188. l. 194. sz. (Szenterzsébetfalva alatt). — OMIK. XX. (VII.) 22. l. — A törökről ASL. N. F. XIII. 469. l., a szárnyas baltákról u. o. 472. l.

Párvan 200. ábra 1. 4. sz. alatt hattúfejes fogantyúkat, 206. ábra alatt bronzövet, 243. ábra alatt bronzcsészét mutat be. V. ö. u. o. 291. 295. 309. 312. 314. 315. l. jegyzet, 317. 321. 327. 328. 331. 339. 389. 400. 404. 416. 410. 414. 431. 432. 441. 443. 456. 457. 511. 519. 555. 610. 677. 687. 689. 702. 756. 766. 770. 782. l. — V. ö. Mannus XXIV. 1932. 542. 546. l.

A SzNM-ban A. 475. sz. erdélyi típusú tokos füles balta van ebből a leletből.

1839-ben a község felső végén levő káposztás kertekben egy lány aranygyűrűt lelt s u. a. év áprilisában ettől nem messze a *Manlia*-család ezüstdénáriusa került felszínre. ASL. IV. 23. l.

Az ASL. N. F. III. 378. l. 2 tokos füles bronzbaltát említ Szenterzsébet környékéről a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban, a XIII. k. 479. l. kúpos bronzlemezéből álló, paizsdudor-szerű tárgyat említ, s u. o. X. t. 8. sz. alatt a képét is adja.

A *Kaltenbrunner*-hegyen 1845-ben 2 erythraei rézérmet, a *Formenthal*-ban Nagy Sándor aranystaterét és sok római consularis érmet, buzogányt, több bronzbaltát, egy lándzsacsúcsot, egy fülbevalót leltek. Trans. II. 249. 268. l. — ASL. IV. 23. l. — *Neigebauer* 260. l. — ASL. N. F. III. tábla, XIV. 70. l. — *Gooss* 25. l. — M. C. C. 1856. 85.—86. l.

Az ASL. N. F. XIII. 1876. XV. t. 17. sz. alatt kelta tálat, *Párvan* 339. ábra 5. sz. alatt a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumból vasekét közöl, s 389. l. az AÉ. ú. f. VIII. 246. l.-ra való hivatkozással azt mondja, hogy Szenterzsébet környékén kelta holmik is fordulnak elő.

A wieni Naturhist. Mus.-ban az öptóműhely maradványaiból 4 horgas markolatú sarló és 1 régebbi erdélyi típusú tokos füles, valamint egy magyar típusú tokos füles bronzbalta, valamint

egy nádlevélidomú, markolatnyújtvány nélküli, kettétört bronz kardpenge.

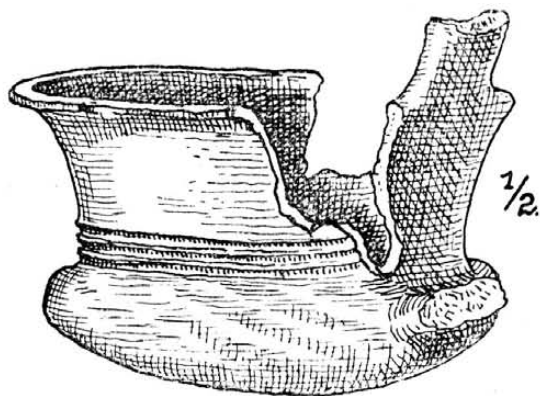
Tisztázni kell, hogy vajjon a Mainzer Zeitschr. 24./25. 51, 11. tábla 2. sz. alatt közölt, díszített bronzlándzsa szenterzsébeti-e? V. ö. *Nestor* 532c. sz. jegyzet.

A *Mahr* közöl egy szenterzsébeti horgas markolatú bronzsarlót a linzi múzeumból. WPZ. I. 1914. 152. l. és 1. ábra 5. sz. V. ö. *Nestor* 532c. sz. jegyzet.

131. Szenterzsébet, I. Székelyszenterzsébet (U.).

132. Szenterzsébetfalva, I. Szenterzsébet (Sze.).

133. Szentgerice (Sángerita, Gäläteni, Sándghirita, Mt.). — A NBKM.-ban *Rhinoceros tichorhinus*, *Bos* sp., *Equus* sp. fogai, továbbá *Elephas primigenius* zápfoga és térdkalácsa, *Cervus elaphus* foss. koponyája. OTÉ. IV. 1879. 152. l.

318. kép. Bronzkori edényke Szentgericéről.

A *Gyepüszegárka* mellett tűzhely mellől moustiéri kvarcvakarót, *Elephas primigenius*, *Rhinoceros tichorhinus*, *Cervus euryceros* és bison maradványait ástam ki 1928 augusztusában; az *Elephas primigenius* 2 agyarát a szállítási nehézségek miatt u. ott elásva hagytam. *Breuil*: St. pal. en. Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj. II. 197. l. és 2. kép 6. sz. — *Roska* I. 306. l. és 185. kép 6. sz. — U. a. Szf. 31. l. — *Siebenb. Vierteljahrschr.* 1932. 133. l. — A leletek az EMER.-ban III. 9762.—69. sz. alatt. — *Kadić* 15. 120. l. — *Nestor* 17. l. — *Dacia* V.—VI. k. 50. 76. 88. l. — *Kiss* I. k. 9. l.

Az EMER.-ban 32. sz. kalapácsszerű homokkő-lusus naturae, 35. sz. törött homokkőfejsze. EME. Évk. V. 133. l. s utána EM. III. 162. l. és *Gooss* 22. l. említ még egy gabróféle kőzetből készült csákányt is. Ez nincs a gyűjteményben, van azonban egy 2243. sz. bronzkori csésze (318. kép). U. innét még egy rézvész is ismeretes (304. kép 1. sz.). *Roska* Szf. 20. kép 1. sz. — AÉ. ú. f. VIII. 120. l., képe u. o. 121. l. 18. sz. alatt. — EME. Évk. 1903. 89. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 194. l. 220. sz. — Alsófehér vm. mon. II./1. 86. l. és VIII. t. 78. sz. — *Marțian* I. 658. sz., II. 583. sz.

A NBKM.-ban 1902. 1903. 1913.—15. 1917. 1918. sz. kovapala-, andesit-trachyt- és zöldkő-trachytból formált 6 egyenes és egy ívelt fokú fejsze, 45. sz. alatt keskeny fokú, széles élű vörösrézvéső, 53. 54. sz. alatt erdélyi típusú tokos fűles bronzbalták, 47. sz. alatt bronz karperec. A fémholmik lelőhelye a *Gyepüszegárka*.

134. Szentgerlice, I. Szentgerice (Mt.).

135. Szentgothárd, I. Vasasszentgothárd, (Szd.).

136. Szentgyörgyválya (Valea Sângeorgiului, Hu.). — A dévai múzeumban cserepek, mint a tordosiak. — U. ott lapított gömbalakú átfúrt buzogány, amit az EME. Évk. V. 136. I. és Gooss 24. I. tévesen mond a Sztrigyszentgyörgy környékéről valónak. — OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 191. I.

A *Magura* hosszú gerincéről alászálló *Gorgoná-n*, *Fața-n*, *Bercsa-n* sok cserép, tűzhelyek, kőszerszámok, sepiafestés nyomai, sok orsógomb, hálónéhezék. A kőfejszék anyaga amphibolit, trachyt, a szilánkok dendrites jáspisból és füstkvarcból valók; tulok-, juh- és disznómaradványok. Csontvéső és edény volt *Sándor János* szászvárosi tanár gyűjt.-ben, *Torma Zs.* is kapott innét ép edényt. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 70. I. 53. sz. — Keletre a *Denkhegy* legmagasabb pontján 2 tumulus, körülöttük cserepek és szilánkok hevernek. U. o. — Hunyad vm. tört. I. 16. I. — Jahrb. 1856. II. I. — *Marțian* I. 678. sz., II. 640. sz.

137. Szentháromság (Troița) vagy Vaja (Oaia, Mt.) határából az EMER.-ban I. 1375.—85. sz. alatt 1 kővéső, 3 kőfejsze (az I. 1376. sz. 11.5 cm h., az I. 1377. sz. 10.8 cm h. ívelt fokú. *Roska* II. 26. kép 1. sz. — Debreceni Közlemények 1939. I. sz. 7. I.), 1 agyagkarika, 1 tokos fűles bronzbalta, 1 bronztű és 4 bronzkarperec.

138. Szentistván, I. Székelyszentistván (Mt.).

139. Szentiván, I. Vasasszentiván (Szd.).

140. Szentivánlaborvalva, I. Sepsiszentiván (Hsz.).

141. Szentjakab, I. Mezőszentjakab (Ko.).

Szászszentjakab (Szd.).

142. Szentjános, I. Pusztaszentjános (Bi.).

143. Szentjobb (Sâniob, Bi.). — A MNM.-ban egy 23 cm h. kettős ellentett élű rézcsákány. 1901. évi besz. napló 60. sz. — AÉ. ú. f. XXII. 85. I.

U. o. egy 121 darabból álló bronzlelet. U. o. U. o. 10 agyagedény. AÉ. ú. f. XVII. 449. I. — MNM. 1897. évi besz. n. 45. sz.

Pârvan 513. I. kelta vaslándzsát idéz az AÉ. ú. f. XVII. 449. I. után.

144. Szentkatolna (Cătălina, Hsz.). — A SzNM.-ban A. 1518. sz. kőcsákány, SzNM. Ért. I. 42. 53. I. — U. o. részben az erődsi felső réteggel egyező telep emlékei, 227. sz. rézkori csupor és A. 227. sz. korabronzkori, nagyobb, hornyolt bögre. *Roska* Szf. 58. kép 1. 2. sz.

1881-ben thasosi tetradrachmát és római köztársasági érmekeket leltek itten. SzNM. Ért. I. 53. I. — OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 68. I. 6. sz. — *Marțian* I. 661. sz., II. 136. sz.

Az itt elvonuló, részben hitelesítendő sáncokról AÉ. ú. f. XXVIII. 86. I.

Határában 1734-ben *Sások tója*, 1800-ban *Gergelytava*, 1848-ban *Tők* nevek. Emlékkönyv 70. I.

145. Szentkatolnadorna (Cătălinadorna, Szd.). — Határában 1898-ban *La pustă* név. Itten régi település nyomait említi a Mon. VI. 365. I.

146. Szentkeresztbánya (U.). — Vasbányászata esetleg az őskorban is szerepet játszott. V. ö. Székelység 1935. II. I.

147. Szentkirály (Sâncraiu, U.). — *Nagyaszó* patakának északi ágában, andezittörmelékben bányanyomok, a falun alul Ülke felé odúk. Székelység 1937. 157.—158. I.

148. Szentkirály, I. Csíkszentkirály (Cs.).

Érszentkirály (Szi.).

Kalotaszentkirály (Ko.).

Marosszentkirály (Mt.).

Pusztaszentkirály (Ta.).

Sepsiszentkirály (Hsz.).

Szilágyszentkirály (Szi.).

Topaszentkirály (Ko.).

149. Szentlászló, I. Nyárádszentlászló (Mt.).

Tordaszentlászló (Ko.).

150. Szentmargita (Sânmerghita, Szd.). — Határában 1622-ben *Kerektó, Nagytó között, Tisztató mellett, Nagytó, Csikostó* 1754-ben *Csikostó, Tisztató, Nagytó között, Nagy Mihályné tója, Alsó csikos tó, Restoka*, 1760-ban *Resztoka, Rátu táurilor* (= a tavak rétje), 1812-ben *Csikostó, Kis csikostó*, 1864-ben *Csikostó* nevek. Mon. VI. 379.—380. I.

151. Szentmária, I. Almásszentmária (Ko.).

152. Szentmihályfalva, I. Alsószentmihályfalva (Ta.).

153. Szentmihályi puszta, valószínűleg Pusztaszentmihály (Sânmihaul-Deșert, Ko.). — Az EM. III. 181. I. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között bronzbuzogányt is említ. L. még *Pusztaszentmihály* alatt is.

154. Szentmihálytelke (Sântmihaiul-Unguresc, Ko.). — Névtelen tava valószínűleg összefüggésben volt a budatelkivel *Sztripszky* 36. I. 8. sz. EM. 1911. 308. I. Határában Várhegy.

L. *Nagyszentmihály* alatt is.

155. Szentmihálytelke, I. Nagyszentmihály (Ko.).

156. Szentmiklós, I. Káposztásszentmiklós

(Mt.).

Szamosszentmiklós (Ko.).

157. Szentpál, I. Homoródszentpál (U.).

158. Szentpéter, I. Barcaszentpéter (Br.).

Füzesszentpéter (Szd.).

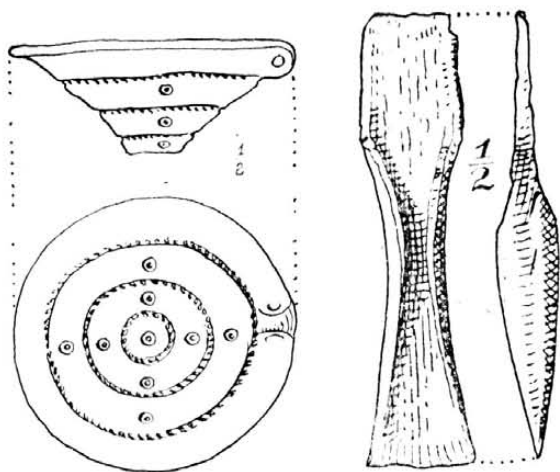
159. Szentpéterfalva (Bozna, Szi.). — Határában *Könyöki-Nagy* 291. l. pogányvárat említ, amit az őskor szempontjából is szemrevételezni kell.

160. Szeődemeter, I. Sződemeter (Szi.).

161. Szerdahely (Miercurea, Reussmarkt, Sze.). — A gyulafehérvári Batthyanaeumban *Elephas primigenius* zápfoga. ASL. IV. 1851. 254. l.

A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben volt egy amphibolvésző, a *Dobringi-patak*-ból pedig 2 serpentinvésző. U. innét 1867-ben egy bronzkard jutott a szászsebesi ev. gimn.-ba; u. ott agyag tűzikutyákat is leltek. *Gooss* 48.—49. l. — ASL. N. F. XIII. 1876. 468. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 77. l. 82. sz. — *Marțian* I. 665. sz., II. 429. sz. — *Hampel* II. 157. l. — *Ackner* 15. l. — Jahrb. d. sieb. Karpatenver. IX. 64. l. — *Neigebaur* 260. l. — Trans. 1858. 77. l. — *Trauschenfels E. Magazin f. Gesch. Siebenb. Kronstadt, II. 1861.*

Az EMER.-ban I. 7913. sz. rézkori agyagkancsó és I. 7914. sz. bronzkori agyagcsésze (319. kép), I. 7929. sz. peremes rézbalta, I. 7930. sz. szárnyas bronzbalta (320. kép).

319. kép. Bronzkori csésze Szerdahelyről.

320. kép. Talpas bronzbalta Szerdahelyről.

Környékén 1778-ban aranykarperecet leltek. ASL. N. F. XIV. 1877. 66. l.

162. Szeredfalva, I. Szeretfalva (Bn.).

163. Szeretfalva (Szeredfalva, Sărățel, Se-rețel, Reussen, Bn.). — A *Cetate*-nál (= vár) földvár égett földből. Ez voltaképpen a község felett 300 m magas hegy, melynek tetején 300 lépés hosszú és 100 lépés széles fennsík van, amelyet 1—1,5 m magas töltés körít. Ez a töltés több helyütt égett rögökből áll. Keleti oldalán 2 tumulus van. Déli lejtőjén sok cserép és tűzhelynyom. AÉ. ú. f. XXIII. 287. l. — *Marțian* I. 666. sz., II. 605. sz. — *Kövári* I. 87. l., II. 60. l. *Rózsavár* néven említi. — *Țara Năs. 16. l.*

164. Szeszárma (Säsarm, Säsarma, Szd.). — Határában 1812-ben *Vár mellett* és *Tók között* nevek. Mon. VI. 450. l.

165. Szécs (Solymosszécs, Siciu, Szi.). — Határában *Halastó* és *Rovină* (= mocsár) nevek. Mon. IV. 424. l.

166. Szécsány, I. Temesmurány (Te.) alatt.

167. Szék, I. Felsőszék (Szi.).

168. Szék (Sic, Szd.). — Az EMEÁ.-ban *Equus primigenius* és *Bos sp.* maradványai. EME. Évk. IV. 132. l. — U. ott fejszetöredék kárpáti márgából; a *Szénáság* vagy *Csipkehegy* határrészből kőfejszefok dioritból, enyhén kaptafalakú balta amphibol-gneiszből, ütőkő opálosodott neogén homokkőből, kőszilánk és villanova-urnatöredékek; a *Takácstető*-ről korabronzkori cserépek; a *Hosszúpataká*-ból kárpáti mészmárgafejsze; más határrészből lapos kaptafalakú balta amphibol-gneiszből és 1 kelta vaskés. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 275.—276. l. — *Orosz* I. 101. sz.

A szamosújvári főgimn.-ban A. 29. sz. obszidiánnucleus, A. 41. sz. rézkori homokkőfokos hegye, A. 15. sz. félig átfúrt fejszetöredék, A. 16. sz. nyéllyukas baltatöredék, A. 22. sz. trapezoid homokkőbalta, A. 21. sz. téglalapos kaptafalakú vésző, A. 23. sz. lapos kaptafalakú, trapezoid balta, A. 29. sz. hasonló homokkőbalta, A. 10. sz. fejszetöredék, A. 9. sz. fejszetöredék, A. 13. sz. homokkőfejsze foka, A. 7. sz. kőfejsze, A. 27. sz. párhuzamos oldalélű, magas hátú, kaptafalakú kovapalabalta zúzókőnek használva, A. 11. sz. ferde fokú homokkőfejsze foka. V. ö. *Marțian Lajos*. Földtani viszonyok és tört. előtti idők nyomai a Mezőségen. OTÉ. XVI. 1891. 153.—155. és 186. l., ahol 57 drb. fejszét, baltát, vészőt, csákányt sorol fel az EMEÁ.-ból, a szamosújvári főgimn. és *Orosz E.* gyűjt.-ből. V. ö. 1888. évf. 274. l. — Mon. I. 97.—100. l. — *Marțian* I. 644. sz., II. 620. sz. — AÉ. XLVII. (1934) 155. l.

Az EMER.-ban I. 9508.—10. sz. törött, keskeny kővessők és I. 9511. sz. kovaszilánk.

Orosz E. gyűjt.-ben is vannak leletek a *Csipkehegy*-ről. OTÉ. XXVI. 1901. 19.—20. l.; a *Besztercevíölgy*-ből pedig egy 10,5 cm magas és 5,6 cm átm. obszidiánnucleus. AÉ. ú. f. XXXI. 277. l., XLVII. (1934) 155. l.; a széki tó mellől kelta br. fibulatöredék.

A *Szék-vicekúti* őstelepről *Orosz E.* az AÉ. ú. f. XVIII. 29.—34. l. — Mon. I. 100. l. — *Orosz* I. 102. sz. — Mezőség 1904. okt. 20.-i sz.

A kolozsvári gör. kat. teológia gyűjt.-ben rézkori csupor és (valószínűleg a *Csipkehegy*-ről) villanova-urnatöredékek.

A *Sós ároktő* határrészben őskori telep.

Határában 1453-ban *Nagyvér* (halastóhely), 1622-ben *Tók*, *Kerek-törét*, 1660-ban *Pásztora* tó, *Szeles tó*, *Kódori tó*, *Csakástó*, *Gyeketó*, 1695-ben *Sidóvár* hely, *Sidóhegy*, 1744-ben *Tatárvíölgy*, *Kalandos tó*, *Kódori gát*, 1747-ben *Várhegy*, 1754-ben *Aranyos*, 1769-ben *Várhegy*, 1898-ban *Zsidóhegy*, *Tatárvíölgye*, *Várút*, *Várhegy*, *Ke-*

rektó garca, Kerekítő északa, Gyeketó, Csukástó, Hódos berek, Széles tó, Szélestóoldal, Hársas tó nevek. — 1727-ben a polgárok tartoznak a tavat gondozni, 1797-ben a fiscusnak is van halastava. Mon. VI. 379.—425. l. — Az egykori halastavakról és a ma is meglévő *Harcstó*-ról, vagy *Csukástó*-ról és *Újtó*-ról v. ö. *Sztripszky* 45. l. 52.—61. sz. — Szék határának északkeleti részén a *Csukástó* egyesül a *Cegei* vagy *Hódotó* vizével, — az *Új tó* a község déli részén, *Vasaszentinán* mellett szakad a *Cegei tó*-ból eredő patakba. — *Hodor* 645. l.

Sóbányászata minden valószínűség szerint az őskorban is szerepet játszott.

169. Székásbessenyő, I. Bessenyő (Beşineu, Af.).

170. Székelybere (Bereni, Mt.). — Határának nyugati részén egy 8 font súlyú ősálatcsontot leltek, mely a marosvásárhelyi ref. tanoda gyűjteményébe került. *Benkő* II. 197. l.

Határában *Ördögöstó* említve már 1759-ben. V. ö. SzO. VI. 405. l. és *Sztripszky* 58. l. 1. sz. jegyzet.

171. Székelybós (Bozeni, Mt.). — Határának a *Kincses* és *Kisernye* nevű déli részében a hagyomány szerint két hasonló nevű község volt. Itt régi vasakat, kardokat leltek. *Benkő* 272. l.

172. Székelybő, I. Mezőbő (Ta.).

173. Székelyföld. — Az EMER.-ban 41. sz. ívelt fokú, mandulaalakú, 7.6 cm h. kőfejsze, 102. sz. bronzlándzsa, 128. sz. erdélyi típusú br. tokos füles balta, 1639.—40. sz. szkíta levéldomú br. nyílhegyek (153. kép. 1. és 6. sz.). EM. III. 162. 184. l. — *Hampel* XXVIII. t. 6. sz. (nyílhegy) — ESA. XI. 191. l. és 10. kép 3. sz. Útm. 20. l. — U. o. 1720. sz. hallstatti bronztű. *Roska* Szf. 75. kép 2. sz.

Az EM. III. 180.—181. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik közt keresztelű rézcsákányt is említ.

A SzNM.-ban 2. és 86.-a. sz. alatt 3 drb. kaptafaalakú neol. véső, 8. sz. alatt s sz. nélkül 2 ívelt fokú, aeneol. kőfejsze, 37./889. és 147. sz. alatt két kőfokos, az utóbbi rajza (31. kép 2. sz.) *Roska* Szf. 29. kép 2. sz. alatt, 2205. sz. alatt félholdas kávájú, tokos, füles bronzbalta.

174. Székelyföldvár (Feldioara, Ta.). — A NBKM.-ban a korpádiakkal és Igric-barlangiakkal (l. Körösbarlang,) egyező aeneol. cserepek.

Az EMER.-ban 222. sz. br. lemezmarkolatos sarlótöredék, 1639.—42. bronztű, tör és karika; 1626. sz. hatélú, tokos br. dárdahegy és 1627. sz. szárnyas, köpús bronznyílhegy (153. kép 2. és 8. sz.). *Gooss* 20. l. — *Hampel* II. 139. l. — *Marţian* I. 645. sz., II. 256. sz. (karika helyett tévesen bronzspirálist mond). — Útm. 20. l. — Az EM. III. 181. l. az EMER. részéről a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik közt tévesen két nyílhegyet mond. — *Téglás G.* az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 84. l. 119. sz. alatt helyesen egy 11 cm hosszú bronz hajító dárdát mond tör helyett, melynek csúcsa hatélú. ESA. XI. 196. l. és 10. kép 2.8. sz.

Neigebauer 243. l. 1. sz. alatt fekete agyagurnát említ, mely hamuval és csontokkal volt tele, 2. sz. alatt vörös füles edényt, 3. sz. alatt benyomott díszű lapos csészét, 4. sz. alatt durva edény fenekét sorolja fel, melynek belsején benyomott dísz van, 5. sz. alatt fekete színű nagy edénytöredékekről tesz említést, melyeknek díszé benyomott, 6. sz. alatt hasonló durva peremű, 7. sz. alatt hasonló, de egyszerűbb edényről értesít.

A *Cetate* (= vár) az őskor szempontjából is tisztázandó. *Orbán* V. 86. l. — *Gooss* 74. l. — *Kövári* I. 19. l., II. 24. l. — *Könyöki-Nagy* 293. l.

175. Székelyhíd (Sechehid, Săcueni, Bi.). — Dr. *Penkert Mihályné* gyűjt.-ben kova- és jaspispengék, vakarók, háromszöges és téglalapos balták, ívelt fokú kőfejszék és fejszetöredék, rézvéső és kettős ellentett élű rézcsákány a *Penkert*-féle szőlőből.

U. ott a székelyhídi szőlőből három aranyboglár (321. kép) és egy negyediknek a széle *Roska M.* A székelyhídi őskori aranylelet. Der Goldfund von Székelyhíd. AÉ. ú. f. XLIII. 41.—44. és 324. l., XLIV. 251.—252. és 348. l. — *Nestor* 120. l. 496. sz. jegyz. 124. 125. l.

321. kép. Aranyboglár Székelyhídről.

U. ott egy I. vaskori, szívdomú 111.114 gr súlyú aranycsüngő a székelyhídi szőlőből.

U. ott valószínűleg a székelyhídi szőlőből csónakos mélyülésű, I. vaskori hajtinesszorító.

U. ott a *Fabry*-féle téglavető területéről rézkori agyagbögze. *Dacia* II. 403. l.

A nagyváradi múzeumban 2213. sz. rézcsákány fokrésze, 2209. sz. bronzkalapács; a *Majorközi sikátor*-ból pedig réztör hegye, mint *Pulszky Rézkor* 54. l. 3. sz.

A MNM.-ban I. vaskori aranykarperec. AÉ. ú. f. XX. 181. l., rajza u. o. 172. l. Súlyja 76 gr. (E füzet címlapján a székelymuzsnai karperec szerepel a székelyhídi helyett). — *Párvan* 329. 330. 680. 758. l. és 218. ábra.

A téglavetőnél kelta sírokra bukkantak. Egy korakelta kardtöredék a hüvely zárótagjával és egy agyagtál Mária, néhai román királyné, gyűjteményébe került.

Székelyhídnek, mint őskori lelőhelynek fontosságát földrajzi fekvése szabja meg: az Ér

mentén fekszik, itt vezet el az a kereskedelmi út, amelyik É.-D. közt bonyolította le a forgalmat, s innét ágazik el ez az út a Berettyó közvetítésével a Szilágyság, a Gyepes-pataka mentén, eldugottabb, biztosabb helyen a Sebes Kőrös völgyébe.

Egykori halasaváról *Herman O. I. 113. l.*

176. Székelyhódos (Hódos, Hodoşa, Mt.). — *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ben volt *Elephas primigenius* zápfoga (OTÉ. XIII. — 2. r. X. — 1888. 274. l.) és három bronzkarperec. U. o. 72. l. 36. sz. — *Marţian I. 262. sz., II. 332. sz.*

Határában *Óriások árka*. OMIK. XX. (VII.) 304. l.

A felette levő *Bakosháza* nevű hegyen egykori községet említ a hagyomány. *Orbán IV. 87. l.*

177. Székelykál (Kál, Kaál, Căluşeri, Mt.). — *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ben volt egy igen díszes fibula, mely íven tuskés dízt viselt. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 86. l. 137. sz.

Határában *Tótfarka* név a XVI.—XVII. sz.-ban (SzO. VI. 407. l.), továbbá *Kecskéshegy, Istánd, Ropóvölgye, Tatárok útja* (*Orbán IV. 99. l.*), mely utóbbiak az őskor szempontjából is szemrevételezendők.

Határában „többféle, régi, vastag cserepek találtak.” *Benkő II. 280. l.*

A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn.-ban egy ép és egy töredékben fennmaradt horgas markolatú bronzsarló, u. ott a *Tamásfája* határrészből egy félholdas kávájú tokos füles bronzbalta. Nincs kizárva, hogy az elébbi két drb. is innét származik.

178. Székelykeresztúr (Cristurul - Săcuiesc, U.). — Az EMER.-ban *Galambótvára*-ból (ma *Omlástető*, v. ö. *Orbán I. 27. l. II. 5818.—20. sz.* és II. 5822.—23. sz. cserepek az aeneol. 2. fázisából és a rézkorból, IV. 2367. sz. ívelt fokú, mandulaalakú, 6,5 cm h. kőfejsze és IV. 2373. sz. rézkori kőcsákány él a Nagy-Küküllő medrétől, IV. 2594.—2600. f. sz. alatt pedig kelta székértemetkezés maradványai (322. kép) a csekefalvi úttól jobbra levő palabányák felett levő területről, köztük hallstatti agyagtál töredéke. *Roska Szf. 83. kép.* — U. a. Tombeau celtique de Cristurul Săcuiesc. Dacia III.—IV. 359.—361. l. — *Márton 98. l.* — *Dolg.-Arbeiten, Szeged, 1934. 124. és 161. l.* A 127. és 165. l. tévesen teszi a lófejes kést Oláhszilváásra. — *Nestor 154. l.* — *Kiss I. k. 29. l.*

U. o. IV. 2373. sz. rézkori kőcsákány foka.

A SzNM.-ban 83./889. sz. ovális, fent átfurt, rézkori fenőkö vagy festéktörő.

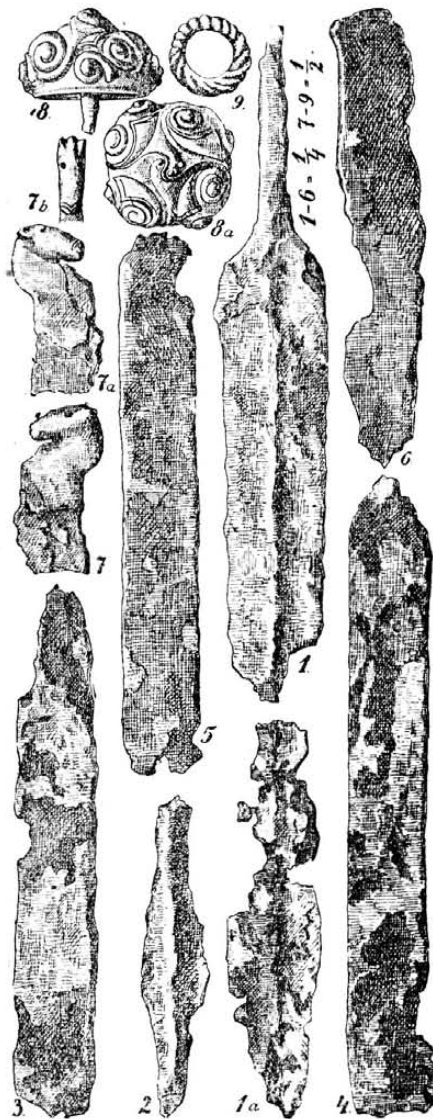
179. Székelykocsárd (Cucurdea, Feldioara-Războieni, Ta.). — Határában *Háromtó, Harangos tó* nevek. *Jankó II. 12. l.*

A *Fennyenforró* feletti *Cserevár* az őskor szempontjából is fontos lehet. *Orbán V. 70. l.*

180. Székelykő, l. Torockó (Ta.).

Torockószentgyörgy (Ta.).

181. Székelymagyaros (Aluniş, Măghieruş, U.). — Az SzNM.-ban 93 cm hosszú, törött markolatnyújtványos bronzkard (298. kép 3. sz.) SzNM. Ért. I. 51. l. — *Marţian I. 409. sz., II. 412. sz.* — A *Roska Szf. 41. kép 3. sz.* alatt tévesen szerepel Kézdimartonos alatt.

322. kép. Kelta székértemetkezés maradványai Székelykeresztúrról.

Kovács F. marosvásárhelyi gyűjt.-ben volt egy 90 cm hosszú bronzkard és 4 sarló. Vajjon nem-e ez a kard került a SzNM.-ba? OTÉ. XIII. (2. r. X.) 75. l. 25. sz.

182. Székelymuzsna (Muzsna, Mujna, U.). — A székelyudvarhelyi ref. kollégiumban volt egy kampós markolatú, kettétört br. sarló.

A MNM.-ban tömör aranykarperec, bronzsarlók és gyűrűk. AÉ. ú. f. XVIII. 374. l. A karperec első vaskori, súlya 76 gr, képe AÉ. ú. f. XX. 192. l. (E füzet címlapja is hozza a képét, s itt tévesen Székelyhid szerepel lelő-

helyként.) — *Párvan* 345. 447. 681. 760. I. és 237. ábra alatt tévesen azonosítja az aranykarperrec lelőhelyét a nagyküüllőmegeyi Muzsnával.

A Székelymuzsna és Erked közt lelt szkíta sírról I. **Erked** alatt. — *ESA*. XI. 192. I.

A *Likoldala* nevű sziklában hat odú. Székelység 1937. 160. I.

183. Székelyszáldobos (Doboşeni, U.). — Az EMER.-ban II. 5449.—66. sz. réz- és bronzkori cserepek és II. 5448. sz. villanova-urna a *Garatfarka* nevű hegy végén levő *Valálpatak* mellett. EME. Évk. 1911. 46. I. — *Roska* Szf. 74. kép. — *Kiss* I. k. 25.—26. I.

184. Székelyszenterzsébet (Szenterzsébet, Eliseni, U.). — Az EMEÁ.-ban *Elephas primigenius*, *Bos primigenius*, *Equus primigenius* maradványai. EME. Évk. V. 124. I. — *Gooss* 20. I.

Az EMER.-ban IV. 2531.—33. sz. aeneol. cserepek az *Öcsvere* határrészből, továbbá IV. 4414. sz. markolatnyújtványos réztőr. *Roska* Szf. 38. kép 1. sz.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 61. I. 191. sz.

185. Szentistván (Szentistván, Sân-Işvan, Mt.). — Az EMER.-ban IV. 2377. sz. rézkori kőcsákány töredéke a ref. egyházközségnek *Erős árok köze* nevű részéből, IV. 3664. sz. 13.7 cm h., egyenes fokú, trianguláris kőfejsze.

Kovács F. marosvásárhelyi gyűjt.-ben volt egy kettős ellentett élű rézcsákány (u. olyan, mint a somogyomi). OTÉ. XII. (2. r. IX.) 193. I. 210. sz. — *AÉ. ú. f.* VIII. 120. I., XXXIII. 306. I. — *Marţian* I. 660. sz., II. 584. sz.

A *Kozmáné hegyesé*-nek idenyúló részén villanova-urnatöredékeket lelt *Herepei János*. EM. XXXVIII. 1933. 473. I.

186. Székelytamásfalva (Tamásfalva, Tamásfalău, Hsz.) és **Zabola** közt *Ţatárhalom*. *Orbán* III. 145. I. — *CIA*. 1876. II. 156. I. — L. még *Zabola* alatt is.

Határában 1693-ban *Pálos dombja*, 1744-ben *Kistó*, 1787-ben *Fehértó* nevek. Emlékkönyv 70. I.

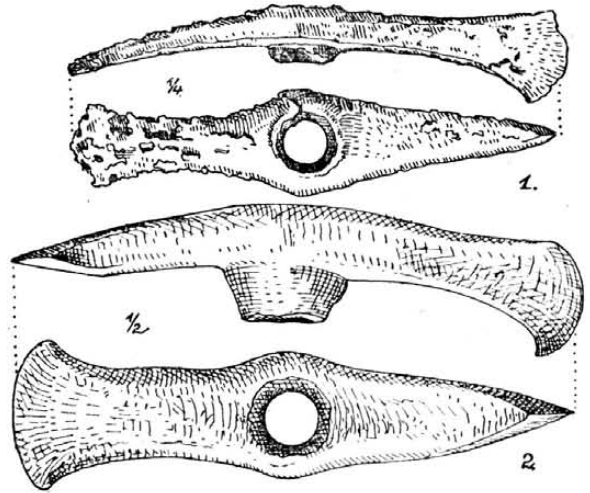
187. Székelytompá (Tompá, Tâmpa, Mt.). — A község északi felén levő *Csereoldal*-on nagy állat (mint az elefánté) lapockáját lelték; 1856-ban a falu keleti felén mammut 1.5 font súlyú zápfoga és lapockacsontja, a község északkeleti részében Julius Caesar ezüstdénárja került felszínre. *Benkő* II. 303.—304. I.

Határában *Kerekítő* név. SzO. VI. 411. I.

188. Székelyudvarhely (Odorheiu, Odorheiu-Săcuiesc, U.). — Az EMER.-ban a *Budvár*-ról 33. sz. mélyülő fokú, szívidomú, 9 cm h., sötétzöld porfirfejsze, 180. sz. kettős ellentett élű, 27.6 cm h. rézcsákány (323. kép 1. sz. — *Roska* Szf. 26. kép 1. sz.), 2275. sz. aeneol. csésze (324. kép), IV. 2527.—29. sz. aeneol. cserepek, I. 489. sz. ütögetéssel átfúrt homokkötödék, 195. sz. markolatnyújtványos bronzkard (298. kép 1. sz. — *Roska* Szf. 41. kép 1. sz.) — EME. Évk. V. 133. I. — *Gooss* 16. I.

— *AK*. XIII. 37. I. — *EM*. III. 162. 180. I. — *OTÉ*. XII. (2. r. IX.) 193. I. 214. sz. — *Hampel* II. 19. I.

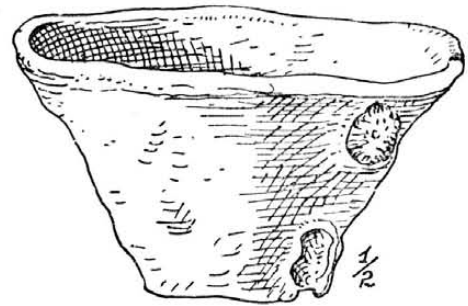
A székelyudvarhelyi ref. kollégiumban aeneol. cserepek a *Budvár*-ról.

323. kép. Kettős ellentett élű rézcsákányok: 1. a székelyudvarhelyi *Budvár*-ból, 2. Háromszék vm.-ből.

A SzNM.-ban a *Budvár*-ról kettős ellentett élű rézcsákány (1. kép 3. sz.). Csonka, mostani h. 22 cm. Kb. 26 cm h. lehetett. *Roska* Szf. 25. kép 3. sz. — *Kiss* I. k. 3. kép 3. sz.

Az *AÉ. ú. f.* XVII. 112. I. rézfokost és dyrrhachiumi drachmát (u. o. 113. I.) említ a *Budvár*-ról.

324. kép. Agyagesése Székelyudvarhelyről.

Az EMER.-ban a *Firtos hegy*-ről IV. 2559.—60. sz. őskori agyaggyöngyök.

A drezdai Zwinger ősk. gyűjt.-ben lapos rézvésző.

A berlini Museum f. Völkerkunde ősk. gyűjt.-ben 629. sz. kettős ellentett élű rézcsákány.

A *Budvár*-ról, mely az aeneol.-tól kezdve megerősített telep és refugium volt, *Orbán* I. 60.—62. I. — *Ţéglás G.* az *AÉ. ú. f.* XVII. 108.—115. I. — *Párvan* 301. 302. 473. 676. és 755. I. dáknak véli. — *V. ö.* *Marţian* I. 647. sz., II. 475. sz. — *Kövári* I. 63. és 195. I., II. 36. 38. I. (a hagyomány ide helyezi az *Attila* szék-

városát). — *Könyöki-Nagy* 224. és 294. l. pogányvárnak mondja, melynek eredete a bronzkorig nyúlik vissza. — A fent felsorolt leletek még messzebb viszik az eredetét. V. ö. még AÉ. ú. f. XIV. 210.—216. l.

Orbán I. 62. l. szerint a *Budvár* elővára a *Csicser* csúcsán van.

1850-ben egy nagyobb éremlelet került itt felszínre, melyben volt 12 arany-, 182 ezüst- és 83 bronzérem (összesen 277 drb.). Koruk a Kr. e. 330. — Kr. u. 400. közti időre esik. M. C. C. 1856. 101.—102. l.

A *Pusztá* határrészben létezett egykori halastóról EM. 1898. 388. l. — SzO. VI. 102. l. Sztripszky 64. l. 202. sz.

A MNM.-ban 37 cm h. ismeretlen rendeltetésű kőszköz. MNM. 1928. évi besz. n. 40. sz.

A *Budvár* oldalában aranykutató tárót és sziklaodukat említ a Székelység 1937. 157. l.

189. Székelyvaja (Vaja, Oaia, Mt.). — *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ben *Elephas primigenius* zápfogtöredéke volt OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 274. l.

Az EMER.-ban 183. sz. törött rézcsákány fele (11 cm h., egész 22 cm h. lehetett) *Székelyvajá*-ról vagy *Szentháromság*-ról és I. 1380. sz. br. tokos füles balta u. onnét. EM. III. 181. l.

Székelyvaján a *Szilkerék* nevű helyen nyílvasakat és vastag cserepeket leltek. *Benkő* II. 166. l. — *Orbán* IV. 39. l. — A *Göcsi patak*kal összefolyó *Vétepatak* által (mely később *Bálványpataka* nevet kap) körülfolylt kerekded előhegyet *Belvány*-nak nevezik, ennek tetején az eke vastag cserepeket vet fel. *Orbán* IV. 39.—40. l. Állítólag itt régen kőfal is volt, ami valószínűvé teszi, hogy a *Belvány*-on a *Bálvány* nevű vár állott. U. o. 40. l. — *Marțian* I. 712. sz., II. 471. sz.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban 1427. sz. lapos gránitidol. *Nestor* 45. l.

A marosvásárhelyi ref. kollégium gyűjt.-ben a *Cég* határrészből egy 14.5 cm h. ívelt fokú, aeneol. kőfejsze van.

190. Székelyvécke (Vécke, Vețca, U.). — A SzNM.-ban 27./891. sz. 2 ép és 2. törött erdélyi típusú bronzsarló.

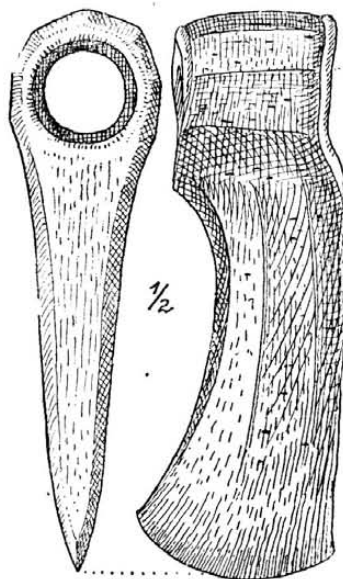
191. Székelyzsombor (Jimbor, U.). — A székelyudvarhelyi ref. kollégiumban volt 1 ívelt fokú, mandulaalakú, 13.3 cm h. kőfejsze és egy rézbalta (325. kép). *Roska* Szf. 24. kép.

192. Székes (Săcăreni, Mt.). — A *Danapatak* völgyébe török falut helyez a hagyomány, mellette sok vastag cserepet és vas fegyverdarabokat leltek. *Orbán* IV. 105. l.

193. Székesaranyág (Aranyág, Arăneag, Ar.). — Határában *Satul bătrân* (= öreg falu) név. Mon. III. k. 1./II. r. 225. l.

Arany- és rézbányái minden valószínűség szerint az őskorban is szerepet játszottak.

194. Székudvar (Socodor, Ar.). — *Puica Pavel* földjén neolithikus telep van. 1930-ban rövid lélegzetű ásátás rendjén egy téglalapos lakásalaprész (folytatását az útszéli árokkal tették tönkre) tártam fel, melynek közepén félbubos kemence formájú agyagéptményt bontottam ki. Mindössze egy pár mélyített vonaldíszes cserepet, talpcsöves edénytöredéket, csacszerű és félovális edénydudorokat leltem. Egy pár agyagtapasztöredék is került felszínre, mely ágfonat lenyomatát mutatta. A házalap keményre volt döngölve, a katlan fenéke keményre égett. — A leletek az aradi kultúrpalotában vannak.

325. kép. A székelyzsombori rézbalta.

A Fehér-Körös közelében egy 90 cm átm. kerek s 14—19 m széles árokkal (s a szántás révén erősen ellapított földhányással) körülvelt telepet kezdetem feltárni u. a. évben. Öt ásátási réteget adott. Valamennyi egykorú a bronzkor 2. periódusából származik, s a vattinai kultúrkörbe tartozik. A leletek részben az aradi kultúrpalotában, részben I. 15104.—641. sz. alatt a volt kolozsvári román egyetem Régészeti Intézetében vannak.

195. Szélszeg (Szeg, Sălsig, Szi.). — A határában levő *Capul mocirlui* (= a mocsár feje) esetleg régi tófeneket takar. Mon. IV. 439. l.

196. Szénaverős (Seneruş, Zendrisch, Kk.). — A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban egy 1878-ban lelt ezüst kincsleletből 1 karperec, 1 nyakperec, 3 gyűrű, 1 lánc, 1 fibula. A lelet szűknyakú agyagedénybe volt rejtve 10 drb. római családi éremmel együtt, melyek közül a legfiatalabbik a Julius Caesaré volt. Korrespondenzblatt d. sieb. Landeskunde I. 85. l. — AÉ. ú. f. VI. 389. l., VIII. 244. l. — AK. VI. 175. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 196. l. 240. sz. — *Marțian* I. 652. sz., II. 617. sz. — *Párvan* 536, 545. 547. 705. 707. 785. 786. l.

197. Szépfalu (Söndorf, Schöndorf, Te.). — A Maros mentén 2 kerek földhány van, amelyek közül a községtől Ny.-ra fekvő kettős körsáncal bíró erőd. Délm. Tört. Rég. Ért. X. 144. l. — *Milleker* Délm. ősk. 62. l.

198. Szépkenyereszentmárton (Sânmartin, Szd.). — A szamosújvári főgimn.-ban trapezoid homokkőlap, melynek egyik végét vésővé csi-szolták.

Határában 1696-ban *Ördögös tó*, *Kerek-tó*, 1754-ben *Egyház tava* vagy *Tós rét*, 1864-ben *Pe gorgan* (= a kurgánon, magyarul *Ihoj* vagy *Nagyhegy*) nevek. Mon. VI. 432.—433. l.

199. Széplak (Săplac, Szd.). — Itten II. Fülöp ezüstitetradrachmáinak 112 drb. ezüstutánzatát lelték. *Mommsen* Röm. Münzwesen 697. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 77.

200. Szépmező (Sona, Schönau, Kk.). — A nagyszébeni Brukenthal-Múzeumban 7938. sz. 153.5 gr súlyú aranykarperec. *Schrolller* szerint (Nachr. Anthr. Ges. II. évf.) a bronzkor IVb. periódusából vagy az első vaskorból származik.

Párvan 514. l. 355. ábra 3. sz. alatt kelta vaslándzsát közöl a Brukenthal-Múzeumból.

201. Szibiel, I. Kisszeben (Sze.).

202. Sziget, I. Szilagyisziget (Szi.).

203. Szigetfalva (Szkulya, Sculia, Te.). — A MNM.-ban szívidomú aranyláncszem. ÁÉ. ú. f. XV. 435. l.

204. Szilagybadacsony (Badacsony, Bădăcin, Szi.). — 1929-ben kereskedésbe került két br. szkíta pőznavég, u. o., mint a magyarvistai csonka példány. ESA. XI. 196. l.

Határában *Vatra bătrână* (= öreg tűzhely) név. Mon. III. 47. l.

205. Szilagybagos (Bogăș, Sz.). — 2 drb. 8 cm hosszú kőfejszét és egy 8.5, továbbá egy 14 cm hosszú kőbaltát ismerünk innét. ÁÉ. ú. f. XVI. 63.—64. l. — A Mon. I. 29. l. öt kőbaltát említ.

Határában *Kincsesrét* nevű hely. Mon. III. 63. l.

206. Szilagyballa (Balla, Bala, Szi.). — A *Szikszay*-gyűjt.-ben volt 3 kőék (balta). Mon. I. 30. l. — ÁÉ. ú. f. XVII. 356. l.

Határában barlang. Mon. I. 34. l.

Az EMER.-ban IV. 2358. sz. 17 cm h. kaptafaalakú, enyhén ívelt hátú kőbalta, IV. 2362. sz. zúzókő, IV. 2364. sz. 11.5 cm h., ívelt fokú, nyújtott, mandulaalakú kőfejsze, továbbá IV. 2382. sz. rézkori homokkőkarikatőredék és IV. 2584. sz. kőgyöngy a Zilahpaták völgyéből, IV. 2584. sz. erdélyi típusú br. tokos füles balta; és IV. 2585. sz. br. tokos véső (326. kép).

A római sáncról a hagyomány azt tartja, hogy vízfogó. Mon. III. 88. l.

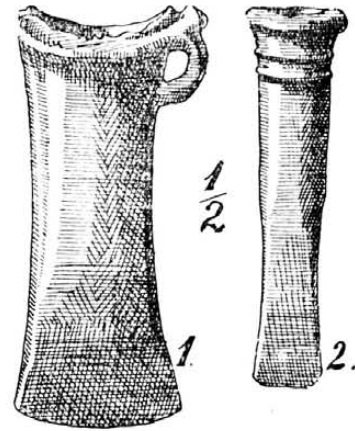
Határában *Malomdomb* név. Mon. III. 88. l.

207. Szilagyborzás (Bozieș, Szi.). — Az EMER.-ban IV. 2339. sz. obszidiánnucleus a *Nagy Lajos* tanyáján átfolyó patakából. ÁÉ. XLVII. (1934) 155. l.

Az EMEÁ.-ban 1 véső kovásodott serpentinből, 1 ép és 1 törött mészmárgavéső, 1 vésőforma eszköz szarukőkavicsból. EME. Évk. V. 139. l. — Gooss 15. l.

Az EM. III. 145. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között cseréptőredéket is említ.

Határában *Halmosd bát*, *Töltés alja* nevek. Mon. III. 158. l.

326. kép. Tokos füles bronzbalta és tokos véső Szilagyballáról.

208. Szilagyesch (Cehul Silvaniei, Szi.). — A *Szikszay*-gyűjt.-ben volt egy 7.5 cm magas kovakőnucleus. ÁÉ. ú. f. XVI. 63. l.

Az EMER.-ban a *Vár-ból* D. 531.—34. és D. 544.—50. sz. korabronzkori cserepek.

Határában *Kincsesdomb*, *Váralja* nevek. Mon. IV. 522. l.

209. Szilagyegerbegy (Egerbegy, Tămășești, Szi.). — Határában *Rovină* (= mocsár) név. Mon. III. 334. l.

210. Szilagyerked (Archid, Szi.). — Határában *Kistó rétje*, *Kistó pataka*, *Gát hidja* nevek. — A *Temető* nevű határrészben emberi csontokat vet ki az eke. Mon. III. 353. l.

211. Szilagygyöresön (Görcsön, Gârceni, Szi.). — Határában *Halastó és Baltă* (= tócsa) nevek. Mon. III. 464. l.

212. Szilagykirva (Chilioara, Szi.). — 1844-ben 132 római családi és a calabriai Valentia Hipponium ezüstermét lelték itten. *Gooss* 30. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 303. l. 328. sz. — *Seidl* I. 28. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 73. l. — *Marțian* I. 319. sz., II. 156. sz. — *Párvan* 614. sz.

213. Szilagykorond (Corund, Szi.). Határában *Iezer* (= hegyi tó) és *Peșterea* (= barlang) nevek. Mon. III. 686. l.

214. Szilagykövesd (Chieșd, Szi.). — Határában halmok. CIA. 1876. II./1. 158. l. Egyiknek neve *Coastea cornilor* (= somfás halom). Kívülről még *Holmuri* (= halmok), *Trestie* (= nádas), *Sándor-domb*, *Țăul sălcilor* (= a fűzfák tava, jelenleg kiszáradt) nevek. Mon. III. 697.—699. l.

215. Szilágylompért (Lompért, Lompert, Szi.). — Határában *Madaras nád* név esetleg tőfeneket takar. Mon. IV. 37. l.

216. Szilágy megye. Az EMER.-ban a *Űorma* Zs.gyűjt.-ben V. 9982. sz. bronzkori cserép.

Az EM. III. 182. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között 2 aranyékszert is említ.

Valószínűleg a megye területéről valók a zilahi Wesselényi-kollégium következő tárgyai: 3 kaptafaalakú balta és 1 véső, egy lapított gömbalakú és egy kettős csonkakúp alakú kőbuzogány, 1 félholdas kávájú tokos, füles bronzbalta, 1 bronzfokos élrésze.

217. Szilágynagyfalu (Naşfalău, Szi.). — Határában halmok, amelyek a népvándorlás korában temetkezésül szolgáltak, s amelyeket hitelesíteni kell abból a szempontból, hogy nincsenek-e őskori vonatkozásaik is? CIA. 1876. II./1. 158. l. — AÉ. ú. f. I. 157. l., XXXII. 279. l. — A MNM.-ban az 1880. évi besz. n. 152. sz. szerint bronzkori cserepek is vannak.

Az AÉ. ú. f. XXXIII. 313. l. rézbaltát említ.

Az EMER.-ban 2236.—38. sz. agyagedények s cserepek, 979.—1141. sz. cserepek, csontok és vastör, amik halomból kerültek ki s amelyek a Dolg.-Trav. IV. 240. 241. l. s utána *Párvan* 358. l. tévesen a szkíta lelőhelyek között sorolja fel. Népvándorláskoriak. V. ö. AÉ. 1881. 156.—161. l., 1912. 279. l. — Mon. I. 35. 495., IV. 115. l. — *Pulszky* Mo. A. II. 77.—78. l. — *Hampel*: A régibb középkor mel. II. 182. l.

A MNM.-ban római köztársasági ezüstdénárok. AÉ. ú. f. XX. k. 435. l.

Határában *Bivalytó* és *Halmosdpataka* részek. Mon. IV. 133. l.

218. Szilágynádasd (Oláhnádasd, Nadeşul Român, Szi.). — A *Szikszay*-gyűjt.-ben br. gyűjtéléses leletből volt egy 12 cm hosszú tokos füles balta, 3 erdélyi típusú tokos füles balta, 3 korongos csákány (az egyiknek tuskéje körül öt pecek), 1 kisebb csákány és 1 sarló. AÉ. ú. f. XVII. 358. l.

Ugyancsak a *Szikszay*-gyűjt.-ben a *Dosu Boznii* határrészből 7 br. karperec (AÉ. ú. f. XVII. 358. l.) és egy 17 cm hosszú bronzvéső volt, u. o. 358.—359. l. (Ugyanez említve *Ördögkút*-nál is valószínűleg azért, mert a *Dosu Boznii* e község határába is elhúzódik). — A Mon. I. 32. l. csak bronzcsákányt említ.

Az EMER.-ban IV. 2578. sz. korongos bronzcsákány (327. kép), minden valószínűség szerint u. a. leletből, mint a *Szikszay*-gyűjt. fenti csákányai.

219. Szilágypanit (Panit, Panic, Szi.). — Az EMER.-ban IV. 2379. sz. 6.5 cm h. egyenes háromszögű, hosszában eltört kőbalta.

Ozolát határrészben a múlt század nyolcvanas éveiben a földben cserepekből készült sütőkemencét találtak, s körülötte különböző cserpeparabok voltak. Mon. IV. 207. l.

Határában *Űorét* rész. U. o.

220. Szilágyaptelek (Poptelec, Szi.). — Gr. *Andrássy László* görcsömi gyűjteményébe gazdag br. gyűjtéléses lelet jutott. *Gooss* 43. l. — ASL. III. 3. l. — M. Tud. Akad. Ért. III. 17. l. (Különlenyomat). — *Hampel* Trouv. 26. l., II. 112. l. — Mon. I. 31.—32. l. — *Marţian* I. 549. sz. és II. 523. sz. az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 307. l. 318. sz. után tévesen Szolnok-Do-bokába teszi.

327. kép. Bronzfokos Szilágynádasdról.

Határában *Lac* (= tó) nevű mocsár és *Co-moară* (= kincs) nevű hely. Mon. IV. 213. l.

221. Szilágypercesen (Percesen, Pereceiu, Szi.). — A MNM.-ban első vaskori 220 gr súlyú aranykarperec. AÉ. ú. f. XXX. 70.—71. l. — PZ. IV. 189.—190. l. — *Párvan* 344. l. — *Nestor* 125. l.

Az irodalom 3 kelta vaslándzsát is említ. AÉ. ú. f. XVI. 64.—65. l., XVIII. 418. l. — Mon. I. 33.—34. l. — *Párvan* 300. l. 6. sz. jegyzet és 514. l. 1. sz. jegyzet.

Határában *Vargadomb*, *Bánffy-domb*, *Téglás* nevek. Mon. IV. 248. l.

222. Szilágyróna (Róna, Rona, Szi.). — Az *Orosz E.* gyűjt.-ben obszidiánszilánk a *Rákóczi-hegy*-ről. OTÉ. XXVI. 1901. 33. l. — AÉ. XLVII. (1934) 155. l.

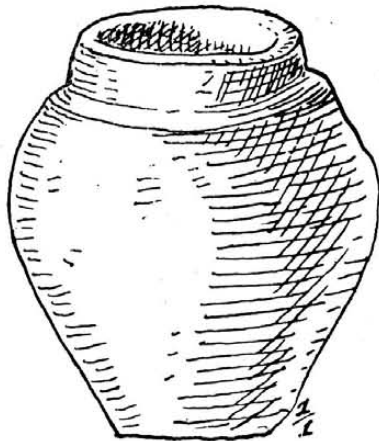
Ezen a hegyen Szilágyróna és Turbóca közt gyakran letek br. baltákat, csákányokat és lándzsákat. Mon. I. 32. l., IV. 692. l.

223. Szilágysámszon (Sámszon, Şamşud, Szi.). — A *Szikszay*-gyűjteményben volt egy 12 cm hosszú, 6 cm széles kővéső, egy 5.5 cm magas és 4 cm széles kőkalapács. AÉ. ú. f. XVII. 356. l. — Mon. I. 30. l.

U. ott volt egy szárnyas bronzbalta, egy 7 cm hosszú br. tokos balta. AÉ. ú. f. XVII. 357. l. — Mon. I. 32. l. említ még egy br. tokos baltát.

Határában *Három halom*, a *Hegyes* tetején várnyomok. Mon. IV. 327. l.

224. Szilágysomlyó (Şimleul-Sălagiului, Şimleul-Silvaniei, Szi.). — Az EMER.-ban 2303. sz. neol. hálósúly, 2304. sz. neol. gyermekjáték (328. kép), 2305. sz. neol. bögre (329. kép). Útm. 17. l.

328. kép. Agyag gyermekjáték Szilágysomlyóról.

A *Magurá*-n ősk. telep, innét bögrét, cserepeket, hálósúlyokat, spirális díszű, hornyolt bronzkori edényt (*Hampel* LXXVII. t. 4. sz.), talpas egyfülű csészét, 9 cm magas csuprot, egy kisebb öblös csészét (melynek füle a perem fölé emelkedik, kihasasodó részén körben ferdén menő mélyített dísszel, magassága 6 cm), egyfülű talpas csészét (melynek magassága 10 cm, kerületén kiálló bütykökkel, melyek a fülel négy részre tagolják), lyukas agyagkarikákat, rézfejszét említ az irodalom. AÉ. ú. f. XVI. 60.—63. l., XVII. 339. l., XVIII. 418.—421. l., XXI. 55. l., XXXIII. 313. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 304.—305. l. 336. sz. — *Marțian* 669. sz., II. 663. sz. — AK. IV. 169. l., V. 31. l.

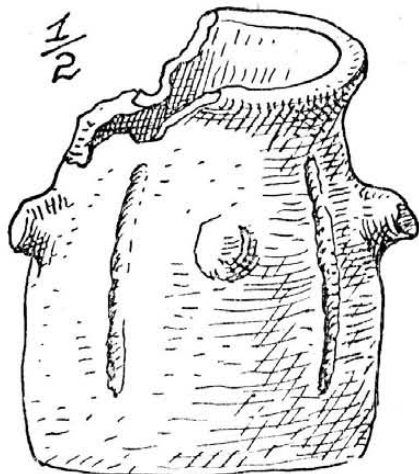
A *Magurá*nak *Várhegy* nevű részéről edényeket, cserepeket s olyan lábperectöredéket ismerünk, mely egymás mellé rakott kisebb-nagyobb domború, tömör korongból áll. Lettek itt kelta és római edényeket is. AÉ. ú. f. XVIII. 418.—423. l. — *Kövári* I. 184. l. (*Várhegy és Pogányvár*), II. 148. l. — *Műrég. Kalauz* I. r. 43. l. 77. sz. — *Könyöki-Nagy* 291. l.

A MNM.-ban a *Várhegy*-ről egy 22.5 cm h. kettős ellentett élű rézcsákány. 1889. évi besz. n. 23. sz. — A. É. ú. f. IX. 375. l. — U. o. még 3 bronzcsákány is. 1889. évi besz. napló 55. sz. — Mon. I. 33. l. — MNM. Napló 1889. 55. sz.

A Mon. I. 29. l. könyílhegyekről, kőbaltáról és agyagkúpokról is értesít.

Az EMER.-ban a *Magurá*-ról áttört, fonást utánozó (330. kép), 1570. sz. és 1 bibircsokkal borított, 1571. sz. bronz kelta karperec. AÉ. ú. f. XXXIII. 307. l. — EM. III. 181. l. — Útm. 20. l.

A szamosújvári főgimn.-ban a *Szenthegy*-ről A. i. sz. alatt háromszöges tűzkönyílhegy, tűzköszilánk, aeneol. tűzkővakaró és u. o. A. 31. sz. obszidiánnucleus. AÉ. XLVII. (1934) 155. 157. 209. l.

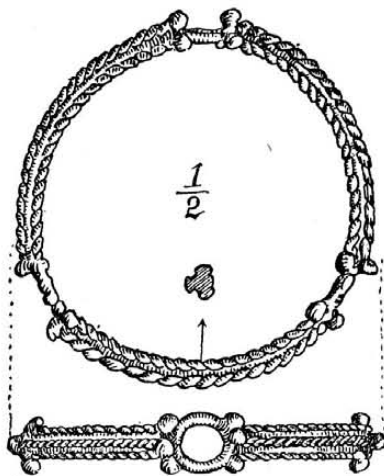

329. kép. Agyagcsésze Szilágysomlyóról.

A *Szőrmál* határrészben ősk. telep. AÉ. ú. f. XIX. 262. l.

A *Kovácskishegy*-en hason fekvő csontvázat fedtek fel. Feje DK.-re, lábai ÉNy.-ra estek. Mellette nem lettek semmit, de tőle 20—25 m-re három köpüs vaskopja (egyik elveszett) volt. AÉ. ú. f. XIX. 262.—263. l.

Nagy G. főbíró udvarán ősk. bögrét lettek. AÉ. ú. f. XXI. 55. l.

330. kép. Kelta bronzkarperec Szilágysomlyóról.

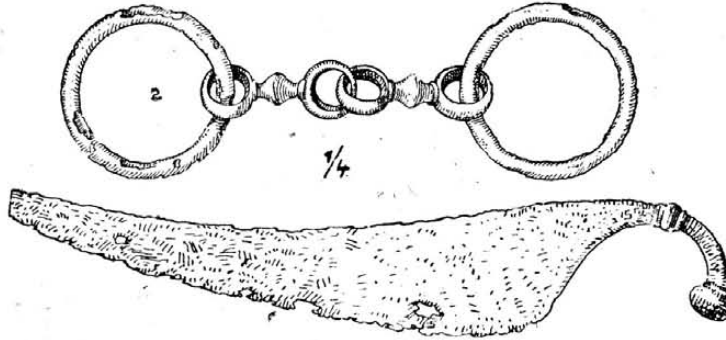
Ősk. telep van a *Várkert*-ben is. — A városi szálló alapozási munkálatai rendjén hamuval, égett emberi csontokkal telt, összeesett urnákat, cserepeket, orsó gombokat lettek. AÉ. ú. f. XVIII. 418.—421. l.

Magánkézben nagyobb gyűjtékes leletből származó 4 drb. későbronzkori br. karperec.

Az EMER.-ban I. 402. sz. alatt egy lapos bronzfedő van, melynek füle tömör.

A magurái szőlőhegyekben 72 drb. apolloniai és dyrrhachiumi ezüstdrachmát leltek, részben pedig ezekkel egykorú, zavaros utánzatot. NK. VII. 1908. 113. l.

A Krasznából a végein kettős spirálisba futó aranykarpercet halásztak ki. *Seidl* IV. 85.—86. l., rajza a 86. lapon 63. ábra alatt. — ASL. N. F. XIII. 1876. 484. l. — M. C. C. 1856. 153. l.

331. kép. Kelta vaskés és zabla Szindről.

Magánkézben barbár ezüstérem. U. onnét II. Fülöp aranya ismeretes. NK. XIV. 81. l.

Határában *Cövölgy*, *Baltuța* (= kis pocsolya), *Várhegy*, *Pogányvár* nevek. Mon. IV. 578. l.

A MNM.-ban 20.5 cm h. kőfejsze. MNM. 1886. évi besz. n. 23. sz.

U. o. bronzkori cserepek. MNM. 1880. évi besz. n. 152. sz.

U. o. 3 ősk. aranykarika, kívül rovátkolt sodronyból vannak hajlítva. Szívalakúak és nyíltak, összsúlyuk 8 arany. MNM. 1894. évi besz. n. 117. sz.

U. o. egy 72 cm h. bronz antennás kard. MNM. 1929. évi besz. n. 67. sz.

225. Szilágyszeg (Szeg, Salațag, Szi.). — Határában *Cremenos* (= kovaköves) rész. Mon. IV. 446. l.

226. Szilágyszentkirály (Sâncraiu-Silvaniei, Szi.). — Az EMER.-ban IV. 2415.—17. sz. aeneol. jellegű cserepek.

Határában *Rakotyástó* és *Szállás* nevek. Mon. IV. 468. l.

227. Szilágysziget (Sziget, Sighet, Szi.). — Határában *Valea lacului* (= a tó völgye, pataka) név. Mon. IV. 501. l.

228. Szilágytő, *Gooss* 55. l. hibásan **Szilágytő** helyett.

229. Szilágytő (Sălațiu, Szd.). — Az EMEÁ.-ban *Cervus elaphus* foss. agancsa a Szamos medréből. EME. Évk. V. 128. l. — *Gooss* 55. l.

230. Szilágyzóvány (Zovány, Zăuan, Szi.). — A Mon. I. 29. l. mamutfogat említ innét.

Határában *Tógát*, *Gát zúgja* részek. Mon. IV. 829. l.

231. Szilvás, I. **Keedszilvás** (Szd.).
Tasnászilvás (Szi.).
Vízsilvás (Szd.).

232. Szind (Sind, Sând, Sândulești, Ta.). — A *Vágott kő* közelében ősk. telep. Leletek *Orosz E.* gyűjt.-ben. EM. XXV. (ú. f. III.) 259. l.

Orosz E. gyűjt.-ben a *Kerekborz* határrészből br. csüngő. — A *Párdé* határrészben br.

tokos füles baltát leltek. AE. ú. f. XXVI. 373. l.

Orosz E. gyűjt.-ben gombos fülű I. vaskori tál, *Téglás István* gyűjt.-ben villanova-urnatöredékek. AE. ú. f. XXII. 406. l.

Az EMER.-ban I. 860. sz. kelta vaskés és I. 861. sz. kelta vaszabla (331. kép). Ló- és embercsontok társaságában lelték. *Marțian* I. 671. sz., II. 586. sz. — *Roska* Szf. 84. kép. — *Márton* 15. l. 102. sz. alatt tévesen a SzNM.-ba helyezi és még nem közöltnek mondja. — *Nestor* 154. l. — *Kiss* I. k. 29. l. és 12. kép.

Lefolyástalan tava környékét az őskor szempontjából is át kell kutatni. EM. 1911. 309. l.

A *Vágott kőpatak tetején* réz-bronzkori cserepeket s egy villanova-urnatöredéket leltem 1934. ápr. 22-én.

Bors Mihály gyűjt.-ben a *Hegyeskő* alatt és a *Buna-oldal-on* (*Coastea bunii*) lelt réz- és bronzkori cserepek.

233. Szinerváralja (Seini, Sza.). — A *Péchy*-gyűjt.-ben volt egy korongos bronzcsákány. AK. XIII. 66. l. — *Hampel* II. 158. l.

A MNM.-ban erdélyi aranyból készült, 4 gr súlyú, rovátkolt karika. AE. r. f. XIV. 342. l.

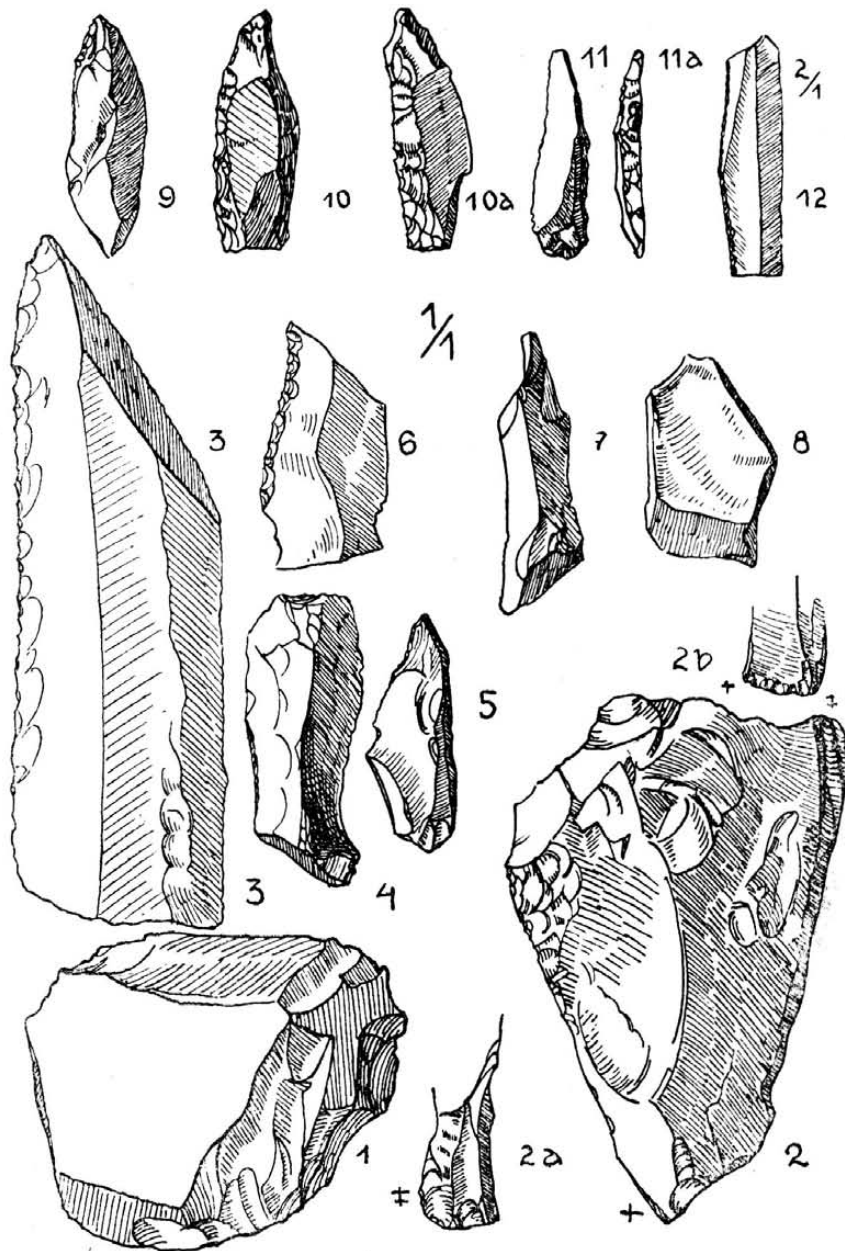
234. Szinye, I. **Radákszinye** (Szd.).

235. Sziszarovec (Șiștarovăț, Te.). — 1812-ben II. Fülöp tetradrachmáinak 276 drb. barbár utánzatát, 1875-ben egy barbár drachmát leltek. *Berkeszi* 38.—39. l.

236. Sitabodza (Sita, Hsz.). — A *Valea cremenii* (= kovakő pataka) jobb partján *Dinu Buzea* kertjében és fennebb kb. 500 m. hosszúságban középső aurignaci műhelyek, amiket jó-

részt elmosott, eliszapolt a víz. A leletek (332. kép) 60—75. cm vastag homokos agyagrétegbe vannak ágyalva. A fauna eleddig egyetlen Equus-zápfoggal van képviselve.

ábra. — *Roska M.*: Rech. pal. en Trans. U. o. 184. l. — U. a. Le solutréen en Trans. U. o. III. 1927. 193.—196. l. — U. a. Nouv. rech. sur le solutr. en Trans. U. o. IV. 1928. 38.—39.

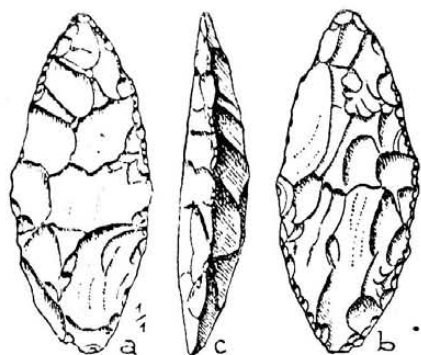

332. kép. Aurignaci kovaeszközök Szitabodzáról.

Hasonló korú telepeket találunk a *Părăul chichereului* és *Valea chichereului* mentén s ez utóbbinak egy vízmosás által is megvédett *Otecu* nevű pontján is, mely utóbbit az ásások rendjén teljesen feltártam. A *Valea chichereului* és *Părăul chichereului* mentén szórványosan, alsó és középső solutréi dárdahegyek (333. kép) is kerültek felszínre. *Teutsch Gy.* A magyarbodzai aurignacien. Das Aurignacien von Magyarbodza. B.-H. II. 51.—64. l. — *Breuil St. pal.* en Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj, II. 187.—208. l. és 3.—10.

l. — U. a. Rech. nouv. sur le solutr. en Trans. U. o. IV. 85.—86. l. — U. a. I. 332.—333. l. és 186.—190. és 217.—219. kép. — U. a. Notă prelim. Anuarul Inst. Geol. XIV. 95.—97. l. — U. a. Pal. Ard. U. o. 118.—119. 126. l. — B.-H. I. 130. l., II. 51.—64. 91.—99. 123. 151. l., XIV.—XV. 22. 23. 84. l. — *Childe* II. 12. 16. l. (Magyarbodza alatt). — *Siebenb. Vierteljahrschr.* 1932. 131.—133. l. — *MKÉ.* X. 135. l. (a SzNM.-ban levő leletek). — *Dacia* I. 305.—308. l., V.—VI. 43. 50. 66.—68. 71. 73. 79.

95. l. — *Nestor* 13. 18. 20. l. és 3.—4. ábra.
— *Bull. de la Soc. Préhist. Franç.* 1934. 383.—384.
l. — *Kadić* 15.—17. 120.—122. 125.—127. 145.
l. — *H. Kühn Kunst u. Kultur d. Vorzeit Eu-*
ropas, I. Das Palaeolithikum, 220. l. — *Kiss I.*
k. 10. l. és 1. kép.

333. kép. Solutréi dárdahégy Szitabodzáról.

237. Szivágy, l. Alsószivágy (Szi.).
Felsőszivágy (Szi.).

238. Szkerisora, l. Aranyosfő (Ta.).

239. Szkuja, l. Szkulya (Te.).

240. Szkulya, l. Szigetfalva (Te.).

241. Szlatina, l. Aknaszlatina (Mm.).

Mikószlatina (Ar.).

Neraszlatina (Krsz.).

Temesszlatina (Krsz.).

242. Szohodol, l. Aranyosszohodol (Ta.).

243. Szokol, l. Mezőszokol (Ko.).

244. Szokolár, l. Szakalár (Krsz.).

245. Szokolovác (Socolovăț, Krsz.). — 1878-
ban a Dunában br. kardot leltek, mely 1891-ben
a MNM.-ba jutott. *Napló* 1891. jún. 27. 32.
sz. 2. alsz.

A *Pálánácski* hegység völgytorkolata déli
oldalán van a *Kámendin* nevű hegynyúlvány,
melynek teteje platószerű, ezen ősk. telep és
hallstatti temető. *Délm. Tört. Rég. Ért. ú. f.*
XIX. 19.—21. l. — *Milleker* III. 131.—132. l.

246. Szolnok-Doboka vármegye. — Az
EMER.-ban 1869.—70. sz. aranyékszertöredék és
egy szívidomú csüngő. *Gooss* 29. l. — *Hampel*
II. 9. l.

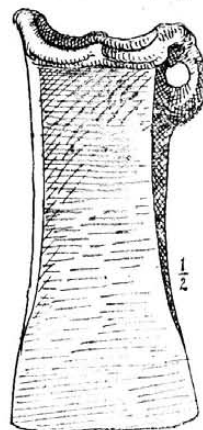
U. o. I. 6115. sz. téglalapalakú, 6,8 cm. h.,
4,7 cm sz. kovapalavéső. Útm. 12. l.

U. o. D. 580. sz. tokos füles bronzbalta
(334. kép) és D. 592.—98. sz. egymásba kap-
csolt bronzkarperecek (335. kép).

A dési áll. főgimn. gyűjt.-ben van 2 bronz-
csákány és 2 tokos füles bronzbalta. Valósz. a
megye területéről.

A Dési Városi Múzeumban van egy mam-
mutzáfog, egy 22 cm h. kettős, ellentett élű réz-
csákány, egy gyűjtéletes bronzleletből 5 magyar-
országi típusú s egy félholdas kávájú, tokos füles

bronzbalta, egy tokos füles bronzvéső, 1 lándzsa-
töredék, 1 négyes csavarodású karsodrony, 1 la-
pos karika, 1 törttöredék, 2 markolatlemez sarló
s egy harmadiknak töredéke, 3 ép s egy törött,

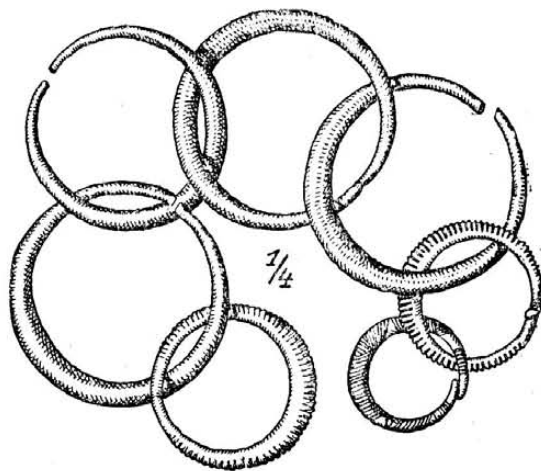

334. kép. Tokos füles bronzbalta Szolnok-Doboka vm.-ből.

fűzfalevélalakú fűrészpenge. Nincs kizárva, hogy
a megye területén került felszínre.

A szamosújvári áll. főgimn. gyűjt.-ben 25.—
27. sz. alatt neol. kaptafaalakú vésők, 5. sz.
alatt 1 ívelt fokú, aeneol. kőfejsze.

L. még Erdély alatt is.

335. kép. Bronzkarperecek Szolnok-Doboka vm.-ből.

247. Szolokma (Solocma, U.). — A *Ször-*
balma sarka tetején van *Bakó vára*, melynek te-
rületén cserepek és fegyvertöredékek kerültek
felszínre. *Orbán* I. 144. l.

248. Szombatfalva, l. Erdőszombattelke (Szd.).

249. Szomordok, l. Szumurduk (Ko.).

250. Szopor, l. Alsószopor (Szi.).

Felsőszopor (Szi.).

Mezőszopor (Ko.).

251. Sorosság, l. Szarvasság (Ar.).

252. Szótelke (Sotelec, Szd.). — A *Neagua*
határrészben állítólag rézkarikákat, kötőféket (?)
és vafejszét leltek. — A *Hurubele* (= kuny-

hók) határrészben cserepek fordulnak elő. Mon. VI. 482. l.

Sója az őskorban is szerepet játszhatott. *Horodor* 543.—544. l.

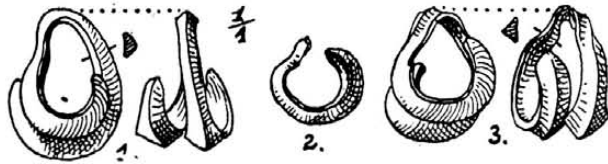
253. **Szotyor** (Coşeni, Hsz.). — *Pataky Viktor* gyűjteményéből kézzel formált, széngyurmával festett dudoros edényt említ *Téglás G.*, amit az Olthban leltek. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 182. l. 150. sz.

Határában 1645-ben *Tóhely*, 1808-ban *Békástó* nevek. Emlékkönyv 70. l.

254. **Szováros** (Suareş, Szd.). — Határában 1864-ben *Dosu cremenii* (= kovakő háta) név. Mon. VI. 487. l.

255. **Szovát** (Alsó-, Felsőszovát? Suat, Ko.). — Itten 10 thasosi és 12 amphipolitániai makedon tetradrachmát leltek. A. f. ö. G. XXXIII. 122. l. — *Gooss* 55. l. — AK. IV. 162. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 69. és 74. l. — *Marţian* I. 21. sz., II. 627. sz. L. még **Alsó- és Felsőszovát** alatt is.

256. **Szováta** (Sovata, Mt.). — *Domokos János* gyűjt.-ben volt egy száivalakú fejszetöredék.

336. kép. Arany hajtincsszorító karikák Sztánáról.

Ismeretes még innét az irodalomból, részben *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ből: 1 hosszú csákány, 1 bazalt-örlőkő, egy másik örlőkő kvarchomokból, 1 nagy trachytfejsze, 1 kéthegyű kőcsákány; 1 bronzfokos a *Sóhegy*-en felül levő *Ördöggát*-ról, 1 tokos füles br. balta a *Sóhegy*-ről, 1 jáspisvéső az *Ilyésmező*-ről, 1 véső, 1 fejsze, durva cserepek, 1 vasnyílhegy. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 70. l. 29. sz. — *Marţian* I. 673. sz., II. 632. sz.

A *Sebes vize* és *Szovátapataka* összefolyásánál az országút felett levő lapályos hegyfokot *Földvár*-nak, ennek hátrébb fekvő részét *Amenus*-nak hívják. *Orbán* IV. 14. l. — Az itt elvonuló földtöltésről u. o. 20. l. és *Benkő* II. 245. l. — V. ö. még *Kövári* I. 50. l. és *Marţian* Urme 33.—34. l.

Ellenőrizni, hogy az *Aranybányapataka*-ban levő pirítványászat nyomai, rézszerzés céljából, nem nyúlnak-e vissza az őskorig? Székelység, 1937. 157. l.

257. **Szödemeter** (Szeödemeter, Săuca, Szi.). — Határában *Nádas* név. A hagyomány két pagány sírról is tud. Mon. IV. 480. l.

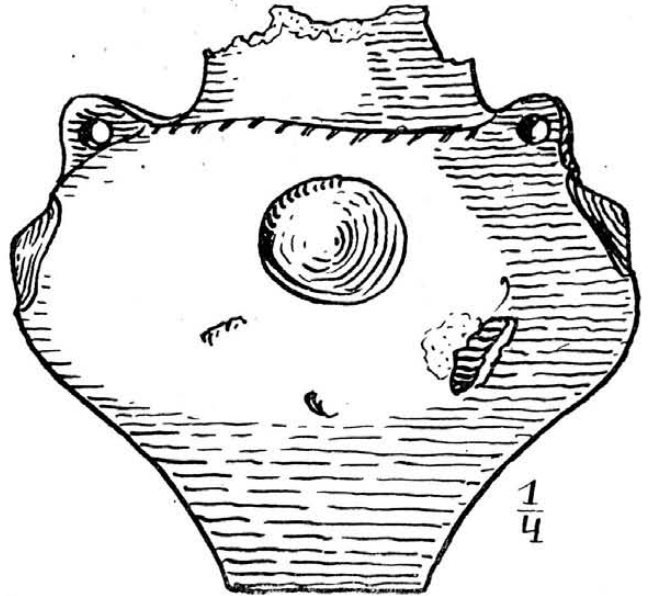
258. **Szörese** (Surcea, Hsz.). — Határában 1787-ben *Tógát*, *Tó mege*, *Tószeg* nevek. Emlékkönyv 70. l.

259. **Szövérd** (Suveica, Mt.). — Határában *Örhegy*. *Orbán* IV. 37. l. — *Benkő* II. 163. l.

A marosvásárhelyi ref. kollégium gyűjt.-ben egy 14.6 cm h. ívelt fokú, mandulaalakú, aeneol. kőfejsze.

260. **Sztána** (Stana, Ko.). — Az EMEÁ.-ban *Halitherium* sp. (*Halianassa*). OTÉ. IV. 1879. 151. l.

Sztána és Bánffyhunad közt diluviális kavicban 3 láb mélyen leltek egy amphibol-balta-

337. kép. Bronzkori agyagurna Sztolnáról.

töredéket (valószínűleg másodlagos helyen!), mely *Mike Lajos* zsoboki ref. pap birtokába jutott. EME. Évk. V. 138. l. — *Gooss* 55. l. — *Marţian* I. 674. sz., II. 633. sz.

Gyergyay Árpád gyűjt.-ben 3 drb. szívdomú aranycsüngő (336. kép). Kettő ép, súlyuk 5.58 és 5.069 gr, a harmadik törött. Ennek súlya 1.66 gr. Pásztortűz. Kolozsvár, XVII. 1931. évf. 57.—59. l.

Határában *Kerekítő* és *Tójenék* nevek. *Jankó* I. 17. l.

261. **Sztolna** (Isztolna, Stolna, Ko.). — Az EMER.-ban 2429. sz. bronzkori agyagurna (337. kép). Útm. 18. l. — *Marţian* I. 676. sz. és II. 637. sz. tévesen urnákat említ.

262. **Sztrigy folyó** (Streiu). — 1540-ben román bojárok a Marosból a Sztrigybe fordulván, kikötöttek egy fa mellett, s itt 40.000 aranyérmét leltek, melyek jórésze *Lysimachus*-féle volt. *Martinuzzi György* utána kutattatott, s a hagyatékából 1000 drb. *Lysimachus*-arany jutott Wienbe. *Arneht G.* et. S. 7. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 69.—70. l.

263. **Sztrigyszacsal** (Săcel, Streiu-Săcel, Hu.). — A Sztrigy mentén le Sztrigyszacsalig a diluviális part szegélyéből durva, rosszul égett, túlnyomóan fekete és vörös cserepek buknak ki. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 70. l. 52. sz. — *Marţian*

I. 677. sz., II. 639. sz. — Hunyad vm. tört. I. 16. l. gazdag bronzleletről tesz említést.

264. Sztrigyszentgyörgy (Streiu-Sângeorgiu, Hu.). — Az EMEÁ.-ban *Elephas primigenius*, *Rhinoceros tichorhinus* és *Capra ovis* L. maradványai, amiket Sztrigyszentgyörgy és Sztrigyszacsál közt letek. EME. Évk. V. 126. l., VI. 1873. 2. f. — FK. 1885. — *Gooss* 24. l.

A dévai múzeumban a Sztrigy jobb partjáról neol. cserepek, mint a tordosiak (Debreceni Közlemények 1939. 1. sz. 7. l.), 9. 3 cm h. egyenes fokú kőfejsze, fejszetöredék, fokos foka, alsó fele (mint a tordosiak), vesszős, barázdás tüzelésű aeneol. cserepek, obszidián- és viaszopálszilánk. A kitídi patak mellől kőfejszék nyéllyuk és fokrésze, kőfokos töredékek üllőnek használva. Bronz gyűjtelékes leletből 5229.—30. sz. sarlótöredékek, 5231. és 5233. sz. kardtöredékek és 5232. sz. br. tokos véső. OTÉ. XI. 1886. (2. r. VIII.) 191. l., XII. (2. r. IX.) 70. l. 51. sz. — Hunyad vm. tört. I. 16. l. — AÉ. XLVII. (1934) 155. 157. 209. l.

Schroller 76. l. 90. sz. Wietenberg-, barázdás tüzelésű és lencsés díszű keramikát sorol fel.

Gooss 24. l. és EME. Évk. V. 136. l. környékéről említett kőbuzogány Sztrigyszentgyörgyvályáról való. L. ott.

265. Sztrigyszentgyörgyválya, I. Szentgyörgyválya (Hu.).

266. Szucság, I. Szucsák (Ko.).

267. Szucsák (Szucság, Suceag, Ko.). — Az EMEÁ.-ban trachytbalta. OTÉ. 1901. — *Martian* I. 679. sz., II. 642. sz.

U. ott a *Csóvabegy* alatti sárga dűlőből 10 cm magas obszidiánnucleus. AÉ. ú. f. XXXI. 276. l., XLVII. (1934) 155. l.

U. ott az *Agyagosdomb*-ról baltatöredék serpentinizált zöldkőnemű tömör kőzetből. EM. IV. 133. l.

U. ott a völgytorokban levő kőbánya területéről aeneol. agyagedényfűl.

U. ott a **Szucsák és András házapuszta** közt lelt *Capra ovis* állkapcsa és grafit festésű, durva cserepek. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 274. l.

U. ott Szucsák vidékéről kőbaltatöredék. OTÉ. XIV. (2. r. XI.) 1889. 170. l.

A kolozsvári gör. kat. teológia gyűjt.-ben a *Gyűrűs* dűlőből rézkori cserepek.

Orosz E. gyűjt.-ben a Nadas és Szucsákról jövő patak összeszögellésénél levő dombon létezett telep emlékei. EM. XVII. 34.—38. l. — U. o. a *Kismartontető*-ről obszidiánszilánk. AÉ. XLVII. (1934) 155. l.

Orosz E. gyűjt.-ben az *Agyagosdomb*-ról kőkalapács fele, kőék, kőbalta, cserepek. OTÉ. XXVI. 22. l.

A Nadas jobbsó oldalán a mészkőbánya felett telep. OTÉ. XXVI. 1901. 17. l.

268. Szumurduk (Szomordok, Sumurduc, régi neve *Zomordok*, Ko.) és **Budatelke** közt egykoron létezett *Darvastó*-ról Sztripszky 35. l.

269. Szuna (Suna, Szi.). — Határában halom. CIA. 1876. II./I. 158. l. (tévesen Szina alatt).

270. Szurduk (Surduc, Szd.) és **Nagylózna** közt barlangok. *Bielz* I. 3. l. 1. sz.

Orosz E. (I. 104. sz.) magánkézben állítólag innét való fél kőkalapácsot látott.

Határában 1898-ban *Jidovina* határnév. Mon. VI. 523. l.

271. Szurduk, I. Nagyszurduk (Krsz.).

272. Szurdukkápolnok (Copalnic, Szd.). — Határában 1864-ben *Baltă neagră* (= fekete tócsa) esetleg tófeneket takar. Mon. VI. 527. l.

273. Szükerék (Şintereag, Szd.). — Határában 1864-ben *Couş* (= *Čauš* = tavacska) név. Mon. VI. 542. l.

T

1. Tacs (Tonciu, Tatsch, Bn.). — 1908. júl. 19-én a *Diós-dűlő*ben agyagedényben 160 II. Fülöp-féle tetradrachmautánzatot letek. NK. VII. 71. l.

Ebből a leletből van az EMER.-ban 3 drb. (mint *Forrer* 290. sz.) és a *Desseffy*-gyűjt.-ben 7 drb. barbár ezüstérem. *Desseffy* I. 15. l. és X. t. 268.—275. sz.

2. Tamásd (Tomest, Tomeşti, Krsz.). — Határában *Buzeica* nevű barlang, *Cetăţaua* (= váracska) nevű hegy. Krassó vm. tört. II./I. 250.—251. l. — *Milleker* Délm. ősk. rég. 47. l., Délm. ősk. 12. l.

3. Tamásda, I. Tamáshida (Bi.).

4. Tamásfalva, I. Székelytamásfalva (Hsz.).

5. Tamáshida (Tamásda, Tămaşda, Bi.). — A MNM.-ban 4 bronzkarperec rovátkadisszel. MNM. 1896. évi besz. napló 99. sz.

6. Tancs (Tonciu, Mt.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 58. l. 154. sz.

7. Tapae, I. Tápia (Krsz.).

8. Tartária, I. Alsótatárlaka (Af.).

9. Tasnád (Tăşnad, Szi.). — Az állami szőlőtelep forgatásakor 4 kővésőt, 1 fejszét, 1 mészkőgyűrűt, 2 tűzkővakarót, 1 agyaghálósúlyt, 2 nagyobb s 3 kisebb csészét, 3 nagy edény töredékeit, 2 faltapasztöredéket stb. letek, amik a szilágysomlyói minorita gimn.-ba jutottak. AÉ. ú. f. XVIII. 417.—418. l.

A gr. *Teleki Domokos* gernyeszegi gyűjt.-ben egy 6.5 cm h. kaptafaalakú kovapalavéső van.

Magángyűjteményben (Gölnicbányán) egy 18 cm hosszú bronzfokos, mint *Hampel* LXXXVI. t. 2. sz. (*Fetzer* tévesen réznek mondja. AÉ. ú. f. XIX. 261.—62. l.).

Orosz E. tévesen idehelyezi a tasnádbalázsházai Zölcé-n levő telep emlékeit. AÉ. ú. f. XXX. 182.—185. l., 259.—261. l. — EM. XXVII. (ú. f. V.) 1910. 71.—72. és 192. l.

Határában *Malomtó*. Mon. IV. 657. l.

10. Tasnádbalázsháza (Blaja, Szi.). — A Zölce határrészben aeneol. telep, festett kerámiával és 28 drb. obszidiánszilánkkal s nucleuszszal. Orosz E. tévesen Tasnád határába helyezi. A tőle említett zsinédgész és harangalakú edény téves meglátáson alapszik. AÉ. ú. f. XXX. 182.—185. l., 259.—261. l., XLVII. (1934) 156. 157. 209. l. — EM. XXVII. (ú. f. V.) 1910. 71.—72. és 192. l.

11. Tasnádszarvad (Sărăuad, Szi.). — A Sásas határnév esetleg régi tófeneket takar. — A Cserepes határrészben esetleg ősk. telep. — A Forrás és Mikó határrészekben urnadarabokat borít ki az eke. Mon. IV. 421. 422. l.

12. Tasnádszántó (Santău, Szi.). — Határában halom. CIA. 1876. II. 158. l.

Felsőmacskagát és Alsómacskagát határrészeket szemrevételezni kell. Mon. IV. 668. l.

Az erdején keresztül vonuló, északkeleti irányú, széles árok és sánc nyomai láthatók, amik állítólag Szatmárig húzódnak. Mon. IV. 669. l.

13. Tasnádszilvás (Szilvás, Silvaş, Szi.). — Hampel II. 158. l. a MNM.-ből 28 cm hosszú bronzcsákányt említ egymásra ferdén álló élekekkel. — V. ö. 1874. jk. 1. sz. x./349. jan. 5. — Mon. I. 32. l. — Kettős ellentett élű rézcsákányról van szó.

Határában *Ţăuţ* (= kistó) név. Mon. IV. 606. l.

14. Tatárfalva (Totoreni, Sza.). — Az AÉ. ú. f. XXXIII. 307. l. kettős ellentett élű rézcsákányt említ.

15. Tatrang (Tărlungeni, Tatrang, Br.), I. Prázmár alatt.

16. Táblás, I. Tóbiás (Nk.).

17. Tágfalva (Lărga, Larga, Szd.). — Az EMER.-ban IV. 1888. sz. korabronzkori balta (338. kép), IV. 1889. sz. bronzfokos (339. kép). AÉ. ú. f. XXII. 414. l. — *Marţian* I. 681. sz. és II. 388. sz. bronzfegyvereket és eszközöket, a községben pedig romokkal borított fennsíkot említ. — *Nestor* 128. l. (fokos).

18. Tápia (Tapae, Tapia, Krsz.). — Az EMER.-ban II. Fülöp tetradrachmájának barbár utánzata.

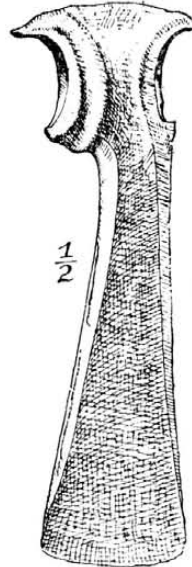
Milleker II. 8. l. feltételesen ide helyezi a dák alapítású s *Dio Cassius*-nál LXVII. 6. sz. alatt *Τάπιη* és *Τάπιου* (LXVII. 10.), *Jordamus*-nál (De reb. get. 12.) *Tapae* néven szereplő helységet.

19. Teke (Teaca, Ko.). — A *Tekei patak* mellett egykor létezett halastóról *Sztripszky* 45. l. 62. sz.

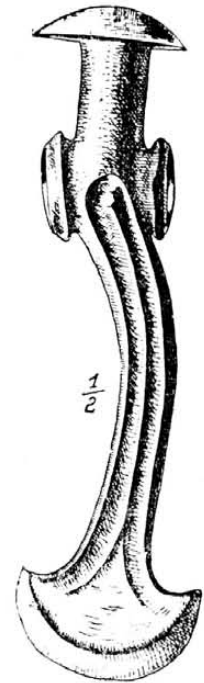
20. Tekerő (Tecăruu, Hu.). — Az Astra nagyszebeni múzeumában 1710. sz. ferde fokú, 16 cm h. mandulaalakú kőfejsze.

21. Tekerőpatak (Techereu, Cs.). — Az *Otánsarka* és *Sipoşkö* között van a *Sugóbarlang*, melyben *Ursus spelaeus* maradványai találhatók. Orosz E. Egy új csontbarlang a Székelyföldön. Erdély 1932. 85.—87. l.

22. Telegd, I. Mezőtelegd (Bi.).

338. kép. Bronzbalta Tágfalváról.

339. kép. Bronzfokos Tágfalváról.

23. Telek (Orbai-telek, Telechia, Hsz.). — Határában 1560-ban *Ţó gâtja*, 1600-ban *Kereknád útja*, 1664-ben *Várbegey alja*, 1787-ben *Ördögös tó*, 1800-ban *Becő dombja*, *Faggyas tava* nevek. Emlékkönyv 70. l.

24. Telek, I. Telekfalva (U.).

25. Telekfalva (Teleac, U.). — A SzNM.-ban 124.886. sz. körömbenyomásos díszű, felálló fülű, rézkori csészetöredék. SzNM. Ért. I. 53. l.

Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 68. l. 9. sz. tévesen barázdás díszű, öblös edényként említi.

A *Somoserdő* oldalában állítólag mestersegesen vájt és megerősített barlangok. — Alatta lapályos hegylonka (terrász) terül el, melynek oromszélén félkörű hatalmas töltés vonul el, *Orbán* szerint az ágyuk elhelyezésére alkalmas bemetszésekkel. A mellvéd egyik vége az *Örbegey*. A mellvéden belül egy sáncövezte gátony látszik a falrakás csálhatatlan nyomaival. Ezen belül egy kb. 100 lépés átmérőjű lonka következik. Ezen belül van a *Somoserdő* 3 barlangja. *Orbán* I. 176.—177. l. — *Marţian* I. 683. sz., II. 680. sz. — Székelység 1937. 159. l.

26. Tema. — Említve mint dák alapítású helység a *Ravennai*-nál. Talán a Temes mentén feküdt. *Milleker* II. 8. 1.

27. Temesberény (Berény, Berini, Te.). — A *Pogányist* patak mellett földvár. *Milleker* Délm. ősk. 61. 1. — Délm. Tört. Rég. Ért. VI. 84. 155. 1.

28. Temeshidegkút (Te.). — A temesvári múzeumban kettős, ellentett élű rézcsákány. Hossza 28 cm, súlya 1.2 kg. *Milleker* I. 47. 1.

29. Temesillésd (Allios, Alios, Te.). — Határában köralakú földvár. Délm. Tört. Rég. Ért. X. 144. 1. — *Milleker* Délm. ősk. rég. 2. 1., I. 14. 1.

A temesvári múzeumban 4 aranyláncszem, összsúlyuk 15.5 gr. *Milleker* III. 7. 1.

30. Temesmurány (Murány, Murani, Te.) és **Temesszécsény** (Szécsány) közt egy 43 cm h. kétélű rézcsákányt leltek, mely a MNM.-ba került. MNM. 1891. évi besz. n. 56. sz. — AÉ. 1913. 307. 1.

31. Temesremete (Remetea, Te.). — 1903-ban a Kr. e. I. sz. derekáról való ezüstlánc, 2 ezüstkarperec, 1 ezüstkarika, 1 öthajlatú sodronytekercs, 1 u. olyan törött s 1 u. o., de elveszett tekercs, 2 ép fibula ugyancsak ezüsből, 2 fibulának a maradványa, 176 ezüstérem (17 thasosi, 169 római köztársasági, a legrégebb Kr. e. 144, a legfiatalabb Kr. e. 31—28 és 16) került felszínre. *Bleyer Izsó* temesvári ügyvéd gyűjt.-be jutottak. Délm. Tört. Rég. Ért. ú. f. XXII. 70. —73. 1. — NK. IV. 99. 1. — *Milleker* III. 124. 1. A lánc, karperec és 3 fibula u. o. 125. 1. — AÉ. ú. f. XXVI. 365. 1. — *Párvan* 537. 543. 552. 554. 557. 611. 705. 708. 785. 786. 1. és 372. ábra. — *Berkeszi* 35.—36. 1. 165 consularis, 70 familiaris érmet és 7 thasosi tetradrachmát említ.

1906 tavaszán egy Nagy Sándor-féle aranystatert leltek, mely a temesvári múzeumba került. Délm. Tört. Rég. Ért. ú. f. XXII. 73. 1. — *Berkeszi* 36. 1.

32. Temesrékás (Recaş, Te.). — A MNM.-ban 164.27 gr súlyú, végzi felé vékonyodó, rovátkolt, első vaskori arany karperec. MNM. 1911. évi Jelentése 36. 1. — Az AÉ. 1906. 368. 1. tévesen szerepel a súlyá.

33. Temessziget, I. Osztrova szigete (Te.).

34. Temesszlatina (Timiş-Slatina, Maschianis, Krsz., teregovai járás). — 1855-ben a *Dosu* határrészben egy 9 szemből álló aranyláncot leltek. A szemek nagysága nem egyforma. Összsúlya 28.5 aransúly. Az egyes szemek egyszerű négyélű aransodronyból vannak összehajlítva. Súlyuk 70—140, 150, 158, 160, 208 gr-tól 1 lat 60 gr-ig terjed. Egyik végük vékony és hegyes, a másik vastag és egyenesen lemetszett. *Seidl* IV. 92. 1. — ASL. N. F. XIV. 1877. 66. 1. — A. f. ö. G. XV. 330. 1. — *Böhm L.* Gesch. d. Tem. Banats II. 319.—320. 1., rajzuk

u. o. — A magyar történeti ötvösműkiállítás lajstroma I. füzet 17. l. 43. sz. — *Milleker* I. 103. 1. — *Hampel* II. 158. 1.

A község dák alapítású. A peutingeri táblán *Masclianis*, a *Ravennai*-nál (IV. 14.) *Masclunis*. — *Milleker* II. 8. 1.

Itt a *Julia*-család ezüstdénárját is lelték. *Milleker* I. 103. 1. — *Berkeszi* 39. 1.

35. Temesvár (Timişoara, Te.). — *Milleker* II. 8. 1. feltételesen ide helyezi a dák alapítású *Zurobara*-t, melyet *Ptolemaeus* említ.

Az 1877-ben lelt dyrrhachiumi érmekről s a környékén előkerült Kozon-aranyról *Berkeszi* 41. 43. 1.

A Temesvári múzeumban egy 67 s két 25 cm h. kelta vaslándzsa, amiket a várbástyák lebontásakor leltek. *Milleker* III. 136. 1.

Vidékéről a temesvári múzeumban kettős ellentett élű rézcsákány, melynek hossza 24 cm. *Milleker* III. 137. 1.

Az *Egger*-gyűjt.-ben volt két magyar típusú tokos füles bronzbalta. *Egger* III. t. 24. 25. sz.

36. Temesvárálja (Dupláj, Duplai, Te.). — A *Karas*-ból őszallati csontok kerültek ki. — A *Cetate* nevű földvár nyugati oldalán lefolyó *Karas*-ból mammut lábszára és lapockája került a fehértemplomi múzeumba. A temesvári múzeumban mammut sípcsontja. Délm. Tört. Rég. Ért. V. 68. 1., VIII. 87. 1. — *Milleker* Délm. ősk. 6. 1. — *Ortway* 13. 1.

Földvárát (*Cetate*) ötös sánc szegélyezi. *Rómer* Result. 93. 1. — *Milleker* Délm. ősk. 61. 1. — U. a. I. 121. 1., III. 262. 1. és képe u. o. 263. 1. — AÉ. ú. f. XXV. 218.—221. 1. — *Téglás G.* szerint barbár eredetű, de használták a rómaiak is.

Területén kevés őskori, illetve barbár cserép, aztán korongon készült edények töredékei.

37. Teregova (Gaganis, Teregova, Krsz.). — Dák alapítású helység. A peutingeri táblán *Gaganis*, a *Ravennai*-nál *Gazana*, valószínűleg egy a *Ptolemaeus*-nál említett *Zeugma*-val, melyet a Szönyön lelt felíratos kő is *Civitas Zeugma* néven említ. *Milleker* II. 8. és 67. 1.

Berkeszi 43. 1. II. Fülöp négy tetradrachmáját említi.

38. Téglavár, I. Csaramida (Krsz.).

39. Téglás — Az ASL. N. F. XIII. 1876. 470. 1. négyélű bronz nyílhegyet említ innét. V. ö. A. f. ö. G. XXIV. 375. 1. A községet tévesen Bihar m.-be teszi. Hajdú m.-ben fekszik. — ESA. XI. 192. 1.

40. Tibód (Tibudeni, U.). — 1853 augusztusában két összecsett agyagedénybe rejtett 826 római ezüstérmét mosott ki az eső, melyek között 16 köztársasági, 2 Vespasianusé, 186 drb. a Kr. e. 43—31 közötti triumviratusé, köztük Antonius érmei. — A lelet második részében római császárkori érmek voltak, mégpedig 21 Vespasianus, 4 Domitianus, 18 Traianus, 21 Hadrianus,

109 Antonius Pius, 53 Faustina Maior, 45 Marcus Aurelius, 84 Faustina Minor, 67 Lucius Aurelius Verus, 4 Lucilla Veri; a legfiatalabb érem Kr. u. 167-ig nyúlik. *Mommsen* szerint a 2 Vespasianus denar elnézésből került az első leletbe. Röm. Münzwesen 771. l. — *Gooss* 113.—114. l. — M. C. C. 1856. 15. l., 1858. 261. l. — *Seidl* IV. 64.—66. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 76. l. — EM. XXI. 76.—78. l. — *Marțian* I. 684. sz., II. 685. sz.

Sáncairól EM. XIII. 424. l.

41. Tihó (Tihău, Szi.). — A *La grădiște* (*Cetate*) délnyugati szegletén korszalakú üregek látszanak, s itt edényekre, korsófenekekre bukkantak. Hitelesítendő. Mon. IV. 672. l. — OTÉ. 1903. 575. l. — *Marțian* I. 685. sz., II. 686. sz.

42. Tiliske (Tiliska, Tilișca, Telitschen, Sze.). — Határában két földvár, amiket *Téglás G.* mért fel, s területükön primitívus cserepeket lelt. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 190. l. 200. sz. — *Marțian* I. 686. sz., II. 687. sz.

43. Tiliska, I. Tiliske (Sze.).

44. Tirnavica (Tirnăvița, Hu.). — A dévai múzeumban egy 26.5 cm hosszú, kettős ellentett élű rézcsákány és egy u. olyan, de csak 18 cm hosszú másik példány. OMIK. XX. (VII.) 20. l.

45. Tisza (Tisa, Hu.). — Az EMER.-ban 219. sz. erdélyi típusú br. sarlótöredék.

1873-ban 50 thasosi tetradrachmát, 2 ezüst barbárrémet, 19 apollonai drachmát, 39 dyrrhachiumi tetradrachmát, 837 római familiáris érmet és 11 császárkori ezüst denárt lelték, amelyeket kiválasztásra a MNM.-ba küldöttek be. ASL. N. F. XI. 467. l., XIV. 69. 71. 74. l. — *Gooss* 56. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 1887. 57.—58. l. 1. sz. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 62. l. — AÉ. r. f. VII. 70.—71. l. — *Marțian* I. 687. sz., II. 688. sz. — *Pârvan* 611. 613. l.

46. Tóbiás (Táblás, Dupușdorf, Tobsdorf, Nk.). — Az EMER.-ban I. 7920. sz. rézkori agyagtál, I. 7921. sz. csupor és I. 7922.—26. sz. agyaggyöngyök.

A segesvári ev. gimn.-ban 2 tokos füles br. balta, br. buzogány, 2 csavart br. üstfogantyú, 1 görbített br. kard, 2 br. kardtöredék. — Magán kézbe került 2 bronzfibula. *Neugebauer* 254. l. tévesen Ecelre helyezi ezt a leletet. Az ASL. N. F. XIII. 1876. 500. l. csak a két üstfogantyút említi. V. ö. *Gooss* 56. l. is. — *Hampel* II. 163. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 198. l. 256. sz. — *Marțian* I. 680. sz., II. 245. sz. — *Pârvan* 311. 677. 756. l. — Mannus XXIV. 1932. 542. 546. l.

Tóbiás és Ecel közt a *Wodeschgraben* határ részben sok cserép. *Gooss* 56. l.

Az EME. Évk. 1908. 41. l. hornyolt agyagcsészét említi.

A MNM.-ban egy 593.5 gr súlyú ú. n. dák ezüstkarperec, melynek végei levélsorosak

s állatfejben végződnek. MNM. 1911. évi besz. n. 110. sz.

47. Tófalva (Csejdtófalva, Cotuș, Mt.). — Dugásos halastavának nyoma még látszik. *Orbán* IV. 102. l. — *Sztripszky* 59. l. 162. 163. sz. (*Középső tó, Száraz tó*). — SzO. VI. 411. l. — *Benkő* II. 302. l. — EM. 1911. 309. l.

48. Tóhát (Tăure, Szi.). — Nevében benne lévén a *Tó*, környékét ebben a tekintetben is kutatás tárgyává kell tenni, s mivel az erdélyi mesterséges halastavak környékén sokszor ősk. telepek is vannak, a szemrevételezésnek erre is ki kell terjednie. Mon. IV. 675. l.

49. Tóhát, I. Mezőtóhát (Ta.).

50. Tok (Toc, Ar.). — Nagy Sándor tetradrachmáinak utánzataiból 45 darabot lelték itten. *Seidl* Chron. 1846. 23. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 80. l.

51. Told (Pusztatold, Told-pusztá, Told, Bi.). — Az AÉ. ú. f. XXXIII. 307. l. kettős ellentett élű rézcsákányt említ innét.

52. Toldalag (Toldal, Mt.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 58. l. 158. sz.

53. Told-pusztá, I. Told (Bi.).

54. Tomes (Tomești, Hu.). — Határában kis barlang. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. IV. 1888. 99. l.

55. Tomest, I. Tamásd (Krsz.).

56. Tompa, I. Székelytompa (Mt.).

57. Tompaháza (Rădești, Af.), I. Szászújfalú, mely utóbbi azzal összeépült.

58. Topaszentkirály (Topa-Sâncrai, Ko.). — Az EMEÁ.-ban obszidiánpenge. EM. IV. 132. l. — AÉ. XLVII. (1934) 156. l.

59. Topánfalva (Câmpeni, Ta.). — Barlangjai: *Peșterea sub Pietra Căldărilor, Racovîța* 510.—511. l. — *Bielz* I. 56.—57. l. 64. sz., ahol *Alsó- és Lucia-barlangról* beszél V. ö. még Jahrb. d. sieb. Karpatenver. III. 1883. 107. — 108. l.

Az aranyosás nyomai valószínűleg visszanyúlnak az őskorig. Jahrb. 1856. 19. l. — *Gooss* 114. l. — *Marțian* I. 688. sz., II. 124. sz.

Sziládi Zoltán a Földr. Közl. XXXIII. 112. — 115., XL. 564. 599. l. Földt. Közl. XXXVII. 207.—208. l. és *Kadić* 14. 19. l. Topánfalva alatt említi az aranyosshodoli barlangot. L. ott.

60. Toplica, I. Csíktapolea (Cs.).

Maroshévíz (Mt.).

Szamoshévíz (Szd.).

61. Torda (Turda, Thorenburg, Ta.). — *Orbán* VII. 21. l. szerint az Aranyos medréről mammutfogát halásztak ki. — A Torda és Felvinc közti kavicsbányában *Elephas primigenius* zápfogát lelték. EME. Évk. V. 125. l. — *Gooss* 56. l. — Az EMER.-ban IV. 4388. sz. mammutzápfog.

Az EMER.-ban 27. sz. nyújtott trapezoid serpentinbalta római sírból, 48. sz. csészés mélyülésű serpentin u. a. sírból, II. 6167. sz. kapta-

faalakú, törött fokú kőbalta, I. 1302. sz. 11 cm h. egyenes fokú, mandulaalakú kőfejsze, I. 7916., I. 7919. (340. kép) és III. 9456. sz. bronzkori edénykék, I. 619. sz. vadkanagyar a *Szindi patak* új hídja mellől, II. 1200. sz. kőfejsze foka, I. 1201. sz. vágott, átfúrt szarvasagancslyukasztó az Aranyos partjáról, IV. 2573. sz. aeneol. agyagbélyegző a római vár alatti völgyből. U. ott I. 1303. sz. kisméretű tokos füles bronzbalta, I. 1304. sz. bronztű, II. 6694. sz. br. sarlótöredék, II. 6695. sz. br. törpengetőredék. — U. ott a Mikes határrészből II. 1087. sz. br. tokos füles balta. Utm. 12. 17. 19. I. — EM. III. 162. I. — *Orbán* VII. 21. I. (serpentinbalta és csészés mély. kő).

340. kép. Agyagedény Tordáról.

U. ott I. 7957. a-b. sz. szkíta bronztükör (341. kép). *Roska* Szf. 69. kép. — Korongja kettétört, keret szegélyezi, fogantyúja odanyitolt, gömbszelvény alakú taggal fekszik a tükörkorong szélére, csészészerű pillérfőbe fut, hosszában 3 enyhe horony, végén 3 pálcstag, ezen vadkanfej. *Fettich* I. 24. és 46 l., II. 507.—508. l. 22. sz. — EME. Évk. 1908. 42. l. — ESA. XI. 192. l. és 19. kép.

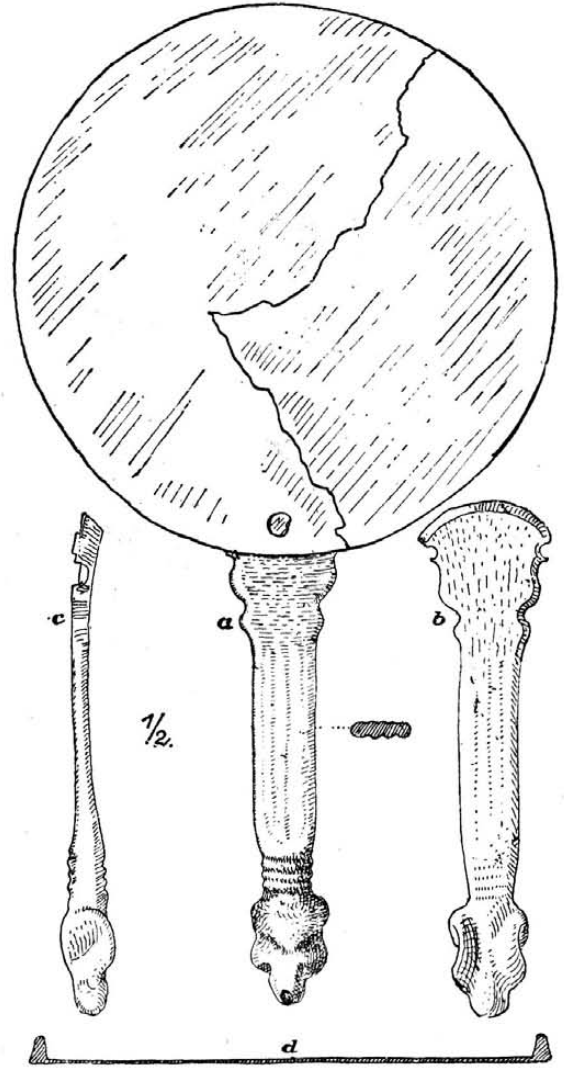
U. ott Torda vidékéről 7613. sz. erősen használt, kettős ellentett élű rézcsákány. Ebben az állapotban 17.6 cm. h., pörölyszerű. Eredeti hossza 22—23 cm lehetett. AÉ. 1914. 55. l. 3. ábra. — *Nestor* 300. sz. jegyzet.

U. ott a *Borbély Samu*-féle hagyatékban egy 8.03 gr súlyú, síma, négylapú aranykarika. A nagyszombati Brukenthal-Múzeumban levő s az AÉ. ú. f. VIII. 246. l. szerint Tordáról való festett edénytöredékek bizonyosan a tordai hasadékból valók. L. o.

A br. *Kemény*-féle gyűjt.-ben 1 bronzcsákány, 2 tokos füles br. balta és 1 kettős ellentett élű rézcsákány volt. EME. Évk. V. 135. l. — *Gooss* 56. l. — *Hampel* II. 164. l. — *Marțian* I. 690. sz., II. 699. sz.

Az EM. III. 181. l. az 1876-os budapesti kiállításra küldött holmik között említ egy állítólagos ezüstnyílhegyet is. Ez a gyűjtemény leltárában 1641. sz. alatt is mint ezüstnyílhegy szerepel. Voltaképpen háromélű, köpűs, szkíta bronznyílhegy (153. kép 7. sz.), melynek szakájából csak a töve van meg. ESA. XI. 192. l. és 10. kép 7. sz.

Az EMER.-ban 1 drb. ógörög bronzérem. Ét. 56.—1912. *Párvan* 602. l. makedon tetradrachma barbár utánzatát említi. — *Neigebauer* 209.—210. l. 76.—77. sz. alatt a báró *Kemény*-féle gyűjt.-ből 111 drb. római családi érmet említi, amik u. o. 218.—221. l. szerint a római vár területén kerültek felszínre.

341. kép. Szkíta bronztükör Tordáról.

A felsőpotsági ezüstlelet tévesen szerepel a wieni csász. gyűjt. katalógusában mint Tordáról származó. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 84. l. 123. sz.

A *Tündérhegy*-en állandóan lelnek barbár és római érmekeket sírokban és szórványosan. AÉ. ú. f. XXX. k. 125.—126. l.

Sóbányái bizonyosan művelés alatt állottak az őskorban is.

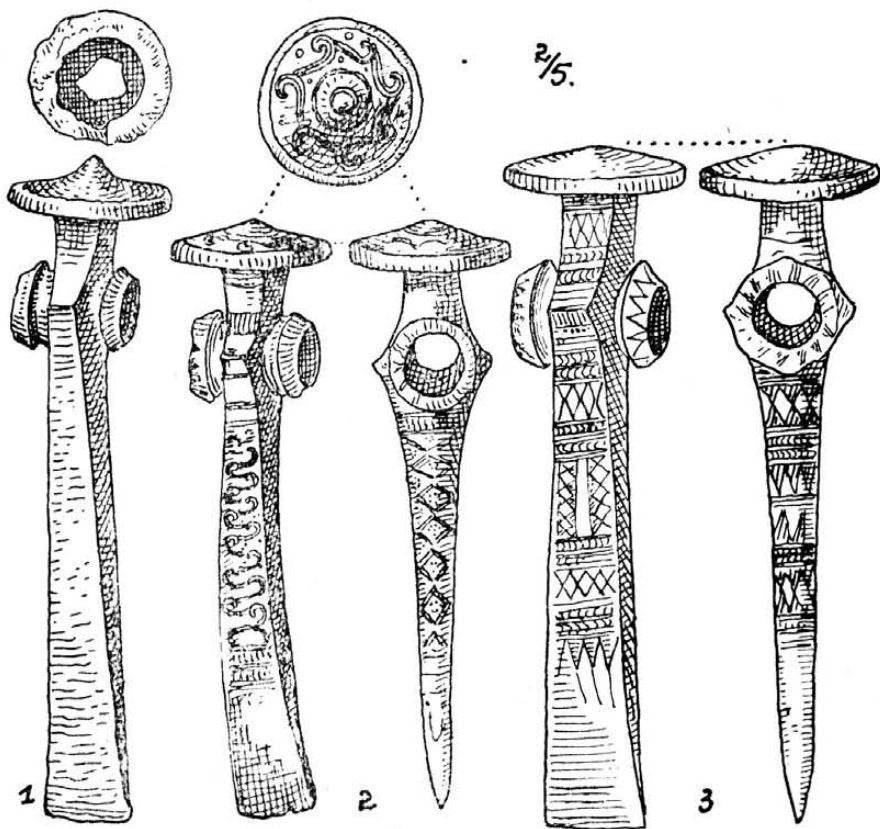
Az egykori *Udvarnoktelek*, *Köjköd*, *Vizelmenttelek*, *Párdé*, *Igrichtekek*, *Atolteluk*, *Péterlaka*, *Bojtorom*, *Egyházfalva*, *Szentmiklós* (*Orbán* VII. 104.—113. l.), valamint a *Szelektelek*, *Szelektelektető*, *Szelektelek pataka* (u. o. 117. l.)

átkutatatandó. — A *Kétágú tó* (később *Pinttava*) nyugati oldalán van a *Csicsiri-domb* (u. o.), felette a *Dánpataka* völgyét szegélyező *Pethlend* nevű dombhát, ahol épületnyomok vannak és fekete, vastag cserepeket lelnek (u. o. 116. l.). — Épületnyomok vannak a *Csányi tó* mellett levő *Hegyes-en* is. U. o. 116.—117. l. — A *Leányvár-ról* u. o. 40. l. — *Gooss* 114.—115. l. — A *Nagy- és Kistündér-ről Orbán* VII. 47. l. — *AÉ. ú. f. XXX.* 123. és 124. l. 2. ábra. — *Marțian Urme* 22. l. dák várat tételez fel itt. — *Kővári* I. 52. l., II. 20. és 80. l. — *Párvan* 300. 302. 473. 477. l. és 325. ábra.

A MNM. 1855. évi besz. n. 35. sz. egy teljes épségű rézkardot említ. Az irodalom sehohsem említi.

62. Torda-Aranyos vármegye. — A wieni *Naturhist.-Mus.-ban* 1 szétvagdalt bronzrög, 11 ép és 1 törött bronzcsákány (342. kép), amiket agyagedénybe rejtve leltek volt. *AÉ. ú. f. XXIV.* 210. l. és háromnak rajza u. o. 206. l. 4.—6. ábra alatt.

63. Tordai hasadék (Cheia-Turzii, Tordaer Schlucht, Ta.). — Az *EMEÁ.-ban* *Cervus elaphus* foss. homlokcsontja és agancsa. *EME. Évk. V.* 125. l. — *Gooss* 56. l. — A *Nagy barlang-ból*

342. kép. Bronzcsákányok Torda-Aranyos vm.-ből.

Egykori halastavairól (pl. *Kezertő*, talán *Keserütő?*) *Sztripszky* 49. l. 84.—93. sz., 50.—51. l. — *Jankó* II. 8.—19. l. — Az egykori *Kölyköd* falu Tordába olvadt, emlékét sokáig megőrizte a *Kétágú tó*. *Orbán* VII. 116. l.

Határában *Ciciri-domb*, *Kétágú tó*, *Agyagos tó*, *Görcsös gorgány*, *Nagy Gorgány* (*Jankó Sima gorgány-t* ír), *Kerekítő*, *Sós patak*, *Gorgány*, *Virágos tó*, *Kádárdomb*, *Péterlaka*, *Nagytündér*, *Vár*, *Ördögös* neveket említ *Jankó* II. 13. l. és 118. l.

A MNM.-ban egy bronz-lándzsavég, 1 szárnyas, szakás, bronznyílhegy, 4 háromélű, köpűs bronznyílhegy, 1 dioritkalapács, 1 kalapács szürke kőzetből. MNM. 1897. évi besz. n. 112. sz.

Castor fiber maradványait említi az *OTÉ. XXVIII.* 1903. 204.—205. l.

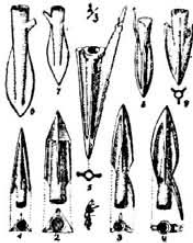
A menedékház gyűjt.-ben moustiéeri vakaró. *Kiss* I. k. 8.—9. l.

Az *EMER.-ban* a *Kecskés-barlang-ból* II. 5815.—17. sz. részben festett edénytöredékek, továbbá I. 6108. sz. aeneol. agyagkanál a hasadék feletti *Tunsui* határrészből. U. ott 10049. sz. obszidiánnucleus (*AÉ. XLVII.* — 1934. — 156. l.), III. 9482.—502. sz. aeneol. cserepek, III. 9503. aeneol. kőcsákánytöredék, III. 9504. sz. *Bos taurus* zápfoga, III. 9505.—6. sz. lófog és csont, I. 854.—66. sz. közt I. 854. sz. ferde fokú, 13,5 cm h., trianguláris köfejsze és lófog, IV. 2357. sz. trapezoid kővéső a hasadék-

kal szemben levő *Magyarpeterd* felőli országúti kavicsshalomból. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 85. l. — EME. Évk. 1911. 46. l. — *Schroller* 25. l. és 75. l. 51. sz. alatt Wietenberg, középeurópai festett, barázdás tüzelésű és lensés díszű kerámikát sorol fel. V. ö. még XXII. t. 5. sz., XXIV. t. 1. 4.—8. sz.

A hasadékból festett kerámikai maradványok a gyulafehérvári múzeumban is. — *Nestor* 54. l. és III. t. 1. sz. — *Dolgozatok-Arbeiten*, Szeged, XII. 1938. 40. 50. l.

Orosz E. gyűjt.-ben törött hegyű bronzlándzsa. AÉ. ú. f. XXVI. 373. l. — A *Kálváriá*-ról és *Nagy Baliká*-ról barázdás tüzelésű cserepek (*Wosinsky* 26. l.), a *Kecskekő*-ről és *Modololdal*-ról 1—1 háromlélű szkíta bronznyíl-hegy (343. kép 1.—2. sz.). OTÉ. XXVI. 1901. 20. és 41. l. — ESA. XI. 192. l. és 11. kép 1.—2. sz. *Kecskekő* helyett tévesen szerepel *Hegyesköz*.

343. kép. Szkíta bronznyílhegyek: 1. a *Kecskekő*-ről, 2. a *Modololdal*-ról (mindkettő a Tordai hasadékban), 3.—4. *Dipsér*-ről, 5. *Várfalvár*-ról, 6.—7. *Baró*-ról és *Nagyborosnyóról*, 8.—9. *Nyárádszentbenedek*-ről.

Egy mészkősziklán emberi arcra emlékeztető karcolatok vannak. AÉ. ú. f. VIII. 92. l. Hitelesítendő.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban levő és állítólag Tordáról származó s az AÉ. ú. f. VIII. 246. l. említett festett cserepek bizonyosan a tordai hasadékból valók.

A hasadéktól Ny.-ra levő *Cetatea babii* nevű földvár közepén halom van. *Orbán* VII. 27. 401.—415. l. — A *Balika vára* mint barlangvár is figyelmet érdemel. *Könyöki-Nagy* 210. és 213. l. — OMIK. XX. (VII.) 214. l.

A *Peștere* vagy *Kecskebarlang*, *Danila tava*, *Lábaslyuk*, *Bajka vára* (*Balika vára*) s a hasadék többi üregei, fülkéi minden figyelmünket megérdemlik. *Jankó* II. 10. l. — *Marțian* II. 443. sz.

A hasadékról: *Bielz* I. 63.—64. l. 73. sz. — *Blätter f. Geist, Gemüt u. Vaterlandskunde* 1838. 317. l. — *J. Paget* Ungarn u. Siebenbürgen. Leipzig, II. 1842. 273. l. — *A. de Gerando* Siebenbürgen u. seine Bewohner. Leipzig, 1845. I. k. 111. l. — *Kövári* Erdély földje ritk. Kolozsvár, 1853. 106.—110. l. — *Hauer* u. *Stache* Geologie Siebenb. Wien, 1863. 508. l. — *M. Salzer* Die Thorenburger Kluft (a szász Hausfreundban). Kronstadt, 1864. 25. l. — *Ch. Bo-*

ner Siebenbürgen, Land u. Leute. Leipzig, 1868. 630. l. — *Bielz* Reisebuch. Hermannstadt, 1881. 17.—19. l. — *S.-H.* 431. 500. sz. — *Turisták Lapja* VI. 118.—125. l. — Erdély XII. 149.—152. l. — *Racovitza* 544. l. — *Orbán* VII. 401. 415. l. — Székelység 1937. 153.—154. l.

Az itteni mészkővonulatban gumokban van meg a kova. Székelység 1935. 3. l.

64. Tordaszentlászló (Sävädísla, Ko.). — Az EMEÁ.-ban a *Máté csere* nevű erdőből egy 22 cm hosszú, ovális átmetszetű dacituffabaltá. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 24. l., XIV. (2. r. XI.) 1889. 170. l.

65. Tordatúr (Túr, Tur, Ta.). — Az EMER.-ban III. 9434.—55. sz. aeneol. cserepek, II. 9066. sz. enyhén és ferdén ívelt fokú, mandulaalakú, 8.2 cm h. kőfejsze és II. 9067. sz. köorsógomb a *Kőbát* határrészéből; I. 6133.—38. és 40.—44. sz. aeneol. (vesszős, tagolt bordás, körömbenyomásos) cserepek, II. 9065. sz. behajló fokú, 6 cm h. szívidomú kőfejsze, I. 6139. sz. belül vörös, kívül fekete, hornyolt villanova-urnatöredékek a hasadékból. — *Schroller* 75. l. 52. sz. barázdás tüzelésű és lensés díszű kerámikát említ.

Az EMEÁ.-ban a hasadékból kőfejszetöredék, amphibolfejsze foka, lensés és vesszős díszű cserepek. Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 276. l. kőfejsze helyett kőkalapács felét mondja. V. ö. még OTÉ. XIV. (2. r. XI.) 1889. 169. l.

Orosz E. gyűjt.-ben a hasadékból barázdás tüzelésű cserepek, *Wosinsky* 32. l. — A község melletti telepből tűzköszilánk. OTÉ. XXVI. 1901. 40. és 44. l.

Téglás I. gyűjt.-ben a hasadékból rézbalta, mint a bányabükkiek. AÉ. ú. f. XXXIV. 55. l. 3. sz. — OTÉ. XXVI. 1901. 21. l. — *Marțian* I. 701. sz., II. 698. sz.

A túri hasadékban *Șura mare* (= nagy csűr) nevű barlangban ősk. cserepek. AÉ. ú. f. XVI. 428. l. — A hasadék jobboldali sziklarepedéseiben cserepek, a patak közelében átfúrt csigolya, a kötő helyen kívül fekvő *Juhok barlangjában* cserepek, a *Degenese* nevű kis barlangban és a *Király oszlopa* nevű szikla mellett vesszős és lensés díszű aeneol. cserepek, a *Túri kő* felső részén kétfülű edény, a malom szomszédságában cserepek, kőkalapácsötredék, köszilánkok és 1 levélalakú vaslándzsa került felszínre. AÉ. ú. f. XIX. 280. l.

A hasadékról *Bielz* I. 63. l. 72. sz. — *S.-H.* 253. 526. sz. — FK. X. 444.—447. l. — Erdély XV. 13.—21. l. — *Orbán* VII. 438.—50. l. Székelység 1937. 154. l.

Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 85. l. 127. sz. Koppánd alatt is említi a tordatúri leletek egy részét.

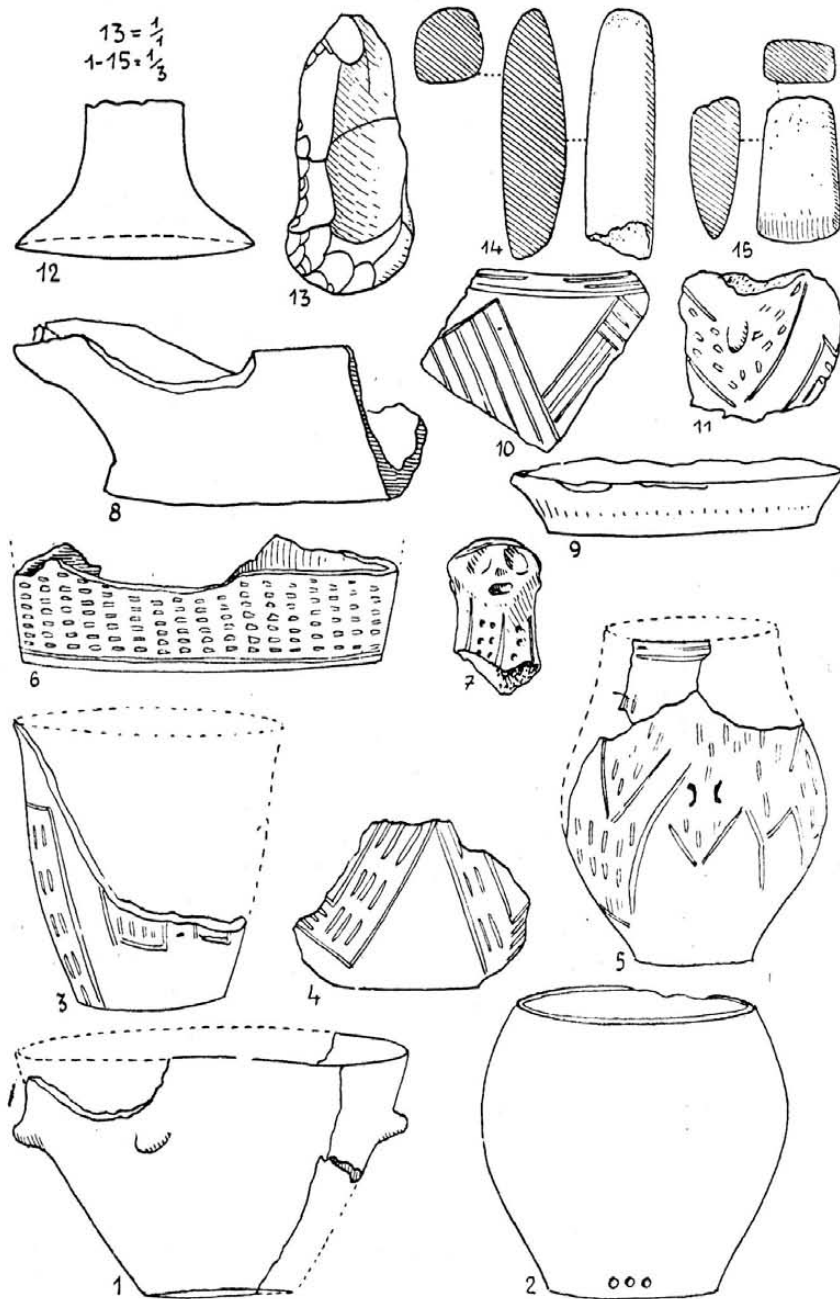
Egykori halastaváról *Sztripszky* 49. l. 81. sz. A *Hármas* (*Kis Pethlend*-nek is nevezik) a hagyomány szerint régi faluhely. *Orbán* VII. 454. l.

Pápay Zoltán gyűjt.-ben a hasadékból veszszős, lencsés és hornyolt díszű cserepek.

Az itteni mészkővonulatban gumokban van meg a kova. Székelység 1935. 3. l.

(2. r. IX.) 198. l. 255. sz. szerint az EMER.-ban bronzbaltá. E gyűjt.-ben nincs meg.

A község alatt a *Fiasmál* nevű hegy nyugati alján 12 szabályszerűen elhelyezkedő halom

344. kép. A tordosi alsó réteg leletei.

66. **Tordavilma** (Vilma-Mare, Szd.). — Hátarában 1702-ben *Șidovine*, *Coastea jidovenilor*, *Lac* (= tó) nevek. Mon. VI. 560. l.

67. **Tordás**, *Gooss* 56. l. hibásan **Tordos** helyett.

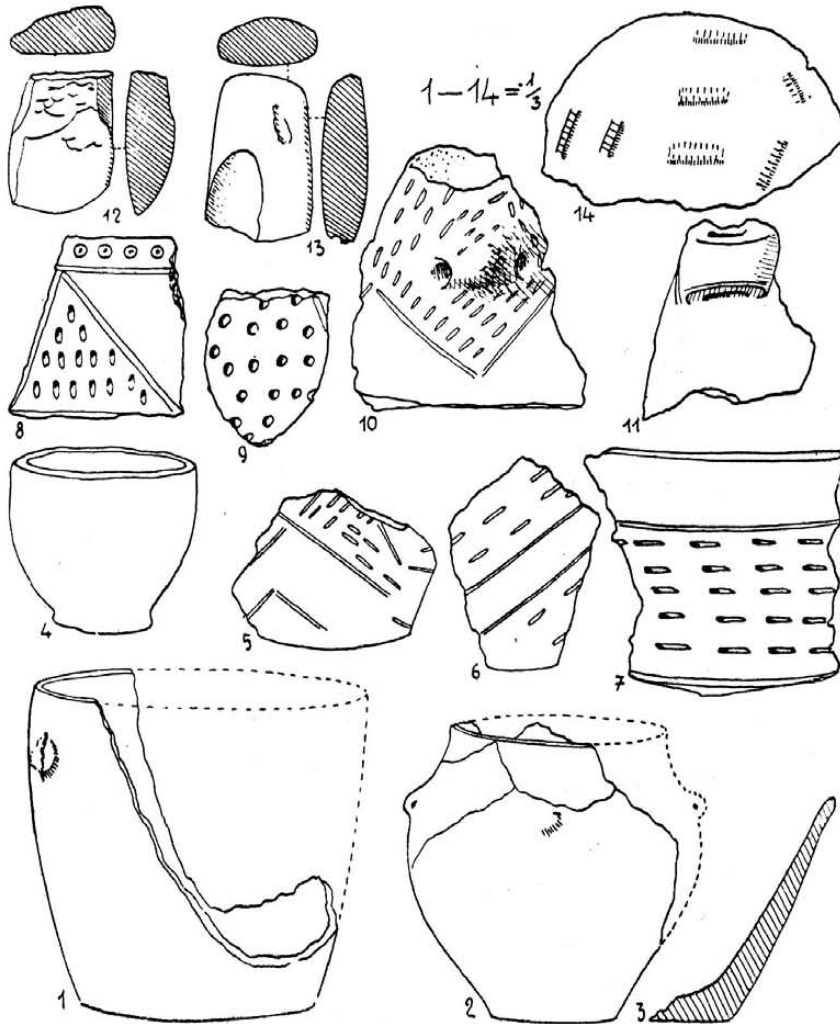
68. **Tordátfalva** (Tordátfaláu, Turdeni, U.). — *Carl Fabricius* szerint itten pogánysírokat fedtek fel. ASL. N. F. III. 159. l.

Gooss 56. l., EM. III. 181. l., OTÉ. XII.

van három sorban: a K.-re fekvő első sorban öt, ezek magassága 5 öl, a második sorban 4, ezek 3 öl magasak, a harmadik sorban csak 3 halom van, s ezek magassága csak 1 öl. Egy hármás külön csoport tovább É. felé is látható és másik 3 halom van a *Fiasmál* északi alján is. A harmadik sorban levő kisebbik halmot átmet-szették, s palaképződésnek bizonyult. Hitelesítendő. *Orbán* I. 118. l. — *Marțian* I. 691. sz., II. 693. sz.

69. Tordos (Turdaş, Hu.). — Az EMER.-ban a *Torma Zs.*-gyűjt.-ben V. 1.—3326. patintott kőholmik, V. 3327.—423. obszidiánholmik (AÉ. XLVII. — 1934. — 156. 157. 209. l.), V. 3424.—4342. kőbalták, vésők, fejszék, csákányok, buzogányok, fokosok, csiszoló és magtörő kövek, V. 4343.—5150. fauna és csontholmik, V. 5151.—9551. agyaghalmik, V. 9552.

tüntetve), V. 9597.—99. szkíta tálak gombos fülei, V. 9600. bronzpityke, V. 9601.—3. agyagkúpok, V. 9604.—5. vassalak, V. 9606. agyagrög ősk. leletekkel, V. 9607. bronzkorong, V. 9608.—9. tégelyszerű edénykék, V. 9610.—13. kelta pásztagyöngyök, V. 9614.—15. emberi állkapocs és homlokcsont, V. 9616.—34. ősk. cserepek, V. 9635. átfűrt kő, V. 9636.—61. római

345. kép. A tordosi középső réteg leletei.

—61. homokkőöntőminták, V. 9562.—67. rézcsákányok, V. 9568. rézkarperec, V. 9569.—72. bronzkarperecek, V. 9573.-a. br. nyakperec, V. 9574. br. tokos füles balta, V. 9575. erdélyi típusú br. tokos füles balta, V. 9576. első vaskori br. karperec, V. 9577. kelta br. karperectörredék, V. 9578.—82. réz- és bronzrögök, V. 9583.—85. br. karikatörredékek, V. 9586. vassalak, V. 9587.—89. égett agyagrögök csiszolókul felhasználva, V. 9590.—96. edénytörredékek (közülük az V. 9591. sz. zsinédíszes törredék bizonyosan a nándori barlangból való, az V. 9593. sz. lencsés díszű csupor alja valószínűleg algyógyi, bár a *Torma Zs.* jegyzeteiben tordosiaknak vannak fel-

holmik (edény, mécses, csövek, cserepek, piszkótaalakú mozaiktéglák, szőlőfürtszerű agyagdíz, bronztag, bronzfibula, öngomb, fedőcserepek, az V. 9645. valószínűleg ú. n. dák dolium-perecek), V. 9662.-a. vasráf, V. 9663.—73. ú. n. szláv cserepek, V. 9988. sz. tűzkő-pengevakaró, V. 9989. sz. földrög ősk. leletekkel, VI. 327. sz. palaszilánk, VI. 328.—48. népvándorláskori gyöngyök, VI. 349. földrög népvándorláskori gyöngyökkel, VI. 351. sz. neol. cserép.

Ugyancsak az EMER.-ban más úton (vétel, ajándék) bekerült holmik: I. 7886.—93. kőbalták és törredékeik, IV. 2408. neol. cserép, IV. 2499. hálósúly, 52. sz. tűzkővakaró, II. 4931.—

5121. és II. 5125.—31. neol. csont, kő- és agyag-holmik, IV. 4389.—90. viaszopálvakarók, IV. 4391. viaszopálszilánk, IV. 4392. csontlapiska, IV. 4393. neol. cserép, IV. 2737. agyagöntő-minta.

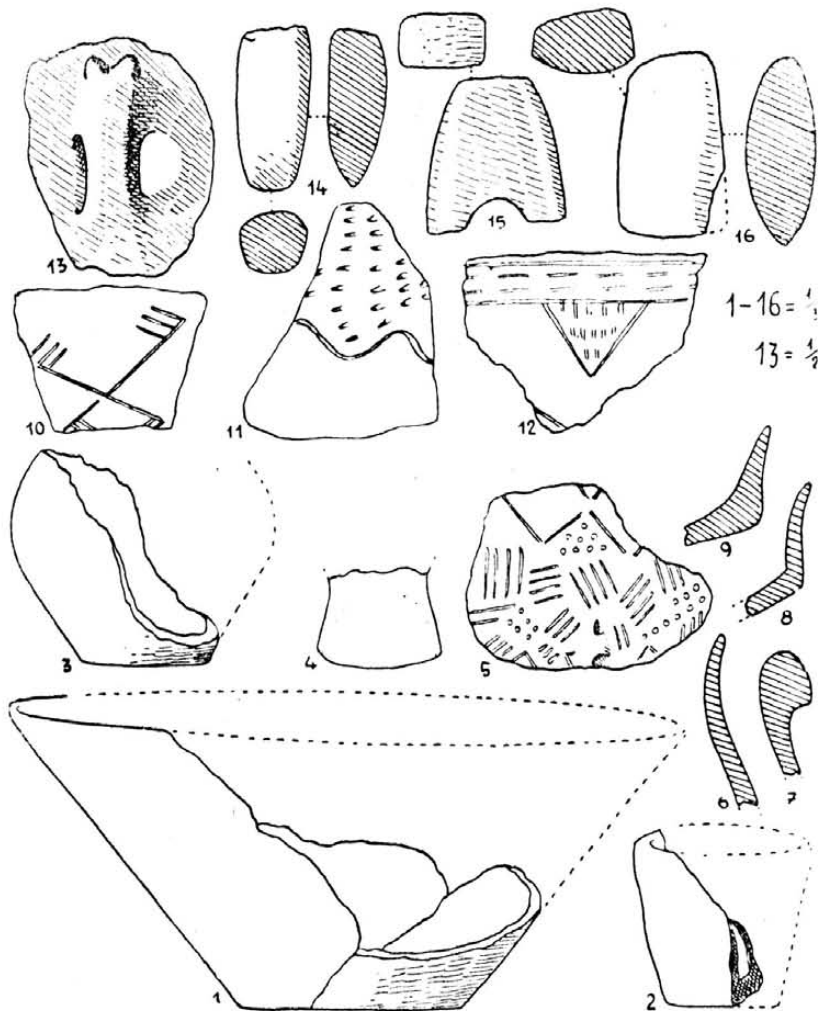
Az EMER.-ban az 1910-ben megejtett hitelesítő ásatások eredményei II. 1656.—3100. sz. alatt (344.—349. kép).

A dévai múzeumban 5331.—49. sz. bronz-lepények és neol. cserepek.

Wosinsky 25. l. és I. t. I. 2. 3. sz. cserepek és 4. sz. bögre nem tordosi, hanem algyógyi, a VII. t. I. sz. cserép pedig nándorvályai, lelt. sz. V. 9893.

Nagy G. az AÉ. ú. f. XXXIII. 309. és 313. l. tévesen helyezi Nándorvályára a tordosi s az EMER.-ban V. 9561. sz. balta-öntőmintát. A tévedést Hampel III. 50. l. és 51. l. 8. sz. után veszi át.

Téglás G. az AÉ. ú. f. VIII. 123. l. és

346. kép. A tordosi felső réteg leletei.

A tordosi telep jórészt neol. holmijai szép sorozatokkal vannak képviselve a SzNM.-ban, Orosz E. gyűjt.-ben, a MNM.-ban, a wieni Naturhist. Mus.-ban, különböző német múzeumokban, a svéd nemzeti múzeumban stb.

A NBKM.-ban 1134.—275. sz. alatt neol. kő-, csont- és agyagholmik, köztük 1266. sz. alatt egy belül fekete, kívül barnavörös, spirális díszű töredék, továbbá egy olyan élénk vörös színű, finom, festett töredék, melyen az ovális dudort széles, sekély vonal köríti; 1241. sz. barázdás tűzd. cserép; 2494. sz. négykarajú kőbuzogány.

93. ábra alatt egy állítólag tordosi eredetű tör (vagy kard)-markolatot réznek mond.

Schroller XXX. t. 7. sz. csupra (EMER. lelt. sz. V. 9593.) nem tordosi, hanem minden valószínűség szerint algyógyi és így a 76. l. 91. sz. alatt felsorolt lencsés díszű kerámika nincsen képviselve Tordoson.

H. Schmidt Tordos. ZfE. XXXV. 438.—469. l. közölt cikkének ábrái közül a 14. ábra alatt közölt cserepek nem tordosiak, a 15. ábra csészéje algyógyi, a 32. ábra cserepei nem tordosiak, a 33. ábra csészéje a nándori barlang-

ból való. — Schmidt 77. 102. 7. sz. jegyzet, 108. 119. l.

Faunája Bos sp., Cervus elaphus foss., Cervus capreolus L., Capra ovis L., Sus scrofa L., Canis vulpes L., Canis familiaris L. EME. Évk. V. 126. l., 1907. 35. l., 1910. 34. l., 1911. 45. l., 1913. 34. l. — OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 22. l. s u. o. 23. l. a kőszeközökről, 136.—137. 189. l. a telepről.

1877. 592.—625. l. és Tordosról 109. 592.—612. l. — AÉ. r. f. IX. 186. l., ú. f. II. 17. és 285.—286. l., VIII. 124. l. és rajzban u. o. 123. l. 28.—33. ábra alatt ad 2 rézcákányt, 1 karperecet, 1 rézpántot vagy markolatrészt, XVIII. 97.—103. és XIX. 115.—123. Reinecke P. cikkei, XXX. 435.—436. l., XXXII. 368. l. szarvasos cserép, XXXIII. 302. l. 3.—5. sz. és 304. l. rézholmik, XLI. 48. 276. l., XLIV. 43.

347. kép. Leletek a tordosi IV. ásati hely alsó rétegéből.

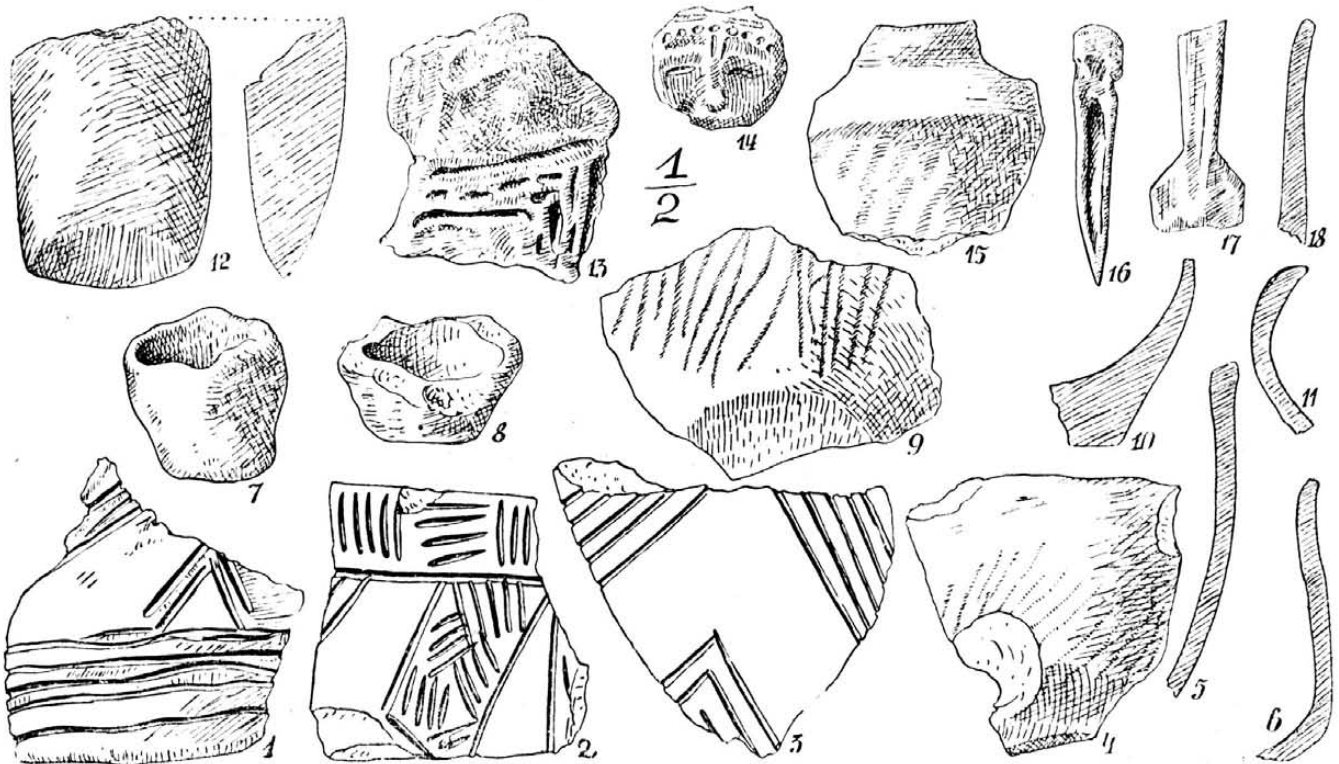
EM. VI. 130. l., VII. 169.—171. és 208.—209. l. — CIA. 1876. II. 14. l. (obszidiánról). — Gooss 56.—59. l. — ASL. N. F. XIII. 1876. 414. l. az EME. Évk. V. 126. l.-ra való hivatkozással Bos sp.-t és Cervus elaphus foss.-t, a 421. l. tűzköpengét, a 422. l. obszidiánszilánkot említ. — Gooss C. Bericht über die von Frl. S. v. Torma i. d. Sitzung d. hist. Sektion d. Ver. f. sieb. Lk. im Aug. 1877. ausgestellte Sammlung prähist. Funde. ASL. N. F. XIV.

44. 47.—49. 51. l. — OMIK. XX. (VII.) 19.—21. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 61. l. — Hampel Cat. 114. és 115. l. — Hoernes Urg. d. bild. Kunst. 1. kiad. 214. 300. 517. 697. l., 2. kiad. 25. 302. 305. 340. 372. 624. l. — Ebert Reallexikon XIII. 337.—339. l. — Childe Schippenitz. Journ. of the Roy Anthr. Inst. LIII. 1923. l. 174. 303. l. és 178. l. 1. sz. jegyzet, II. 27.—31. l. 75. 92. 104. 105. 203. l. és 16. ábra. — Marțian I. 692. sz., II. 700. sz. — N. Åberg

III. 31. 34. l. és 36. ábra. — PZ. I. 410. l. és XX. 336. l. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. I. 1882. 5.—44. l. és I.—IV. t., V. 1889. 58. l., XII. 17. l., XV. 130. l. (tévesen Bad alatt). — ZfE. XXXVI. 1904. 635. l. (idolról), 637. l. (festett keramikáról), XLIII. 1911. 161.—162. l. (fésűdíszeiről), 601. l. (írásjegyekről). — Siebenb. Vierteljahrschrift 1932. 136. 139. 140. l. — ZfE. LXII. 248.—258. l. — *Schrollner* 8.—12. 28.—29. 38. 53. 70. l. és IV.—VI.,

117. kép 1.—5. 7.—12. sz., 118. kép, 119. kép 2. 4. 7. sz., 133. 139. kép, 144. kép 1. 4.—8. sz., 145. 156. 163. kép, 167. kép 1.—3. sz., 169.—171. kép, 172. kép 1. 2. sz., 173. kép, 174. kép 1. 3. sz., 245. 246. 256. 257. 260. 261. 266.—268. 275. kép. — *Dolg.-Arbeiten*, Szeged, 1934. 308. és 311. l., XII. 1936. 26.—51. l. és 1.—3. 8.—11. kép.

Nestor 33.—36. 52.—53. 54. 55. l. és 11. 12. ábra, I. tábla 3. 4. 8.—10. sz., 190. sz.

348. kép. Leletek a tordosi IV. ásati hely középső rétegéből.

VII. t. 1.—4. 6. 8.—13. sz., XXII. t. 6. 7. sz., XXIII. t. 18.—23. sz. — *Dolg.-Trav.* VI. 5.—6. 11. l. — *Compa* 45. 57. 64. l. — A *Coma* Zs. részéről Berlinnek ajándékozott holmikról ZfE. X. 1879. Verh. 279. l., XI. 1879. 47. 302. l., XXVII. 1895. Verh. 125.—135. l. és *Voss* cikke u. o. 76. l., XXX. 1898. Verh. 517. l. és u. o. 619.—627. l. *O. Helm* Chemische Untersuchung einiger Metallegierungen aus der altdakischer Fundstätte von Tordosch in Siebenbürgen címen adja egy pár fémtárgy elemzését s u. o. 621. l. 5.—8. ábra alatt egy cinidolt, 626. l. 10. ábra a alatt egy rézkarperec, b alatt egy törött fokú rézbalta képét. V. ö. az állítólagos cinidolról s díszített vaskarikáról a ZfE. XXVIII. 1896. Verh. 338.—339. l.

A telep különféle emlékeiről, hitelesítő ásításokról *Roska* II. és 26. kép 2.—4. sz., 27. kép, 28. kép 1.—6. 9.—11. sz., 29. kép 1. 3.—5. 7.—9. 11. sz., 30. kép 1. 2. 4. 5. sz., 33. kép 3. sz., 34. 36.—39. 41.—45. 74.—78. 90. 91. 105.—107. kép, 111. kép 1.—4. 6. sz.,

jegyzet, III. t. 2. 4. 9. sz., 242. sz. jegyzet, 64. l., 68. l. 301. sz. jegyzet. — *Debreceni Közlemények* 1939. 1. sz. 7. l., 1939. 2. sz. 8. l. és u. ott 7. l. 4. kép 2. sz., 1940. 1. sz. 12. l. és u. ott 12. l. 9. kép.

A MNM.-ban neol. cserepeket, idolumokat, csontholmikát, kőpengéket s bronz késpengét említ az 1913. évi besz. n. 81. sz.

70. Torja, I. Altorja (Hsz.).

Feltorja (Hsz.).

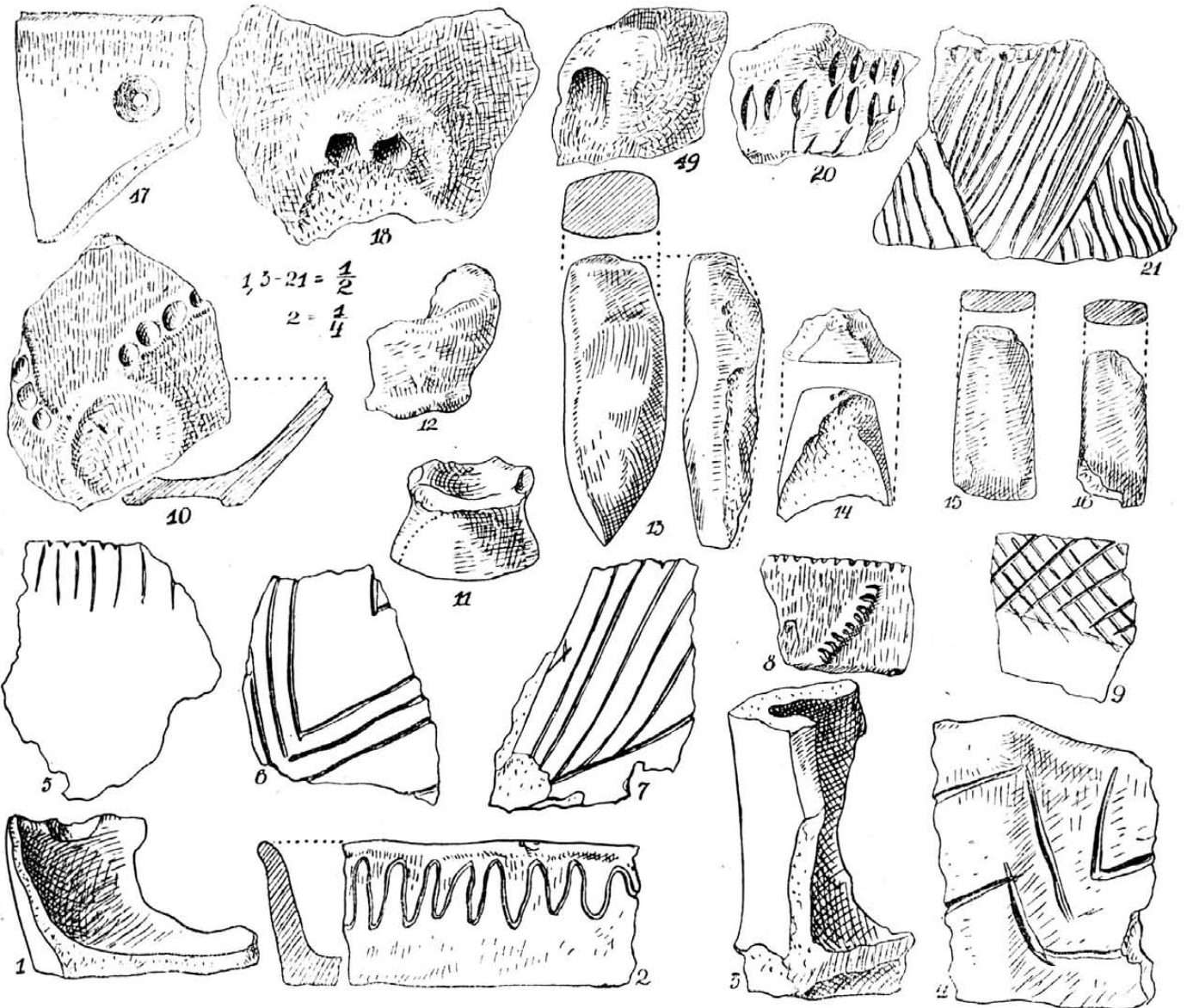
71. **Torjás** (Trójás, Troiaș, Ar.). — A *Dâmbul tătarului* (= tatárdomb) sáncai, erődítései tisztázandók. *Mon.* III. k. 1./II. r. 230. l.

72. **Torockó** (Trăscău, Ta.). — *Orbán* V. 188.—192. l. *Csegezi lyuk* vagy *Csepegő vár* (*Csegezi vár*-nak is mondják) nevű barlangot említi a *Székelykő*-n. U. o. 192. l. pedig azt mondja, hogy az egyik barlangban (talán a *Kiskőerdeje* nevűben) 2 bronzbaltát, 2 karperecet és 2 karikát leltek. Az egyik karperec 107. sz. alatt az EMER.-ban, a többi holmik *Wolf* tor-

dai gyógyszerész gyűjt.-be jutottak, aki az EMER.-nak ajándékozta. Az EM. III. 181. l. az EMER. részéről a Székelykő-ről a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között 1 hosszú bronzvésőt és 3 karperecet említ, az EM. VI. 280. l. szerint bronztőr töredéke van az EMER.-ban. Itt említi a leleteket az OTÉ. XII.

Téglás G. cserepeket lelt a Székelykő üregeiben, a tordai unit. gimn.-ban 1 kőfejsze volt innét. U. o. 81. l.

Az EMER.-ban a Nagy kölyuk barlangból IV. 4353. sz. rézkori homokkőcsákány él-része, IV. 4354.—58. és IV. 4361. sz. rézkori cserepek.

349. kép. Leletek a tordosi IV. ásatási hely felső rétegéből.

(2. r. IX.) 80.—81. l. 94. sz. is, ahol azt írja, hogy az egyik karperecnek vége diszkoszszerűleg csavarodik össze, s a felső karra alkalmazták. — Gooss 55. l. V. ö. ASL. N. F. XIII. 1876. 487. l., XIV. 1877. 96. l. — Hampel Trouv. 99. l., II. 139.—140. l.

Az EMEÁ.-ban amphibolpala-fejsze. EME. Évk. V. 135. l. — Gooss 55. l. Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 81. l. tévesen az EMER.-ba helyezi.

A Székelyvár-at az őskor szempontjából is át kell kutatni. Orbán V. 191.—192. l.

Határában Csepegővár, Kölyuk alatt, Leányok vára, Aranykút, Potyako júka nevek. Orbán V. 185.—193. l. — Jankó II. 12.—13. l. — Székelység 1937. 154. l.

Griņtescu Susanne gyűjt.-ben a Székelykő tetejéről vonalos, pontos, rovátkolt (peremű) és hornyolt rézkori cserepek.

Pápay Zoltán gyűjt.-ben a Székelykő tetejéről barázdás tüzelésű, vesszős, vésős díszű cserepek, Unio-kagyló és kelta pásztagyöngy fele.

73. Torockógyertyámos, I. Gyertyámos (Ta.).

74. Torokószentgyörgy (Sângeorgiu - Trăscău, Trăscău-Sângeorgiu, Ta.). — A Pilishegyről, kavicsból, a NBKM.-ban *Elephas primigenius* agyara. EM. IV. 133. l.

A Várhegy-en rézkori piros és fekete, rozszul égett, de részben díszített cserepek fordulnak elő. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 81. l. 95. sz. — Innét a NBKM.-ban hullámvonalas díszű mázas cserép. U. o. — Marțian I. 695. sz., II. 696. sz., Urme 21. l. a Várhegy-et dák eredetűnek véli.

U. onnét *Grițescu Susanne* gyűjt.-ben rézkori cserepek.

A Kölyuk-ban vastag cserepek fordulnak elő. *Orbán* V. 235.—237. l.

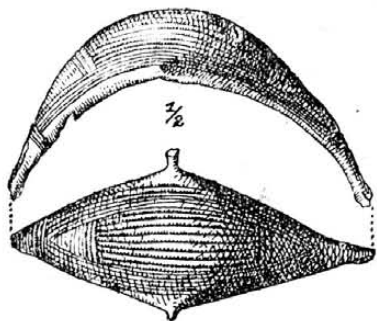
Barlangjairól *Bielz* I. 50.—51. l. 59. sz. — *Kövári* Erdély földé ritk. 122. l.

Téglás I. gyűjt.-ben rézfejsze. AÉ. ú. f. XXXIV. 56.—57. l. és rajza 55. l. 2. sz. alatt.

A MNM.-ban három ezüsttorques kígyóidomú végekkel. AÉ. ú. f. XIII. 178. és 366. l. — Az AÉ. ú. f. XXIII. 304. l. ábrázolt ezüsttorques a *Téglás* I. gyűjt.-ben volt. — *Párvan* 381. 446. 538. 540. 683. 705. 761. 785. l. és 262. ábra.

75. Torontálbresztovác (To.). — 1865-ben az Antonia-család ezüstdénárját lelték. *Milleker* II. 16. l. — *Berkeszi* 12. l.

76. Totesd (Totești, Hu.). — Az EMER.-ban I. 7952. sz. csónakos br. fibula (350. kép). EME. Évk. 1908. 42. l.

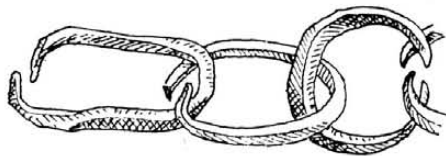

350. kép. Koravaskori csónakos bronzfibula Totesdről.

1854-ben egy 14 szemből álló aranylánc (351. kép) került felszínre, amit az irodalom, *Téglás G.* szerint (OTÉ. XII.—2. r. IX.—73. l. 67. sz.) tévesen származhat Kisvárhelyről. — A lánc a wieni Antikenkabinetbe jutott. Az egyes szemek 3.5 hüvelyk nagyságú, négytalpú, a végeik felé vékonyodó karikák, melyekben 0.736% arany és 0.259% ezüst van, tehát erdélyi aranyból készültek. A lánc súlya 2.931 font. A. f. ö. G. XXIX. 322. l. Totesdről valónak mondja. Ezt kifogásolja *Gooss* 23. l., s Kisvárhelyre helyezi. — Az ASL. N. F. XIII. 1876. VIII. t. 18. sz. ad részletrajzot és lelő-

helyként Gredistórát (Kisvárhely) jelöli meg, de zárjelben Totesdet is adja. — V. ö. még AÉ. ú. f. XII. 408. l. — *Hampel* II. 67. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 65. l. — Hunyad vm. tört. I. 17. l. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 56.—57. l. *Grediștioara* határrészt mond. — *Párvan* 545. 546. 559. 706. 708. l. és 382. ábra.

L. Kisvárhely alatt is.

351. kép. Aranylánc része Totesdről.

77. Tótfalu (Kis-, Nagytótfalu?, Sárbi, Bi.). — A nagyvárad múzeumban 2672. sz. rézbalt a község temetőjéből. Fokát összenyomták.

78. Tótfalu, I. Krasznatótfalu (Szi.).

79. Tótfalud (Tăut, Tăuți, Af.). — *Schroder* 75. l. 43. sz. Wietenberg- és barázdás tüzelésű keramikát említ.

80. Tóti (Pusztatóti, Tăuteni, Totii, Bi.). — A nagyvárad múzeumban 2073. sz. kettős ellentett élű rézcsákány, hossza 21 cm, 2074. sz. u. o. 21.5 cm hosszú rézcsákány és egy harmadik, 2075. sz., u. o., de csak 19.5 cm hosszú példány (352. kép). Lelőhelyük a *Felsőhegy* határrész. *Nestor* 77. l. és 301. sz. jegyzet.

352. kép. Rézcsákány Tótiról.

A Bukaresti Román Nemzeti Múzeumban bronz gyűjtelékes leletből félholdas kávájú tokos füles balta, makkos sarló, törtöredék, 6 fűrészöredék, 4 ép s 7 törött karperec, 2 füles gomb, 2 kicsi, 2 nagyobb s 1 még nagyobb rovátkás aranykarika, 1 bronz tűtöredék s egy kb. 8 cm. magas, kihajló peremű agyagcsupor.

81. Tótos. — Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 68. l. 4. sz. alatt tévesen szerepel így **Fotosmartonos** helyett.

82. Tótszállás (Brâglez, Szd.). — Határában 1849-ben *In bălți* (= a tócsákban), *Coastea tâlbarului* (benne barlangok!), 1898-ban *Belte* (= tócsák) nevek. A *Bagău* határrészbe régi falut helyez a hagyomány. Mon. VI. 568. l.

83. Tóttelke (Teoteleac, Ko.). — Az EMEÁ.-ban fehér szarukőszilánk a durva meszet fedő alluviális takaróból. Patinája mély, kopott. Valószínűleg természetes. A helyet szemrevételezni és hitelesíteni kell.

84. Tóttelek (Toteleac, Bi.). — Az irodalom innét csonka rézfejszét említ. Mo. vm. és városai, Bihar vm. és Nagyvárad 445. l.

Határában pogányvár. *Könyöki-Nagy* 281. l.

85. Tótvárad (Totvărădia, Ar.). — A határában levő *Cetate* (= vár) környékét szemrevételezni kell. Mon. III. k. I./II. r. 231. l.

86. Tőkés (Groși, Szd.). — Határában 1781-ben *Căușor* (= tavacska), *Mocirle* (= mocsarak) nevek. Mon. VII. 31. l.

87. Tölgyes (Tulghes, Cs.). — A *Zsedán-patak*-on átvezető út mellett van a *Țósarki* hegy, melynek keleti oldalán barlang van. Tisztázandó, hogy vajjon *Vitos* által a Csíkmegyei Füzetek 77. l. említett *Medvebarlang* ezzel azonos-e. Székelység 1937. 154. l.

88. Tömösi szoros. (Pasul Timiș, Tömöscher Pass, Br.). — A Bácsfalu feletti *Veresút*-tól kezdődőleg 2800 láb hosszú, 78 láb széles és 18—24 láb magas töltés zárja el a szorost. E töltés neve *Țatárbányás*. Úgy ez, mint a *Magyarvár* kérdése tisztázandó. *Orbán* VI. 188. 191.—192. l.

89. Töresvári szoros (Bran, Törzburger Pass, Fo.). — A *Magyar sánc*, *Dealul cremenii* (= a kovakő hegye), *Peștere* (= barlang), *Grădiște* nevű határrészeket szemrevételezni kell. *Orbán* VI. 384.—385. l.

90. Törökszákos (Sacoș, Te.). — A temesvári múzeumban 2 tokos bronzbalta (egyik füles), agyaggolyó, agyagkarika, morzsolókő, agyagkorsó. Délm. Tört. Rég. Ért. III. 83. l. — *Milleker* I. 101.—102. l.

Vidéken több földvár és telep nyoma. U. o. 101. l.

91. Törpény, I. Szásztörpény (Bn.).

92. Tötör (Teoltiur, Szd.). — Az OTÉ. XVI. 1891. 157. és 186. l. cserepeket s ennek alapján *Marțian* I. 700. sz. és II. 683. sz. ősk. telepet említ itten. — *Orosz* I. 105. sz.

Határában 1521-ben *Bethlen Miklós* özvegye, *Margit*, a *Kecsed* és *Tötör* közt levő halastó (*Kecsed tó*) feléért Szilágytő felét adta *Țötöri Pál*-nak cserébe. 1777-ben *Țatársík*, *Darvaserdő* (a hagyomány szerint egykori község-hely) nevek. Mon. VII. 33. és 40. l.

93. Tövis (Teiuș, Af.). — A NBKM.-ban a *Müller-tanyáról* 4543.—95. és 5325.—26. sz. alatt kőszközők kíséretében neol. (mint a tordosi) festett és barázdás tüzelésű cserepek, me-

lyek némelyikében még benne van a fehér tömés, agyaggyöngy, kőbuzogány fele. *Wosinsky* 29. l. — *Schroller* 75. l. 44. sz. és IX. t. 4. sz.

A MNM.-ban 2 rézcsákány, az egyiknek élei keresztben, a másikéi állítólag egy síkban állanak. Mindkettő 17.8 cm. h. MNM. 1903. évi besz. napló 12. sz. (ahol tévesen mint bronzcsákányok szerepelnek). — AÉ. ú. f. XXIII. 426. l., XXXIII. 306. l.

U. o. egy denárleletből 27 drb. Egy részük köztársaság korabeli, más részük Kr. u. a II. sz.-ig nyúlik. AÉ. ú. f. II. 154. l.

A *Tövisei tó*-ról *Sztripszky* 61. l. jegyzet és Mon. I./1.100. l.

94. Tövised (Szi.). — Az *Érközösi* dűlőben halom. Mon. IV. 688. l.

95. Trans-Tierna, I. Orsova (Krsz.).

96. Trójás, I. Torjás (Ar.).

97. Túr, I. Tordatúr (Ta.).

98. Turbóca (Turbuca, Turbuța, Szi.) és **Szilágyróna** közelében a *Rákóczi-hegy*-en gyakran lelnek bronz tokos baltákat, csákányokat és lándzsákat. Mon. I. 32. l., IV. 692. l.

99. Turbuca, I. Turbóca (Szi.).

100. Turnul, I. Sebestorony (Krsz.).

101. Tusnád, I. Csíktusnád (Cs.).

102. Túr (Tiur, Af.). — A NBKM.-ban *Equus primigenius* alsó állkapcsa az összes fogakkal. EM. IV. 132. l.

103. Türe (Tiurea, Turea, Ko.). — Az EMEÁ.-ban moustiéri vagy aurignaci vakaró. *Breuil* St. pal. en Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj, II. 197. l. és 2. ábra 8. sz. — *Roska* I. 185. kép 8. sz. — AO. VIII. 349. l. — B.—H. XIV.—XV. 22. és 84. l. — *Kadić* 14. 119. l. — *Nestor* 18. l. — Dacia V.—VI. k. 79. 88. l.

A kolozsvári gör. kat. teológia gyűjt.-ben az *Ökörtilalmas* határrészből bronzkori cserepek.

A Nádas mentén különös figyelemmel kell lenni a hydrokvarcitholmikra, azok előfordulási rétegére, mert nincsen kizárva, hogy jórésük aeneolithikus s csak jellegük felső palaeolithikus.

Határában *Tóhelyes*, *Tószék*, *Tók* nevek. *Jankó* I. 15. l.

U

1. Udvarfalva (Curteni, Mt.). — A vele összeépült *Várhegy* (L. ott is!) község derekán levő várat szemrevételezni kell. *Orbán* IV. 190. l.

A hagyomány a régi falut a *Faluhely* határrészbe helyezi. *Orbán* IV. 189. l.

2. Udvarhely, I. Sajóudvarhely (Szd.).
Székelyudvarhely (U.).

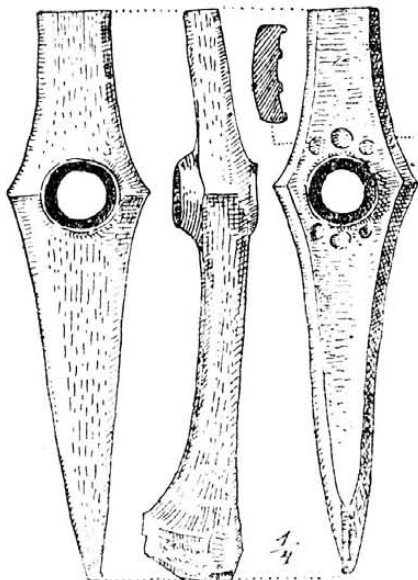
3. Udvarhely vármegye. — Az EMER.-ban 129. sz. erdélyi típusú br. tokos füles balta.

4. Ugra, I. Biharugra (Bi.).
Marosugra (Kk.).
Szászugra (Nk.).

5. Ugrica, I. Ugróc (Ko.).

6. Ugritza, I. Ugróc (Ko.).

7. Ugróc (Ugrica, Ugritza, Ugruc, Ugruțiu, Ko.). — Az EMER.-ban 177. egy- (353. kép) és 241. sz. kettős, ellentett élű rézcsákányok. A 177. sz. 31 cm (elé ütött s így kb. 32.5 cm h. lehetett), a 241. sz. 25 cm hosszú. *Gooss* 59. l. Ugrica-t mond, EM. III. 106. és 180. l. Ugruc-ot ír, OTÉ. XII. (2. r. IX.) 301. l. 308. sz. Ugritza alatt tárgyalja.

353. kép. Egyélű rézcsákány Ugrócról.

8. Ugruc, I. Ugróc (Ko.).

9. Újágota, I. Szentágota (Nk.).

10. Újbessenő (Beșineul - Nou, Te.). — 1887-ben Nagy Sándor tetradrachmájának ezüst utánzatát lelték. A temesvári múzeumban van. *Berkeszi* 10. l.

11. Újgyház (Nocrich, Leschkirch, Sze.). — A nagyszebeni ev. gimn.-ban volt egy serpentincsákány.

Környékéről a segesvári ev. gimn.-ba egy Kozon-arany, Nagy Sándor egy tetradrachmája, egy thasosi és egy dyrrhachiumi tetradrachma jutott. *Gooss* 33. l. — Hermannstädter Gymnasialprogr. 1872. — *Correspl. d. Ver. f. sieb. Landeskunde* XXI. 43. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 190. l. 195. sz. — *Marțian* I. 706. sz., II. 467. sz. — A NK. XI. 1912. 64. l. 3. sz. jegyzete Leschkirch alatt Kozon-aranyat említ.

12. Újfalu, I. Barcaújfalu (Br.).

Bözödújfalu (U.).

Csiesóújfalu (Szd.).

Felsőszászújfalu (Bn.).

Nagymonóújfalu (Szi.).

Somróújfalu (Szi.).

Szászújfalu (Af.).

Szászújfalu (Nk.).

13. Újgredistye, I. Gredistye (Hu.).

14. Újlak, I. Somlyóújlak (Szi.).

Szamosújlak (Szi.).

15. Újmoldova (Moldova-Nouă, Krsz.). — A *Peșterea cu muște-* (Kolumbácsi barlang-)ról *Racovitza* 554.—555. l.

A temesvári múzeumban agyagesupor. Délm. Tört. Rég. Ért. ú. f. II. 54. l. — *Milleker* I. 79. l., Délm. ősk. rég. 36. l.

Határában *Szeliste* határrészben elszórtan cserepek, a *Cyll Gusztáv* gyűjt.-ben innét súlyzó alakú agyagtárgy. *Milleker* III. 96. l.

16. Újpalánka (Pălanca-Nouă, Te.). — Itt Kr. u. 14-től kezdődő római császárkori érmek kerültek felszínre. *Milleker* II. 56. l. — Délm. ősk. rég. 39. l. — *Berkeszi* 31.—32. l.

U. o. 45. 54.—55. l. bronzfibuláról, kardmarkolatról és csüngődíszről kapunk hírt. A fibula olyan, mint a váci.

Egyik halomban urnatemetkezésre bukkantak. 1861-ben fedték fel. Az urnát agyagfedő fedte. Zágrábba került. Legnagyobb kihasasodásán 4 csücsök van. *Ilic L. Arch. Funde im Banat. M. C. C. 1865. XXXI.*

17. Újpaulis (Újpálos, Păulișul-Nou, Ar.). — A temetődombon ősk. telep. Délm. Tört. Rég. Ért. II. 60.—70. l. — U. o. 2 m mélyen állítólag kőkori tárgyak közt darabokra tört emberi koponyát lelték. U. o. 91.—94. l. — *Hampel* Cat. 110.—111. l., ahol egyéb tárgyakat is leír, a Maros holtágának partját jelöli meg lelőhelyként. *ASL. N. F. XIV. 1902. l.* — A temesvári múzeumban cserepek. *Hampel* Cat. 113. l.

A MNM.-ban homokkőcsiszolók, emberi koponya fele, cserepek, őrlőkő töredékek, orsó-gomb, kőszközők. MNM. 1876. évi besz. napló 171. és 302. sz. Mon. II. 1. 3. l. és 3. sz. jegyzet. — U. o. 4. l. 4. sz. jegyzet megmunkált szarvasgancsokról is értesít. — CIA. 1876. II. 11. l. obszidiánszilánkokat is említ. — *Schroller* 65. l. — *AÉ. XLVII. (1934) 156. l.*

18. Újpálos, I. Újpaulis (Ar.).

19. Újradna (Rodna-Nouă, Neu-Rodna, Bn.). — A *Cucureasa* határrészben földhányás.

Az EMER.-ban 8043. sz. villanóva-urna. *Pe Mării* határrészben barbár arany- és ezüstérmek kerültek felszínre. *Marțian* I. 707. sz., II. 555. sz.

20. Újsinka (Șinca-Nouă, Fo.). — Egy parasztnál serpentinfejsze volt, melytől babonából nem akart megválni. OTÉ. IV. 1879. 154. l.

21. Újszentanna (Sântana, Ar.). — Az aradi kir. kat. főgimn.-ba egy kettős ellentett élű rézcsákány került innét.

A MNM.-ban aranyfejkék. *AÉ. ú. f. IX. 375. l.*

22. Újszékely (Secueni, U.). — Az EMER.-ban IV. 4406. sz. neol. cserép.

A faluval szemben levő magaslatot *Pad*-nak hívják, földerdő jellege van. *Orbán* I. 20. l.

23. Ungurfalva, I. Budafalva (Szd.).

24. Úrháza, I. Vláháza (Af.).

25. Urikfalva (Uric, Hu.). — A határában levő barlangokban állítólag rézholmikat leltek.

26. Úrvég az AÉ. ú. f. VI. 378. l. tévesen szerepel Szászorbó helyett.

27. Úsztató (Págaia, Szi.). — Határában *Cetățel* (= váracska) és *Cerepiș* (= cserepes) részek. Mon. IV. 736. l.

28. Uuncsásza, *Gooss* 42. l. hibásan *Onesásza* helyett. L. *Bondoraszó* alatt.

29. Uzdiszentgyörgy (Mezőszentgyörgy, Sân-georgiu-de-Câmpie, Ko.). — *Marțian* I. 456. sz. és II. 587. sz. tévesen bronzleletet (fegyvereket és eszközöket) említ az EMER.-ban.

Egykori 2 halastaváról *Sztripszky* 54. l. 130.—131. sz.

30. Uzdiszentpéter (Sânpetru - de - Câmpie, Ko.). — A gr. *Teleki Domokos* gernyeszegi gyűjt.-ben az állami iskola körül ásott vízlevezető árokából kikerült neol. csonkakúpos hálósúly.

Egykori 3 halastaváról *Sztripszky* 54. l. 129. sz.

31. Uzon (Ozun, Hsz.). — A SzNM.-ban csonkakúpos hálósúly, vessződízses, aeneol. cserep, 2816. sz. rézkori kőcsákány és az erösi felső réteggel egyező telep emlékei. *Marțian* I. 708. sz., II. 492. sz. — U. o. I. 614. sz. zsinégfüles, bronzkori csupor, 1533.—34. sz. erősen elprovincializálódott villanova-urnák.

Pârvan 425. l. és 299. ábra alatt villanova-urnát közöl a SzNM.-ból. — U. o. I. 615. sz. palaszürke, kelta edénytalp. *Kiss* I. k. 31. l.

Határában 1733-ban *Csíkostó*, 1779-ben *Hidegtó*, 1791-ben *Kubán dombja*, *Perjéshalom*, *Tomart* nevek. Emlékkönyv 70. l.

Ü

1. Ülke (Ulcani, U.). — Határában Szentkirály felé odúk, miket szemrevételezni kell. Székelység 1937. 157.—158. l.

2. Ünőmező (Inău, Szd.). — Határában 1864-ben *Ţău* (= tó) név. Mon. VII. 52. l.

3. Ürményes (Af.). — A NBKM.-ban 3424.—41. sz. alatt 2 fejszefok, 1 kőék, bronzkori cserepek, villanova-tál gombos füle, szláv cserepek.

4. Ürmös (Ormeniș, Irmesch, Nk.). — Az ürmösi *Tepej*-en ásott *Hausmann*, s többek közt nyílhegyeket, mázatlan, vastag cserepeket, fehér mázas agyagedényeket, hullámvonaldíszű cserepeket lelt. — A *Tepej*-en alul egy zúgban ezüstablák kerültek felszínre. — A *Tepej* keleti oldalán egy halom kő jelölte sír van, melyet *Szép leány sírjá*-nak neveznek, kit rabló ölt meg; az arra menők követ dobnak rá, s ezzel emelik a halmot. — Alján barlang van.

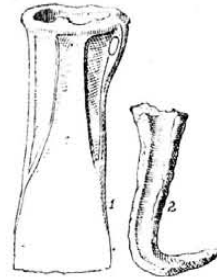
— A *Tolvajos* hegycsúcs oldalában is van egy barlang, amelyen át azonban patak folyik. — A *Függőkő* mellett *Kakasbarázdá* vonul el. *Orbán* I. 206.—209. l. — Kolozsvári Közlöny 1863. évf. — *Kövári* II. 56. l. (*Ţöpej*-t mond). — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 188. l. 187. sz. Alsórákos-ra teszi, s azt mondja, hogy vasútépítéskor bronzlándzsák és nyílhegyek kerültek felszínre. — *Marțian* I. 709. sz., *Urme* 37. l. — *Könyöki-Nagy* 287. l. Alsórákosra teszi.

Pârvan 490. l. és 337. ábra 6. sz. alatt kelta vaskacort közöl a nagyszabeni Brukenthal-Múzeumból.

V

1. Vadasd (Vadaș, Vădașd, Mt.). — Az EMER.-ban 6834.—36. sz. bronzbalta és kettétört horgasmarkolatú sarló (354. kép). Útm. 16. l. — *Hampel* II. 168. l. — EM. VIII. (1891) 253. l. — *Marțian* I. 711. sz., II. 721. sz.

A NBKM.-ban vascsákány. — *Jakab Ödön* birtokában volt egy kőfejsze. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 193. l. 219. sz.

354. kép. Tokos füles bronzbalta és sarlótöredék Vadasdról.

A *Bozód* völgyében sok vastag cserepet, kőfejszét, kézimalmot lelnek. — A falutól K.-re fekvő *Csereoldal*-on öt sziklaüreg van, amelyeket *Ţatárpincék*-nek neveznek. *Orbán* IV. 31. l.

Vadasd és Havad közt létezett egy helység *Tekefalva* (*Castrum Tekefalvensis*) néven. Ez a *Bozód* völgyében van. *Benkő* II. 248. l. Hitelesítendő.

Egy itteni éremlelekből a MNM. megtartott 49 csontramarkirozott római családi érmet, 1 drb. Constantin-féle barbarizáló aranyat, II. Constantinus, Valens, Arcadius, Justinianus, Heraclius 1—1 aranyát, Bölcs Leó, IV. Roman ezüstérmét és 3 rézpénzt. AÉ. ú. f. XII. k. 188. l.

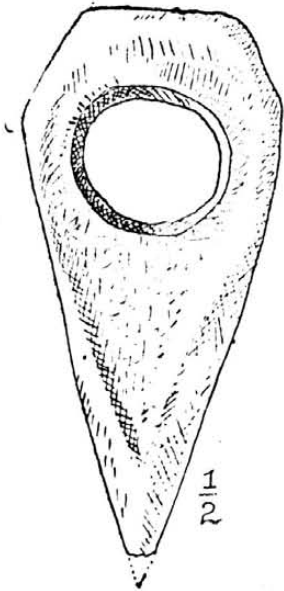
2. Vadász (Vânători, Ar.). — A MNM.-ban a *Levelespatak* balpartján levő téglavetőnél felszínre került bronz gyűjtelékes leletből 1 nyílt, végei felé vékonyodó karika, egy 9 cm h. bronzvéső, 6 sarlótöredék, 1 tölcésrszerű holmi töredéke, 1 csavaros huzaltöredék, bronzrög. MNM. 1870. évi besz. n. 128. sz. —

Hampel Trouv. 59. l., ahol, valamint az atlasz XXX. t. 7. sz. alatt, tévesen szerepel egy ide tartozó csákány is. — *Hampel* II. 168. l. — Mon. I. 14.

3. Vaja, I. Székelyvaja (Mt.).

4. **Vajasad** (Oieşd, Oieşdea, Af.). — A NBKM.-ban *Cervus elaphus*, *Cervus capreolus* agancsai és *Castor fiber* metszőfogai. EM. IV. 132. l.

U. ott 450.—92. és 4683. sz. alatt a *Bilak-hegy*-ről neol. csuprok, aeneol. vesszős, barázdás tüzelésű, rácsos, körömdíszes, rovátkált díszű cserepek, melyekben még benne van a

355. kép. Egyélű rézcsákány Vajdaházáról.

fehér tömés; u. onnét kőfejszék. Mon. II. 1. 92. l. és XV. t. 139. sz. — *Wosinsky* 28. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 81. l. 99. sz. — *Schroller* 75. l. 35. sz. *Wietenberg*-barázdás tüzelésű és lensés díszű keramikát említ.

5. **Vajdaháza** (Vaidahaza, Ko.). — *Orosz E.* gyűjt.-ben *Cervus elaphus* foss. agancsa. OTÉ. XXVIII. 1903. 197. l.

Magánkézben egy eredetileg 15,5 cm h. egyélű, zömök rézcsákány (355. kép). Állítólag több darabot letek együtt.

6. **Vajdahunyd** (Hunedoara, Hu.). — A *Căpruța* (= kis kecske) és *Szent Péter-hegy*-en levő barlangokról *Bielz* I. 43. l. 42. sz. és u. o. ** jegyzet. — A *Szent Péter-hegy*-en levőben *Torma Zs.* ősk. nyomokat lelt.

Az EMER.-ban IV. 2477.—78. sz. viaszopálszilánkok, IV. 2479. sz. agyagrostély, IV. 2480. sz. szűrőedénytöredék, IV. 2481. sz. agyagidolum.

U. ott a *Szt. Péter-hegy*-en levő ref. temető bejárata mellől II. 1553.—58. sz. neol. és aeneol. cserepek, II. 1546. sz. neol. agyagidolum.

U. ott 1982. sz. rézkori, I. 1265.—67. sz.

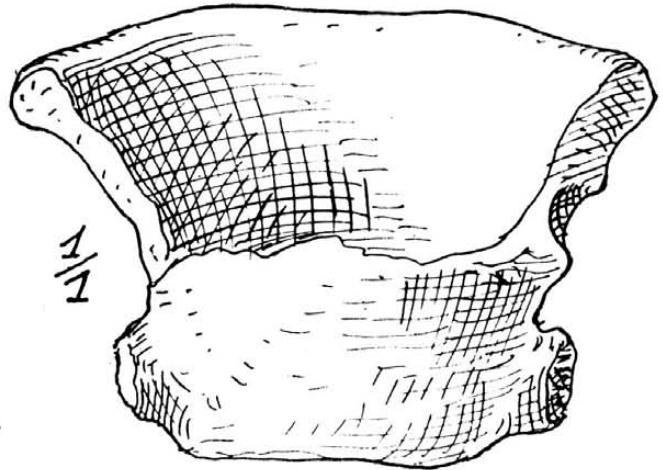
aeneol., réz és bronzkori edények (356. és 357. kép). EM. III. 162. l. — Útm. 19. l. — *Hoernes M. Urg. d. bild. Kunst.* I. kiad. Wien, 1898. 697.—698. l. — *Marțian* I. 713. sz., II. 344. sz.

A város déli szőlőjéből ősk. cserepeket és egy gondosan csiszolt kőfejszét említ a Hunyad vm. tört. I. 15. l.

A vár feletti hegy déli oldaláról cserepeket gyűjtött *Torma Zs.* EM. VII. 167.—168. l.

A *Szt. Péter-hegy*-ről *Torna Sándor* járásbíró egy kihajló élű, teljesen lekerekített kőfejszét adott *Torma Zs.*-nak. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 66. l. 42. sz.

1904-ben felszínre került leletből az EMER.-ban 39 consularis, császárkori (és még 13 császárkori hamisítvány), 3 dyrrhachiumi és 1 apolloniai ezüstérem. Ét. 54.—1904.

356. kép. Agyageszécs Vajdahunyadról.

Az EMER.-ban a vasgyár területéről 1 makedoniai ezüst tetradrachma és 4 drb. római köztársasági ezüstérem. Ét. 38.—1911.

1905-ben apolloniai, dyrrhachiumi drachmák, római köztársasági denár barbár utánzata, római köztársasági denárok, császárkori ezüstpénzek és római császárkori rézpénzek 1117 drb.-ból álló lelete került felszínre. NK. V. 1906. 137. l.

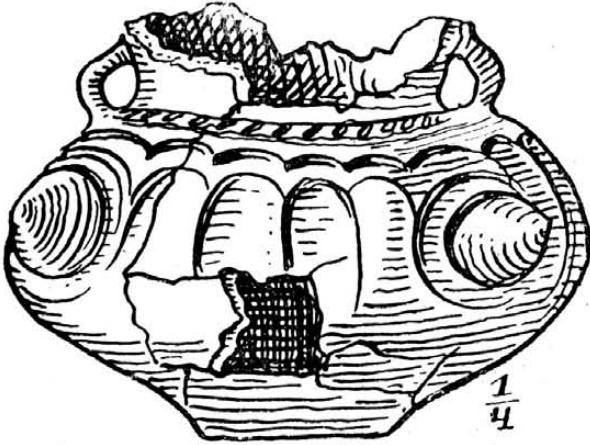
7. **Vajdaszeg** (Vaidasig, Ta.). — *Gooss* 60. l. s. utána *Hampel* II. 168. l. bronz kardpengét említ az EMER.-ban. — *Orbán* V. 69. l. szerint br. *Splényi Sámuel* küldte be az EMER.-nak.

8. **Vajdaszentiván** (Sânioana, Sântioana, Mt.) — A falu felső végén régi vársánc kettős emelkedése és mélyedése. Hitelesítendő. *Kövári* II. 59. l.

A *Luca vize* balpartján halom, melynek előfokán sáncok nyomai látszanak. *Kövári* II. 69. l. — *Marțian* I. 714. sz., II. 603. sz.

9. **Vajdáj** (rég. neve Újfalú, Vaidei, Hu.). — Itten lelték azt az I. vaskori bronzkocsit és 25 nyak- és karperecet, aminek lelőhelyeként

az irodalomban általánosabb megjelöléssel Szászvárosszék (Brooser Stuhl) szerepel; a wieni Antikenkabinetbe került. Catal. d. Antikenkab. 274. 277. 316. l. — ASL. N. F. XIII. 503. l. és XI. t. 9. sz. — *Hoernes M. Urg. d. bild. Kunst.* 1. kiad. Wien, 1898. 494. l. és XIV. t. 8. sz. — OMIK. XX. (VII.) 23. l. — *ZfE. V. Verh.* 199. l. — *AE. r. f. XIII.* 135.—136. l. — *Gooss* 15.—16. l. — *Hampel Trouv.* 98.—99. l., II. 138. l. és LVIII. t. 2. sz. — *AE. ú. f. XV.* 114.

357. kép. Bronzkori bögre Vajdahunyadról.

I., XXIV. 208. l. — *OTÉ. XI.* (2. r. VIII.) 190. l., XII. (2. r. IX.) 62. l. 221. sz. — *Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V.* 1889. 58.—59. l. — Szolnok-Doboka vm. Mon. I. 145. l. — *Párvan* 312. 317. 457. 678. 756. l. és 200. ábra 9. sz. — *A Hunyadm. Tört. I.* 17. l. — és 61. ábra tévesen teszi a kocsit a *Lészay-gyűjt.*-be jutott 60—70 cm hosszú bronzlánc lelőhelyét Romoszra.

Wienbe került a kocsival együtt lelt kar- és nyakperecekből 25 drb., melyek egyikét annak idején ráöntéssel meg is javították. ASL. N. F. XIII. 1876. 488. l., XIV. 1877. 55. l. — Az egyik nyakpereg 1843. sz. alatt az EMER.-ban. Utm. 16. l. L. ezt a részt Szászvárosszék alatt is.

A wieni Antikenkabinetbe jutott az itten lelt s aranyozott kígyófejben végződő ezüst spirális kartekeres is. *Hunyadm. Tört. I.* 17. l. — *AE. ú. f. VI.* 204.—207. és 285.—292. l. — *Gooss* 138. l. — *M. C. C.* 1870. 26. l. — *Párvan* 545. 548. 559. 707. 786. l. és 383. ábra. — *Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V.* 1889. 59. l. — *Marțian I.* 715. sz., II. 722. sz.

10. Vajnafalva, I. Kovászna (Hsz.).

11. Valemare, I. Bisztránagyvölgy (Krsz.).

12. Valeapai, I. Váleapáj (Krsz.).

13. Valea Rea, I. Rea (Hu.).

14. Valebrád (Vályabrád, Valea Bradului, Hu.). — A *Săcătura* nevű erdőben szálában, roppant nagy mennyiségben van meg az opál,

részben tömbökben, részben pedig széthasadt állapotban. Itt-ott kutató gödrök jelzik a kincskeresők, arany után kutató tudatlanabb bányászok munkáját. A hasogatott opálszilánkok, darabok között sok van, ami az emberi kéz munkája. Jó példányokkal vannak képviselve a dévai múzeumban és a bukaresti román kir. Földtani Intézetben. Típusosabb darabok hiányában koruk még megállapításra szorul.

A vele szemben levő *Breaza* tetőn szintén van opál, s itt is már a felszínen lehet gyűjteni emberi kéztől pattintott holmikat.

Mindkét hely további kutatással tisztázandó. V. ö. AO. VIII. 349. l.

Határában obszidián fordul elő.

15. Valemare, I. Zarándpatak (Ar.).

16. Valiora (Valioara, Hu.). — Az irodalom kőbaltát és kovalándsát, továbbá 14 szeméből álló ősk. aranyláncot említ. A. f. ö. G. XXIX. 322. l. — *Marțian I.* 717. sz., II. 729. sz.

17. Varadja (Vărădia, Arcidava, Te.). — Dák alapítású helység, a peutingeri táblán *Arcidava*, a *Ravennai*-nál (IV. 4.) *Arcidaba*, *Ptolemaeus*-nál *Αργιδάβα*. *Milleker II.* 8. és 69. l.

A *Kilia* dombot völgy választja el a szomszédos magaslattól, nyugati részét *Válve*-nak hívják, ezt itt hatalmas sánctöltés védte. É. és D. felől is lehetett ilyen sánc, de itt ma csak szabálytalan földhányások jelzik azok emlékét. Itten ősk. telepet és urnatemetőt fedtek fel. *Milleker III.* 153.—154. l. — *Hampel II.* 169. l.

Korábban 2 szűrőeszközt leltek itten. A MNM.-ban Fülöp-féle tetradrachmák barbár utánzatai vannak innét. *Milleker Délm. ősk. rég.* 50.—53. l., Délm. ősk. 46. 59.—61. 72. l., I. 120. l., III. 153.—154. l. — *AE. ú. f. II.* 154. l.

Berkeszi 44. l. az *Antonia*- és *Calpurnia*-család 1—1 érmét említi.

18. Varasító (Szi.). — Nevében benne van a *Űó*, ennek nyomait kutatva, fel kell figyelni a vele esetleg kapcsolatos őskori nyomokra is. Mon. IV. 751. l.

19. Vargyas (Varghiaș, Varghiș, U.). — Az EMEÁ.-ban a *Vargyas* vize mellől *Cervus elaphus* foss. agancsa. *OTÉ. XIII.* (2. r. X.) 1888. 274. l.

A SzNM.-ban kőfejsze. SzNM. Ért. I. 42.—44. l. — *OTÉ. XIII.* (2. r. X.) 1888. 70. l. 21. sz. — Új Magyar Múzeum 1853. évi 175.—176. l. — *Orbán I.* 230. l.

Itt vonul el az *Ördögborozda*, vele valószínűleg 3 vár van összefüggésben. *Orbán I.* 232.—234. l. — *Kövári II.* 39. és 48. l. — EM. XIII. 422. l. — *Marțian I.* 721. sz., II. 734. sz.

A *Borzás* nevű erdőben pincészerű üregek. *Orbán I.* 229. l. — Székelység 1937. 160. l.

A *Hagymás* kősziklájában a tetőhöz közel odú. Székelység 1937. 160. l.

A *Godra* nevű helyen a *Kecskehim* nevű mészsziklák közt barlangot említenek a pásztrok. Székelység 1937. 160. l.

20. Vasaskőfalva (Pietroasa, Bi.). — Barlangjai: *Ghețarul dela Barsa, Racovița* 453.—456. l. *Peșterea dela Ponor*, u. o. 594.—595. l.

21. Vasasszentegyed (Sântejude, Szd.). — *Temesváry János* gyűjt.-ben *Elephas primigenius* zápfoga a *Țăușor* határrészből. OTÉ. XXVII. 203.—204. l. — A *Fundătura* határrészben levő ősk. telepről u. o. 19 kőfejsze és csákány (köztük fémformát utánzó is), 12 kővéső, 1 buzogány, 7 kőék, 20 hálósúly, orsógomb, edénytöredék, 1 átfúrt medvefog, obszidiánmagkő, szarukő és kovaszilánkok, aztán üveggyöngyök. — A cserepek közt vannak festettek is. AÉ. ú. f. XV. 388. l., XVII. 97.—104. és 106. l., XLVII. (1934) 155. 157. 209. l. — Mon. I. 99.—100. l. — OTÉ. XXVI. 1901. 20. l. — *Marțian* I. 656. sz., II. 601. sz. — *Orosz* I. 99. sz. — Mezőség 1904. okt. 20-i sz.

A NBKM.-ban festett cserepek. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 299. l. 288. sz.

A község és az Újtó keleti vége közti területől az *Orosz E.* gyűjt.-ben cserepek, *Bos taurus* zápfoga és szarvasagancsból faragott ár. OTÉ. XXVI. 1901. 39. l. — *Orosz* II. 47. sz. — Erdély 1933. 9. l.

Temesváry János gyűjt.-ben br. tokos füles balta és buzogány. AÉ. ú. f. XVII. 435. l. — Mon. I. 123. l.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 44. l. 47. sz.

Határában 1864-ben *La tăușoare* (= a tavacsaknál), *Țău Vașii* (= Vas tava), 1898-ban *Țăușoare* (= tavacsák) nevek. Mon. VI. 341.—342. l.

A MNM.-ban szarvasagancskapa. MNM. 1930. évi besz. n. 5. sz.

22. Vasasszentgothárd (Szentgothárd, Sucutard, Szd.). — Az EMER.-ban D. 477. sz. 9.5 cm h. trapezoid kőbalta.

A NBKM.-ban *Bos urus* csigolyája és kőbalta. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 299. l. 293. sz. — *Orosz* (I. 100.) magánkézben is látott egy kővésőt.

A községen átvonuló út mentén ősk. telep. Leletek az *Orosz E.* gyűjt.-ben. EM. XXV. (ú. f. III.) 258. l.

A gr. *Teleki Domokos* gernyeszegi gyűjt.-ben vesszős, rovátkaszalagos, lencés díszű kerámika és egy agyagsímító van innét.

Temesváry János gyűjt.-ben volt egy tokos füles bronzbalta. AÉ. ú. f. XVII. 434. l.

Az OMIK. XX. (VII.) 20. l. kőbuzogányt említ. *Marțian* I. 123. sz., II. 659. sz. csak kőbaltát ismer innét.

Az idenyúló *Szarvas-* vagy *Hódostó* környéke az őskor szempontjából is fontos lehet. *Sztripszky* 44. l. 44. sz.

Határában 1326-ban *Szarvastó-folyó*, 1643-ban *Ehmező-tóhely*, 1804-ben *Besúncolt tós rét*, 1864-ben *Țău* (= tó) név. Mon. VI. 351. l. — *Hodor* 703. l.

23. Vasasszentiván (Szentiván, Sântioana,

Szd.). — Az OTÉ. 1859. 1861. 27. l. 1864. 1865. 10. l. s. utána Mon. I. 123. l., *Marțian* I. 728. sz., II. 602. sz. urnákat említ innét.

Temesváry János gyűjt.-ben volt egy bronzlándza (AÉ. ú. f. XVII. 106. l. s. képe u. o. 105. l. 59. sz. alatt) és háromhólyagos, kelta bronzkarperec. AÉ. ú. f. XVII. 106.—107. l. s. képe u. o. 107. l. — Mon. I. 122. l. — OTÉ. 1901. I. l. — *Párvan* 542. 706. 785. l. és 376. ábra. — *Orosz* I. 106. sz. — *Márton* 41. 42. l. és 40. l. 6. ábra a MNM.-ban levő második karperecet ismerteti. — *Dolg.-Arbeiten*, Szeged, 1934. 125. és 162. l. — *Nestor* 637. sz. jegyz.

Orosz E. gyűjt.-ben hullámos díszű urnatöredék. OTÉ. XXVI. 1901. 28. l.

Határában 1326-ban és 1872-ben *Szarvastó-folyó*, 1864-ben *Ördögös* név. Mon. VII. 72. l. Egykori halastavairól *Sztripszky* 44. l. 49. sz. *Hodor* 694. l. vármaradványokat említ.

24. Vask. Hampel II. 169. l. tévesen **Visk** (Mm.) helyett.

25. Vaskapu (Vașcapău, Szi.). — Határában barlang. Mon. I. 34. l.

A *Rătuț brebđilor* (= hódosrét) körnévét az őskor szempontjából is át kell kutatni. Mon. IV. 768.—769. l.

26. Vaskohaszód (Vaskohszohodol, Szohodol, Sohodol, Bi.). — Barlangjáról OMIK. XX. (VII.) 145. l. — *S.-H.* 394. sz.

27. Vaskohszohodol. I. Vaskohaszód (Bi.).

28. Vaskő (Ocna-de-Fier, Krsz.). — 1890-ben a *Juliánna*-kőfejtőben br. gyűitelékes leletre bukkantak, melyből a MNM.-ba került 1 markolatlemez sárló, 10 zezzugdíszes karperec, 1 hasonló karperec, melynek végein 1—1 félgömb van, 2 hasonló karperec, 1 spirális hengerből származó pálcátöredék, melynek átmetszete kör-szelvény. MNM. 1890. évi Napló 221. l. 109. sz. — AÉ. ú. f. XI. 82. l. — *Milleker* I. 122. l., Délm. ősk. rég. 53. l., Délm. ősk. 45. l. — *Hampel* II. 169. l.

29. Vaszoja, I. Vészalya (Ar.).

30. Vád (Vad, Fo.). — *Márton* felkantározott löfejekben végződő arany kelta karperecet említ. *Dolg.-Arbeiten*, Szeged, 1934. 127. l. 56. jegyzet, 164. l. 55. jegyzet. — V. ö. *Gössler Der Silberring von Trichtingen* 14. l. 8. kép.

31. Válaszút (Valasut, Ko.). — *Bod Péter* orvos gyűjt.-ben aeneol. cserepek.

Az 1853. évi esőzések alkalmával a víz több bronztárgyat mosott ki, amelyek a wieni akadémia birtokába kerültek. Ezek: 1 szkíta bronztűkőr, melynek korongja szarvas hátán és agancsán nyugszik, 66 mm hosszú nyele pedig kosfejben végződik; egy 26 mm hosszú bronzkapocs, melynek vonaldíszes párkányán négy kifelé nyúló hattyúfej volt, melyek közül azonban csak kettő van meg, kettő letört; 1 csúcsos fejű fejszetöredék, 3 ép és 1 törött tokos füles

balta, 4 hosszúkás kapocs. A. f. ö. G. XIII. 135. l. — *Gooss* 60. l. — *Hampel* Trouv. 167. l., II. 168. l. — AK. II. 253. l. — *Seidl* IV. 63.—64. l., XIII. 135. l. és rajzuk 2. 10.—13. sz. alatt. — M. C. C. 1856. 130. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 300. l. 297. sz. — ASL. N. F. III. 343. 350. 352. l., XIII. 1876. 505. l. — *Marțian* I. 716. sz., II. 723. sz. — *Párvan* 373. 682. 761. l. — *Céglás* G. a Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 59. l. tévesen bronzkocsitöredéket mond. — *Mannus* 1932. 542. 544. l. — *Nestor* 578a. sz. jegyzet. — ESA. XI. 193. l.

32. Vále, I. Válye (Sze.).

33. Válepáj (Válepai, Valepaiu, Krsz.). — *Ormós* Zs. gyűjt.-be mammutfog jutott. Emlékkönyv a Délm. Tört. Rég. Társ. III. közgyűl. 15. l. — A *Valea pietrii* oldalában sok mammutmaradvány, *Equus* sp. 2 zápfoga, *Elephas primigenius* Blumb. agyara és zápfogai. M. kir. Földtani Int. 1885. évi Jelentése 147.—148. l. — *Milleker* Délm. ősk. rég. 50. l., Délm. ősk. 7. l.

34. Vályabrad, I. Valebrád (Hu.).

35. Válye (Vále, Vale, Grabendorf, Sze.). — A nagyszabeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben *Capra ovis* L. (talán alluviumból). *Ackner* Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw. III. 1852. 11. l. — EME. Évk. V. 120. l. — ASL. IV. 1851. 253. l.

36. Vámosudvarhely (Vameş-Odorheiu, Vameş-Odriheiu, Kk.). — Utépítéskor bronzleletre bukkantak, mely késekből és fejszékéből állott. Belőlük egy a maiakhoz hasonló fejsze a segesvári ev. gimn.-ba jutott. *Gooss* 59. l. — ASL. N. F. XIII. 1876. 474. l. — *Hampel* II. 169. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 198. l. 254. sz. — *Marțian* I. 718. sz., II. 730. sz.

37. Váradja (Alsó-, Felsőmarosváradja?, Oarda-de-Jos, -Sus?, Af.). — Wienben egy dudoros ezüstfibula. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 65. l. 36. sz.

38. Váralja (Köváralja, Várai, Szi.). — Határában *Fața taului* (= tóhát), *La cetate* (= a várnál), *Gruete* (= halmok) nevek. Mon. IV. 771. l.

39. Várdotfalva (Csíksomlyó mellett, Cs.). — A *Nagysomlyó* tetején levő *Sóvár*-ról, valamint a tőle DNy.-ra emelkedő csúcson levő névtelen várról *Orbán* II. 22. l. — *Könyöki-Nagy* 282. l. — Mo. Műemlékei II. k. 267. l. — *Benkő* I. 2. rész 77. 93. l. — AE. ú. f. XXIII. 1903. 283. l. — *Marțian* I. 127. sz., II. 732. sz., Urme 51.—52. l. — *Pitos* 162.—164. l. — *Vámszer* 71. l. — ACMI. IV. k. 297.—302. 309. 312. 319. 350. l.

A SzNM.-ban tokos füles brozbalta.

40. Várfalva (Moldovenesti, Varfalău, Ta.). — A *Fütöhegy*-en cserepek. — Környékéről az EMER.-ban I. 7917.—18. sz. rézkori bögre és tál, II. 5955. sz. bronz karperec töredéke, 1868. sz. háromtagú (szemű) aranycsüngő, 103.—104. sz. bronzlándzsák, IV. 2589. sz. br. tokos fű-

les balta, IV. 2699. sz. szkíta br. nyílhegy (343. kép 5. sz., *Roska* Szf. 70. kép. — ESA. XI. 193. l. és II. kép 5. sz.), II. 1195. sz. kelta vassarkantyú. EM. III. 182. l. — *Gooss* 60. l. — *Neigebaur* 197. l. 15. sz. — ASL. N. F. XIV. 65. l. (aranycsüngő). — ZfE. XXXVI. 1904. 617. l. s u. o. 9. ábra (aranycsüngő). — Útm. 16. l. — *Hampel* XLVII. t. 7. sz. (aranycsüngő). — *Gooss* 60. l. s utána *Hampel* II. 169. l., *Marțian* I. 720. sz., II. 733. sz. diszkoszszerű bronztekereszt is említ az EMER.-ban. A gyűjt.-ben nincs.

Céglás I. gyűjt.-ben a *Várhegy* lejtőjéről ívelt fokú bronzcsákány. AE. ú. f. XXXIV. 57.—58. l. és rajza u. o. 55. l. 5. sz. alatt. — OTÉ. 1903. 575. l. — *Schroller* 67. l. magánkézben rézbaltát említ.

Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 84.—85. l. 122. sz. alatt *Fütöhegy* helyett *Füttyér*-t mond s ott *Pogánysánc* nevű helyet ismer, ahonnet orsókarikák, körtealakú hálósúlyok s 6—8 mm vastag cserepek kerültek felszínre, melyeken „ujjkörömbarázdadisz” volt, továbbá egy kvarckonglomerátból formált malomkő (örlökö). — *Orbán* V. 176.—179. l. is *Füttyér*-t mond. — *Orosz* E. az itteni telepről is gazdagította gyűjteményét. EM. XX. 93. l.

A *Várhegy*-et sánc köríti. V. ö. *Neigebaur* 195.—196. l. — *Kövári* I. 54. l., II. 24. l. — *Könyöki-Nagy* 293. l. — OMIK. XX. (VII.) 21. l.

Br. *Jósika Pál* birtokában buzogánytöredék volt. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 85. l.

Határában *Halcem*, *Mocsár*, *Vár*, *Vármege*, *Vároldal*, *Tökés tó*, *Nádas patak* nevek. *Jankó* II. 10. l.

Várfalva az Aranyos kapujában fekszik, s így környékének részletesebb felkutatása ebből a szempontból is indokolt.

A Bukaresti Városi Múzeumban a *Várhegy* oldalán lelt, korábban a *Fodor István* tulajdonában volt, régebbi erdélyi típusú tokos füles bronzbalta.

41. Várhegy (Varhegiu, Hsz., ma *Lécfalva*-val összeépítve). — A község melletti *Várdomb*-ról 6979.—88. sz. alatt erödsi jelleű festett, kimetszett díszű cserepek, 3139. sz. barnavörös fenékrész, 3928. sz. sötét- és világosbarna sávokkal díszített oldalrész, kova- és opálosodott homokköszilánkok, rézkori cserepek és korakelta kerámika a SzNM.-ban. Dolg.-Trav. II. 183. és 233. l. — Debreceni Közlemények 1940. I. sz. 12. l.

U. o. u. onnét 22 cm h. kettős ellentett élű rézcsákány (1. kép 1. sz. — *Roska* Szf. 25. kép. 1. sz. — *Kiss* I. k. 3. kép 1. sz.).

U. o. u. onnét villanova-urna töredéke, kívül-belül fekete, hornyolt.

A *Feketeügy* melletti halom lehordásakor hamúval és földdel telt urnákat leltek, melyek sorban voltak a földbe helyezve. Jó részüket összetörték a munkások. Egy részük a *Nemes* gró-

fok birtokába jutott, onnét a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumba kerültek. Jahrb. 1856. 22. I. — Gooss 61. I. — OTÉ. (2. r. IX.) 185. I. 160. sz.

Lécfalva határában 1537-ben *Gát*. 1606-ban *Rákászút*, 1612-ben *Egyedvára*, 1616-ban *Cipődombja*. 1685-ben *Nádasoldal*. 1744-ben *Agoston tava*, *Gele tava*, *Ördöngös tó*, *Várhegy hossza* nevek. Emlékkönyv 64. I. — *Orbán* III. 161. — 163. I.

Várhegy határában 1872-ben *Bitai domb* név. Emlékkönyv 71. I.

Egykori váráról v. ö. még *Kövári* I. 109. I., II. 90. I. — *Martian* I. 722. sz. (*Székelybánya*), II. 735. sz.

42. Várhegy (Chinar, Chinariu, Mt.) és **Sárpatak** közt elvonuló hegyélen van a *Leányvár*. Hossza 100, szélessége 30 lépés. A kutatások alkalmával nem leltek itt téglát, csak téglaport. *Orbán* IV. 200. I. — *Kövári* I. 13. I., II. 43. I. — *Könvöki-Nagy* 287. I. — *Martian* I. 723. sz., II. 158. sz.

43. Várbely (Óvárhelv, Orheiu, Burghalle, Burghalen, Bn.). — Az ASL. N. F. XIII. 1876. 480. I. bronzsarkantyút említ innét.

Egykori vára helyét az őskor szempontjából is át kell vizsgálni. *Hodor* 801. I.

44. Várbely (Sarmizegetusa, Hu.). — Az EMER.-ban IV. 4405. sz. neol. cserép.

Hunyad vm. tört. I. 17. I. kőfejszékét említ innét.

A dévai múzeumban 5207.—318. sz. gömbszelvényalakú, kétszer átfúrt bronzpitykék. 5310. sz. br. karperec-törödékek, 5321. sz. br. csónakos fibula (melynek lelőhelyeként az AÉ. ú. f. XXXIII. 199. 200. I. és 197. I. IX. táblán. továbbá *Childe* II. 390. I., *Párvan* 383. és 438. I. és *Nestor* 488. sz. jegyzet tévesen szerepel a dévai *Várhegy*), 5352. sz. br. karperec négyszer 2—2 dudorral. Trans. II. k. VIII. t. 7. sz. — ASL. N. F. III. 350. I.

Neigebaur 39. I. Kozon-aranyat is említ innét. V. ö. *Gooss* 61. I. — *Martian* I. 725. sz., II. 307. sz.

Párvan 526. 582. 712. 792. I. kelta kerámikai maradvánvokat említ a *Poiana Selei*-ből. V. ö. *Ferenzi S.* Les fouilles archéologiques de Poiana Selei près de Sarmizegetusa, Dacia I. 264.—272. I. — *Nestor* 667. sz. jegyzet.

A MNM.-ban 4 drb. csavarmenetes díszű, végeik felé vékonyodó aranykarika. Súlvuk: 15 gr, 8.2 gr, 5.10 gr, 3.2 gr. MNM. 1890. évi besz. n. 90. sz.

45. Várkudu (Kudu, Coldău, Coldeu, Szd.). — Az EMER.-ban a *Torma Zs.*-féle gyűjt.-ben V. 0982. sz. obszidiánszilánk, V. 0986. sz. retusáló kő és V. 0984. sz. aeneol. tűzkőnyílhegy (*Roska* II. 111. kép 7. sz.). — U. ott 409.—637. sz. alatt neol., aeneol. és rézkorból származó edénytörödékek, ütőkövek. retusálók, csiszolók, szilánkok, vakarók opálosodott homok-

kőből, jáspisból, homokkőkés, kaptafaalakú balatörödékek, vésők, csákányok, fejszék, kalapács, csésze, pereszlen (köztük a 480. sz. kicsi obszidiánszilánk. Debreceni Közlemények 1939. I. sz. 7. I.), 1754.—56. sz. törött és ép kővésők, 1681.—716. sz. kova-, opálosodott homokkő-, kvarcszilánkok, vakarók, vésők, kőkalapács-törödékek (köztük az 1708. sz. obszidiánmagkötöredék, 1709. sz. obszidiánszilánk. AÉ. XLVII. — 1934. — 156. 157. 209. I.), 1717.—31. sz. kőeszköztörödékek, szilánkok, aeneol. és bronzkori edénytörödékek (362. kép), amiket 1870—71-ben leltek útépitéskor **Várkudu** és **Csiesókeresztúr** közt. — *Schroller* 74. I. 2. sz. barázdás tüzelésű keramikát említ.

U. ott IV. 1938. sz. agyagkarika, D. 467. sz. kovamagkő, D. 525. sz. kettős csonkakúpos agyagyöngy, melynek közepe kerékagyszerűleg megvastagszik, D. 526. sz. edénytörödékek különösebb jelleg nélkül, D. 527. sz. kővésőtörödékek, D. 582. sz. lapos rézvéso (358. kép), 108. sz. vörösrézkorong (359. kép), 137. sz. kisméretű tokos füles bronzbalta, 176. sz. 34.5 cm hosszú, 2.90 kg. súlyú egyélű rézcsákány (360. kép), D. 177.—178. sz. korongos bronzcsákányok (361. kép), 1876.—91. sz. bronz nyakperekék. EME. Évk. V. 140.—141. I. — *Gooss* 32. I. — EM. II. 136. I., III. 180. 181. I., VI. 64. 202. I. — *Hampel* Trouv. 19. I., II. 73. I. — *Wosinsky* 22. I. — Mon. I. 172. I. — *Martian* I. 273. sz., II. 191. sz. — *Pulszky* Rézkor 26. I., Mo. A. I. 81. I. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 205. I. 227. sz. — AÉ. ú. f. VIII. 125. I. — ASL. N. F. XIII. 1876. 426. I. (félíg kész kőholmikról). — *Párvan* 227. 682. 761. I. (ahol szintén téves az EMER.-ban levő 16 torques száma. mert már *Gooss* 17-et mond, az EM. III. 181. I. pedig csak hetet említ). — Útm. 11. 12. 16. 20. I.

A debreceni Déri-Múzeumban obszidiánszilánkok, 1 ép (h.=19.6 cm) és 1 törött (h.=12.2 cm) ellentett élű rézcsákány. AÉ. ú. f. XXIII. 206. I., XXV. 124. I. — U. ott az AÉ. ú. f. XXXV. 124. I. — U. ott még 1 csillagos bronzbuzogány is.

A község nyugati kijáratától kb. 1 km-re az országút felett 1 m vastag rétegű telep van. Itt homokkőfejszének a felét, fejszeélet, opálosodott homokkőszilánkokat lelt *Martian* Gy. Valószínűleg innét valók az EMER. aeneol. és rézkori tárgyai. — Tőle Ny.-ra dugások nyomai láthatók, tehát a telep az egykori mesterséges tavakkal is összefüggött. AÉ. ú. f. XXIV. 358. I. — *Sztripszky* 46. I. 71. sz. — Erdély 1933. 9.—10. I.

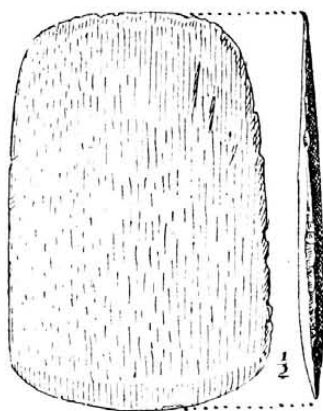
Az ASL. N. F. XIII. 1876. 484. I. az EMER.-ban 3 pápaszemes bronzfibulát is említ (melyek átmérője 7—9.9 cm) egy nagyobb leletből, a 488. I. hét nyakperekét, 1 üreges vasmagra öntött, dudoros bronzkarperecét, 8 síma karikát, 3 pápaszemes fibulát és 1 rézfejszét említ. — Az ASL. N. F. XIV. 1877. 55. I. sze-

rint 1 kettős élű rézcsákány, 17 csavart nyakpereg, 2 tömör lábperec, 1 vasmagra öntött, dudoros bronzkarperec töredéke, 8 síma gyűrű, 3 szép pápaszemes fibula, 1 csavart fogantyú és 1 fonott, négyélű láncötredék van az EMER.-ban. — *Gooss* 32. l. pedig azt mondja, hogy két nyakperecnek 14, a többinek 18 cm az átmérője.

Az EMER.-ban, mint fent felsoroltuk, 16 drb. nyakpereg van. — A MNM.-ba 4 jutott ebből a leletből. 1872. évi besz. n. 203. sz. A napló megjegyzése, hogy kilenc darabot leltek, természetesen téves. V. ö. *Hampel* II. 73. l.

Valószínűleg u. a. leletből van a MNM.-ban 7 nyakpereg. *Hampel* II. 73. l.

Az ősk. leletekből *Orosz E.* gyűjteményébe is jutottak. OTÉ. XXVI. 1901. 19. l.

358. kép. Rézvéso Várkuduról.

Az EMER.-ban 1807.—8. sz. ezüstfibula és gyűrű.

Ősk. telepei: 1. a *La podele* határrészben, 2. a *Vár* nevű fennsíkon, 3. a temető északi oldalán, 4. a községben, 5. a község feletti szőlő-hegyekben, 6. a temető keleti oldalán vannak. EM. 1879. 7. sz. — *Orosz* I. 57. sz., II. 31. sz. — Mon. I. 115. l.

A községnek Bethlen felőli végén jobbra van a *Vár* nevű határrész, melyet hitelesíteni kell. *Kövári* I. 171. l., II. 61. l. — *Könyöki-Nagy* 292. l. pogányvárnak említi s a 293. l. azt mondja, hogy eredete a bronzkorig is visszanyúlik.

CIA. 1876. II. 99. l. sáncokat is említen.

Határában 1644-ben *Pásztorvára*, *Csikostó*, 1754-ben *Csikostó*, 1765-ben *Resztoka*, *Csikostó*, *Halastó*, *Tóhely*, *Szöke tó*, *Pusztavára*, 1864-ben *Egertó*, *Várbely* nevek. Mon. IV. 533. l.

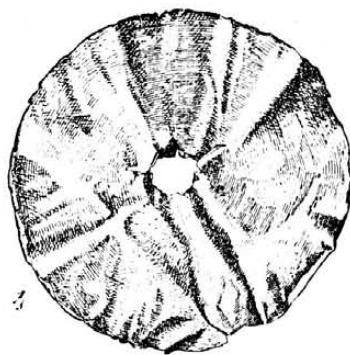
46. **Vármező** (Buciumi, Szi.). — Az EMER.-ban IV. 2337. sz. obszidiánuclcius a római vár közeléből, IV. 2586. sz. erdélyi típusú br. tőkös füles balta (363. kép). AÉ. XLVII. (1934) 156. l.

Határában *Capul grugetului* (= halomfő) és *Cetate* (= vár) nevek. Mon. IV. 781. l.

Hodor 519.—520. l. mohos váromladékokat említi.

47. **Várörja** (Néposz, Văreara, Nepos, Bn.). — A *La cotete* (= az ólaknál) határrészben a bronzkorból származó telep, melyet az esővíz jórészt már lemosott. Az EMER.-ban IV. 2143.—53. sz. opálosodott homokkőszilánkok és IV. 2154.—74a. sz. bronzkori cserépek (364. kép). Debreceni Közlemények 1940. 1. sz. 12. l.

A régi román temető helyén bronzkori telep nyomai és 1 hallstatti festett cserép. Mellette dugásos tórendszer maradványai. *Roska M.* Un vechiu cimitir românesc în fostul sat Văreara. Publ. Com. Mon. Ist. secțiunea pt. Transilvania, IV. 1924. — AÉ. ú. f. XXIII. 286. l. — *Marțian* I. 502. sz., II. 460. sz. A leletek a kolozsvári román egyetem Régészeti Intézetében I. 333.—402. sz. alatt.

359. kép. Vörösrézlap Várkuduról.

Marțian Țara Năs. 13. l. a *La Cotețe* (= az ólaknál) határrészben várnymokat tételez fel.

48. **Városfalva** (Homoródvárosfalva, Orășeni, U.). — Az *Esztenatető*-n 2 halom van egymástól 200 lépésnyire, a déli nagyobb, ezt *Hegyes-tető*-nek hívják, a szélein 20 lépés átmérőjű. *Orbán* szerint (I. 166. l.) benne falrakás nyomai mutatkoznak. Valószínűleg a halom alját körítő kövekről lesz szó. Itt sok vastag cserép szokott előfordulni. — A község a *Zsidópatak* torkolatánál fekszik. *Orbán* I. 169. l.

Határában opál. Székelység 1935. 4. l.

49. **Városvíz**, I. **Alsóvárosvíz** (Hu.).

Felsővárosvíz (Hu.).

50. **Vársonkolyos** (Suncuius, Bi.). — A *Peșterea Monii* (= kétszájú barlang)-ról I. *Racovitza* 468.—479. l.

Határában pogányvár. *Könyöki-Nagy* 281. l.

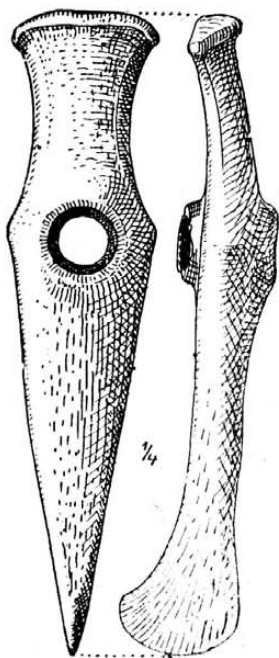
51. **Vártelek** (Ortelec, Szi.). — Határában *Satul cel bătrân* (= az öreg falu), a *La osoaie* erdőben *Peștere* (= barlang) és *Cetate* (= vár) részek. Mon. IV. 787. l.

52. **Várvíz** (Varviz, Bi.). — A MNM.-ban egy 17.3 cm h. rézcsákány. MNM. 1881. évi besz. n. 152. sz.

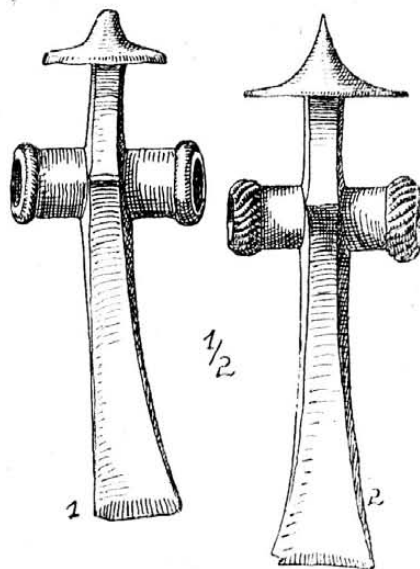
53. **Vecel** (Vețel, Hu.). — A *Țorma Zs.* gyűjt.-ből megkezdett fúrású kőkalapácsot említi *Hampel* Cat. 115. l. — EM. III. 162. l.

Az EMER.-ban 36. sz. behajló fokú 10.3 cm h. kőfejsze, 1981. sz. aeneol. agyagcsésze (365. kép), melyet *Schroller XXX. t. 3. sz.* alatt tévesen helyez a kolozsvári *Házsongárd*-ra. — U. ott 1864.—65. sz. aranyfüggők és 1872. sz. le-

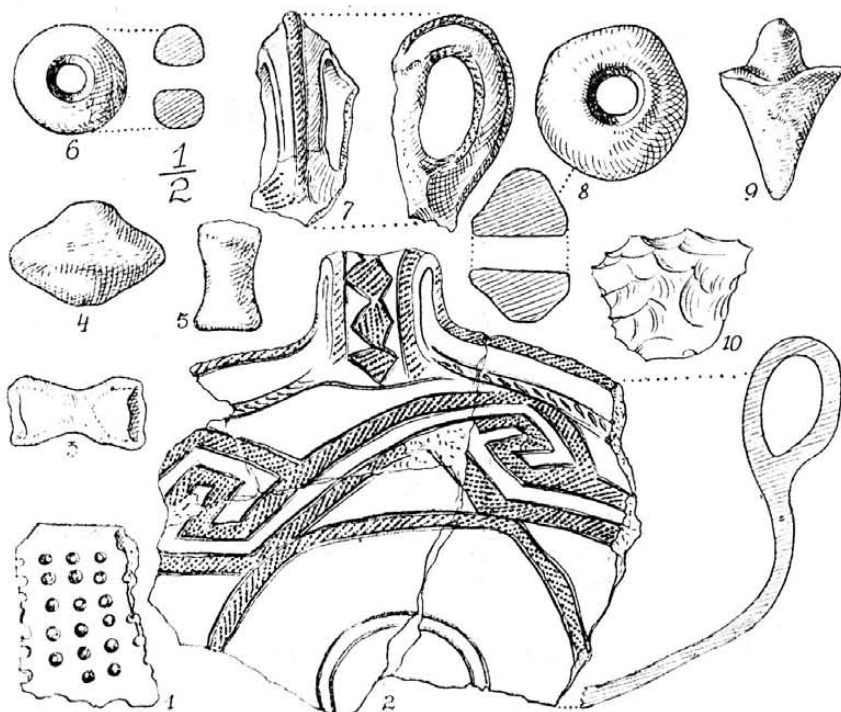
IV. 4402.—3. sz. agyaggyöngyök, IV. 4404. sz. vadkanagyartöredék, réz- vagy bronzroszda fogta meg, 4813. sz. bronztű, melynek nyaka tagolt, feje kettős csonkakúpos, IV. 4816. sz. kelta bronzöv vörös zománcal (366. kép).

360. kép. Egyélű rézsákány Várkuduról.

361. kép. Korongos tuskés bronzsákányok Várkuduról.

362. kép. Várkudui cserepek.

mézes aranyékszer. EME. Évk. V. 135. l. — ASL. N. F. XIII. 1876. 489. l. — A. f. ö. G. XXXVIII. 300. l. — *Pârvan* 443. l. — U. ott

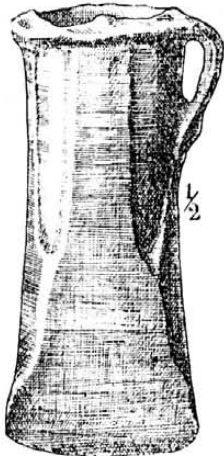
ASL. N. F. III. 347. l. bronzkardot is említ innét. *Neugebauer* 60. l. 72. sz. bronz lándzsacsú-

csot, 61. l. 74. sz. 4 bronzfejszét, 62. l. 119. sz. márványfejszét (hossza 5.5 col), 61. l. 80. sz. 2.5 col hosszú márványfejszét említ. — V. ö. Gooss 61. l. — Marţian I. 729. sz., II. 738. sz.

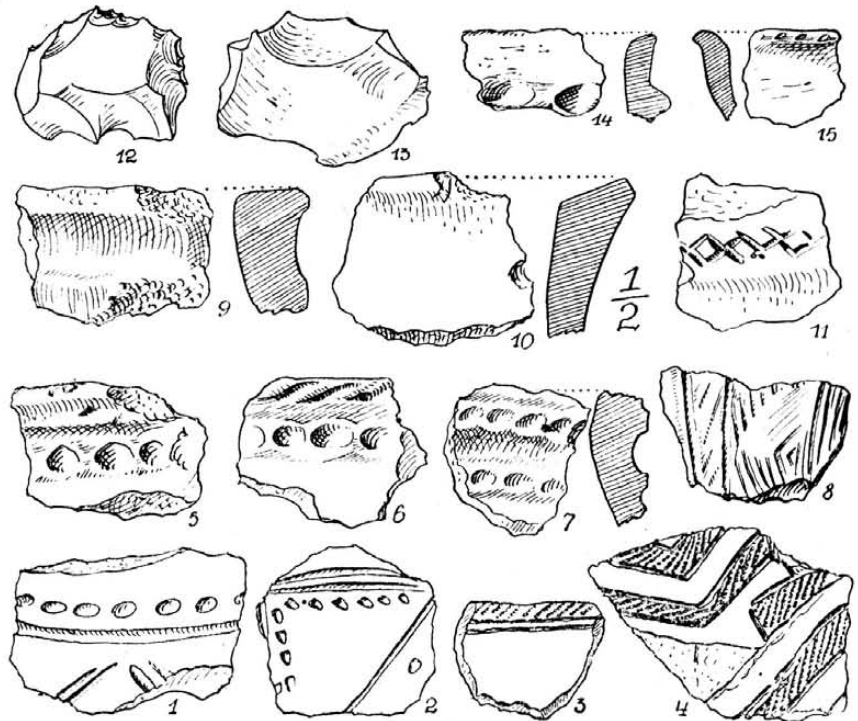
Rézbányászata bizonyosan visszanyúlik az őskorig. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. XX. 1910. 184. l.

Sze.). — A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben volt *Rhinoceros tichorhinus* combcsontja. Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw. II. 1852. 19. l. — EME. Évk. V. 121. l. — Gooss 49. l. — ASL. IV. 249. l. — *Ackner* *Elephas primigenius* agyarárt és fogtöredékét szerezte innét. ASL. IV. 249. l.

62. Verespatak (Roşia - de - Munte, Roşia-

363. kép. Tokos füles bronzbalta Vármezőről.

364. kép. Bronzkori cserepek és kővakarók Várörjáról.

Az EMER.-ban barbár ezüstérmek és 4356. sz. kelta agyagvadkan alsó fele.

Schroller 76. l. 92. sz. lencses díszű kerámikát említ. — *Nestor* 233. 241. sz. jegyzet.

A MNM.-ban szalagfűl halszájka díszítéssel. MNM. 1913. évi besz. n. 81. sz.

54. Velkér, I. Mezővelker (Ta.).

55. A Veres alatt hiányzókat I. Vörös alatt.

56. Verebes, I. Csíkverebes (Cs.).

57. Veresegyháza (Roşia, Af.). — Az EMER.-ban II. 4084.—87. sz. alatt egy nagyobb br. gyűjtélékes leletből származó nyélnyújtványos sarló, erdélyi típusú tokos füles balta, négylapú, végei felé vékonyodó bronzkarika és egy karperectöredék (367. kép).

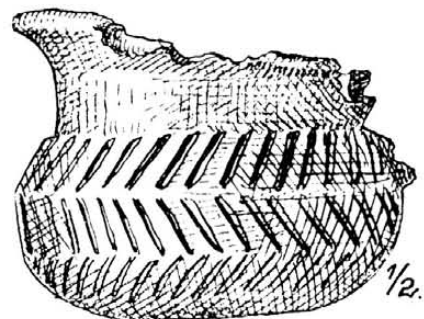
58. Veresegyháza, I. Mezőveresegyháza (Szd.).

59. Veresmart (Rotbav, Rothbach, Br.). — A BSM.-ban kb. 30 cm h. kaptafaalakú kőbalta, egy négykarajú bronzkori agyagtál. *Schroller* 77. l. 123. sz.

60. Veresmart, I. Marosveresmart (Ta.).

61. Veresmart (Roşia - Săsească, Rothberg,

Montană, Af.). — A *Cetate* (= vár) területét az őskor szempontjából is szemrevételezni kell. *Neigebaur* 185. l.

365. kép. Agyagesésze Vecelről.

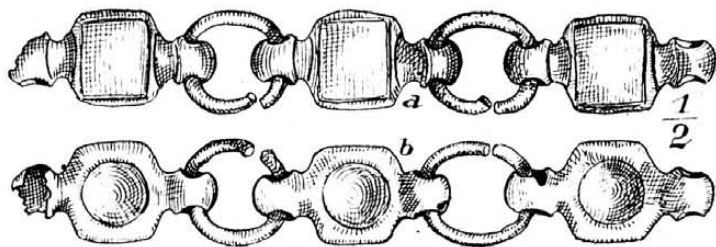
Aranybányászata minden valószínűséggel az őskorig is visszanyúlik. *Marţian* I. 733. sz., II. 561. sz.

63. Verestorony (Turnul - Roşu, Rothen-thurm, Sze.). — A segesvári ev. gimn.-ban tör-

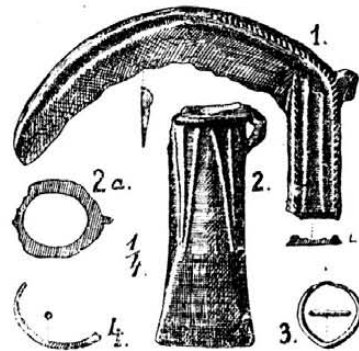
forma, végén hegyezett eszköz feketés serpen-tinből. EME. Évk. V. 132. l.

64. Vermes (Vermeş, Vermiş, Wermesch, Bn.). — *Neigebaur* 292. l. szerint itten bronz-kardot és vassisakot leltek. *Ackner* 53. l. bronz-nak mondja a sisakot is, *Gooss* 76. l. pedig a hajdúböszörményihez hasonlítja (Sanct-Georg

ev. gimn. gyűjt.-be jutottak. *Gooss* 62. l. — ASL. N. F. XVI. 60. l. — *Pulszky* Rézkor 27. l., Mo. A. I. 82. l. — AÉ. ú. f. VIII. 120. l., rajzuk u. o. 121. l. 13.—16. ábra alatt, XXXIII. 306. l. — *Hampel* Trouv. 59. l. és II. 169. l. szerint a csákányok szomszédságában bronzbaltát is leltek.

366. kép. Kelta bronzlánc töredéke Vecelről.

367. kép. Versegyházi bronzlelet.

alatt). — A kard vermesi eredete kétséges. ASL. N. F. III. 347. l. — M. C. C. 1856. 130. l. — *Marțian* I. 734. sz., II. 737. sz.

A besztercei ev. gimn. gyűjt.-ben egy 22.4 cm h. kettős ellentett élű rézcsákány.

A Bukaresti Román Nemzeti Múzeumban markolatnyújtványos bronzkard.

A MNM.-ban bronzkés. MNM. 1905. évi besz. n. 85. sz.

65. Vermes, I. Krassóvermes (Krsz.).

66. Versec (Vârșeț, Canonia, Te.). — *Milleker* II. 8. l. feltételesen ide helyezi a dák alapítású Canonia-t. — A *Ravennai* IV. 14. alatt említi. — *Milleker* II. 72.—84. l. alatt felsorolt leletek részben kelta, részben dák eredetűek.

A *Nagy rét*-ről a verseci múzeumban egy 19 cm h. kettős, ellentett élű rézcsákány, súlya 737 gr. Nyéllyukátm. 3.2 cm. *Milleker* III. 182. l.

Az *Egger*-gyűjteményben volt 3 aranygyűrű, súlyuk 18 gr. *Egger* 14. l. 108. sz.

A szkíta tórról v. ö. ESA. XII. 193. l.

67. Vécke, I. Székelyvécke (U.).

68. Vécs, I. Marosvécs (Mt.).

69. Végszendrő (Te.). — A verseci múzeumban barbár ezüstérem. AÉ. ú. f. XIX. 90. l. — *Berkeszi* 37. l.

70. Vérd (Vârd, Vârd, Werd, Nk.). — A nagy-szebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben *Bos urus priscus* és *Elephas primigenius* maradványai voltak. *Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw.* III. 1852. 115. l. — EME. Évk. V. 122. l.

1876-ban a *Schower-Nak* határrészben a Harbach balpartján a következő rézleletet vette fel az eke: egy 24.5 cm hosszú, kettős ellentett élű rézcsákányt, melynek nyéllyukátm. 4 cm, súlya 1.050 kg, 1 hasonló rézcsákányt, melynek egyik karja letört, 1 hasonló rézcsákány felét, 1 hasonló csákány töredékét. U. ott sok cserép került felszínre. A csákányok a segesvári

Az *Uesbet* határrészben 1865-ben kerek gödörben br. baltákat, vésőt, sarlótöredéket, 1 nagy tűnek körkörökkel díszített korongos fejét és lepényalakú bronzrögöket leltek 10 fontnyi súlyban. Valamennyi a nagyszzebeni Brukenthal-Múzeumba jutott. ASL. N. F. X. 36. l. 29. sz. jegyzet, XIII. 1876. IX. t. 14. sz. — *Gooss* 62. l. — *Hampel* Trouv. 59.—60. l., II. 169.—170. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 199. l. 263. sz. — *Marțian* I. 730. sz., II. 731. sz. — *Pârvan* 442. l.

71. Vértes (Virtiș, Bi.). — Az A. f. ö. G. XIII. 131. l. s utána *Pârvan* 549. 787. l. csavart, kigyós végű ezüstkarpercet említi.

72. Vervölgy (Verveghiu, Szi.). — Határában *Kincseshegy*, ahol szőlőforgatáskor emberi csontokat, fegyvereket, kardokat leltek. A hagyomány szerint pogány temetkezési hely. Hitelesítendő. Mon. IV. 794. l.

73. Vészalja (Vaszoja, Vasoia, Ar.). — A *Topila* hegyen régi temetőre bukkantak, melynek sírjai téglával és kővel voltak kirakva. A bennük levő csontvázak ülő helyzetben pihentek. *Fábián* Aradmegye leírása, II. rész. (kéz-írat) 179. l. — *Parecz* Aradmegye ismertetése 9. l. — Délm. Tört. Rég. Ért. II. 68.—69. l. — Mon. II./1. 7. l. 5. és 6. sz. jegyzet. Hitelesítendő.

A Délm. Tört. Rég. Ért. 1882. 36. l. és Mon. II./1. 15. l. kettős bronzkarikát is említ innét.

74. Vice (Vița, Szd.). — Az EMER.-ban D. 465. sz. 16.2 cm h., egyenes fokú homokkőfejsze.

Orosz E. (I. 108. sz.) magánkézben állítólag innét származó, ép, nagy kőbaltát látott.

Határában 1749-ben *Cóhely*, *Bidestó*, 1754-ben *Kistó*, 1812-ben *Kistó*, 1898-ban *Kincses* részek. Mon. VII. 105. l. — *Hodor* 765. l.

75. **Vidombák** (Ghimbav, Weidenbach, Br.). — *Schroller* 77. l. 125. sz. a rézkori telepek közt sorolja fel.

76. **Világos** (Şiria, Ar.). — A MNM.-ban egy 12.5 cm h. kőfejsze. — U. o. egy rézfokos, melynek egyik szára kerek átmetszetű pálcakalakú, a másikkal a nyéllyukkal egyirányú éle van. — U. o. 5 drb. szürke, ősk. cserép. MNM. 1899. évi besz. n. 74. sz. — AÉ. 1899. 428. l. tévesen csákányt mond.

A *Sirinká*-n levő vár környékét az őskor szempontjából is át kell kutatni.

77. **Vinda** (Ghinda, Windau, Bn.). — A besztercei ev. gimn. gyűjt.-ben egy erdélyi típusú bronz tokos füles balta és 4 horgas maroklatú sarló.

78. **Vinga** (Vinga, Te.). 1875-ben kettős elentett élű rézcsákányt leltek, mely 1891 óta a MNM.-ban van. Délm. Tört. Rég. Ért. ú. f. V. 14.—15. l. — *Hampel* Cat. 112. l. (Fibisről való bronzcsákánynak írja le). — *Pulszky* Rézkor 27. l. — *Milleker* Délm. ősk. 34. l. — Hossza 43 cm, nyéllyuka 8 cm átm., súlya 3.15 kg.

A MNM.-ban 1 kőfejsze, egy fenőkötőredék és egy olvasztó tégely. MNM. 1902. évi besz. n. 106. sz.

79. **Vingárd** (Vingard, Weingarten, Af.). — A szászsebesi ev. gimn.-ban négy serpentinakalapács és egy chloritpalakés. Mühlbacher Gymnasialprogr. 1865. — *Gooss* 62. l. — EM. IV. 134. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 77. l. 84. sz. (fejszékét mond). — *Marțian* I. 736. sz., II. 742. sz.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumból kelta vasnyílhegyet közöl *Párvan* 336. ábra 1c. sz. alatt. Képe után ítélve népvándorláskori.

Határában *Gorgán*.

80. **Virágosberek** (Vireag, Szd.). — Határában 1754-ben *Nagyító vége*, 1812-ben *Cóhátí határszél* nevek. Mon. VII. 113. l.

81. **Virágosvölgy** (Valea-Florilor, Ta.). — *Orosz E.* kőbaltát említ innét. Mezőség 1904. okt. 20-i sz. — Egykori halastavairól (*Alsó* vagy *Perlaki tó*, *Virágos tó*) *Sztripszky* 49.—50. l.

82. **Visa** (Vişa, Ko.). — Az EMER.-ban I. 3184. sz. ősk. aranyfűlbevaló, a *Kötelen* és *Gyulatelke* közti *Visai hegy*-ről II. 1324. sz. br. tokos füles balta.

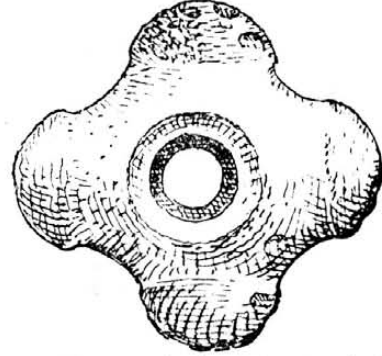
83. **Visk** (Mm.). — A MNM.-ban bronz gyűjtélékes leletből 6 nagyobb és 6 kisebb karika, 3 karikatőredék. A lelettel 2 árféle szerzőszám is jutott a MNM.-ba, amit valószínűleg bronzkarikából formáltak át. *Hampel* II. 169. l. (tévesen Vasknak írva). Ezzel szemben a MNM. 1891. évi besz. n. 107. sz. 12 bronzkarperecet és 2 bronztűt említ.

84. **Vista**, I. **Magyarvista** (Ko.).

85. **Vízakna** (Ocna-Sibiului, Salzburg, Af.). — Az *Ackner*-gyűjt.-ben volt egy serpentinfejsze.

ASL. IV. 31. l. — EME. Évk. V. 130. l. Most a Brukenthal-Múzeumban. Voltaképpen díszfokos kúpos fokkal és az oldalán 4 dudorral. AÉ. 1887. 158. 159. l.

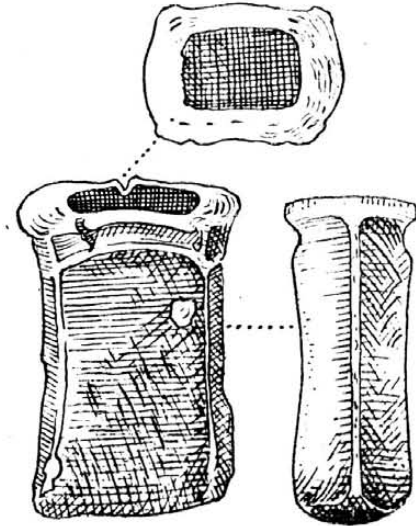
Az Astra nagyszebeni múzeumában 1714. sz. ívelt fokú, hosszában tört és egy szám nélküli kőfejszetőredék.

368. kép. Trachytbuzogány Vízaknáról.

Az EMER.-ban 1983. sz. edény, I. 4285. sz. korabronzkori cserép, I. 4286.—91. sz. jaspigöröngyök, viaszopál göröngy, magkövek, fehér kvarcszilánk, 6785. sz. aeneol. agyagedény. EM. III. 162. l.

Bakk Endre vízaknai plebános gyűjteményében volt többek között 1 kőfejsze, 1 agyag tűzikutya, a *Sóbányapataká*-ból egy négykarajú trachytbuzogány (368. kép), mint a marosdéli

369. kép. Bronzkalapács Vízaknáról.

cseiek (AÉ. ú. f. VII. 158. l. 4b. sz. és VIII. 417. l., OMIK. XX. — VII. — 20. l.), 1 br. tokos kalapács (369. kép. — AÉ. ú. f. VII. 159. l. és képe u. o. 158. l. 2. sz. alatt), a Vízakna és Ladamos közti határrészből br. tokos füles balta (u. o. 158. l. s u. o. I. sz. ábra), a

Kucsulata aljáról kőfejszék, a bányák körüli területéről kővésők, a *Simiál-hegy*-ről bronzlánczsa, a *Táborhely*-ről kőék és a fent említett bronzkalapács, a *Nádas* északi feléről bányászkalapács „ékelő vasból“, a *Pápista domb*-ról thasosi tetradrachmák. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 200. I. 273. sz.

A *Zöld tó*-nál, *Marhaitató*-nál és a falu felett fél órányira ősk. cserepek, ez utóbbi helyen kővéső, 1 egész és 1 fél kőfejsze is felszínre került. *Gooss* 49.—50. l. — Erdély 1933. 10. l.

A *Gorgán*-nál halmok, Kiscsúr felé pedig földhányások vannak. *Marțian* I. 738. sz., II. 474. sz.

A *Nádas* északá-ban 12 urna került felszínre. Ezek félgömbalakú kőfedőkkel voltak lefedve. Az egyikben kisebb urna volt elhelyezve, más két urnában koponyaacsontdarabokat lelt *Bakk E.*, amelyen „arabeszkyszerű vésetek“ voltak. *Schroller* 19. l. égetett temetkezéseket említ innét, 75. l. 39. sz. alatt *Wietenberg*, középerdélyi festett barázdás tüzelésű és lencsés díszű keramikát sorol fel. V. ö. VIII. t. 1. 3. 4. 6. sz., XV. t. 4. sz.

Vízakná-tól É.-ra obszidiánszilánkot és jáspisnyílhegyet lelt *Marțian Gyula*, amiket *Bakk* plebánosnak ajándékozott. AÉ. ú. f. XXIII. 285. l., XLVII. (1934) 156. l.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumból részben *Teutsch* superintendens leleteiből kő- és fémholmikat említ a *Correspondenzblatt* 1878. nov. 8. száma.

U. o. 1430. sz. obszidiánvakaró. AÉ. XLVII. (1934) 156. l.

Párvan 529. 705. l. és 365. ábra alatt egy állítólagos kelta csontfésűt, 699. 779. 785. l. és 342. ábra 2. sz. alatt pedig egy kelta vas harci balatát közöl a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumból.

A határában levő *Apaffy tója* és a többi tó környéke az őskor szempontjából is fontos lehet. *Sztripszky* 61. l. jegyzet. — Mon. I./1. 100. l.

Sóbányászata minden bizonnyal szerepet játszott az őskorban is. A fenti leleteken kívül ezt bizonyítja a közelében, Szenterzsébeten felszínre került nagy bronzlelet is.

86. Vízszentgyörgy (Szd.). — Határában 1719-ben *Resztoká*, *Sóstó* nevek. Mon. VII. 119. l.

87. Vízszilvás (Silivaş, Szd.). — Határában 1326-ban *Szarvastó-folyó*, 1898-ban *Tóré*t nevek. Mon. VII. 129. l.

88. Vláháza (Úrháza, Kákova, Cacova, Af.). — Az EMER.-ban a *Herepei Károly* ásatásából 6696.—729. sz. emberi csontok, aeneol. cserepek, edénykék, csontár, ütőkő, véső, fejsze, fokostöredék; a *Torma Zs.*-féle gyűjteményből V. 9976.—77. sz. korabronzkori cserepek. Útm. 13. l.

A *Dealu Sârbii* fennsíkon 3 tumulus volt. Az egyik (a keleti szélső) 15,5 m hosszú, 12 m széles és 2 m magas, kettős kőburkolatú sírt ta-

kart. Benne ÉK.-DNy. irányban jobb oldalra fektetett zsugorított csontváz (Mon. II./1. I. t.). Fejénél csészével lefedett agyagedény (u. o. III. t. 22. 25. sz., említve *Párvan* 568. l. 1. sz. jegyzet); melle táján egy vörösrézről való nőkapocs és 1 kettős horgú réz hímkapocs (u. o. II. t. 9. 10. sz., AÉ. ú. f. VIII. 122. l., rajzuk u. o. 123. l. 24. 25. sz.), a törzs közelében 3 diabasból csiszolt kőfejsze (u. o. II. t. 2. 3. 4. sz.), egy pár csontár (u. o. 7. 8. sz.), lábánál simára csiszolt, kerekded homokkölap és rajta ellipszis alakú morzsoló kő: — Egy másik tetem u. olyan tájolású, de erősebben zsugorított, jobboldali fekvésben jelentkezett. Törzse mellett melaphirból és dioritból való ép és törött kőfejsze (Mon. II./1. II. t. 5. 6. sz.), arca előtt 2 agyagcsésze (u. o. III. t. 21. 23. sz.), aztán sok csont, szén, hamu s két fekete égett agyag-állatidolum feltörzse.

A második tumulus az elsőől 5 m-re emelkedett. Hossza 13,5 m, szélessége 9 m, magassága 1,5 m volt. Kettős kőburkolatú sírt takart ez is. Benne 50—60 éves, dolichocephal koponyájú csontváz pihent jobboldali, zsugorított fekvő helyzetben. Feje É.-ra, lábai D.-re estek. Koponyáját kétoldalt s hátul 3 s az ezekre helyezett negyedik kőlap védte. Balkeze mellett agyagcsésze (Mon. II./1. III. t. 14. sz.), dereka táján egy pár diabas- és amphibol-plagioklasból készült fejsze és egy csont edénysímító feküdt. — Ettől 50 cm-re u. a. irányban zsugorított, jobboldali fekvésű, 30—40 éves egyén csontváza pihent. Arca DNy. felé nézett. Koponyája mellett agyagbögre (Mon. II./1. III. t. 16. sz.), törzsénél egy pár kőfejsze és sakk-táblás díszű cserép (u. o. 20. sz.) jutalmazta a kutatók fáradozását.

Tőle Ny.-ra 18 m-re volt a harmadik, de már széthányt tumulus, ennek az előbbiekéhez hasonló kőburkolatából származó kőtuskók, csont és edénytöredékek. AÉ. ú. f. VIII. 339. l., XXXIV. 386. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 80. l. 93. sz. — *Hampel* II. 62. l. — *Roska* II. 356. l. — ZfE. XVIII. 80. l. és 81. l. 47. ábra (a pápaszemes nő- és horgas hímkapocs). — *Childe* I. 189. l. 1. sz. jegyzet, II. 208. l. — *Marțian* I. 289. és 739. sz., II. 118. sz. — ZfE. LXII. 248.—258. l. — *Schroller* 19. 20. 31.—35. 37. és 75. l. 49. sz., XXVIII. t., XXIX. t. 1. 3. 4. 9.—17. sz. (ahol wietenbergi, barázdás tüzelésű és lencsés díszű keramikát különböztet meg). — A leletek a NBKM.-ban 1429.—1525. sz. alatt (370. kép).

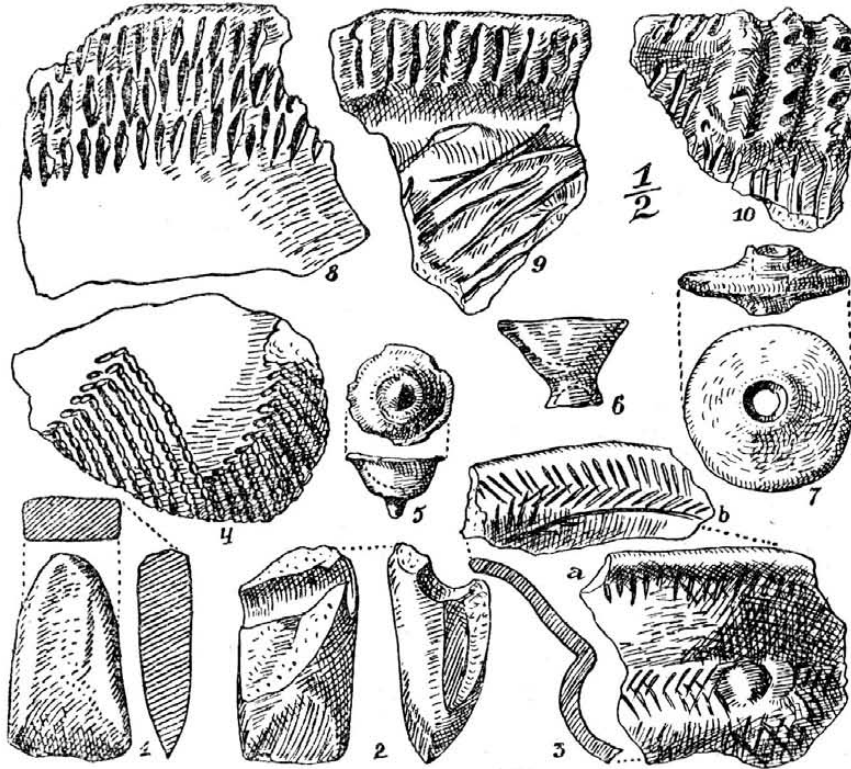
A *Dealu Sârbii*-vel szemben levő *Kerpenyesi hegység* gerincén egykor emelkedő 7 tumulus közül csak 2 volt ép. A nagyobbiknak hossza 5 m, szélessége 3—4 m, magassága 1 m volt. A kőtuskók rendetlenül egymásra hányt halmazt képviseltek. Mindkettőben 1—1 K.-Ny. tájolású, zsugorított fekvő csontváz pihent, arccal D.-re. Mellettük csak 1—1 bögre volt. A kővek nem a hegység zöldesszürke homokkövei

közül kerültek ki, hanem az ide kb. 2 km-re fekvő, durva lajta-mészakőtuskókból emelték ezt a két halomsírt. Mon. II./I. 18.—20. I.

A *Nedeia burşii* (Ó-bursi) telepről a NBKM.-ban 1526.—51. sz. alatt barázdás tűzd. cserép, réz- és korabronzkori cserepek, gyöngy, gúlaalakú hálósúly, sarló alakú rézkés (Mon. II./I.

gúla- és kúpalakú tűzikutyák, 3365. sz. gúlaalakú tűzikutya.

89. Voja (Voia, Hu.). — *Gooss* 61. l., *Hampel* II. 171. l., *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 75. l. 74. sz., Hunyad vm. tört. I. 14. l., *ASL.* N. F. XIII. 1876. 474. l., Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 60. l., s utánuk *Marţian* I. 740. sz., II.

370. kép. Aeneolithikus leletek Vláházáról.

85. l. és VIII. t. 66. sz.), rézpogácsa (u. o. 87. l. IX. t. 85. sz.-ra hivatkozik tévesen, mert itt egy fugadi spirális festésű cserép van ábrázolva), aeneol. cserepek (u. o. 91.—92. l. és XV. t. 136.—137. 140.—143. sz. — *Schroller* 67. 75. l. 46. sz. szerint *Wietenberg*).

U. o. a *La izvoru popii* (= a pap forrásánál) határrészből 1552.—1635. sz. aeneol. (veszszős, barázdás tűzdelésű és lencsés díszű), réz- és korabronzkori kerámika. *Schroller* 75. l. 48. sz. és LII. t. 8. sz. — *Nestor* 66. l.

U. o. a *La fânate* (= a szénafüveknél) határrészből 1636.—39. sz. kaptafaalakú kovapalabta, egyenes fokú trachytfejsze, u. o. miniatűr fejsze foka, rézkori cserepek, 1637. sz. kőfokos, mint a tordosiak, homokkőkés. V. ö. *Schroller* 75. l. 47. sz.

V. ö. még *Wosinsky* 30.—31. l. és V. t. 4. 7.—9. sz. — *AÉ.* ú. f. XLII. 52. l. — *EM.* XXV. (ú. f. III.) 114. 119. 168. 169. l.

U. o. a határrész közelebbi megjelölése nélkül 1429.—1525. sz. alatt u. o. kori kerámikai emlékek, morzsolókövek, egyenes fokú kőfejsze,

746. sz. bronzfejszét, illetve vésőt említenek az EMER.-ban. Valószínű, hogy a marostordamegyei Székelyvajáról származó 183. sz. törött rézcsákánnyal tévesztik össze.

90. Vojkaháza (Guravoj, Guravale, Guravăii, Ar.). — 1850-ben útépitéskor 65 cm mélyen 70 drb. apolloniai ezüstérem társaságában a következő ezüsttárgyakat lelték: 1 lánctöredék, 2 drb. sodronyból készült fülöngy, melyekről 3 ezüstszege alakú csüngő lóg le. A. f. ö. G. VI. 237. l. és pontosabban XV. 321. l. — *A. M. C. C.* 1856. 102. l. szerint 1851-ben lelték. — *Gooss* 23. l. — *Seidl* II. 33.—35. l., IV. 83. l. — *ASL.* N. F. XIII. 1876. 509. l., XIV. 1877. 71. l. — *AÉ.* r. f. IX. (1875) 215.—220. l. — *AÉ.* ú. f. VIII. 277.—80. l. — *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 201. l. 275. sz. — Hunyad vm. tört. I. 15. l. — *Párvan* 536. 559. 613. 705. 785. l. — *Az OMIK.* XX. (VII.) 25. l. és *Marţian* I. 235. sz., II. 313. sz. bronzbaltákat is említ.

91. Volál, l. Karatnavolál (Hsz.)

92. Volkány (Vălcăndorf, Wolkendorf, Nk.). — A BSM.-ban egyenes fokú, mandulaalakú kőfejsze.

A segesvári ev. gimn.-ban br. tokos balta. *Gooss* 62. l. — *Hampel* II. 171. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 199. l. 264. sz.

Az ASL. N. F. III. 378. l. és I. t. 3. sz., XIII. 1876. 496. l. és X. t. 3. sz. alatt br. tokos vésőt közöl az *Ackner*-gyűjt.-ből.

Az EMER.-ban I. 1870. sz. bronzkarika és I. 1871. sz. br. spirális.

A községtől ÉK.-re kb. 1300 m-re a síkon 40 cm mélyen kőszekrény sírt fedtek fel. Tájéolása K.—Ny., hossza 1 m, szélessége 80 cm, mélysége 60 cm volt. Csontvázmaradványok és fekete tónusú, díszítetlen cserepek voltak benne. *Sieb.* *Vierteljahrschrift* 55. évf. 1932. 93. l.

A Volkány és Barcaroznyó közti földvárát az őskor szempontjából is szemrevételezni kell. *Gooss* 127. l.

93. Vosdocs, I. Hosszúrév (Ar.).

94. Vosdocs, I. Hosszúrév (Ar.).

95. Völes (Ielci, Szd.). — A *După deal* (= hegy megett) határrészben a hagyomány szerint régi falu nyomai, itt cserepeket, tégladarabokat, ekerészleteket leltek. *Mon.* VII. 131. l.

96. Völesök (Ulcig, Szi.). — Határában *Csikásztórét, Kisis ló, Mezőgát* nevek. — A *Sáncalja* határrészben bronzkarikákat leltek. — A hagyomány a régi falut a *Magyaros* határrészbe helyezi. *Mon.* IV. 807. l.

97. Vöröstoronyi szoros (Pasul Turnul-Roșu, Rothenthurm-Pass, Sze.). — Diluviális kavicrsrétegből *Elephas primigenius* agyara került a nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-be. *Gooss* 49. l. — EME. Évk. V. 120. l. — Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw. 1852. 59. l.

Neigebaur 273. l. I. sz. háromlú bronznyílhegy került az *Ackner*-gyűjt.-be. — ESA. XI. 193. l.

98. Vracsevgáj (Te.). — 1889-ben 400 drb. dyrrhachiumi, apolloniai s római consularis érmet leltek itten a *Királyicá*-n egy agyagedényben. *Milleker* Délm. ősk. 79., I. 190. l., III. 196. l. — *Berkeszi* 47. l. — Az *Ördöghíd*-nál Nagy Sándor aranystaterét lelték. U. o. 48. l.

99. Vulkán, I. Zsilvajdévulkán (Hu.).

100. Vulkán-szoros (Vulcan-Trecătoare, Pasul-Vulcan, Vulkan-Pass, Hu.). — A *Vârful gropilor* határrészben a *Strázsa* hegyben levő *Bellona*-barlangot az őskor szempontjából is át kell kutatni. *Bielz* I. 40. l. 35. sz. és 40.—41. l. 36. sz.

Az EMEÁ.-ban *Elephas primigenius* zápfoga. EME. Évk. V. 126. l.

1858-ban egy vulkáni ember Szászvároson a következő érmeteket kínálta eladásra, amiket a Vulkán-szorosban lelt: 47 római családi dénár, 2 császárkori érmet, 1 Augustus, 1 Tiberius, 1 Germanicus, 2 Galba, 1 Otho, 3 Vitellius, 29 Vespasianus, 8 Titus, 1 Julia és 5 Domitianus érmet. M. C. C. 1856. 153. l. — *Seidl* A. f. ö. G. XXIV. 386. l. — *Gooss* 61. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 74. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 203. l. 284. sz. — *Marțian* I. 742. sz., II. 748. sz.

101. Vulkój (Af., verespataki járás.) — 1831-ben 4 nyílt, 4—5 cm átm., befelé tekert végű aranykarikát leltek, amelyek Wienbe jutottak. *Katal. d. Antikenkab.* 349. l. III. sz. — *Gooss* 62. l. és utána *Hampel* II. 171. l. a szilágymegyei Vulnojt említi lelőhelyként. L. o.

102. Vulnoj (Szi.). — A *Katal. d. Antikenkab.* 349. l. III. sz., AÉ. ú. f. XII. 408. l., OTÉ. XII. (2. r. IX.) 303. l. 327. sz., ASL. N. F. XIV. 1877. 64. l., *Hampel* II. 171. l. szerint Wienbe került az a négy szívidomú, 4—5 cm átm. aranyláncszem, amit 1831-ben leltek. Lelőhelyük az alsófehérmegyei Vulkój. L. o.

103. Vurpód (Vurpär, Burgberg, Sze.). — Az irodalom innét 9 br. karikát említi. *Marțian* II. 750. sz. (Alsó-Fehér m.-be teszi).

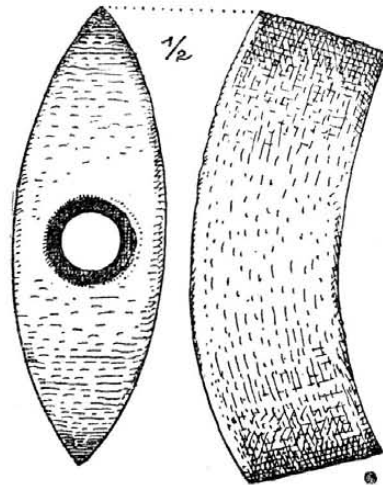
Párran 514. l. és 355. ábra 1. sz. alatt kelta vaslánczát közöl a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumból. A kép után ítéelve későbbi.

Környékét a dák kérdés szempontjából is át kell kutatni. *Marțian* Urme 21. l.

Z

1. Zabále (Zábalt, Krsz.). — Határában *Satul bătrân* (= öreg falu) név. Krassó vm. tört. II./2. 287. l.

2. Zabola (Zábala, Hsz.). — A SzNM.-ban 1554. sz. egyenes fokú, a nyéllyuk táján kétoldalt kiduzzadó, 12 cm h., rézkori trachytefsze (371. kép). SzNM. Ért. I. 42. 43. l. —

371. kép. Kétlú kőfejsze Zaboláról.

OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 68. l. 3. sz. — Az OTÉ. IV. 1879. 153. l. a SzNM.-ban amphibolpala-kalapácsot említi.

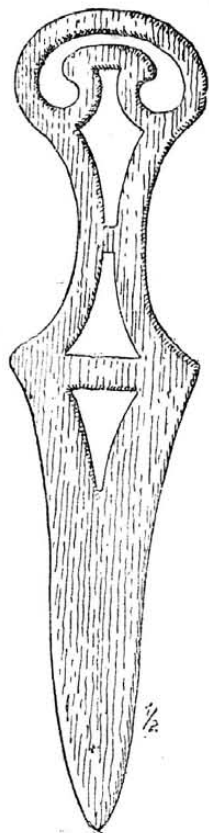
U. ott 5245. sz. bronztör (372. kép). *Roska* Szf. 39. kép.

Gr. *Teleki Domokos* gernyeszegi gyűjt.-ben 2 gyöngyalakú agyagsúly.

Az EMER.-ban IV. 2602. sz. I. vajskori csupor gombos füle az országút melletti kavics-halomból, melyet a *Feketeügy*-ből hozták oda, tehát másodlagos helyről származik.

A község mellett egy halmot *Tatárhalom*-nak neveznek. A hagyomány szerint a tatár-dúláskor elesettek sírhalma. *Orbán* III. 145. l. — *Gooss* 63. l. — CIA. 1876. II. 156. l. — *Marțian* I. 744. sz., II. 751. sz. — Hitelesítendő.

Határában 1650-ben *Halommezeje*, 1665-ben *Balaton szege*, 1716-ban *Forrótó*, *Tóköz*, 1800-ban *Tóközre menő*, 1851-ben *Tókos* nevek. Emlékkönyv 71. l.

372. kép. A zabolai bronztör.

3. Zajkány (Zăicani, Hu.). — Határában földhányás. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 72. l. 63. sz. — *Marțian* I. 746. sz., II. 753. sz.

4. Zajzon (Zizin, Br.). — A SzNM.-ban I. 227. sz. fémformát utánzó, rézkori kőcsákány fele.

5. Zalasd (Zlaști, Hu.). — Határában ősk. telep. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 67. l. 46. sz. — *Marțian* I. 747. sz., II. 759. sz.

6. Zalatna (Zlatna, Goldmarkt és Klein-Schlatten, Af.). — Barlangjai: *Peșterea mare depe Corlata*, *Racovitza* 552. l. és *Peșterea mică* (= kis barlang) *depe Corlata*, u. o. 552.—553. l.

A *Gura ampeliznii*-hegyen lett gyűjtélékes bronzleletből a MNM.-ban 3 tokos füles balta, 2 szárnyas balta és 2 lándzsa. 1907. évi besz.

n. 101. sz. — Valószínűleg u. a. leletből még 1 tokos füles balta és 1 lándzsa. MNM. 1907. évi Jelentése 40. l.

Egy másik korábbi gyűjtélékes leletben volt 2 egész és 2 törött karperec, 1 bronzhuzal, 2 törött tű, 1 kerekidomú dísztag töredéke és 3 lapos véső. AÉ. ú. f. X. 95.—96. l. — *Hampel* II. 172. l.

Az EMER.-ban I. 7915. sz. neol. csésze.

A *Corabia*-n II. Fülöp tetradrachmáját lelték. AK. XVI. 41. l., rajza a 41. lapon. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 76. l. 78. sz. — *Marțian* I. 748. sz., II. 760. sz.

A Zalatna és Petrosán közti *Zsidóvár* a dák kérdés szempontjából is tisztázandó. *Neigebaur* 181.—182. l. — *Kövári* I. 53. l., II. 24. l. (dák eredetűnek véli).

Esmark Kurze Beschreibung einer mineralog. Reise i. Ungarn. 1798. 85. l. a nephrit magyarországi előfordulási helyét, eredetét a zalatnai *Zsidóhegy*-en sejtí. — V. ö. *Ortvay* Összehas. vizsg. II. 32.—33. l. — *Milleker* Délm. ősk. 24. l., I. 145. l.

7. Zalán (Zălan, Hsz.). — Határában 1593-ban *Kincsásás*, 1771-ben *Harcsa*, 1782-ben *Harcsabükk*. 1805-ben *Várhegy* nevek. Emlékkönyv 71. l.

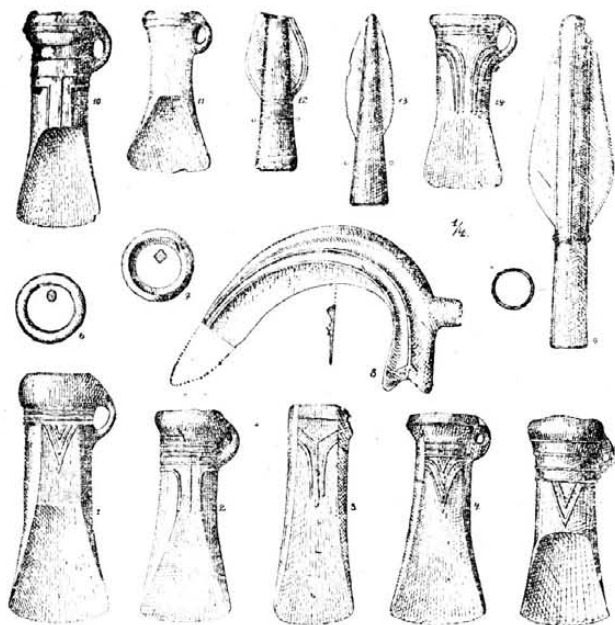
8. Zarándnadas (Nadeș, Ar.). — A hagyomány a *Țarină* dűlőbe és *Nădăsel* völgybe telepeket helyez. — A mai *Dumbrava* erdő mellett levő *Țiesă* völgyben sírhalmok vannak, amiket, mivel kereszt helyett kő jelzi azokat, a nép pogány eredetűeknek vél. — A *Tilădia* völgyben rézbánya nyomai, aminek eredete esetleg az őskorig is visszanyúlik. Mon. III. k. 1./II. r. 243. l.

9. Zarándpatak (Valemare, Valea-Mare, Ar.). — A *Dudaiu* határrészben a közönséges opál és chalcedon szálában van meg. A 60 cm vastag barna agyagrétegben campignyi emlékek szén és egy pár durva cserép társaságában. — A *Gruiu* határrészben a közönséges opál fészkekben fordul elő. Egy ilyen fészkek 60 cm vastag agyagrétege alján mállott csontszilánkok és szén társaságában campignyi ipar. A szenek *Hollendonner F.* meghatározása szerint nyírfa, szilva és *Prunus*-fajta fák ágaitól származnak. AO. VIII. IX. 249. l. — B.—H. XIV.—XV. 22.—23. és 84. l. — *Siebenb.* Vierteljahrschr. 1932. 134. l. — *Dacia* III.—IV. k. 22. l., V.—VI. k. 89. 92. 93. l. — ACMI. IV. k. 159. l. Bull. de la Soc. Préh. Franç. 1934. 384. l. — *Kadić* 16. 122. l.

10. Zágon (Zagon, Hsz.). — A SzNM.-ban *Cervus elaphus* foss. zápfoga és lábszártöredéke, *Sus scrofa* tejfoga. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 22. l. — U. o. 6910. sz. obszidiánmagkő. AÉ. XLVII. (1934) 156. l.

U. o. A. 783. sz. br. tokos véső és két gyűjtélékes bronzlelet. Az egyik a *Metehegy*-en került felszínre, s van benne 15 tokos füles balta, 1 erdélyi típusú, keskeny, tokos füles

balta, 3 markolatlemez sarló és egy töredék, 9 lándzsa, 3 karika (373. kép). *AE.* ú. f. II. 28.—32. l. — *Roska Szf.* 55. kép. — *Nestor* 132.—133. l. 23. kép. — *PZ.* 1935. 51. l. — *Nils Åberg V.* 53. l. 92. kép (csésze). — A másikat a *Cseremás* határrészben lelték (az *AE.* ú. f. II. 30. l. tévesen *Cseremias*-t ír, az *OTÉ.* XIII. — 2. r. X. — 69. l. 15. sz. tévesen *Cseresnés*-t mond). Van benne 1 szárnyas balta, 8 tokos füles balta, 1 tokos kalapács, 18 ép és törött sarló, 1 kés, 3 füles korongos gomb, 1 lószerszámdísz (*Hampel Trouv.* LXII. t. 2. sz. és XIV. l., Br.-kor LXII. t. 2. sz. s ez után *Párvan* 440. l. és 310. ábra alatt té-

373. kép. A Zágon-metehgyi bronzlelet.

vesen Sepsiszentgyörgyről valónak mondja), továbbá 1 bronzcsésze felső része, 11 karperec s azok töredékei (374. kép). *Roska Szf.* 56. kép. — *Hampel II.* 171. l. — *SzNM.* Ért. I. 47.—48. l. — *Marțian I.* 745. sz., II. 752. sz. — *Nestor* 505. a. sz. jegyz., 134. l. 27. kép, 537. sz. jegyz. — *Orbán III.* 159.—160. l. urnákat említ innét.

A debreceni Déri-Múzeumban 1 tuskés korongos és 1 gombos br. fokos. *AE.* ú. f. XXXIV. 124. l.

A NBKM.-ban 73. 76. sz. bronzlándzsák, 74. 75. sz. magyar típusú tokos füles bronzbalták, 72. 79. sz. markolatlemez sarlók, 78. sz. horgas markolatú sarló, 78. sz. félholdas kávájú bronzbalta, 3582. sz. erdélyi típusú tokos füles bronzbalta, 3583. sz. sűrűn rovátkolt díszű bronzkarperec.

Határában 1758-ban *Bedertava*, 1767-ben *Zabostó* nevek. Emlékkönyv 71. l.

11. Zágra (Zagra, Bn.) és **Szálva** közt a *Belei* hegyen levő *Dâmbul Cetățelilor*-on (= a

váracsák dombja) földvár nyomai. U. itt cserepek is lelnek. *Marțian Țara Năs.* 12. l.

12. Zálha (Zalha, Szd.). — Az *OTÉ.* XI. (2. r. VIII.) 1886. 24. l. s utána *Marțian I.* 749. sz., II. 754. sz. homokkőcsákányt említ innét.

A hagyomány a *Dealul bisericii*-ra (= templom hegye) helyezi a régi községet. — A *Burzuar* nevű kúpalakú hegyen cserepek, vastöredékek, római érmek fordulnak elő. *Mon.* VII. 142. l.

13. Zálnok (Zalnác, Szi.). — Az itt elvouló limes mentét át kell vizsgálni, hogy vajjon nincsenek-e ottan dák nyomok? *Marțian Urme* 14. l.

Határában *Várdomb* és az *Ursoiu* hegyben *Pinteu* nevű barlang. *Mon.* IV. 813. l.

A MNM.-ban 1 a furás táján eltört kőfejsze és egy kovakés hegye. MNM. 1885. évi besz. n. 82. sz.

14. Zám (Zam, Hu.). — A község neve ósláv nyelven *vár*-at jelent. *Marțian Urme* 12. l. — A környékén felderítő kutatásokat kell végezni, hogy ennek az elnevezésnek nincsenek-e őskori vonatkozásai is, amit a községnek a Maros ezen szűk átjárójában való fekvése is indokol.

15. Záproc (Zăpârț, Szd.). — Az EMER.-ban 25. sz. széles kaptafaalakú agyagpalabalta élrésze. EME. Évk. V. 139. l. — *Gooss* 63. l. — EM. III. 145. l. — *Mon.* I. 98. l. — *Marțian I.* 751. sz., II. 756. sz. — *Orosz I.* 110. sz. — *A Mon.* I. 98. l. s utána *Orosz II.* 50. sz. tévesen említ az EMER.-ban több csiszolt kővésőtöredéket.

Határában 1864-ben *Valea gatului* (= a gát völgye, pataka), *Valea tăului* (= a tó völgye, pataka), *Fața gatului* (= a gát oldala), *Sub valea tăului* (= a tó völgye alatt), 1898-ban *Fața gatului* nevek. — *Mon.* VII. 149. l.

1913-ban még feljegyeztem a *Valea tăului* határnevet.

Megjegyzendő, hogy a község neve a szláv *zaporec* szóból (= gát, zsilip) származik.

16. Zernest (Zernești, Zernest, Br.). — Barlangjáról *Bielz I.* 25. l. 20. sz. — A *Moara dracului*-ban (= ördög malma) eszközöket is lelték. U. o. 25.—28. l. 21. sz.

17. Zetelaka (Zetea, Zetelaca, U.). — Az EMER.-ban a *Zetevára*-ból IV. 2839.—77. sz. acneol. és rézkori cserepek, gyermekjáték és pereszletöredék. — *Kiss I. k.* 13. l.

A SzNM.-ban 5197. sz. ívelt fokú, 10.5 cm h., mandulaalakú kőfejsze.

A *Zetevára* voltaképpen földvár. *Orbán I.* 66.—67. l. — *Kövári II.* 46.—47. l. — *Könyöki-Nagy* 294. l. — EM. XIII. 417. l. — *Cseke József* Scythia I. — *Marțian I.* 752. sz., II. 758. sz., *Urme* 25. l.

A *Szölőbát* határrészben az opál szálában van meg. Székelység 1935. 4. l.

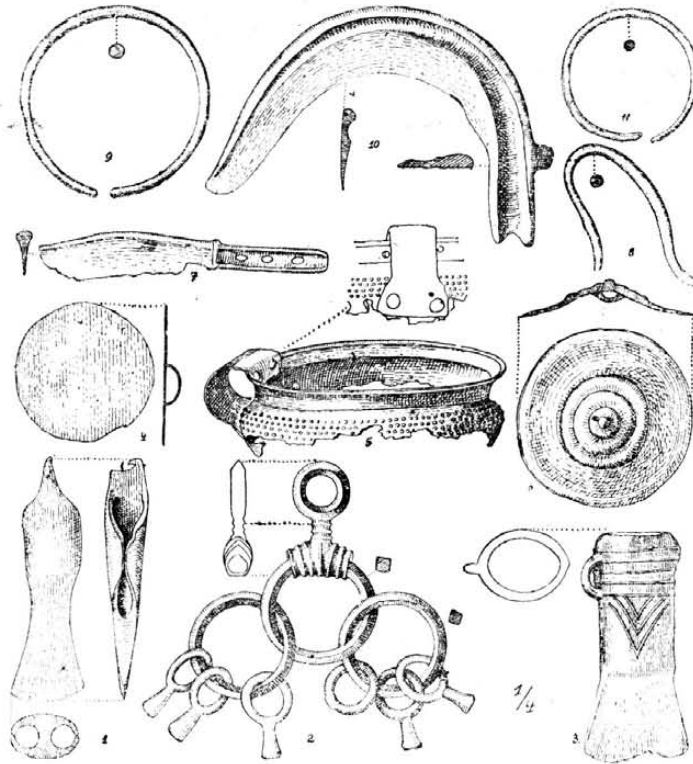
A *Rakottyás* patak andezit szikláik közt medvebarlangok. — A falun alul a nyugati oldalon is van egy odú. Székelység 1937. 158. k.

18. Zeugma, I. Csigmó (Hu.).

19. Zgribestic, I. Krassógombás (Hu.).

20. Zilah (Zálah, Szi.). — Az EMER.-ban IV. 2385.—88. sz. különösebb jelleg nélküli aeneol. cserepek a *Király-utcából*, IV. 2569. sz.

van meg. Az itt gyűjtött ovális nucleusszerű szakóca és különböző vakaró eszközök a mesolithikumba tartóznak. *Roska M.* Le paléol. inf. de Zimbru. Bul. Soc. Nat. Cluj, IV. 1928. 35.—37. l. — AO. VIII. 349. 469. l. — B.—H. XIV.—XV. 23. és 84. l. — Bull. de la Soc. Préhist. Franç. 1934. 384. l. — *Kadić* 16. 122. l. — Dacia V.—VI. k. 44. 50. 80. 81. 89. l. — ACMI. IV. k. 159. l.

374. kép. A Zagon-cseremási bronzlelet.

réz kori agyaggyöngy a *Döböri kút* mellől, továbbá II. 9012. sz. arany csüngődísz (5. kép 3.). Pásztortűz 1931. 59. l.

A *Szikszy-gyűjt.*-ben volt egy obszidián-nucleus, melynek magassága az AÉ. ú. f. XVI. 63. l. és Mon. I. 29. l. szerint 16 cm, az AÉ. ú. f. XVII. 356. l. szerint pedig csak 8 cm volt. AÉ. XLVII. (1934) 156. l.

Határában barlang. Mon. I. 34. l.

21. Zimándújfalu (Zimandul-Nou, Ar.). — A MNM.-ban gyűjtélékes bronzleletből 3 tokos füles balta, 1 sarló 2 darabja, 1 sarlótöredék, 5 gomb, 1 karika, 2 lemeztöredék bevéselt vonaldíszsel, 1 félholdas csüngő, melynek anyaga szürkés színű bronz, 1 bronztöredék. MNM. 1897. évi besz. n. 112. sz.

22. Zimbró (Zombrád, Zimbru, Ar.). — A *Părăul creminoși* (= kovaköves patak) jobb partján a közönséges opál és a chalcedon szálában

Vasbányászata esetleg az őskorig is viszszenyűlik. Mon. III. k. I./II. r. 245. l.

23. Ziridava, talán Bules (Krsz.).

24. Zold (Zolt, Krsz.). — Határában a *Cărămida* (= téglavár) az egykori *Csaramida* község nevét őrzi. — U. ott még *Valea cărămizii* és *Dealul cărămizii* nevek. Valamennyi hitelesítendő. Krassó vm. tört. II./I. 100. l., II./2. 296. l.

25. Zoltán (Zoltan, Hsz.). — *Schroller* 78. l. 160. sz. lencses díszű keramikát említ.

26. Zombrád, I. Zimbró (Ar.).

27. Zomordok, I. Szumurdok (Ko.).

28. Zovány, I. Szilágyzovány (Szi.).

29. Zöldes (Zeldis, Ar.). — Határában *Vârful lacului* (= a tó vége) nevű hely. Mon. III. k. I./II. r. 245. l.

30. Zurobara, I. Temesyár (Te.).

Zs

1. Zsábenyica, I. Görgénysóakna (Mt.).
2. Zsákfalva (Jac, Szi.). — Határában *Rogoaze* (= sások) név. Mon. IV. 835. l.
3. Zsákod, I. Magyarzsákod (U.).
Oláhzsákod (Kk.).
4. Zsiberk (Jibert, Seiburg, Nk.). — Az EMEÁ.-ban Bos primigenius Boj. ép koponyája. OTÉ. IV. 1879. 150. l.
A segesvári ev. gimn.-ban Bos urus primigenius maradványai. EME. Évk. V. 125. l.
Az EMÉR.-ban I. 7911.—12. sz. neol. gyöngyalakú hálósúlyok és I. 7933. sz. br. tokos füles balta (375. kép).
Gooss a *Rother Hebes*-nél homokkölapokból épült, aeneol. kőszekrényisírt tárt fel. Benne

375. kép. Tokos füles bronzbalta Zsiberkről.

csak hamut lelt. Környékén telepet állapított meg. *Gooss* 53. l. — *Roska* II. 348. l.

Itt 8—10 bronzsarló is felszínre került, melyeket *Moriz v. Steinburg* kőhalmi polgármester különböző intézetek közt osztott szét.

A segesvári ev. gimn.-ban amphibol- és serpentinfejsze, serpentinbuzogány. EME. Évk. V. 133. l. — U. o. bronzkardot említ az AÉ. r. f. XI. 54. l.

A községtől D.-re levő *Heldengraben*-en ősk. telep tűzikutyákkal, égett foltokkal, agyagból tapasztott vagy lapos kövekből járdaszerűleg kirakott házhelyekkel. Itt egy csészes markolatú bronzkardot (376. kép), aranygyűrűt is lelték, melyek a segesvári ev. gimn.-ba jutottak. A telep folytatását képező hegyháton mesterséges halom, melynek át vágásakor égett emberi csontok,

cserepek, tűzkő és kötörmelék került felszínre. *Gleim F. Károly* ásott itt. A leletek *Schroll* 75. l. 65. sz. szerint rézkoriak. — *Gooss* 52. l. — *Roska* II. 346.—347. l. — ASL. N. F. VI. 437. l., XIII. 467. l. és II. t. 3. sz. (a kard), XIV. 1877. 102. 156.—157. l. (halom). — *Hampel* *Trouv.* 31. l., II. 133.—134. l. — *Marțian* I. 754. sz., II. 377. sz. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 186. 187. l. 173. sz. — Magyar orv. és termvizsg. XVII. (1874) évk. 79.—80. l.

Az AÉ. ú. f. XXXIII. 306. l. kettős ellentett élű rézcsákányt említ a MNM.-ban, amit a *Spatzenham-Graben* határrészben lelték.

L. még *Kőhalom* és *Garád* alatt is.

376. kép. Csészes markolatú bronzkard Zsiberkről.

5. Zsibó (Jibou, Szi.). — A *Sásas tó* környéke esetleg őskori szempontból is fontos lehet. Mon. IV. 848. l.

A *Túlsó nagyárok*-ban bronzkori telep. Innét cserepek és őrlőkötöredékek a gr. *Teleki Béla* gyűjteményében.

U. o. a *Pogor alja*-ról korongos tuskés bronzcsákány. Hat darabot s nyers bronzot lelték együtt, ez utóbbit s öt csákányt beolvasztottak.

A zilahi Wesselényi-Kollégiumban egy ívelt fokú, mandulaalakú, 8.8 cm h. aeneol. kőfejsze a Szamos partjáról.

6. Zsidóvár (Jidioara, Krsz.). — Környékét a dák kérdés szempontjából is át kell kutatni. *Krassó* vm. tört. II./2. 303. l.

7. Zsidovin (Bersovia, Jidovin, Krsz.). — Környékéről az *Ormos-gyűjt.*-be III római családi érem és I Nagy Sándor-féle tetradrachma jutott. AK. VIII. 146.—148. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 72. l. — *Milleker* Délm. ősk. rég. 71. l., Délm. ősk. 80. l., I. 193.—195. l. Délm. Tört. Rég. Társ. Évk. IV. k. — *Berkeszi* 48. l.

Dák alapítású helység. A peutingeri táblán *Bersovia*, Trajánus emlékirataiban *Priscianus*-nál (VI. 13.) *Berzobim*, a *Ravennai*-nál *Bersovia*. *Milleker* II. 8. l. — *Marțian* Urme 17. l.

8. Zsidve (Jidveiu, Seiden, Kk.). — Házépítéskor urnát leltek, mely a nagyszebeni ev. gimn.-ba került. Hermannstädter Gymnasial-progr. 1869. — *Gooss* 53. l. — *Marțian* I. 755. sz., II. 378. sz. alatt tévesen urnákat mond.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban egy 1876 őszén feltárt szkíta csontvázas sír mellől: egy nagy vaslándzsa, mely azonban elveszett; 24 bronznyílhegy, melyek közül 5 kétélű, levélformájú, köpűs, szakás, 14 háromélű, karsú, a köpű oldalán szakával, 2 drb.-nak rövid köpűje van, szakájuk nincs, 3 drb.-nak a köpűje hosszú és nincs szakája; több meg nem határozható tárgy, ami a lándzsával együtt elveszett. AÉ. ú. f. XVII. 18. l. és u. o. 6. ábra alatt 6 nyílhegy képe. — *Fettich* I. 24. és 45. l., II. 500.—501. l. — *Párvan* 355. l. — ESA. XI. 193. l.

Párvan 355. ábra 4. sz. alatt kelta vaslándzsát közöl a nagyszebeni Brukenthal-Múzból.

A NBKM.-ban 3149. sz. szűkülő szájú, tömlőszerű neol. edényke.

9. Zsilfarkaspatak (Lupoia, Hu.). — Az itteni aranymosás nyomai valószínűleg az őskorig is visszanyúlnak. Hunyad vm. tört. I. 22. l.

Bielz I. 41. l. 37. sz. tévesen azonosítja a *Bellona-barlang*-gal kapcsolatosan Lupénnyal.

10. Zsilvajdévulkán (Vulkán, Vulcan, Hu.). — Az EMEÁ.-ban *Elephas primigenius* zápfoga. OTÉ. IV. 1879. 150. l.

11. Zsil völgye (Hu.). — Itt számos kőbaltát leltek. AK. VII. 198. l. — *Gooss* 63. l.

A temesvári múzeumban 3277. sz. rézbalta kívül ívesen behajló nyéllyukkal. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 204. l. 286. sz.

12. Zsobok (Jebuc, Ko.). — Az EMEÁ.-ban *Halitherium* sp. (?) bordái. EME. Évk. V. 129. l.

U. ott egy amphibolpala-fejsze töredéke, amit a templom kerítésén belül leltek. Vele együtt egy vörös márványfejsze is felszínre került, ami 44. sz. alatt az EMER.-ban van. Ívelt fokú, 6,5 cm h. EME. Évk. V. 138. l. — EM. III. 162. l. — *Gooss* 63. l. — OTÉ. 1878. 136. l. — *Marțian* I. 756. sz., II. 373. sz.

13. Zsombor, I. Magyarzsombor (Ko.).
Szászzsombor (Szd.).
Székelyzsombor (U.).

14. Zsoszány (Josani, Hu.). — Zsoszánytól és a hajdani *Ölyveság*-tól kezdve fel Nándorvályán át Nándorig találjuk az ősember nyomait. — Zsoszány határában is ősk. telep. OTÉ. 1879. 129. l., XI. (2. r. VIII.) 1886. 191. l., XII. (2. r. IX.) 66. l. 44. sz. — ASL. N. F. XIV. 1877. 612. l. — AÉ. ú. f. II. 102. l. — *Torma* Zs. Hunyadmegyei neol. telepek. Kolozsvár, 1879. — EM. VI. 191. l. — *Marțian* I. 759. sz., II. 380. sz.

15. Zsögöd, I. Csíkszögöd (Cs.).

16. Zsögöd-fürdő (Jigodin-Baie, Cs.). — A fürdőtől Ny.-ra a 654-es magassági pont tetején 100 lépés hosszú és u. o. széles fennsík terül el, nyugati oldala mentén belül 1 m, kívül 3—5 m magas töltés van. Itt belül vörös, világos-szürke és grafitallal bevont cserepek fordulnak elő. — Felette kb. 300 m magasságban egy nyereg közepén fekszik az *Orbán*-tól is leírt várrom (II. k. 34.—35. l.), de onnét az Oltig lenyúló gerincen és az Olt balpartján, megszakításokkal a Csíksomlyó feletti *Somlyó-hegy* csúcsáig erős terméskőtöltés van. AÉ. ú. f. XXIII. 283.—284. l. L. **Zsögöd** alatt is.

17. Zsugásztra, I. Jávoros (Szd.).

18. Zsupánek, I. Zsupánfalva (Krsz.).

19. Zsupánfalva (Zsupánek, Jupănești, Krsz.). — A *Rudina* hegy lábánál ősk. cserepek, rézkori zsugorított temetkezés, dioritkalapács, füles tokos br. balta öntőmintájának fele stb. került felszínre. *Milleker* III. 197.—201. l. és 197. l. I. t. — U. o. 267.—268. l. kelta vaskést, vasszeget és ekevasat is közöl. V. ö. még u. o. 267. l. 2. ábra (kés).